

STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WŁOCLAWEK

Uwarunkowania

Projekt

Załącznik nr 1 do uchwały
Rady Gminy Włocławek
nr /23 z dnia 2023 r.

Spis treści

I. WPROWADZENIE	4
1. Podstawa opracowania	4
2. Cel, zakres i metoda opracowania	4
3. Wykaz opracowań i materiałów wykonanych na potrzeby studium lub wykorzystanych dla potrzeb studium	5
4. Ogólna charakterystyka gminy.....	7
II. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENEGO GMINY WŁOCLAWEK	9
1. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu	9
1.1. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne – stan prawny	9
1.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.....	9
1.3. Obowiązujące plany miejscowe	10
1.4. Decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu	12
1.5. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu	14
2. Uwarunkowania wynikające ze stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony	18
3. Uwarunkowania wynikające z diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, przygotowanej na potrzeby strategii rozwoju gminy	20
4. Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego	20
4.1. Zasoby środowiska przyrodniczego	20
4.2. Leśna przestrzeń produkcyjna	32
4.3. Rolnicza przestrzeń produkcyjna.....	34
4.4. Stan zagrożenia środowiska.....	38
4.5. Wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego.....	45
5. Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.....	46
5.1. Rys historyczny.....	46
5.2. Walory środowiska kulturowego	48
5.3. Zasoby środowiska kulturowego	48
5.4. Stan zagrożenia środowiska kulturowego	61
5.5. Dobra kultury współczesnej	62
6. Uwarunkowania wynikające z rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określonych przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych	62
7. Uwarunkowania wynikające z warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia oraz zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, zgodnie z uniwersalnym projektowaniem	63
7.1. Sieć osadnicza	63
7.2. Mieszkalnictwo	64
7.3. Sytuacja na rynku pracy	66
7.4. Infrastruktura społeczna	68
8. Uwarunkowania wynikające z zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia.....	75
8.1. Charakterystyka zagrożeń i stanu bezpieczeństwa	75
8.2. Jednostki odpowiedzialne za zapewnienie bezpieczeństwa.....	77
9. Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy	77
9.1. Analiza dokumentów strategicznych	77
9.2. Demografia i prognoza demograficzna	85
9.3. Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne	94
9.4. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę	107
9.5. Wnioski zgłaszane przez mieszkańców	112
9.6. Tereny wskazane w obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (SUIKZP) gminy Włocławek do rozwoju zabudowy.....	113
10. Uwarunkowania wynikające ze stanu prawnego gruntów	115
11. Uwarunkowania wynikające z występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych.....	115
11.1. Obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów o ochronie przyrody.....	115
11.2. Obiekty i obszary chronione na podstawie przepisów o ochronie zabytków	130
11.3. Obszary chronione na podstawie przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych.....	130
12. Uwarunkowania wynikające z występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych.....	131
13. Uwarunkowania wynikające z występowania udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla	132
13.1. Udokumentowane złoża kopalin	132

12.2. Zasoby wód podziemnych	133
12.3. Udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla	135
13. Uwarunkowania wynikające z występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych	135
14. Uwarunkowania wynikające ze stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami	136
14.1. Uwarunkowania wynikające z istniejącego systemu transportowego	136
14.2. Uwarunkowania wynikające z istniejącej infrastruktury technicznej	146
15. Uwarunkowania wynikające z zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych	158
16. Uwarunkowania wynikające z wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej	159

I. WPROWADZENIE

1. Podstawa opracowania

Niniejsze Studium sporządzone zostało zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym¹ (dalej upzp) oraz na podstawie Uchwały Nr XLIII/308/22 Rady Gminy Włocławek z dnia 11 lutego 2022 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium. Zastąpiło ono dotychczas obowiązujące w gminie Włocławek Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przyjęte Uchwałą Nr XXIV/162/2000 Rady Gminy Włocławek z dnia 27 listopada 2000 r.

2. Cel, zakres i metoda opracowania

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego opracowane zostało dla całego obszaru gminy Włocławek, która w granicach administracyjnych zajmuje powierzchnię około 218,93 km². Określa ono politykę przestrzenną gminy, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego, stanowi podstawowe narzędzie umożliwiające realizację zadań własnych gminy w zakresie ładu przestrzennego, komunikacji i infrastruktury technicznej.

Obowiązujące dotychczas Studium przyjęte Uchwałą Nr XXIV/162/2000 Rady Gminy Włocławek z dnia 27 listopada 2000 r. sporządzone zostało na podstawie nieobowiązującej już ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym. W ciągu dwudziestu lat obowiązywania dokumentu zmianie uległo szereg ustaw związanych z tematyką kształtowania przestrzeni, w szczególności pojawiła się nowa ustawa regulująca kompetencje organów oraz rodzaj i tryb sporządzania dokumentów planistycznych.

Obowiązująca od 11 lipca 2003 r. ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wprowadziła zasadnicze zmiany dotyczące toku formalno-prawnego sporządzania studium, określiła jego formę a także zmieniła zakres jego problematyki. Wymagany zakres projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy w części tekstowej i graficznej określony został w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (Dz. U. z 2004 r. Nr 118 poz. 1233), a obecnie w rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (Dz. U. z 2021 r. poz. 2405).

Decyzja o podjęciu prac nad Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Włocławek wyniknęła z potrzeby doprowadzenia do zgodności treści ww. dokumentu z dynamicznie zmieniającymi się w naszym kraju przepisami prawa ale przede wszystkim z potrzeby aktualizacji polityki przestrzennej gminy w oparciu o aktualny stan zagospodarowania i posiadane potencjały.

Studium uchwalone przez radę gminy nie jest aktem prawa miejscowego. Jest „aktem kierownictwa wewnętrznego” gminy wykorzystywanym przy podejmowaniu decyzji w zakresie działań dotyczących polityki przestrzennej gminy. Ustalenia studium realizowane są poprzez plany miejscowe i są wiążące dla organów gminy przy ich sporządzaniu.

Studium powinno być komplementarne wobec strategii rozwoju lokalnego oraz programów i planów rozwoju gminy – wyznacza ramy przestrzenne realizacji ich ustaleń.

Uwarunkowania studium obejmują zakres określony w art. 10 ust. 1 i 2 upzp.

Pierwszy etap prac nad studium obejmował analizę zapisów obowiązującego studium oraz ocenę aktualności posiadanych materiałów planistycznych.

---

¹ Tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 503 z późn. zm.

Drugi etap to sporządzenie diagnozy stanu obejmującej wieloaspektowe rozpoznanie i ocenę uwarunkowań rozwoju gminy Włocławek na podstawie aktualnie dostępnych opracowań i materiałów. Ważnym elementem tego etapu było również określenie potrzeb i możliwości rozwoju gminy Włocławek oraz ocena aktualności kierunków i zasad rozwoju przestrzennego gminy przyjętych w obowiązującym studium.

Trzeci etap związany był z opracowaniem celów, zasad rozwoju, kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz formułowaniem zapisu ustaleń studium.

W toku prac nad studium, w kwestii najbardziej trudnych i kontrowersyjnych tematów, odbyły się spotkania z pracownikami Gminy, na których zaprezentowane i przedyskutowane zostały poszczególne grupy zagadnień.

Uwarunkowania rozwoju i szczegółowe ustalenia dotyczące kierunków i zasad rozwoju przestrzennego gminy zapisane zostały w tekście studium stanowiącym załącznik nr 1 do uchwały oraz przedstawione na mapach problemowych w skali 1:25 000: uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego stanowiące załącznik nr 3 oraz kierunki zagospodarowania przestrzennego stanowiące załącznik nr 4 do uchwały.

3. Wykaz opracowań i materiałów wykonanych na potrzeby studium lub wykorzystanych dla potrzeb studium

- Opracowanie ekofizjograficzne wykonane na potrzeby Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Włocławek, wrzesień 2022 r.;
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Włocławek, przyjęte uchwałą nr XXIV/162/2000 Rady Gminy Włocławek z dnia 27 listopada 2000r. oraz materiały wejściowe opracowane do studium,
- Program ochrony środowiska Gminy Włocławek 2020-2022 z perspektywą do roku 2026 wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, zatwierdzony uchwałą Nr XXVI/186/20 Rady Gminy Włocławek z dnia 15 września 2020 r.,
- Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Włocławek na lata 2020-2023, Uchwała Nr XVII/135/19 Rady Gminy Włocławek z dnia 30 grudnia 2019 r.
- Program Opieki nad Zabytkami Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 (Uchwała nr XXXI/518/17 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 kwietnia 2017 r.)
- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2005 r. oraz jego aktualizacje.
- Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2030 – Strategia przyspieszenia 2030+, przyjęta uchwałą XXVIII/399/20 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 grudnia 2020 r.
- Plan Gospodarki Odpadami Województwa Kujawsko-Pomorskiego na Lata 2016-2022 z perspektywą na lata 2023-2028, przyjęty Uchwałą Nr XXXII/545/17 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 29 maja 2017 r.,
- Program ochrony środowiska województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2022-2030”, uchwalony przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego Uchwałą Nr XLVIII/646/22 z dnia 29 sierpnia 2022r.
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla dróg krajowych o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie na terenie województwa kujawsko-pomorskiego przyjęty Uchwałą nr VIII/137/19 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 czerwca 2019 r.: <https://bip.kujawsko-pomorskie.pl/program-ochrony-srodowiska-przed-halaszem-dla-drog-krajowych-o-ruchu-powyzej-3-000-000-pojazdow-rocznie-na-terenie-wojewodztwa-kujawsko-pomorskiego-uchwalony-przez-sejmik-wojewodztwa-kujawsko-pomorskie/>

- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko – pomorskiego przyjęty uchwałą Nr XI/135/03 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r. (Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 2003 r. Nr 97, poz. 1437),
- Informacja o stanie środowiska województwa kujawsko-pomorskiego w 2016 r. - Inspekcja Ochrony Środowiska, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2020 r. oraz Informacje...” z lat wcześniejszych;
- Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31 XII 2016 r., Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa (<http://surowce-mineralne.pgi.gov.pl/index.htm>);
- Bank Danych Lokalnych (BDL) www.stat.gov.pl;
- Przyroda województwa kujawsko-pomorskiego, praca zbiorowa, Bydgoszcz 2001 r.,
- Geografia fizyczna Polski, oprac. J. Kondracki, PWN Warszawa, 1988,
- Geografia Polski - mezoregiony fizyczno- geograficzne, J. Kondracki - PWN 1994
- Mapa obszarów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony, red. A. S. Kleczkowski, AGH Kraków 1990;
- Szata roślinna Polski – W. Szafer, PWN Warszawa 1972,
- Zarys klimatu Polski, A. Woś - Wydawnictwo Naukowe UAM 1995,
- Zarys Nauk Geologicznych. Geologia historyczna E. Passendorfer, Wydawnictwo Geologiczne, Warszawa 1968.
- Autostrada A1 Toruń – Stryków –Zadanie I, Czerniewice – granica województwa kujawsko-pomorskiego/łódzkiego od km 159+900 do km 230+817. Raport o oddziaływaniu planowanego przedsięwzięcia drogowego na środowisko, kwiecień 2008r. oraz lipiec 2009r.
- Inwentaryzacja złóż surowców mineralnych z uwzględnieniem elementów ochrony środowiska na terenie gminy Włocławek, województwa włocławskie. Zakład Usług Geologicznych „Geo-Wiert” s.c., Kielce 1994-1998
- Zbiór Zaleceń Dobrej Praktyki Rolniczej, Warszawa, luty 2019 r.,
file:///D:/Documents/Downloads/0362_z%C5%82_do_pisma_ZBI%C3%93R_ZALECE%C5%83_DOBREJ_PRAKTYKI_ROLNICZEJ_26022019_egz_BIP.pdf;
- Komentarz do mapy sozologicznej w skali 1:50 000 Arkusz N-34-123-A Włocławek. Opracował zespół w składzie: Mieczysław Kunz, Leon Andrzejewski, Włodzimierz Marszelewski,
- Mapa hydrograficzna województwa kujawsko-pomorskiego,
<http://mapy.infoterren.pl/hydrograficzna>;
- Komentarz do mapy hydrograficznej w skali 1:50 000 Arkusz N-34-123-A Włocławek. Opracował Władysław Marszalewski,
- Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Warszawa 2017,
- Informatyczny System Osłony Kraju, https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpPGW;
- Zmiany czasu trwania meteorologicznego okresu wegetacyjnego w Polsce w latach 1971–2000 oraz 1981–2010, Joanna Krużel, Agnieszka Ziernicka-Wojtaszek, Łukasz Borek, Krzysztof Ostrowski, <http://docplayer.pl/72011259-Zmiany-czasu-trwania-meteorologicznego-okresu-wegetacyjnego-w-polsce-w-latach-oraz.html>
- Baza danych o Głównych Zbiornikach Wód Podziemnych – GZWP, Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Instytut Badawczy, <https://www.pgi.gov.pl/psh/dane-hydrogeologiczne-psh/947-bazy-danych-hydrogeologiczne/8890-gzwp.html>;
- Poradnik dotyczący gospodarki ściekowej w kontekście wykonywania krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Warszawa 2010.
- Strona internetowa Urzędu Gminy Włocławek <http://www.gmina.wloclawek.pl>,
- Strona www Starostwa Powiatowego we Włocławku <http://wloclawski.pl/>

- Strona internetowa Nadleśnictwa Włocławek <https://wloclawek.torun.lasy.gov.pl/lasy-nadlesnictwa#.XtKwRznLiM8>
- Ptaki.info: http://ptaki.info/index_obszary.php?dzial=2&kat=8&art=24&limit=0
- Towarzystwo Przyrodnicze Alauda: <http://ptakibagien.alauda.org.pl/about/show/6/>
- Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>
- strona internetowa Zarządu Dróg Wojewódzkich w Bydgoszczy, <http://www.zdw-bydgoszcz.pl/>
- strona internetowa Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, <https://www.gddkia.gov.pl/>
- <http://natura2000.mos.gov.pl/natura2000;>
- <https://www.igipz.pan.pl/Regiony-geobotaniczne-zgik.html>
- http://www.lasy.gov.pl/publikacje/copy_of_gospodarka-lesna/hodowla/regionalizacja-przyrodniczo-lesna-polski-2010-1/view
- <http://www.imgw.pl/>
- <http://geoportal.pgi.gov.pl>
- <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>
- <http://bydgoszcz.rdos.gov.pl>
- <http://wios.bydgoszcz.pl>
- <http://www.kzgw.gov.pl/index.php/pl/jednostki-organizacyjne/mapa-obszarow-dzialania>
- Materiały i obserwacje własne z wizji lokalnej.

4. Ogólna charakterystyka gminy

Gmina Włocławek położona jest w południowo-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie włocławskim.

W Gminie utworzonych jest 26 jednostek pomocniczych – sołectw: Dąb Mały, Dobra Wola, Gróbcze, Józefowo, Kolonia Dębice, Kosinowo, Koszanowo, Kruszyn, Kruszynek, Ludwinowo, Ładne, Łągiewniki, Markowo, Modzerowo, Mursk, Nowa Wieś, Pińczata, Poddębice, Skoki Duże, Smólnik, Smólsk, Telążna Leśna, Warząchewka Królewska, Warząchewka Nowa, Warząchewka Polska, Wistka Królewska a w ich skład wchodzi łącznie 55 miejscowości.

Powierzchnia gminy wynosi 218,93 km² i należy do dużych gmin wśród gmin wiejskich w województwie kujawsko - pomorskim. Wśród 13 gmin powiatu włocławskiego pod względem powierzchni gmina Włocławek zajmuje pierwsze miejsce. Ludność faktycznie zamieszkała w gminie Włocławek w 2021 r. wynosiła 7 362 mieszkańców, a średnia gęstość zaludnienia 33 os. na 1 km².

Grunty rolne zajmują 75,26 km², co stanowi 34,3% powierzchni gminy; grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione zajmują 110,36 km², co stanowi 50,2% powierzchni gminy.

Przez teren gminy, w zachodniej jej części przebiega autostrada A1, natomiast droga krajowa nr 91 przebiega z północy na południe w środkowej części gminy, a droga nr 19 biegnie na północy gminy w układzie wschód – zachód, wzdłuż rzeki Wisły, dalej przez miasto Włocławek, a następnie w kierunku Brześcia Kujawskiego. Pozostałe drogi to drogi wojewódzkie (w zachodniej części gminy – nr 265 i 317), publiczne drogi kategorii powiatowej i gminnej oraz drogi wewnętrzne.

Przez teren gminy Włocławek przebiega trasa linii kolei normalnotorowej nr 18 Kutno - Toruń - Bydgoszcz – Piła. Jest to linia dwutorowa, zelektryfikowana o znaczeniu państwowym.

W miejscowości Kruszyn, zlokalizowane jest lotnisko sportowo - usługowe użytkowane przez Aeroklub Włocławski.

Gmina Włocławek graniczy z następującymi gminami:

- miasto Włocławek,
- Baruchowo (powiat włocławski),
- Brześć Kujawski (powiat włocławski),
- Chocień (powiat włocławski),
- gmina wiejska Kowal (powiat włocławski ,
- Lubraniec (powiat włocławski),
- Dobrzyń nad Wisłą (powiat lipnowski),
- Nowy Duninów (powiat , województwo mazowieckie),
- Brudzeń Duży (powiat , województwo mazowieckie).

Rysunek 1 Położenie gminy Włocławek na tle województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu włocławskiego

Opracowanie własne

II. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENEGO GMINY WŁOCLAWEK

1. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu

1.1. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne – stan prawny

Prowadzenie polityki w zakresie gospodarowania przestrzenią i zapewnienie ładu przestrzennego jest zadaniem własnym gminy, wynikającym z ustawy o samorządzie gminnym. Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w celu kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej, w tym określenia lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, wójt sporządza studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zwane dalej studium. Dokument ten, zgodnie z art. 9 pkt. 5 wspomnianej wyżej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, nie jest aktem prawa miejscowego, tylko opracowaniem kierunkowym, stanowiącym wyraz polityki przestrzennej władz samorządowych gminy. Zgodnie z art. 14 pkt 8 tej ustawy, aktami prawa miejscowego są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, przy sporządzaniu których, poprzez wymóg związania z ustaleniami studium (art. 9 pkt. 4 ww. ustawy), uwzględnia się politykę przestrzenną gminy. Powyższe sprawia, że jest ono prawem wewnętrznym gminy wiążącym władze oraz podporządkowane jej organy i jednostki, w podejmowanych decyzjach w zakresie działań dotyczących polityki przestrzennej na terenie gminy dla realizacji określonych celów.

Obowiązującym prawem miejscowym są wszystkie plany miejscowe i zmiany planów uchwalone po 1 stycznia 1995 r. (nawet sporządzone na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym), niezależnie od tego, jaki zakres ustaleń i stopień szczegółowości ustaleń określono w tych planach. Obowiązujące plany miejscowe są obecnie bezpośrednią podstawą do sporządzania dokumentacji budowlanych i ubiegania się o decyzje o pozwoleniu na budowę, wydawaną przez starostę powiatu.

Opisany stan prawny sprawił, że wiele gmin w Polsce pozostało z niewielkim pokryciem swojej powierzchni obowiązującymi planami miejscowymi. Ustawodawca przewidział możliwość lokalizacji inwestycji w przypadku braku planu miejscowego i zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym dla lokalizacji inwestycji celu publicznego i dla zmiany zagospodarowania terenu polegającej na budowie obiektu budowlanego lub wykonaniu innych robót budowlanych, obowiązują procedury uzyskiwania decyzji:

- o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego (określone w art. 50),
- o warunkach zabudowy (określone w art. 59).

Decyzje te wydaje wójt na wniosek inwestora dla konkretnie zdefiniowanego zamierzenia inwestycyjnego. Problemem mającym często swoje odzwierciedlenie w przestrzeni jest brak regulacji w aktualnym prawodawstwie odnośnie zachowania zgodności wydawanej decyzji ze studium. Decyzje mogą zatem prowadzić do pewnego chaosu w przestrzeni a nawet zakłócać realizację nakreślonej w studium polityki przestrzennej gminy.

1.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Gmina Włocławek posiada Studium przyjęte Uchwałą Nr XXIV/162/2000 Rady Gminy Włocławek z dnia 27 listopada 2000 r. sporządzone na podstawie nieobowiązującej już ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym. Ustawa, zgodnie z którą sporządzone zostało to studium, w ograniczonym zakresie określała formę tego dokumentu oraz tok prac nad jego sporządzeniem. Koncentrowała się przede wszystkim na zakresie problematyki studium nakładając równocześnie obowiązek badania, przez zarząd gminy, „spójności” rozwiązań projektowych

miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „z polityką przestrzenną gminy” określona w studium.

Obecnie obowiązująca ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wprowadziła zasadnicze zmiany dotyczące toku formalno-prawnego nad sporządzeniem studium, określiła jego formę, a także zmieniła zakres jego problematyki. Wymagany zakres projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy w części tekstowej i graficznej określony został w rozporządzeniu Ministra Rozwoju i technologii z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego².

Zasadniczą zmianę toku sporządzania studium wprowadziła również ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.³ Zgodnie z art. 51 ust. 1 w związku z art. 46 pkt. 1 ww. tej ustawy obowiązującej od dnia 15 listopada 2008 r., wprowadzone zostały zmiany w art. 11 pkt 10 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Dla projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego lub jego zmiany opracowuje się obligatoryjnie prognozę oddziaływania na środowisko ustaleń studium w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Rada Gminy Włocławek w dniu 14 grudnia 2016 r. podjęła uchwałę nr XXI/163/16 w sprawie aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy Włocławek. Zgodnie z ww. uchwałą studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Włocławek przyjęte Uchwałą Nr XXIV/162/2000 Rady Gminy Włocławek z dnia 27 listopada 2000 r. wymaga aktualizacji w oparciu o bieżący i prognozowany stan gminy oraz jej potencjał, a także dostosowania do obowiązujących przepisów prawa, co stanowiło podstawę do podjęcia działań zmierzających do opracowania nowego dokumentu.

1.3. Obowiązujące plany miejscowe

Na terenie gminy Włocławek obowiązują następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- 1) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Włocławek w obszarze sołectw: Dąb Mały, Józefowo, Kosinowo, Koszanowo, Kruszyn, Kruszynek, Ludwinowo, Ładne, Łagiewniki, Mostki, Nowa Wieś, Smólsk, Smólnik, Skoki Duże, Telążna Leśna, Wistka Królewska, Warząchewka Polska, Pińczata dla terenów wielofunkcyjnego zainwestowania przyjęta Uchwałą Nr XLV/183/98 Rady Gminy Włocławek z dnia 24 kwietnia 1998 r. (Dz. Urz. Województwa Włocławskiego nr 9 z dnia 9.VI.1998_r. poz. 42).
- 2) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dotyczący następujących miejscowości z gminy Włocławek:
  - Wieś Kruszynek - wprowadzenie na terenach rolnych funkcji terenów mieszkalno-usługowych o niskiej intensywności zabudowy na działkach o nr ewid. 14/1, 14/2, 14/3, 14/4, 14/5 i 15/1,
  - Wieś Kruszyn - wprowadzenie na terenach rolnych funkcji terenów usług sportowych na działkach o nr ewid. 72/4 i 76/19 przyjęty uchwałą Nr VII/221/2001 Rady Gminy Włocławek z dnia 28 czerwca 2001 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj-Pomorskiego z 2001 r. Nr 71 poz. 1340).
- 3) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dotyczący fragmentu drogi Pińczata - Warząchewka Polska na działkach o nr ewidencyjnym 250/1, 250/4, 225/6 LP, 225/7 LP, 225/9 LP, 192/3 LP w gminie Włocławek zatwierdzony Zarządzeniem Nr XLVI/2002 Komisarza

²Dz. U. z 2022 r. poz. 2405

³Tekst jednolity Dz.U. z 2022 r. poz. 1029 z późn. zm.

Rządowego dla Gminy Włocławek z dnia 28 czerwca 2002 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj-Pomorskiego z 2003 r. Nr 97 poz. 2000)

- 4) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Włocławek dla wybranego obszaru obejmującego sołectwa lub części następujących sołectw: Dąb Wielki, Dąb Mały, Dąb Polski, Skoki Duże, Skoki Małe przyjęty uchwałą Nr IX/88/03 Rady Gminy Włocławek z dnia 28 października 2003 r. Nr 2 poz. 8 z dnia 8 stycznia 2004 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj-Pomorskiego z 2004r. Nr 2 poz. 8)
- 5) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie ewidencyjnym Warząchewka Polska w miejscowości Pińczata w gminie Włocławek przyjęty uchwałą Nr X/100/03 Rady Gminy Włocławek z dnia 11 grudnia 2003 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj-Pomorskiego z 2004 r. Nr 15 poz. 165)

sporządzone zgodnie z nieobowiązującą już ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym. Plany te, z upływem czasu stały się zasadniczo nieaktualne, posiadają zbyt ogólne zapisy, budzą trudności w interpretacji. Przede wszystkim jednak swoją zawartością merytoryczną nie spełniają wymogów obecnej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 26 sierpnia 2003 roku w sprawie wymaganego zakresu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Były to plany sporządzane pod konkretne zamierzenia inwestycyjne.

- 6) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Modzerowo, gmina Włocławek, powiat włocławski przyjęty uchwałą Nr IV/34/07 Rady Gminy Włocławek z dnia 23 stycznia 2007 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj-Pomorskiego z 2007 r. Nr 28 poz. 413)
- 7) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Włocławek w zakresie obszaru położonego w obrębie ewidencyjnym Potok, część działki o nr ewidencyjnym 104 przyjęta Uchwałą Rady Gminy Włocławek Nr XX/137/08 z dnia 19 września 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj-Pomorskiego z 2008 r. Nr 145 poz. 2214)
- 8) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Włocławek w zakresie obszaru położonego w obrębie ewidencyjnym Skoki Duże, działki o nr ewidencyjnym 43 i 44/1 przyjęta Uchwałą Rady Gminy Włocławek Nr XLVII/321/10 z dnia 28 października 2010 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj-Pomorskiego z 2011 r. Nr 29 poz. 211)
- 9) Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Włocławek w zakresie obszaru położonego w miejscowości Potok i Smólsk przyjęty Uchwałą Rady Gminy Włocławek Nr XLXXXV/272/18 z dnia 28 czerwca 2018 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj-Pomorskiego z 2018 r. poz. 3784)
- 10) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Włocławek w zakresie obszaru położonego w miejscowości Dąb Wielki przyjęty Uchwałą Rady Gminy Włocławek Nr XXXI/250/18 z dnia 21 lutego 2018 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj-Pomorskiego z 2018 r. poz. 1006). Stwierdzona nieważność § 7 ust. 1, ust. 8 pkt 5 lit. c i pkt 10 – rozstrzygnięcie nadzorcze Nr 25/2018 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 29 marca 2018 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj-Pomorskiego z 2018 r. poz. 1590).

Część z wymienionych wyżej planów została już zrealizowana (plany pod poz. 3, 5, 7 i 8), pozostałe są sukcesywnie realizowane. Stopień pokrycia gminy planami miejscowymi wynosi 18,2% powierzchni gminy (średnia w Polsce 31,7%, w województwie kujawsko-pomorskim 7,9%⁴). Nadmienić jednak należy, że zaledwie 3,6% powierzchni gminy pokryta jest planami sporządzonymi na podstawie ustawy z 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Opisana sytuacja powoduje, że gospodarka przestrzenna w gminie nie jest prowadzona w sposób planowany lecz doraźny, w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy.

---

⁴ Wg danych GUS, BDL, dostęp 31 październik 2022 r.

1.4. Decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu

Przez inwestycję celu publicznego, zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 5 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, należy rozumieć działania o znaczeniu lokalnym (gminnym) i ponadlokalnym (powiatowym i wojewódzkim), a także krajowym (obejmującym również inwestycje międzynarodowe i ponadregionalne), bez względu na status podmiotu podejmującego te działania oraz źródła ich finansowania, stanowiące realizację celów, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami.⁵ Zgodnie z obowiązującymi przepisami, na etapie wydawania decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego nie jest wymagane badanie zgodności z ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Nie można odmówić wydania decyzji, jeżeli zamierzenie inwestycyjne jest zgodne z przepisami odrębnymi (art. 56 w związku z art. 64 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym).

W przypadku braku planu miejscowego zmiana zagospodarowania terenu polegającej na budowie obiektu budowlanego lub wykonaniu innych robót budowlanych a także zmiana sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części dokonywana jest w oparciu o ustalenia decyzji o warunkach zabudowy.

Wg danych GUS latach 2011-2021 w gminie wydano łącznie 1554 decyzje, w tym 145 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Wśród 1409 decyzji o warunkach zabudowy blisko 70% to decyzje na zabudowę mieszkaniową jednorodzinną (nowe budynki lub remonty, rozbudowy budynków istniejących).

Bardziej szczegółowe dane zawarte są w rejestrze decyzji o warunkach zabudowy prowadzonym przez gminę Włocławek. Na ich podstawie można określić, że ok. 53% wydanych w tym czasie decyzji dotyczyło nowej zabudowy - mieszkaniowej (jednorodzinnej lub budynku mieszkalnego w zabudowie zagrodowej), letniskowej, usługowej oraz odnawialnych źródeł energii.

Pozostałe decyzje ustalające warunki zabudowy dotyczyły takich przedsięwzięć jak:

- **remont, rozbudowa, przebudowa istniejących budynków,**
- **zmiana konstrukcji i pokrycia dachu budynku,**
- **budowa garażu, budynku gospodarczego lub innych obiektów stanowiących uzupełnienie istniejącej zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej, usługowej lub produkcyjnej,**
- **zmiana sposobu użytkowania budynków za wyjątkiem tych, w wyniku których na danym terenie wprowadzona została zupełnie nowa funkcja.**

Przedsięwzięcia te poprawiają standard lub warunki użytkowania przebudowywanych, rozbudowywanych obiektów i odpowiadają na bieżące potrzeby właścicieli nieruchomości.

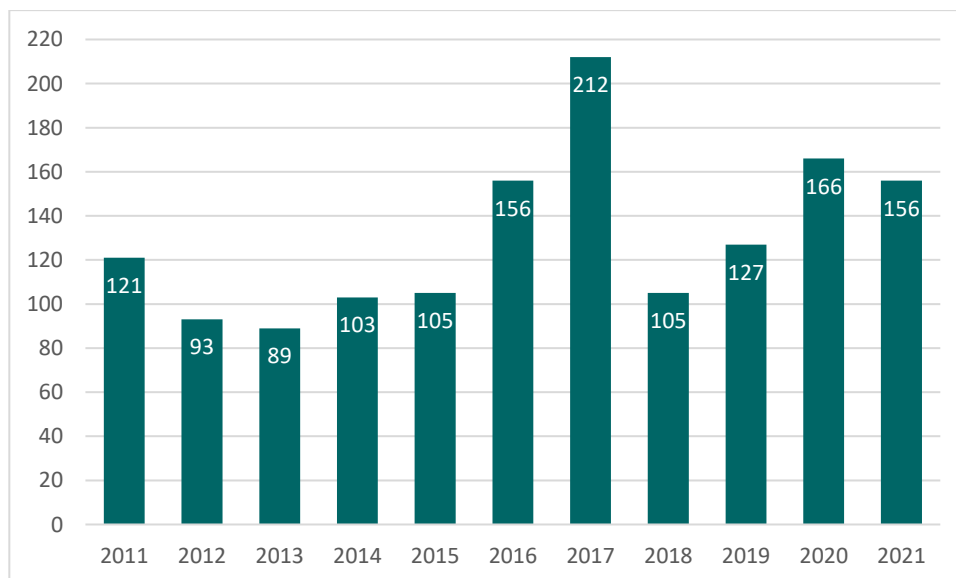
W oparciu o powyższe dane oraz dane o liczbie mieszkańców w poszczególnych obrębach w roku 2010 obliczono presję inwestycyjną - iloraz liczby mieszkańców i liczby wydanych w latach 2011-2021 decyzji na nową zabudowę mieszkaniową. Im mniejsza wartość tego ilorazu tym większa presja inwestycyjna. Przeciętnie w gminie 1 decyzja na nową zabudowę przypadała na 9,4 mieszkańca. Zdecydowanie najwyższa presja inwestycyjna wystąpiła w sołectwie Wistka Szlachecka (1 decyzja na 2,4 mieszkańca) Józefowo (2,6), Ładne (3) i Warząchewka Królewska (3,2).

Dla porównania najniższa presja, wśród sołectw w których wydano decyzje na nową zabudowę, wystąpiła w sołectwie Dobra Wola i wyniosła 1 decyzja przeciętnie na 230 mieszkańców.

Najwięcej liczebnie decyzji na nową zabudowę wydano dla obszarów w sołectwach Kruszyn (150) i Józefowo (117). W sołectwie Markowo nie wydano żadnej decyzji o warunkach zabudowy, podobnie w sołectwach: Modzerowo, Skoki Duże i Dąb Wielki ale w tym przypadku wynika to z faktu objęcia znacznej części tych sołectw obowiązującymi planami miejscowymi, w oparciu o które toczą się tu procesy inwestycyjne.

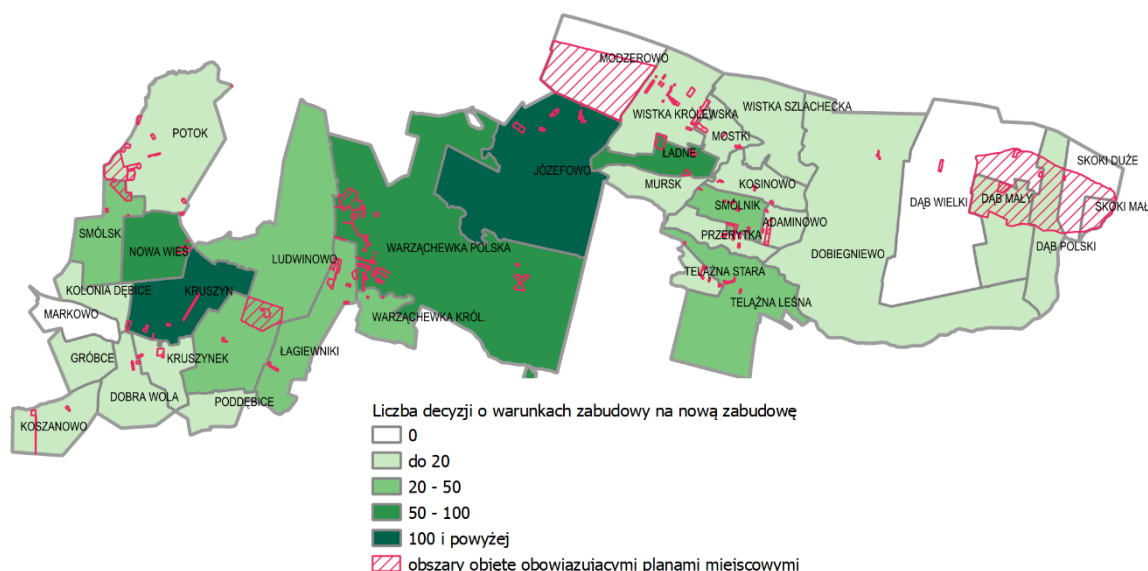
---

⁵ Dz. U. z 2021 r. poz. 1899 z późn. zm.

Rysunek 2 Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy ogółem w gminie Włocławek (w latach 2011-2021)

Opracowanie własne na podstawie rejestrów decyzji prowadzonych przez Gminę Włocławek

Rysunek 3 Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy dla nowych inwestycji w gminie Włocławek (w latach 2011-2021)

Opracowanie własne na podstawie rejestrów decyzji prowadzonych przez Gminę Włocławek

Zainteresowanie lokalizacją domów mieszkalnych występuje w znacznym stopniu poza obszarami objętymi planami miejscowymi. Występujący popyt na działki budowlane powoduje że dokonywane są podziały gruntów rolnych na ten cel. W latach 2011-2021 wydano łącznie 762 decyzje na nową zabudowę ale przewidziano w nich lokalizację łącznie 1156 budynków.

Na terenie gminy Włocławek, w latach 2018-2021 wydano 6 decyzji w oparciu o przepisy ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 roku o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych, tzw. „specustawy drogowej”.⁶

⁶ Dz. U. z 2020 r. poz. 1363

- decyzja Starosty Włocławskiego Nr 7/2018 z dnia 31 lipca 2018 r. znak: AB.6740.1.372.2017.MZM o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej pn „Przebudowa i rozbudowa drogi gminnej w miejscowości Warząchewka Polska, gmina Włocławek”,
- decyzja Starosty Włocławskiego Nr 8/2019 z dnia 6 sierpnia 2019 r. znak: BUD.6740.1.469.2019.MZM o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej pn „Rozbudowa drogi gminnej Nr 190518C Jedwabna – Warząchewka Nowa – Łągiewniki od km 1+630 do km 2+450 wraz z infrastrukturą techniczną w miejscowości Warząchewka Polska, gmina Włocławek”,
- decyzja Starosty Włocławskiego Nr 9/2019 z dnia 6 sierpnia 2019 r. znak: BUD.6740.1.211.2019.MK o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej pn „Rozbudowa drogi gminnej Nr 190516C Nowa Wieś od km 0+290 do 0+644 i od km 0+997 do km 2+504 o długości 1861m”,
- decyzja Starosty Włocławskiego Nr 2/2021 z dnia 2 kwietnia 2021 r. znak: BUD.6740.1.1381.2020.PP o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej pn „Rozbudowa drogi gminnej Nr 190518C Jedwabna – Warząchewka Nowa – Łągiewniki dł. 57 od km 1+563 do km 1+620 w miejscowości Warząchewka Polska, gmina Włocławek”,
- decyzja Starosty Włocławskiego Nr 16/2021 z dnia 4 listopada 2021 r. znak: BUD.6740.1.1315.2021.MK o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej pn „Rozbudowa skrzyżowania ulicy Polnej i ulicy Kaniewskiej dla zadania przebudowa ulicy Polnej w miejscowości Kruszyn wraz z rozbudową skrzyżowania z ulicą Kaniewską – II ETAP”,
- decyzja Starosty Włocławskiego Nr 7/2021 z dnia 29 lipca 2021 r. znak: BUD.6740.1.549.2021.MK o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej pn „Budowa i przebudowa drogi gminnej wraz z pętlą autobusową w miejscowości Świętosław”.

Na terenie gminy Włocławek występują tereny zamknięte o których mowa w art. 2 ust. 9 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2021 r. poz. 1990 z późn. zm.)⁷, ustanowione decyzją nr 14 Ministra Infrastruktury z dnia 18 września 2020 r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych, przez które przebiegają linie kolejowe. W latach 2011 - 2021 Wojewoda Kujawsko-Pomorski nie wydał dla terenu gminy Włocławek decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego na terenach zamkniętych.

Na terenie Gminy Włocławek w latach 2011-2021 nie została wydana żadna decyzja ustalająca lokalizację inwestycji celu publicznego o znaczeniu wojewódzkim lub krajowym.

1.5. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu

Gminę Włocławek można podzielić na wyraźne dwie części, które zostały ukształtowane przez walory środowiska:

- część wschodnia gminy, położona nad Zbiornikiem Włocławskim, charakteryzuje się słabymi glebami, dużym zalesieniem; dominuje tu funkcja gospodarki leśnej oraz turystyczna
- część zachodnia charakteryzuje się dobrymi glebami, z przewagą klas III bonitacyjnych co sprzyja rozwojowi funkcji rolniczej. W części tej zauważalny jest znaczny rozwój funkcji mieszkalnej.

Przeważającą część gminy zajmują grunty leśne (ponad 50% powierzchni gminy), a zwłaszcza Gostynińsko-Włocławski Park Krajobrazowy. W strukturze użytkowania gruntów ok. 33,3% powierzchni (7 287 ha) zajmują użytki rolne. Grunty zurbanizowane i zabudowane stanowią 3,3% powierzchni gminy. Największy udział w nich mają tereny komunikacyjne (ok. 69,3%) oraz tereny

⁷ terenami zamkniętymi są tereny o charakterze zastrzeżonym ze względu na obronność i bezpieczeństwo Państwa, określone przez właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych. Decyzją Ministra Infrastruktury terenami zamkniętymi w gminie Włocławek są działki nr ewid. 242/5 Łągiewniki, 242/2 Warząchewka Królewska, 67 Warząchewka Polska, 19/4 i 19/1 Ludwinowo

mieszkaniowe (20,5%). Dość znaczny udział w powierzchni gminy mają również wody powierzchniowe zajmujące 11,2%.

1.5.1. Tereny mieszkaniowe

Zabudowa mieszkaniowa w gminie Włocławek koncentruje się głównie w sąsiedztwie miasta Włocławek, w części zachodniej gminy w miejscowości Nowa Wieś, Kruszyn gdzie przybiera charakter zwartych osiedli oraz na wschód od miasta Włocławek, w miejscowości Modzerowo. W pozostałych miejscowościach ma głównie charakter zabudowy ulicowej, budynki zlokalizowane są wzdłuż dróg. Dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, budynki wielorodzinne stanowiące pozostałość po PGR występują w miejscowościach Kruszynek i Świętosław, pojedyncze również w miejscowości Smólnik i Modzerowo.

1.5.2. Tereny usługowo-produkcyjne

Gmina Włocławek nie posiada dużych zainwestowanych już terenów produkcyjnych i produkcyjno-usługowych. Największa koncentracja tego typu zabudowy ma miejsce w Nowej Wsi. Zlokalizowane są tu zakłady produkcyjne, m.in. InstalProjekt – producent grzejników, Pakpoland – producent folii, Bush Vacuum Solutions – producent wyposażenia przemysłowego, Granpol – producent granulatów.

Zabudowa produkcyjno i produkcyjno-usługowa występuje również m.in. w Kruszynie (Młyn Produkcyjno-Usługowy), Mostkach (Ecoplan Sp. z o.o. specjalizująca się w konstrukcjach drewnianych).

Gmina przygotowała teren inwestycyjny dla nowych inwestorów w sąsiedztwie węzła autostrady A1 Włocławek Zachód, w miejscowości Potok. Graniczy on z terenami inwestycyjnymi Brzeskiej Strefy Gospodarczej. Dotychczas nie rozpoczęły się tu jeszcze procesy inwestycyjne.

Rysunek 5 Teren inwestycyjny w Potoku
Opracowanie własne

W obszarze gminy występują usługi o charakterze lokalnym, rozmieszczone są nierównomiernie, występują w większych miejscowościach. Sieć dróg, zwłaszcza dróg gminnych umożliwia dostęp do tych usług mieszkańcom słabiej wyposażonych miejscowości. Największa koncentracja i największa różnorodność usług występuje w Kruszynie, a następnie w Smólniku. Rozmieszczenie usług na terenie gminy przedstawiono na rysunku (Rysunek 18).

1.5.3. Tereny zieleni, rekreacji i wypoczynku

Gmina Włocławek należy do gmin o wysokim wskaźniku lesistości 49,3%. Jest on ponad dwukrotnie wyższy od wskaźnika dla województwa kujawsko-pomorskiego. Lasy koncentrują się w części wschodniej i północnej gminy. Część gminy, na wschód od drogi krajowej nr 91 objęta jest formą ochrony przyrody w postaci parku krajobrazowego - Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego. Obszar Parku, w którym oprócz lasów ważnym walorem są jeziora oraz obszary i obiekty objęte innymi formami ochrony (rezerваты, pomniki przyrody) jest ważnym obszarem służącym wypoczynkowi i rekreacji. Wytyczonych zostało tu kilka szlaków turystycznych, pieszych oraz rowerowych a także ścieżek dydaktycznych, z których korzystają mieszkańcy gminy, miasta Włocławek ale również przyjeżdżający w te rejony turyści z innych ośrodków. Nad niektórymi

z występujących tu jezior rozwinęła się indywidualna zabudowa letniskowa (Wójtowskie, Wikaryjskie, Skoki) a także ogólnodostępne miejsca do plażowania. W obszarze Parku funkcjonuje kilka obiektów noclegowych, w tym agroturystyka („Grabina”) oraz bary i restauracje. Urządzone zostały miejsca piknikowe z wiatami, stołami i miejscami do rozpalania ognisk. Wszystko to sprzyja wykorzystywaniu tych terenów do wypoczynku oraz różnorodnych form rekreacji.

Drugim ważnym, z punktu widzenia rekreacji i wypoczynku jest obszar położony nad brzegiem Wisły. Tu również rozwinęła się indywidualna zabudowa letniskowa (Wistka Szlachecka), a także infrastruktura związana ze sportami żeglarskimi – przystanie w Wistce Szlacheckiej i Dobiegniewie oraz ogólnodostępne miejsca do plażowania. Korona zapory bocznej Zbiornika Włocławskiego stanowi ciąg atrakcyjny widokowo, wykorzystywany przez spacerowiczów i rowerzystów.

Miejscem rekreacji i wypoczynku są ogrody działkowe. Zlokalizowane w miejscowości Mostki służą głównie mieszkańcom miasta Włocławek.

Poza lasami ważnymi miejscami wypoczynku są wszelkie przestrzenie publiczne w postaci parków, skwerów a także liczne, urządzone tereny do rekreacji takie jak boiska, place zabaw, siłownie napowietrzne. Gmina jest dość mocno nasycona takimi obiektami (Rysunek 18).

1.5.4. Stan infrastruktury technicznej

Wg danych zawartych w Banku Danych Lokalnych GUS w latach 2011-2021 na terenie gminy Włocławek wybudowano 8,4 km sieci wodociągowej i jej łączna długość na koniec 2019 r. wynosiła 143,4 km. Stopień zwodociągowania gminy jest wysoki – 92,6% mieszkańców zaopatruje się w wodę z wodociągu gminnego. Wskaźnik ten jest jednak niższy niż w powiecie włocławskim (95,8%) i województwie kujawsko-pomorskim (96,1%). Wszystkie zwarte miejscowości posiadają sieć wodociągową. Indywidualne ujęcia wody posiadają mieszkańcy domów w rozproszonej zabudowie i obszarach leśnych. Sieć odznacza się niską awaryjnością, w ostatnich trzech latach miały miejsce 2-3 awarie w roku. Sieć zasilana jest z działających na terenie gminy 3 gminnych ujęć wody wraz ze stacjami uzdatniania.

Wg danych GUS w latach 2011-2021 wybudowano w gminie Włocławek zaledwie 5,8 km sieci kanalizacyjnej i jej łączna długość na koniec 2021 r. wynosiła 23 km. Stopień skanalizowania jest niski – zaledwie 29,7% mieszkańców gminy swoje ścieki bytowe odprowadza do gminnej sieci kanalizacji sanitarnej. Dla porównania wskaźnik ten w powiecie włocławskim wynosi 42% a w województwie kujawsko-pomorskim 70,4%. Sieć nie jest awaryjna, zgodnie z danymi GUS odnotowuje się pojedyncze awarie w roku (w 2020 r. nie było żadnej). Sieć kanalizacji sanitarnej występuje w największych miejscowościach gminy - w rejonie Nowej Wsi, Kruszyna, Kruszynka i Dobrej Woli (część aglomeracji m. Włocławek), a we wschodniej części gminy – w Modzerowie.

W pozostałym obszarze gminy mieszkańcy korzystają z indywidualnych systemów odprowadzenia ścieków. Na terenie gminy zlokalizowanych jest 549 ekologicznych przydomowych oczyszczalni ścieków

Jedyną miejscowością zaopatrywaną w gaz sieciowy jest Nowa Wieś, a liczba osób korzystających wynosiła na koniec 2021 r. 1359 mieszkańców (18,4% mieszkańców gminy).

Odpady zbierane w gminie unieszkodliwiane są w ramach trzeciego, południowego Regionu Gospodarki Odpadami Komunalnymi z regionalnymi instalacjami przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) w Machnacu (gmina Brześć Kujawski), Inowrocławiu (gm. Inowrocław) i Służewie (gm. Aleksandrów Kujawski)⁸. W miejscowości Poddębice zlokalizowany jest Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK).

---

⁸ Plan gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2016-2022 z perspektywą na lata 2023-2028 przyjęty uchwałą nr XXXII/545/17 sejmiku województwa kujawsko-pomorskiego z dnia 29 maja 2017 r

2. Uwarunkowania wynikające ze stanu ładu przestrzennego i wymagań jego ochrony

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, przez ład przestrzenny należy rozumieć takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno - gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno – estetyczne.

Struktura przestrzenna gminy Włocławek determinowana jest położeniem gminy na granicy dwóch jednostek: doliny Wisły i wysoczyzny kujawskiej. Część wschodnia gminy to rozległe kompleksy leśne objęte ochroną w formie parku krajobrazowego. Część zachodnia posiada dobre warunki do rozwoju rolnictwa.

Wspomniane kompleksy leśne stanowią korytarz ekologiczny migracji dużych ssaków wyznaczony przez PAN w Białowieży.

Bliskie sąsiedztwo miasta Włocławek, w którym ulokowana jest siedziba władz gminy, stanowiącego główne centrum usług i miejsc pracy dla mieszkańców gminy Włocławek sprawia, że w gminie nie ma wyraźnie wyodrębnionych ośrodków. Gmina jest atrakcyjnym miejscem lokalizacji domów dla mieszkańców miasta, wykształcają się w niej osiedla nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zwłaszcza w Józefowie i Warząchewce Polskiej i Królewskiej.

Część wsi ma układ ulicowy (Smólsk, Kruszyn, Kruszynek, Łągiewniki, Smólnik), część to wielodrożnice (Nowa Wieś, Dąb Polski), gdzie zabudowa nie zawsze przybiera zwarty charakter (Józefowo). Zabudowa zagrodowa jest czasami przemieszana z zabudową mieszkaniową jednorodziną.

Gmina jest dobrze skomunikowana z miastem Włocławek, przebiegają przez nią drogi krajowe nr 19 i 91, drogi wojewódzkie nr 265 i 317, pięć dróg powiatowych. Pozwalają one na dobry dostęp do miasta. Przemieszczanie się po obszarze gminy może być jednak utrudnione z uwagi na słabo rozwiniętą sieć dróg gminnych, a przede wszystkim kształt gminy i istniejące bariery (linia kolejowa, duże kompleksy leśne).

W dalszych relacjach dobre powiązania komunikacyjne zapewnia droga krajowa nr 91, autostrada A1 oraz linia kolejowa nr 18.

W obszarze gminy Włocławek obowiązuje 10 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (wykaz w rozdziale II.1.3.).

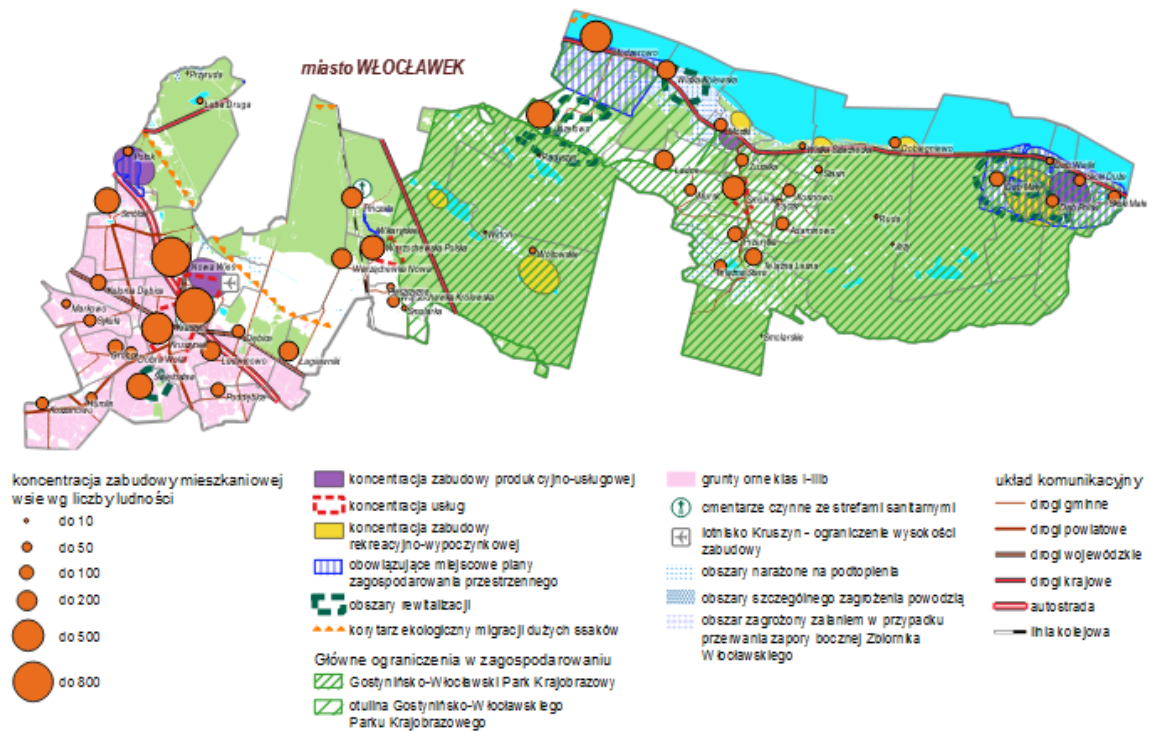
Zagospodarowanie przestrzeni gminy, poza obszarami objętymi obowiązującymi planami miejscowymi, odbywa się głównie w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy, które z założenia (art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym) powinny dopuszczać wprowadzenie nowej funkcji i nowego zagospodarowania terenu wyłącznie wówczas, gdy planowane zamierzenie stanowi kontynuację tzw. „dobrego sąsiedztwa”. Nowa zabudowa powinna swoimi parametrami nawiązywać do istniejącej już w jej sąsiedztwie zabudowy. Analiza wydanych w gminie Włocławek decyzji o warunkach zabudowy⁹ wskazuje, że największy ruch inwestycyjny (największa liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy) ma miejsce w sołectwie Józefowo, Kruszyn, Warząchewka Polska, Ładne, Nowa Wieś. Lokalizacją domów w tych sołectwach zainteresowani są głównie mieszkańcy Włocławka. Mniejszym, ale również dość dużym, ruchem inwestycyjnym charakteryzuje się sołectwo Smólsk, Smólnik, Ludwinowo i Łągiewniki. Sołectwa, w których ruch inwestycyjny był bardzo mały to głównie sołectwa mocno zalesione: Potok oraz położone w GWPK: m.in. Dobiegniewo, Wistka Szlachecka, Mursk. W południowo zachodniej części gminy liczba wydanych decyzji jest niewielka, ograniczeniem w rozwoju zabudowy są tu grunty wysokich klas bonitacyjnych. Położone w tym rejonie Markowo oraz położone we

⁹ Na podstawie Analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy Włocławek, E. Birek, W. Kulczyńska, wrzesień 2016 oraz rejestru decyzji wydanych w latach 2016-2021 udostępnionego przez Urząd Gminy Włocławek

wschodniej części gminy Dąb Wielki i Skoki Duże to sołectwa, w których w analizowanym okresie nie wydano żadnej decyzji o warunkach zabudowy.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy jest ukształtowana i determinowana warunkami przyrodniczymi, układem transportowym oraz zachodzącymi procesami inwestycyjnymi. Realizowana zabudowa mieszkaniowa w większości bez miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lokalizowana jest często z nadmiernym rozproszeniem. Na części dokonanych już, licznych podziałach nieruchomości nie rozpoczęto dotychczas procesów inwestycyjnych, co może świadczyć o przedwczesnych, nie popartych popytem, działaniach właścicieli tych gruntów. Dla uporządkowania przestrzeni ważne jest ograniczenie nadmiernego rozpraszania zabudowy, w tym podziałów nieruchomości na działki budowlane oraz właściwe wyposażanie rozwijającej się zabudowy w powiązania komunikacyjne oraz niezbędne usługi podstawowe.

Dość nowym elementem w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy jest autostrada A1 przebiegająca w zachodniej części gminy. W rejonie węzła Włocławek Zachód (położony na terenie gminy Brześć Kujawski), w miejscowości Potok przewidziane są dość duże obszary pod rozwój działalności gospodarczych. Będzie to nowy element w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy. Istniejący dla części tego obszaru miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, poprzez odpowiednie zapisy zapewni właściwe zagospodarowanie tych terenów.

Rysunek 5 Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy

Opracowanie własne

3. Uwarunkowania wynikające z diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, przygotowanej na potrzeby strategii rozwoju gminy

Gmina Włocławek jest w trakcie sporządzania nowej strategii rozwoju gminy. Na potrzeby tej strategii w 2021 roku sporządzona została Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej w gminie z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych¹⁰.

Diagnoza przedstawia wybrane dane dotyczące niektórych dziedzin funkcjonowania gminy, nie zawiera podsumowania, wskazań najważniejszych problemów bądź szans rozwojowych gminy.

Zakres zagadnień uwzględnionych w diagnozie jest mniejszy niż wymagany przepisami art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Przeprowadzone w ramach niniejszego opracowania analizy są znacznie szersze, uwzględniają wszystkie aspekty ważne dla określenia polityki przestrzennej gminy. Nie stoją one w sprzeczności z przytoczonymi we wspomnianej wyżej diagnozie.

4. Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego

4.1. Zasoby środowiska przyrodniczego

Czynnikiem determinującym i kierującym działalność człowieka jest ilość oraz jakość zasobów środowiska. Podstawą gospodarowania tymi dobrami jest ich rozpoznanie oraz racjonalne nimi zarządzanie. Na obszarze historycznej Ziemi Kujawskiej, a więc także gminy Włocławek, od tysięcy lat silnie wykorzystywano zasoby środowiska przyrodniczego dla celów gospodarczych, a zwłaszcza dla prowadzenia działalności rolniczej. Obserwowana od kilkadziesiąt lat intensyfikacja tych procesów, odbija się coraz wyraźniej na stanie środowiska. Należy podkreślić, że obszar gminy nie stanowi samodzielnej i wyodrębnionej jednostki przyrodniczej, ale jest elementem całościowego systemu przyrodniczego. Elementy środowiska występujące na terenie gminy ściśle powiązane są z sąsiednimi obszarami.

4.1.1. Budowa geologiczna, geomorfologia, rzeźba terenu

Biorąc pod uwagę budowę geologiczną gmina położona jest na pograniczu dwóch jednostek strukturalno – tektonicznych: wału środkowopolskiego i niecki brzeźnej, z czym związane jest duże zróżnicowanie litologiczno – facjalne. Najstarszymi utworami, które rozpoznano utworami wiertniczymi są osady mezozoiczne. Utwory zaliczane do kredy osiągają dużą miąższość, wykształcone są w facji ilastej, mułowcowo – ilastej oraz piaszczystej.

Na osadach mezozoicznych zalegają utwory trzeciorzędowe wykształcone najczęściej jako piaski, mułki i ropy. Czwartorzęd występuje na terenie całej gminy a miąższość tych osadów jest zróżnicowana i waha się od kilkunastu do kilkadziesiąt metrów w zależności od konfiguracji podłoża czwartorzędu, przebiegu zlodowaceń i interglacjalnej erozji rzecznej, w mniejszym stopniu od form dzisiejszej powierzchni terenu. Osady czwartorzędu to gliny zwałowe lub żwiry z głazami, piaski i żwiry rzeczne dolin, torfy i namuły torfiaste i gytie. Związane są one przede wszystkim z akumulacyjną działalnością lądolodu oraz wód lodowcowych i rzecznych.

---

¹⁰ Opracowana przez Pomorską Grupę Konsultingową S.A. w Bydgoszczy

Część południowa gminy, obejmująca fragment wysoczyzny morenowej, zbudowana jest z glin zwałowych, na których lokalnie zalegają utwory piaszczyste o miąższości 0,1 - 2,0 m.

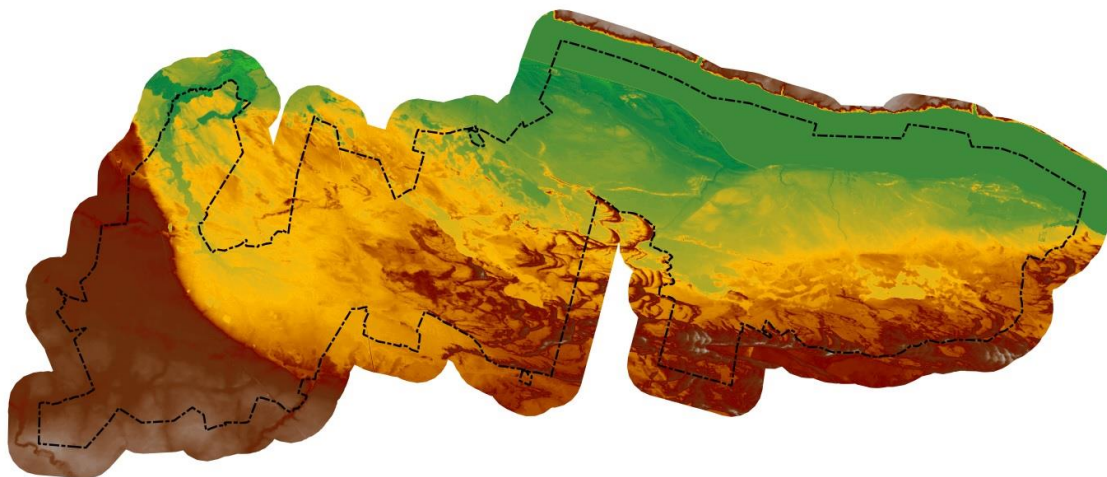
Na obszarze pradoliny zdecydowanie dominują osady piaszczyste i piaszczysto-mułkowe oraz piaszczysto-żwirowe, pochodzenia lodowcowego i rzeczno. Stanowią one zasadniczy budulec powierzchni terasowych doliny Wisły.

Do utworów czwartorzędowych zaliczają się również piaski eoliczne. Budują one duże wały wydmowe, wydmy paraboliczne oraz tworzą płaskie powierzchnie, widoczne zwłaszcza w rejonie Jeziora Wikaryjskiego i Jeziora Wójtowskiego.

Najmłodsze utwory holoceniowe reprezentowane są przez piaski akumulacji rzecznej oraz utwory organogeniczne. Tworzą je piaski, namuły oraz mady występujące w dolinie Lubieńki, Rakutowki, a także torfy i gytie wypełniające podmokłe zagłębienia terenowe różnej genezy.

Miąższość osadów czwartorzędowych na obszarze gminy Włocławek jest zmienna. Wynika to w dużej mierze z ukształtowania podłoża podczwartorzędowego, gdzie różnice wysokości względnych dochodzą do 30 - 50 m.

Mapa cieniowania i hipsometryczna pokazuje dość ubogą rzeźbę terenu, jedynie w obszarze Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego wyraźnie widoczne są pofałdowania – wydmy. Wyraźnie widoczna jest granica pomiędzy częścią wysoczyzną i doliną Wisły.

Rysunek 6 Gmina Włocławek na tle mapy hipsometrycznej

Źródło: geoportalu.gov.pl

Według zweryfikowanego i zaktualizowanego podziału fizycznogeograficznego Polski z 2018 r. (wykonanego przez interdyscyplinarny zespół naukowy pod kierunkiem prof. Jerzego Solona z IGiPZ PAN), obszar gminy Włocławek położony jest na głównie w mezoregionie Kotliny Płockiej, a niewielka, zachodnia część gminy w granicach Pojezierza Kujawskiego, charakteryzującego się raczej płaskim terenem pociętym rynnami polodowcowymi; z niewielką ilością jezior.

Mezoregion Kotliny Płocka obejmuje rozszerzenie Wisły od Gąbina do Włocławka. W krajobrazie liczne są jeziora (63 zbiorniki), ozy i kemy. Na lewym, wysokim tarasie Wisły zachowały się formy związane z zanikiem jeziora lodowcowego i ostatniego zlodowacenia.

Mezoregion Pojezierze Kujawskie jest wysoczyzną o równinnym krajobrazie i wysokościach nie przekraczających 159 m n.p.m. Jego południowe krańce wyznaczają najdalszy zasięg ostatniego zlodowacenia. Obszar ten posiada typowo rolniczy charakter. Występują tu żyzne gleby, ograniczone zalesienie, a jeziora są stosunkowo niewielkie powierzchniowo (oprócz tych położonych w tzw. rynnie goplańskiej).

Pod względem geomorfologicznym przynależność do dwu odmiennych regionów powoduje różnicowanie w rzeźbie terenu, ukształtowanej generalnie w czasie zlodowacenia

północnopolskiego. Przeważają tutaj wysokości ok. 90-100 m n.p.m. Na terenie gminy występują obszary narażone na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych. W krajobrazie gminy dominuje płaska i falista wysoczyzna morenowa zbudowana z glin i piasków zwałowych, a także formy pochodzenia eolicznego, tj. wydmy. Te formy akumulacji często spotykane są na obszarze Lasów Gostynińsko-Włocławskich. Między wydmami występują obniżenia terenu wypełnione torfowiskami i bagniskami.

Około 1/3 powierzchni gminy posiada typowo rolniczy charakter. Rzeźba terenu, różnorodna budowa geologiczna oraz odmienne stosunki wodne w różnych częściach gminy, spowodowały duże zróżnicowanie pod względem rolniczej przydatności gleb. Występujące w północnej części gminy, (położonej w Kotlinie Włocławskiej) słabe gleby zbudowane głównie z piasków i żwirów, wodnolodowcowych cechują się niską przydatnością dla rolnictwa. Znacznie lepsze warunki glebowe dla rozwoju rolnictwa występują w południowo-zachodniej części gminy mieszczącej się na Wysoczyźnie Kujawskiej.

Przeważająca część gminy położona jest na obszarze pradoliny Wisły. W jej obrębie można wyróżnić trzy podregiony morfogenetyczne. Pierwszy z nich to podregion południowy. Ciągnie się on pasem o szerokości 3 - 5 km wzdłuż krawędzi wysoczyzny. Wysokości bezwzględne wahają się tutaj w przedziale 67 - 70 m n.p.m. Wspomniany podregion związany jest przestrzennie z doliną Rakutowki.

Drugi podregion zajmuje centralną część pradoliny. Jest to obszar akumulacji lodowcowej, wodnolodowcowej i rzecznej. Charakterystycznymi elementami morfologii podregionu są rynny subglacjalne, zagłębienia wytopiskowe oraz wydmy.

Rynny subglacjalne tworzą dwa ciągi - północny i południowy. Ciąg północny wyznacza układ jezior: Grzywno, Rybnica, Radyszyńskie, Telążna, Gościąg. Południowy natomiast: Czarne, Wikaryjskie i Wójtowskie.

Fot. Jezioro Wikaryjskie położone w środkowej części gminy.

Źródło: Fotografia własna

Na linii wymienionych ciągów rynnowych grupują się również niewielkie zagłębienia wypełnione wodami małych jezior. Są to przeważnie formy wytopiskowe, choć niektóre z nich mają genezę związaną z działalnością wód subglacjalnych (Glazik 1978).

Interesującym elementem morfologicznym, występującym w obrębie drugiego podregionu, są liczne formy eoliczne. Wykształcone są one w postaci wydm parabolicznych oraz wałów podłużnych i poprzecznych. Najliczniejsze są wydmy paraboliczne i one też osiągają największe rozmiary, dochodzące do 20 m wysokości względnej. Wysokości bezwzględne na omawianym obszarze wahają się w rejonie Jeziora Wójtowskiego, gdzie dochodzą do 18 - 20 m.

Północna część gminy Włocławek położona jest na obszarze trzeciego podregionu, obejmującego erozyjną terasę pradoliny, wieku plejstocenijskiego. Powstał on w wyniku rozmycia pokrywy

lodowcowej, tworząc rozległą powierzchnię opadającą ku północy w stronę Wisły i szerokości około 5 km. W jego obrębie tworzyły się szerokie i płaskie powierzchnie depresyjne, wypełnione w holocenie osadami eolicznymi i organogenicznymi. W efekcie powstały rozległe, płaskie tereny pojezierne, dominujące w krajobrazie omawianego podregionu. Wysokości bezwzględne mieszczą się w przedziale 55 - 62 m n.p.m. Spadki są niewielkie i z rzadka przekraczają 2%. Jedynie w rejonie występowania niewielkich form wydmowych, jak ma to miejsce w obrębie wsi Smólnik i Wistka Królewska wartości spadków są nieco większe. Wzrastają tutaj również wysokości względne, dochodząc do 5 m.

Część południowo - zachodnią gminy Włocławek obejmuje wysoczyzna morenowa płaska o niewielkich deniwelacjach dochodzących maksymalnie do 2 m. Wysokości bezwzględne wahają się w granicach 85 - 95 m n.p.m. Urozmaiceniem rzeźby tej części gminy są płaskie zagłębienia wypełnione utworami organogenicznymi, występujące w rejonie Kruszyna.

Fot. Tereny w okolicy Kruszyna.

Źródło: Fotografia własna

Wysoczyzna nachylona jest generalnie w kierunku północnym, opadając łagodnie ku dolinie Wisły. Od doliny wysoczyznę oddziela krawędź. Jest to wyrazista forma o czytelnych cechach morfometrycznych. Jej wysokość dochodzi do 5 - 10 m, a spadki lokalnie osiągają 5 - 8%. Krawędź jest porożcinana licznymi dolinkami denudacyjnymi.

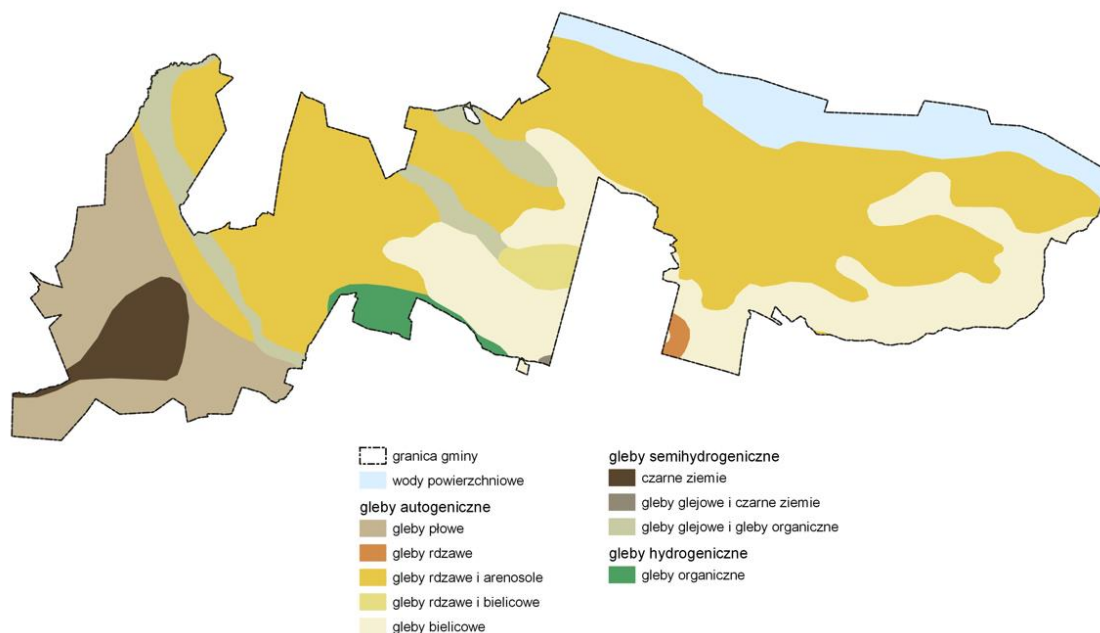

Fot. Smólnik tereny niezabudowane w środkowo-wschodniej części gminy.

Źródło: Fotografia własna

4.1.2. Gleby

Obszar gminy wiejskiej Włocławek jest zróżnicowany pod względem występującej na nim pokrywy glebowej. Wpłynęło na to odmienne ukształtowanie powierzchni ziemi, lokalne różnice litologiczne, zróżnicowane warunki wodne oraz szata roślinna.

Rysunek 7 Gmina Włocławek – mapa glebowa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Internetowego Atlasu Województwa Kujawsko-Pomorskiego (<http://atlas.kujawsko-pomorskie.pl/maps/app/map>)

Gleby płowe – obejmują południowo-zachodnią część gminy. Związane są z wysoczyznami morenowymi. Powstały na bazie glin piaszczystych i piasków gliniastych. Tego typu gleby są zasobne w składniki pokarmowe oraz cechują się dobrymi stosunkami wodno-powietrznymi. Są średnio przydatne dla rolnictwa. W tej części gminy występują również gleby brunatne.

Czarne ziemie – również występują w południowo zachodniej części gminy, tam gdzie gliny morenowe są zasobne w węglany. Ze względu na wysoką produktywność tworzą kompleks pszeny bardzo dobry. Stanowią najbardziej pożądane dla rolnictwa gleby.

Gleby rdzawe i aerosole oraz gleby rdzawe i bielcowe – obejmują wschodnią i środkową część gminy.

Gleby rdzawe – zajmują niewielki fragment w południowo wschodniej części gminy. Są glebami lekkimi, o kwaśnym odczynie, względnie ubogimi w składniki pokarmowe dla roślin uprawnych. Posiadają słabe zdolności retencjonowania wody. Jest to podstawowy typ gleb wykorzystywany w gospodarce leśnej.

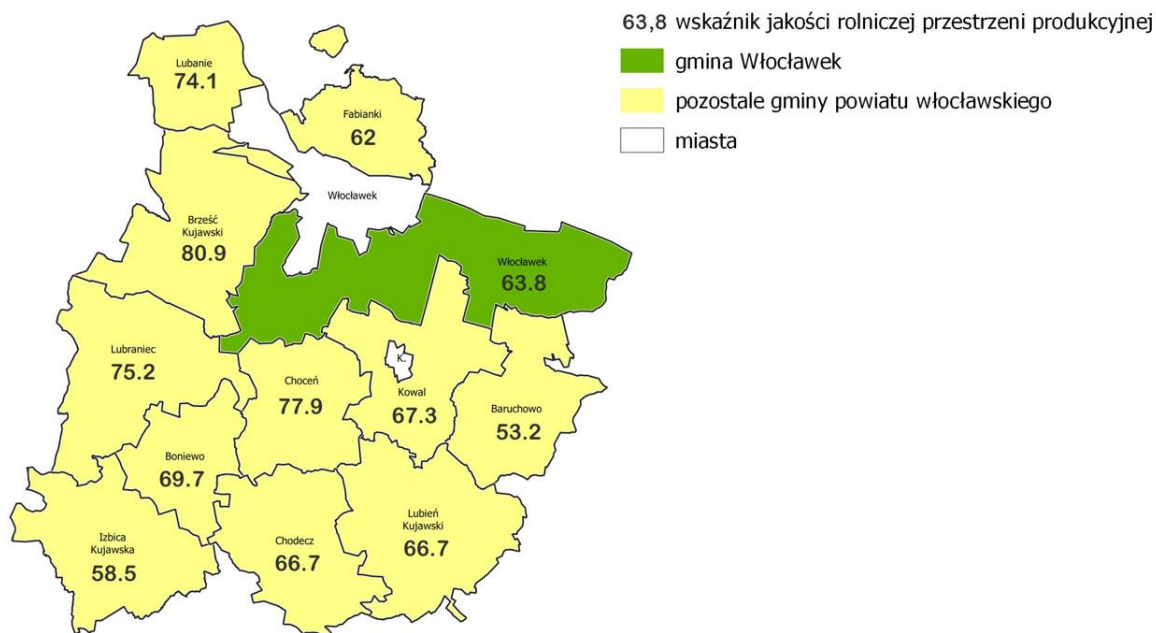
Gleby hydromorficzne – występują na niższych poziomach terasowych doliny Wisły, w sołectwach: Mursk, Telążna Leśna, Smólnik, Modzerowo. Towarzyszą także ciekom wodnym (m.in. Rakutówce) oraz występują w obrębie jezior. Tworzą się w warunkach trwałego lub okresowego nadmiernego uwilgotnienia. Są to głównie ciężkie i zwarte gleby gliniaste wykorzystywane zwłaszcza jako tereny trwałych użytków zielonych.

Gleby o najwyższych klasach bonitacyjnych (I-IIIb) objęte są ochroną prawną, zajmują one łącznie 34,7% użytków rolnych. Położone są one zwłaszcza w zachodniej części gminy – głównie w sołectwach Kolonia Dębice, Markowo i Smólsk. Grunty najbardziej przydatnych dla rolnictwa klas I – IVb w niektórych sołectwach zajmują blisko 100% powierzchni (Markowo – 98%, Koszanowo – 96,3%, Kolonia Dębice – 95,7%).

Ok. 2158 ha w gminie zajmują gleby niskich klas bonitacyjnych (V-VI). Ich największe kompleksy występują w północnej-wschodniej części gminy. Najwyższe wskaźniki najłagodniejszych gleb dotyczą sołectw: Mursk (100%), Warząchewka (100%) oraz Modzerowo (99%). Pomimo niskiej wartości bonitacyjnej, gleby te czasami użytkowane są rolniczo.

Struktura jakościowa gruntów ornych w gminie jest dość dobra. Znaczna część gruntów zalicza się do I-IVb klasy bonitacyjnej. Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej (WWRPP)¹¹ wynosi 63,8 punktu i jest zróżnicowany w przestrzeni gminy. We wschodniej i środkowej części gminy wskaźnik wynosi poniżej 52 punktów. Przesuwając się na zachód gminy wartość wskaźnika stopniowo rośnie do poziomu powyżej 72,5 punktów.

Rysunek 8 Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej (WWRPP)

Źródło: opracowanie własne

4.1.3. Warunki hydrologiczne (wody powierzchniowe, wody podziemne)

Sieć hydrograficzna gminy jest dobrze rozwinięta choć wykazuje zróżnicowanie obszarowe w zakresie jej gęstości. Głównym obiektem hydrograficznym jest Wisła, a wszystkie duże ciek i jeziora występują w obrębie pradoliny Wisły. Na wysoczyźnie znajdują się jedynie nieliczne ciek i pochodzenia antropogenicznego, spełniające funkcję otwartych rowów melioracyjnych oraz niewielkie oczka wodne. Uboga sieć wodna tej części gminy jest wynikiem niskiego zasilania opadami oraz dużym zużyciem w procesie produkcji roślinnej. Gmina Włocławek, położona jest na obszarze kilku zlewni. Część południowa i zachodnia leży w obrębie zlewni rzeki Zgłowiączki. Natomiast północna i wschodnia obejmuje fragmenty zlewni Rybnicy, Zuzanki, Rudy oraz przyrzecza Wisły. Na terenie gminy Włocławek występują następujące rzeki:

- Wisła – na odcinku 20 kilometrów, na północy gminy stanowi granicę,

¹¹ Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej (WWRPP) opracowano w latach 70-tych w Instytucie Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowym Instytucie Badawczym w Puławach w ramach badań dotyczących metodologii oceny jakości gruntów rolnych w Polsce. W ramach tego wskaźnika oceniane są poszczególne wskaźniki elementów siedliska tj.: jakość i przydatność gleb, rzeźba terenu, agroklimat oraz stosunki wodne. Wielkość wskaźnika mieści się w przedziale 19,5 -120 punktów.

- Ruda – rzeka o długości około 9 km, która wypływa z mokradeł położonych na wschód od jeziora Wierzchoń. Ruda przepływa przez system jezior (Wierzchoń, Brzózka, Gościąż i Mielec) i uchodzi do Zbiornika Włocławskiego w rejonie wsi Dobiegniewo,
- Zuzanka – rzeka o długości około 6,7 km, wypływa z jeziora Telążna i wpada do Kanału Głównego wybudowanego w latach 1963-1967,
- Struga Rybnicka – bierze swój początek z jezior Wójtowskich i przepływa przez jeziora Widoń, Wikaryjskie, Radyszyn, Łąkie i Rybnickie a następnie wpada do Kanału Głównego,
- Rakutówka – rzeka o długości 37,4 km, która wpada do Lubieńki,
- Lubieńka – rzeka, która przepływa przez obszar gminy Włocławek na odcinku około 15 km i jest największym dopływem Zgłowiączki,
- Zgłowiączka – rzeka, która tylko na niewielkim odcinku przepływa w części północno – zachodniej gminy Włocławek.

Fot. Początek rzeki Ruda

Źródło: <https://mapio.net/pic/p-11239855/>

Głównym elementem hydrograficznym, decydującym o dużym udziale wód w strukturze użytkowania ziemi na obszarze gminy jest rzeka Wisła a dokładnie Zbiornik Włocławski. Obiekt ten na odcinku ponad 20 km graniczy bezpośrednio z gminą Dobrzyń nad Wisłą, kształtując a tym rejonie stosunki wodne. Dotyczy to zwłaszcza fragmentu położonego pomiędzy Wistką Szlachecką a Skokami Dużymi, gdzie wyraźnie zaznacza się wpływ podpiętrzonych wód wiślanych.

Fot. Zbiornik Włocławski

Źródło: <https://mapio.net/pic/p-63270386/>

System wód powierzchniowych tworzą tutaj głównie drobne ciek i rowy odprowadzające wodę bezpośrednio do zbiornika, tworząc bezpośrednią zlewnię przyrzecza Wisły. Wyjątek stanowi rzeka Ruda uchodząca do Zbiornika Włocławskiego w rejonie wsi Dobiegniewo. Jest to stały ciek

posiadający zlewnię o powierzchni 56 km². Wyływa on z mokradł położonych na wschód od jeziora Wierzchoń. Całkowita długość wynosi około 9 km. Ruda przepływa przez system jezior (Wierzchoń, Brzózka, Gościąż, Mielec) wypełniających dno rynny subglacjalnej. Rzeka na całej długości jest ciekim drenującym zlewnię i posiada wyrównany przepływ. Na obszarze zawartym pomiędzy granicami administracyjnymi miasta Włocławek, a Wistką Szlachecką głównym elementem systemu hydrograficznego jest Kanał Główny, wybudowany w latach 1963-1967, którego zadaniem jest przechwytywanie wód napływających z doliny oraz infiltrujących ze Zbiornika. Jego dopływami są również dwa cieki: Rybnica i Zuzanka. Pierwotnie uchodziły one bezpośrednio do Wisły. Zuzanka stanowi główny odcinek Kanału, którego całkowita długość wynosi około 11,7 km, a średni spadek 0,8 %. Zuzanka jest ciekim o całkowitej długości wynoszącej około 6,7 km. Wyływa z jeziora Telążna a jej zlewnia zajmuje powierzchnię 49 km². Przepływy w cieku wykazują ścisły związek z wodami gruntowymi i charakteryzują się znaczną zmiennością, będącą następstwem relatywnie małej retencyjności, wynikającej z uwarunkowań geologicznych, a także zwiększonego spływu powierzchniowego poprzez system rowów melioracyjnych.

Jak wspomniano wyżej, drugim ciekim wpadającym do Kanału Głównego jest Rybnica. Nie uchodzi ona bezpośrednio, lecz poprzez system kanałów i otwartych rowów, co powoduje, że jej zlewnia zamyka się na wyływie z jeziora Rybnickiego. Zlewani liczona dla tego profilu zajmuje powierzchnię 33 km². Rybnica bierze swój początek z jezior Wójtowskich, przepływając kolejno przez jeziora Widoń, Wikaryjskie, Radyszyn, Łąkie i Rybnickie. Na południu i południowym-zachodzie gminy, głównym ciekim jest rzeka Lubieńka oraz wpadająca do niej w okolicach Nowej Wsi – Rakutówka.

W północno-zachodniej części, na niewielkim odcinku gmina Włocławek graniczy bezpośrednio ze Zgłowiączką – lewobrzeżnym dopływem Wisły. Lubieńka przepływa przez obszar gminy Włocławek na odcinku około 15 km. Jest to stały ciek, będący największym dopływem Zgłowiączki, o średnim przepływie w dolnym biegu wynoszącym około 1,1 m³/s. Zlewnia rzeki zajmuje powierzchnię około 440 km² i daleko wykracza poza teren gminy Włocławek. Do Lubieńki uchodzi Rakutówka, której obszar źródłkowy znajduje się na wysoczyźnie w okolicach wsi Kanibród. Całkowita długość rzeki wynosi 37,4 km. Zlewnia zajmuje powierzchnię 275,3 km².

Ważnym elementem sieci hydrograficznej są jeziora. Występują one w obrębie pradoliny Wisły, układając się w dwa charakterystyczne ciągi związane z rynnami subglacjalnymi. Ogółem jeziora zajmują powierzchnię wynoszącą około 280 ha.

Wszystkie zbiorniki, z wyjątkiem jeziora Telążna położone są w obrębie lasów lub w ich bliskim sąsiedztwie. Powoduje to, że bezpośrednio zlewnie jezior charakteryzują się bardzo wysokim stopniem lesistości. W granicach administracyjnych gminy położonych jest kilkanaście jezior, w tym między innymi: (Święte, Łąkie, Gościąż, Wierzchoń, Telążna, Wójtowskie Duże, Wójtowskie Małe, Wójtowskie, Widoń, Wikaryjskie, Radyszyńskie, Radyszyn, Łuba, Łąkie, Mielec, Brzózka, Jazy, Mrokowo, Dziemionek).

Fot. Widok na jeziora: Wikaryjskie, Żwirowe (Żwirownia Skoki), Telążna i Łuba
Źródło: <https://mapio.net/pic/p-63270386/>

Ważny składnik sieci hydrograficznej tej grupy stanowią tereny podmokłe, mające swoisty wpływ na wielkość odpływu oraz możliwości retencjonowania wód gruntowych. Tworzą ją przede wszystkim kompleksy łąkowe oraz tzw. nieużytki rolne - tereny torfowiskowe, bagienne, zarośnięte jeziora itp. Obszary te wraz z towarzyszącymi im z reguły zbiornikami wód powierzchniowych tworzą system węzłów hydrologicznych, regulujących stosunki wodne na obszarze gminy. Do najważniejszych węzłów można zaliczyć:

- kompleks jeziora Gościąż,
- kompleks Jeziora Wikaryjskiego,
- kompleks jeziora Telążna,
- kompleks jeziora Radyszyn,
- kompleks torfowo - bagieny doliny Rakutówki,
- kompleks torfowo - bagieny Kruszyn.

Wszystkie zbiorniki wodne i podmokłości składają się na ogólną retencję gminy, zwiększając potencjalne możliwości magazynowania wód roztopowych i opadowych.

Teren gminy Włocławek położony jest w zasięgu 2 jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych, tj. PLRW200017275992 (Ruda - ujście do Wisły, Dobiegniewo), PLRW200026277219 (Zuzanka – Modzerowo)

Rozporządzenie nr 5/2015 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie z dnia 3 kwietnia 2015 r. w sprawie ustalenia warunków korzystania z wód regionu wodnego Środkowej Wisły zawiera wykaz celów środowiskowych dla poszczególnych JCWP rzecznych.

- PLRW200017275992, potok Ruda, niezagrożona, osiągnięcie co najmniej dobrego potencjału ekologicznego oraz utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego wód.
- PLRW200026277219, ciek Zuzanka od źródeł do Strugi bez Strugi, stan zły, zagrożona. Osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego oraz utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego wód – derogacja, Stopień zanieczyszczenia wód spowodowanego rodzajem zagospodarowania zlewni, uniemożliwia osiągnięcie założonych celów środowiskowych. Derogacje czasowe - brak możliwości technicznych. Brak jest środków technicznych umożliwiających przywrócenie odpowiedniego stanu wód w wymaganym okresie czasu.

Wody podziemne występują na obszarze gminy na kilku poziomach wodonośnych. Na przeważających w gminie terenach wysoczyznowych występują wody wierzchołkowe (zaskórne). Są one całkowicie zależne od opadów atmosferycznych, w skutek czego ich zasobność jest niewielka. Wody gruntowe występują na niewielkich głębokościach. Od powierzchni ziemi oddziela je przepuszczalna strefa ponad zwierciadłem wody. Zasilane są infiltrującymi opadami atmosferycznymi. Są silnie narażone na przenikanie zanieczyszczeń z poziomu gruntu. W warstwach wodonośnych pokrytych utworami słabo przepuszczalnymi występują wody wgłębne. Ich związek z powierzchnią jest ograniczony – zasilanie zmniejsza się, ale zwiększa się odporność na zanieczyszczenia. Wody te również zasilane są infiltrującymi opadami atmosferycznymi.

Występujące na terenie gminy wody podziemne wiekowo związane są głównie z utworami wodonośnymi piętra czwartorzędowego, w tym zwłaszcza drugim poziomem, występującym w obrębie wysoczyzny morenowej na głębokości 10 - 25 m p.p.t. Właśnie te wody stanowią podstawowe źródło zaopatrzenia ludności gminy Włocławek. Woda jest eksploatowana zarówno z ujęć zaopatrujących wodociągi zbiorowe jak i ujęć indywidualnych.

Najbardziej zasobne wody podziemne są wyróżniane jako „Główne Zbiorniki Wód Podziemnych” (GZWP). Prawie cała gmina (oprócz południowo-zachodniej niewielkiej części) mieści się w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 220 - „Pradolina rzeki środkowa Wisła (Włocławek – Płock)” o zasobach udokumentowanych w 1998 r. Wg dokumentacji z 2015 r. zbiornik ten zajmuje powierzchnię 777 km². Jest zbiornikiem porowym, czwartorzędowym związanym z doliną Wisły, pozbawionym odpowiedniej ciągłej izolacji od powierzchni (piaszczyste osady pradoliny Wisły) więc wody tego zbiornika wymagają najwyższej ochrony przy ustalaniu warunków gospodarowania tą częścią gminy. Szacunkowe zasoby dyspozycyjne wynoszą 300 tys. m³/dobę. Średnia głębokość stropu 60 m p.p.t.

Obszar GZWP nr 220 w znacznym stopniu jest objęty ochroną prawną przyrody w postaci: Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego, obszaru Natura 2000 „Żwirownia Skoki” oraz licznych rezerwatów. Z uwagi na to, że GZWP nr 220 na obszarach ochrony przyrody jest pozbawiony warstwy izolującej wody podziemne od wpływu zanieczyszczeń antropogenicznych, doprecyzowano proponowane zakazy, nakazy oraz ograniczenia pozwalające skutecznie chronić wody podziemne zgodnie z obowiązującymi przepisami w uzupełnieniu istniejących przepisów ochrony przyrody w tych obszarach.

Cały obszar gminy położony jest na obszarze jednolitej części wód podziemnych oznaczonej europejskim kodem JCWPd PLGW 200047 (nazwa JCWPd 47) zaliczonym do regionu wodnego Środkowej Wisły. Stan ilościowy i chemiczny tej JCWPd oceniono jako dobry. Rozpatrywana jednolita część wód podziemnych jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych, tj. utrzymania co najmniej dobrego stanu ilościowego i chemicznego wód podziemnych.

Ponieważ wody podziemne stanowią podstawowe źródło zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia, ustawa Prawo wodne i Ramowa Dyrektywa Wodna nakładają na państwa członkowskie UE obowiązek ochrony przed ich degradacją zasobową i jakościową co wymaga opracowania i wdrożenia programów ochrony wód podziemnych w celu osiągnięcia i utrzymania ich dobrego stanu.

wodne. Szczególnie wyróżnia się topoklimat Zbiornika Włocławskiego, jezior oraz większych terenów podmokłych. Charakteryzuje się on głównie znacznie większą wilgotnością względną powietrza oraz mniejszymi amplitudami temperatury. W zagłębieniach terenowych występuje niekorzystny mikroklimat powstający na skutek inwersji termicznych, zalegania mas chłodnego powietrza i tworzenia mgieł. Zjawiska te są szczególnie odczuwalne w okresie jesiennym. Na zróżnicowanie warunków klimatycznych na omawianym obszarze wpływ ma również bliskie sąsiedztwo lasów, a szczególnie dużych, zwartych kompleksów lasu Gostynińsko-Włocławskiego.

Ze względu na odmienne pokrycie terenu w różnych częściach gminy (lasy, tereny podmokłe, tereny skupionej zabudowy) czy lokalne zróżnicowania rzeźby terenu, na jej terenie występują różnice odnośnie poszczególnych składników klimatu. Modyfikacje te nie są najczęściej duże. Zwłaszcza różne ekspozycje zboczy powodują powstawanie znacznych różnic termicznych. W zagłębieniach terenu powstają natomiast inwersje termiczne; zalegają w nich masy chłodnego powietrza. W obniżeniach tych często tworzą się mgły.

W ostatnich latach obserwuje się postępujące zmiany klimatu, w efekcie czego coraz częściej występują groźne zjawiska pogodowe, w szczególności susze, wiatrów huraganowe oraz gradobicia.

4.1.5. Flora

Tereny leśne zajmują środkową i wschodnią część gminy, tworząc zwarty kompleks leśny, wchodzący w skład Gostynińsko – Włocławskiego Parku Krajobrazowego.

W południowo zachodniej, prawie bezleśnej części gminy, szczególnie ważną rolę spełniają powierzchnie zadrzewione – sady, zadrzewienia przydrożne i śródpolne „wyspy” zieleni wysokiej, oraz niewielkie enklawy lasów prywatnych.

Roślinność nieleśną na terenie gminy stanowią:

- roślinność wodna, wykształcona w eutroficznych jeziorach,
- roślinność szuwarowa wykształcona w trakcie zarastania eutroficznych jezior oraz porastająca brzegi cieków,
- roślinność wykształcona na torfowiskach tzw. roślinność bagienna mająca kluczowe znaczenie dla funkcjonowania środowiska biotycznego (kompleksy łąkowo-bagienne: Dolina Rakutówki i Lubieńki, Jazy, Telążna, Wielkie Łąki, Kruszyn),
- zbiorowiska roślinności łąkowej i pastwiska pełniące bardzo ważną rolę w utrzymaniu naturalnych zbiorowisk trawiastych, zabezpieczeniu w ich obrębie wartościowych gatunków roślin oraz pielęgnowaniu naturalnych cech krajobrazu. Trwałe użytki zielone mają również duży wpływ na regulację stosunków wodnych i klimatycznych ich otoczenia, co wiąże się z zatrzymywaniem przez roślinność łąkową dużych ilości wody,
- zbiorowiska roślinności bezpośrednio związanej z gospodarką rolną (zadrzewienia śródpolne) i działalnością człowieka – tzw. roślinność synantropijna.

Wiele zbiorowisk synantropijnych rozwija się w obrębie zabudowań wiejskich i przy szlakach komunikacyjnych tworząc tzw. roślinność ruderalną. Powstaje ona w miejscach silnie wydeptywanych (przydroża, podwórka), na przyptociach, przy śmietnikach, w zaniedbanych ogródkach przydomowych, na piaszczystych przydrożach i nieużytkach. Tworzą ją przede wszystkim: babka zwyczajna, rdest ptasi, rumianek bezpromieniowy, pokrzywa żegawka, stuliz lekarski, bylica piołun, dziewanna, wiesiołek.

Cenne okazy flory związane są z pozostałościami dawnych parków dworskich, mimo iż obecnie odbiegają one od pierwotnych założeń, a w wielu przypadkach są poważnie przekształcone i zdewastowane. Występują tam głównie rodzime gatunki wyróżniające się na tle otaczających terenów rolnych. Często drzewostan parków tworzy swoistą dominantę krajobrazową wyróżniającą się na tle rolniczo użytkowanych obszarów. Podobne funkcje spełnia zieleń towarzysząca i ochronna występująca w sąsiedztwie różnych obiektów (m.in. kościołów, cmentarzy, szkół). Tworzy ona tło

przyrodniczo-krajobrazowe dla obiektów użyteczności publicznej oraz stanowi miejsce bytowania dla drobnej fauny.

4.1.6. Fauna

Fauna gminy Włocławek nie różni się zbytnio od fauny Niżu Polskiego. Ze względu na rolniczy charakter przeważającej części gminy świat zwierzęcy tworzą głównie gatunki związane z biocenozami polnymi. Na obszarach leśnych i agrocenozach polnych bytują zające, króliki polne, kuropatwy i bażanty. Licznie spotykane są także sarny i lisy.

W granicach Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego (54,8% powierzchni gminy) występuje duże zróżnicowanie gatunkowe roślin i zwierząt. Szacuje się, że około 50 gatunków roślin z 800 występujących objęte jest prawną ochroną, wśród nich występują: sasanka łąkowa, lilia złotogłów, storczyk szerokolistny, naparstnica zwyczajna i wiele innych. Wśród fauny najliczniejszą i najcenniejszą grupę stanowią ptaki. Na terenie tym przeważają głównie gatunki wodno-błotne. Sporo z występujących zwierząt umieszczonych jest w „Polskiej Czerwonej księdze Zwierząt”. Są to: derkacz, bocian czarny, bąk, kulik wielki, żuraw, batalion, błotniak łąkowy, błotniak zbożowy, krwawodziób. Do ssaków występujących na terenie Parku należy około 60 gatunków, w tym: sarna, dzik, łoś, daniel, lis, borsuk, bóbr europejski, nietoperz, ryjówka aksamitna, ryjówka malutka. Przestrzeń geomorfologiczną tego obszaru tworzą trzy elementarne jednostki: wysoczyzna lodowcowa, poziomy fluwiogłacjalne i doliny rzeczne. W obrębie tych jednostek występuje wiele mniejszych form morfologicznych, m.in. skarpy, kemy, ozy, wydmy czy zagłębienia bezodpływowe. Pokryte zbiorowiskami leśnymi liczne wydmy są charakterystycznym elementem parku.

4.2. Leśna przestrzeń produkcyjna

Lasy występujące w gminie Włocławek występują głównie w środkowej i wschodniej części gminy i niemal w całości wchodzi w skład Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego lub jego otuliny. W pozostałej części gminy występują jedynie drobne, rozproszone fragmenty lasów. W oparciu o zapisy ustawy o lasach z dnia 28 września 1991 r. wyznaczane są m.in. lasy ochronne. Wszystkie lasy położone w granicy Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego są lasami ochronnymi.

Fot. Las w okolicy Warząchewki

Źródło: fotografia własna

Teren Gminy Włocławek jest zalesiony, aż w 49,3% i został on cały włączony do Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Gostynińsko-Włocławskie”. W granicy Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego utworzonego znajduje się aż 12 049 ha powierzchni gminy. W drzewostanie lasów na terenie gminy Włocławek występuje bór świeży i bór mieszany oraz ich postaci degeneracyjne i regeneracyjne (przewaga subkontynentalnego boru sosnowego) z dominującą jednowiekową monokulturą sosny. W zagłębieniach, w części północno- zachodniej występują liczne drobne płyty grądów, łęgów, olsów, boru bagiennego i brzeziny bagiennej. Różnorodność szaty roślinnej średnia. Czynniki kształtującymi stan i jakość zbiorowisk leśnych są w znacznej mierze warunki klimatyczne. Zwłaszcza niedostatek opadów stanowi duże zagrożenie dla drzewostanu. Również wszelkiego rodzaju ekstremalne zjawiska pogodowe (np. gwałtowne wiatry huraganowe) wpływają niekorzystnie na funkcjonowanie ekosystemów leśnych. Także przemieszczające się z masami powietrza zanieczyszczenia mogą mieć potencjalny wpływ na produktywność lasów i przyrost drzewostanu. Rozbudowana sieć odwadniających rowów melioracyjnych powoduje obniżenie poziomu wód gruntowych, co w efekcie negatywnie odbija się na funkcjonowaniu lasów. Drzewostan jest osłabiony oraz bardziej narażony na pożary. Wykazuje on również mniejszą odporność na inwazje szkodników oraz choroby grzybowe. Na stan drzewostanu leśnego wpływają także bytujące w nim owady, ssaki i grzyby. Ze względu na duży udział drzewostanu sosnowego, istnieje potencjalne zagrożenie ze strony owadów atakujących ten gatunek, jak np. brudnicy mniszka, borecznika sosnowego czy igłówki sosnowej. W związku z wspomnianym już deficytem wodnym w gminie, bytowaniem ludzi i wypalaniem łąk, zbiorowiska leśne narażone są w dużym stopniu na występowanie pożarów. Ze względu na atrakcyjność kompleksów leśnych w gminie, występujące w nich jeziora oraz liczne szlaki turystyczne (piesze i rowerowe), istnieje potencjalne ryzyko zbyt dużej penetracji turystycznej lasów w gminie przez okoliczną ludność.

Funkcje lasu można podzielić na dwie grupy: produkcyjne i pozaprodukcyjne. Funkcja produkcyjna (gospodarcza) lasów polega na ich trwałym użytkowaniu poprzez pozyskiwanie drewna i surowców nieдрzewnych. Wiąże się z tym również gospodarka łowiecka. W efekcie lasy stanowią źródło pozyskiwania dochodów.

Do funkcji pozaprodukcyjnych zaliczają się funkcje społeczne oraz funkcje ekologiczne. Funkcja społeczna lasów polega na wykorzystywaniu ich jako miejsca do rekreacji i wypoczynku. Siedliska te wpływają również korzystnie na warunki zdrowotne społeczeństwa i dostarczają przeżyć estetycznych. Lasy mogą być również wykorzystywane w celach edukacyjnych.

Funkcje ekologiczne (ochronne) wyrażają się wpływem tych lasów na otoczenie. Zbiorowiska te są siedliskiem życia i rozwoju organizmów roślinnych i zwierzęcych. W efekcie posiadają ważne znaczenie w ochronie bioróżnorodności gatunków. Lasy odgrywają również istotną rolę w regulacji stosunków wodnych i mikroklimatycznych. Drzewostany leśne pochłaniają ogromne ilości dwutlenku węgla, ograniczają stężenie wielu innych zanieczyszczeń gazowych oraz filtrują powietrze z pyłów. Poprzez zdolność retencjonowania wody, korzystnie wpływają na bilans wodny najbliższej okolicy. Przyczyniają się one również do ochrony gleb przed erozją.

Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione zajmują 110,36 km², co daje 50,2% powierzchni gminy. Na pozostałym obszarze dominuje bezleśna rolnicza przestrzeń produkcyjna. Spośród całkowitej powierzchni zajętej przez lasy, 92,3% stanowią lasy publiczne Skarbu Państwa, a 7,7% - lasy prywatne. Dla porównania lasy sektora publicznego w województwie zajmują 88,7% ogólnej powierzchni lasów, a lasy prywatne – 11,3%.

Gospodarkę leśną w lasach należących do Skarbu Państwa prowadzi tu przede wszystkim Nadleśnictwo Włocławek będące jednostką administracyjno-gospodarczą Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu. Podstawowym dokumentem dotyczącym gospodarowania w kompleksach leśnych Lasów Państwowych jest plan urządzania lasu. Określa się w nim m.in. przyrodnicze i ekonomiczne warunki gospodarki leśnej, cele i zasady polityki leśnej oraz sposoby realizacji zidentyfikowanych zadań.

Nadleśnictwo Włocławek od 1995 r. tworzy wraz z sąsiednimi nadleśnictwami Leśny Kompleks Promocyjny „Lasy Gostynińsko-Włocławskie”.

Leśne kompleksy promocyjne są obszarami funkcjonalnymi o szczególnym znaczeniu społecznym, ekologicznym i edukacyjnym. Celem ich ustanowienia i działania jest promowanie prowadzonej przez Lasy Państwowe trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, integrowanie celów trwale zrównoważonej gospodarki leśnej z aktywną ochroną zasobów przyrody w lasach, wszechstronne rozpoznanie i monitorowanie stanu biocenoz na obszarze LKP i warunków ich bytowania oraz trendów zmian zachodzących w biocenozach.

Zasady gospodarki leśnej dotyczącej lasów prywatnych zawarte są w uproszczonych planach urządzania lasów, a nadzór nad ich realizacją sprawuje Starostwo Powiatowe we Włocławku.

4.3. Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Rolnictwo w gminie wiejskiej Włocławek jest jednym z głównych kierunków użytkowania ziemi (po leśnictwie). Gmina posiada średni potencjał dla rozwoju rolnictwa, bardzo zróżnicowany terytorialnie.

W południowo-zachodniej części gminy występują gleby płowe. Zaliczane są one do stosunkowo żyznych gleb. Odnaczają się dużą zasobnością w składniki pokarmowe poziomu ornopróchniczego oraz dobrymi stosunkami wodno-powietrznymi. W efekcie na tych terenach dość intensywnie rozwija się rolnictwo. Cechą charakterystyczną gleb płowych jest wymywanie węglanów oraz przemieszczanie się minerałów ilastych w głąb profilu co sprzyja okresowemu stagnowaniu wód opadowych. Odczyn poziomów powierzchniowych jest najczęściej kwaśny. Wraz z głębokością odczyn jest słabo kwaśny lub alkaliczny. Z innych żyznych gleb o wysokiej przydatności dla rolnictwa, występują tu czarne ziemie oraz gleby brunatne.

W północno-wschodniej części gminy dominują gleby rdzawe o niskiej przydatności dla rolnictwa. Są to gleby lekkie wytworzone na piaskach o różnej genezie, w tym na piaskach rzecznych i wydmowych. Ten typ gleb charakteryzuje rdzawa barwa, kwaśny odczyn, słaba zasobność w próchnicę i składniki pokarmowe dla roślin uprawnych oraz słaba zdolność do retencjonowania wody. Stanowią podstawowy typ gleb wykorzystywany w gospodarce leśnej.

Gleby hydromorficzne zajmują niższe terasy doliny Wisły. Towarzyszą także ciekom wodnym (m.in. Rakutówce) oraz występują w obrębie jezior. Tworzą się w warunkach trwałego lub okresowego nadmiernego uwilgotnienia. Ich powstanie związane jest z zarastaniem doliny rzeki Wisły, gdzie utworzyły się torfowiska niskie. Są wykorzystywane jako trwałe użytki zielone. W gminie tego typu gleby występują zwłaszcza w sołectwach Mursk, Telążna Leśna, Smólnik, Modzerowo.

Grunty podlegające ochronie (klas I-IIIb) zajmują łącznie 2 236 ha, co stanowi ok. 10,2% wszystkich gruntów w gminie. Występują one zwłaszcza w zachodniej części gminy. Duże i zwarte kompleksy najwartościowszych gleb dotyczą przede wszystkim sołectw Kolonia Dębice (90,8% gleb I-IIIb), Markowo (89,7%) i Smólsk (83,3%). Biorąc pod uwagę również gleby dobrych klas bonitacyjnych IVa-IVb, to wskaźnik wzrasta do blisko 100% (np. w sołectwach Markowo – 98%, Koszanowo – 96,3%, Kolonia Dębice – 95,7%).

Duże powierzchnie przypadają także na grunty klas V i VI (2158 ha), które należą do gleb słabych, mało żyznych i słabo urodzajnych. Występują w szczególności w północno-wschodniej części gminy. W sołectwach Mursk, Warząchewka oraz Modzerowo gleby klas V i VI zajmują całą dostępną powierzchnię. Gleby najsłabszych klas bonitacyjnych są często wykorzystywane w niewłaściwy sposób jako grunty rolne.

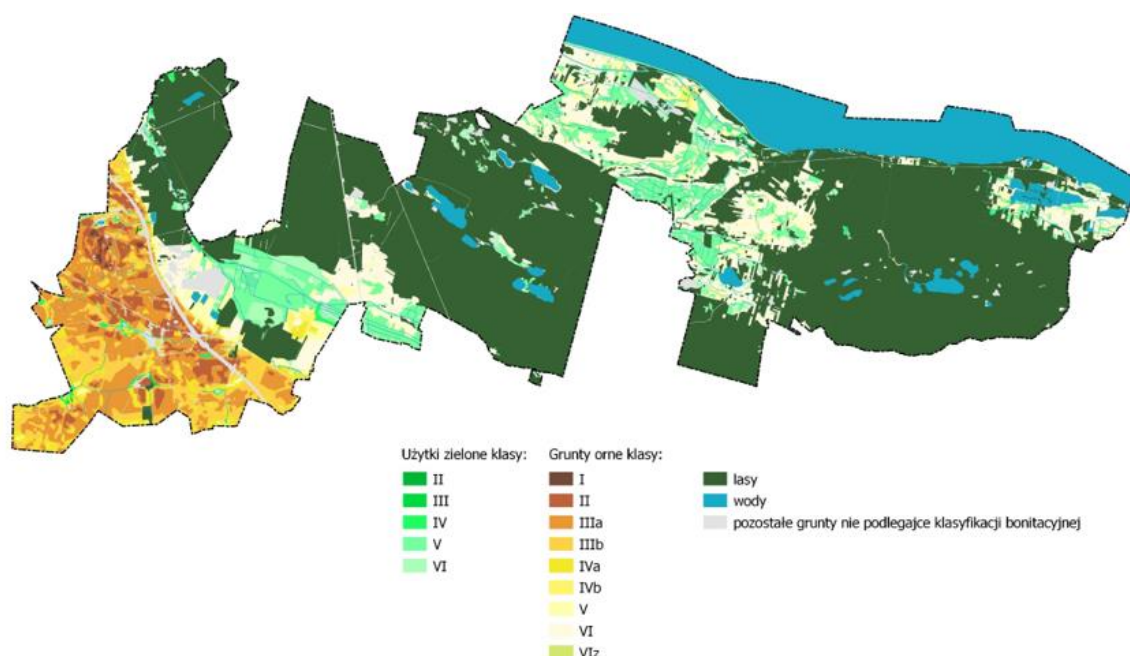
Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej (WWRPP) jest zróżnicowany w przestrzeni gminy. Najniższy jest we wschodniej i środkowej części gminy i wynosi poniżej 52 punktów. Wartość wskaźnika stopniowo rośnie przesuając się na zachód gminy do wartości powyżej 72,5 punktów. Oprócz warunków glebowych czynnikiem ograniczającym rozwój funkcji rolniczej na obszarze gminy jest woda, która decyduje o możliwościach i poziomie rozwoju gospodarczego danego terenu użytkowanego rolniczo. Deficyty wody, zwłaszcza w okresie wegetacyjnym, przyczyniają się do zmniejszonej produkcji roślinnej, w efekcie czego nie można osiągnąć maksymalnej wydajności produkcji roślinnej. Zgodnie z klimatycznym bilansem wodnym, na terenie gminy wiejskiej Włocławek występują skrajne niedobory wody. Szacuje się, że ze względu na niedostateczne

nawodnienie gleby, uzyskiwane zbiory stanowią 40 – 60% potencjalnych możliwości. Brak wody jest jedną z przyczyn degradacji gleb, nasilonej erozji wietrznej oraz obniżaniem poziomu wód gruntowych.

Do uwarunkowań pozaprzyrodniczych wpływających na stan rozwoju rolniczej przestrzeni produkcyjnej zalicza się m.in.:

- ilość odbiorców pierwotnej produkcji rolnej wraz z możliwą wielkością skupu;
- istnienie bazy przetwórczej i przechowalniczej dla produkcji rolnej;
- występowanie zaplecza okołorolniczego, a w szczególności dostawców nawozów sztucznych i środków ochrony roślin oraz zalecza maszynowego;
- wykształcenie rolników;
- politykę państwa wpływającą między innymi na ceny towarów rolniczych oraz warunki i zasady dofinansowań.

Według danych Starostwa Powiatowego we Włocławku¹⁴ w gminie Włocławek w 2022r. grunty rolne zajmowały 7 500 ha gruntów (34,3% wszystkich gruntów w gminie), w tym: ok. 97,2% użytków rolnych oraz 2,8% pozostałych gruntów. Użytki rolne zajmują ok. 33,3% powierzchni gminy (7 287 ha). W grupie użytków rolnych najliczniejsze są grunty orne (67,3%), łąki trwałe (14,3%) oraz pastwiska trwałe (12,2%).

Rysunek 10 Gleby wg klas bonitacyjnych

Opracowanie własne na podstawie danych ewidencji gruntów i budynków (EGiB)

Tabela 1 Zestawienie użytków rolnych w gminie Włocławek w 2022 roku

Rodzaj użytku rolnego	Powierzchnia [ha]	Udział procentowy [%]
Grunty orne	4905	67,3
łąki trwałe	1041	14,3
Pastwiska trwałe	888	12,2
Sady	31	0,4
Grunty rolne zabudowane	178	2,4
Grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach	135	1,9
Grunty pod stawami	18	0,2

¹⁴ stan na dzień 01.01.2022 r.

Grunty pod rowami	91	1,2
Razem	7 287	99,9

Źródło: Opracowano na podstawie danych Starostwa Powiatowego we Włocławku (stan na dzień 01.01.2022)

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego – Banku Danych Lokalnych zebranymi podczas Powszechnego Spisu Rolnego w 2020 r. na obszarze gminy wiejskiej Włocławek funkcjonowało 447 gospodarstw rolnych. Tylko 3 gospodarstwa nie stanowiły własności indywidualnej. Struktura agrarna¹⁵ gospodarstw przedstawia się średnio korzystnie, gospodarstwa w gminie cechuje stosunkowo duże rozdrobnienie. Znaczny udział, blisko 37,6%, stanowią gospodarstwa małe (od 1 ha do 5 ha). Łącznie gospodarstw do 10 ha było w gminie 304 (68%). Udział gospodarstw powyżej 15 ha wynosił ok. 21% ogólnej liczby gospodarstw. Gospodarstwa powyżej 15 ha stanowią najsilniejszą grupę gospodarstw rolnych, a zarazem najbardziej rozwojową. Gospodarstwa takie są zdolne do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej. Od 2002 r. liczba gospodarstw rolnych spadła o ponad połowę (z 949 gospodarstw w 2002r. do 447 w 2020r.). W efekcie liczba gospodarstw w poszczególnych przedziałach wielkościowych również uległa zmniejszeniu. Radykalnie spadła liczba gospodarstw do 1 ha (z 225 w 2002r. do 10 w 2020r.). Gospodarstwa te nie były zdolne funkcjonować w zmieniającej się sytuacji ekonomicznej z uwagi na znikomy udział w rynku. W rezultacie ich właściciele musieli się przebranżowić. Nieznacznie natomiast wzrosła liczba gospodarstw powyżej 15 ha. Ponadto w stosunku do 2002 r. w gminie Włocławek pojawiły się 3 gospodarstwa rolne nie stanowiące własności indywidualnej.

W 2020 r. średnia wielkość gospodarstw rolnych wynosiła 13,85 ha (8,56 ha w 2010 r.). Średnio użytki rolne w gospodarstwie zajmowały powierzchnię 12,59 ha (7,55 ha). Poniższa tabela przedstawia porównanie struktury wielkościowej gospodarstw w gminie wiejskiej Włocławek wg Powszechnych Spisów Rolnych w latach 2002, 2010 i 2020.

Tabela 2 Liczba i struktura wielkościowa gospodarstw rolnych w gminie Włocławek wg Powszechnych Spisów Rolnych w 2002, 2010 i 2020 roku [szt.]

Powierzchnia	2002	2010	2020
Liczba gospodarstw indywidualnych	949	706	444
Liczba gospodarstw rolnych ogółem, w tym:	949	707	447
do 1 ha łącznie	225	148	10
powyżej 1 ha razem	724	559	437
1 – 5 ha	323	242	168
5 – 10 ha	221	171	126
10 – 15 ha	97	50	49
15 ha i więcej	82	96	94

Źródło: Opracowano na podstawie danych BDL

Rolne gospodarstwa domowe posiadały różne źródła dochodów. 99,3% wszystkich gospodarstw czerpało dochody z działalności rolnej, a poza tym 58 gospodarstw posiadało dochód z pozarolniczej działalności gospodarczej, 190 – dochód z pracy najemnej, 132 – dochód z emerytury i renty, 84 – dochód z innych niezarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą.

Zgodnie z danymi GUS w gospodarstwach rolnych w gminie wiejskiej Włocławek pracowało 876 osób (z czego mężczyźni stanowili ponad 58%, kobiety – 42%). Biorąc pod uwagę, że w gminie funkcjonowało 447 gospodarstw, na jedno gospodarstwo przypadają blisko 2 osoby. Można przypuszczać, że rzeczywista liczba pracujących w gospodarstwach rolnych jest wyższa i może obejmować rodzinną siłę roboczą czy pracowników najemnych i dorywczych.

¹⁵ Struktura agrarna – stan produkcyjnych jednostek rolniczych określający także udział zaklasyfikowanych do różnych grup według własności ziemi, wielkości powierzchni gospodarstw rolnych i rozproszenia gruntów w ogólnej liczbie gospodarstw

Wśród budynków inwentarskich w 2020 r. zinwentaryzowano: 88 obory, 26 chlewni, 60 kurników. Ponadto w gminie mieściły się 224 stodoły. Wśród innych budowli służących rolnictwu znajdowały się m.in. 42 silosy zbożowe, 15 silosów na kisonki jak również 39 sortowni, przechowalni lub chłodni. Od 2002 r. zmniejszyła się powierzchnia chlewni (spadek o ponad 41%) i kurników, a zwiększyła się powierzchnia obór (wzrost o ponad 3%).

W 71,6% gospodarstw indywidualnych końcowa produkcja rolnicza przeznaczona była na sprzedaż. Jedynie w przypadku 35 gospodarstw indywidualnych końcowa produkcja rolnicza była głównie (w tym wyłącznie) przeznaczona na samozaopatrzenie. Blisko ¼ gospodarstw prowadziło sprzedaż własnych produktów rolnych. Największe arealy zajmowały zboża (blisko 56% zasiewów). Od 2010 r. wielkość zasiewów zwiększyła z 3501 ha do 4104 ha (wzrost o ponad 17%). Na wielkość poszczególnych rodzajów zasiewów wpływa przede wszystkim jakość gleb, ale także popyt.

Najliczniej hodowano drób, bydło i trzodę chlewną. Od 2010 r. spadła hodowla drobiu (spadek o 40,3%) i trzody chlewnej (spadek o 60,9%), a powiększyła się bydła (o 32%). Łącznie w gospodarstwach rolnych zinwentaryzowano 575 ciągników (2010 – 566 sztuk w 366 gospodarstwach) oraz 56 kombajnów zbożowych, 40 kombajnów ziemniaczanych oraz 165 opryskiwaczy polowych.

Tabela 3 Rodzaj zasiewów w gospodarstwach rolnych na terenie gminy wiejskiej Włocławek wg Powszechnych Spisów Rolnych w 2010 i 2020 roku [ha]

Rodzaj zasiewów	Powierzchnia [ha]	
	2010	2020
ogółem	3 500,51	4 104,21
zboża razem	2 089,45	2 296,64
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	1 997,28	1 951,65
pszenica ozima	843,57	bd
pszenica jara	39,94	bd
żyto	296,24	bd
jęczmień ozimy	62,54	bd
jęczmień jary	357,63	bd
owies	95,23	bd
pszenżyto ozime	186,39	bd
pszenżyto jare	20,24	bd
mieszanki zbożowe ozime	13,75	bd
mieszanki zbożowe jare	81,75	bd
kukurydza na ziarno	71,44	bd
ziemniaki	157,87	189,99
uprawy przemysłowe	667,30	bd
buraki cukrowe	382,57	416,70
rzepak i rzepik razem	283,27	311,23
strączkowe jadalne na ziarno razem	35,43	bd
warzywa gruntowe	234,73	284,58

bd – brak danych dla jednostki gminnej

Źródło: Opracowano na podstawie danych BDL

Tabela 4 Liczba zwierząt gospodarskich w gospodarstwach rolnych ogółem na terenie gminy wiejskiej Włocławek wg Powszechnych Spisów Rolnych w 2010 i 2020 roku [szt.]

Rodzaj zwierząt gospodarskich	2010	2020
bydło	1 359	1 794
trzoda chlewna	3 225	1 262
konie	130	<i>bd</i>
drób	17 547	10 482
owce	<i>bd</i>	<i>bd</i>
kozy	<i>bd</i>	<i>bd</i>

bd – brak danych dla jednostki gminnej

Źródło: Opracowano na podstawie danych BDL

Podsumowując w gminie wiejskiej Włocławek obserwuje się tendencję zmniejszania liczby gospodarstw rolnych, przy rosnącej średniej ich powierzchni. Zwiększa się również powierzchnia zasiewów oraz hodowla pogłowa bydła. Od 2010 r. spadła natomiast hodowla drobiu i trzody chlewnej.

4.4. Stan zagrożenia środowiska

4.4.1. Zagrożenia i stan gleb

Na stan gleb wpływają zarówno procesy naturalne, jak i działalność człowieka.

Dużym zagrożeniem naturalnym dla gleb są różnego rodzaju erozje. Na obszarze gminy najistotniejsze znaczenie ma erozja eoliczna, czyli wywiewanie najwartościowszych glebowych cząstek organicznych i mineralnych. Wiatry powodują szybsze parowanie i w związku z tym nadmierne przesuszenie powierzchni ziemi. Przy bardzo małych opadach zjawisko to przybiera na sile. W efekcie stopniowo zachodzi proces degradacji fizycznej i wyjąławiania gleby.

Najbardziej narażone na ten typ erozji są obszary pozbawione roślinności oraz odstąpione i wyniesione obszary wysoczyznowe. Do natężenia zjawiska erozji wietrznej przyczynia się również niewłaściwa gospodarka rolna i wodna, nadmierne wykorzystywanie terenów uprawowych oraz wycinanie lasów i zadrzewień.

Kolejne zagrożenie przeobrażenia gleb niesie za sobą wspomniana już wyjątkowo niewielka ilość opadów oraz coraz częściej obserwowane zjawisko suszy. Erozja wodna dotyczyć może głównie stref krawędziowych i stoków wzdłuż rzeki Wisły, mniejszych cieków wodnych oraz wzdłuż brzegów jezior. Zintensyfikowane procesy erozji wodnej występować mogą również na terenach o większych spadkach gdzie na intensywność procesów erozyjnych wpływ mają również gwałtowne opady atmosferyczne. Poważnym, choć raczej potencjalnym, zagrożeniem dla gleb jest możliwość zalania terenów zlokalizowanych za zaporą boczną Zbiornika Włocławskiego. W wyniku awarii tej budowli hydrotechnicznej istnieje ryzyko zalania części obszarów Modzerowa i Wistki Królewskiej do poziomu wyznaczonego rzędną 57,5 m n.p.m.

Największe zagrożenie dla gleb w gminie wiejskiej Włocławek związane jest z rolnictwem. Intensywna gospodarka rolna prowadzić może do dehumifikacji i zmęczenia gleby (degradacja biologiczna) oraz spadku zawartości substancji organicznej. Ponadto w konsekwencji szeroko stosowanych środków ochrony roślin i nawozów, gleba może zmienić swoje właściwości (degradacja chemiczna). Istnieje zagrożenie zakwaszenia, alkalizacji, zasolenia, skażenia pestycydami i metalami ciężkimi itd. Do zakwaszenia gleb przyczyniają się również związki azotu i siarki z atmosfery (kwaśne deszcze). Negatywną konsekwencją zakwaszenia jest obniżenie przyswajalności mikroelementów, co bezpośrednio wpływa na jakość i ilość uzyskiwanych plonów. Ze względu na stosunkowo dobrą jakość powietrza w gminie, ryzyko zanieczyszczenia gleb z tego

źródła ma jedynie potencjalne znaczenie. Lokalnie występować może wzdłuż tras komunikacyjnych (zwłaszcza o największym natężeniu ruchu). Zgodnie z mapą odczynów gleb w Polsce (IUNG-PIB)¹⁶ gleby we wschodniej części gminy posiadają odczyn kwaśny. W miarę przesuwania się na zachód gminy odczyn stopniowo zwiększa się poprzez lekko kwaśny w części środkowej do obojętnego na zachodzie.

Ze względu na stały rozwój mieszkalnictwa oraz intensyfikację rolnictwa udział silnie przekształconych gleb antropogenicznie ulega zwiększeniu. Zanieczyszczenie gleb wynikać może również z niewłaściwego składowania śmieci i nieodpowiedniego magazynowania odchodów zwierzęcych. Należy podkreślić, że zanieczyszczenia te występują jedynie lokalnie.

4.4.2. Zagrożenie i stan powietrza

Na jakość powietrza w gminie wpływają zwłaszcza lokalne źródła emisji zanieczyszczeń. Są to najczęściej zanieczyszczenia punktowe. Z przemieszczającym się powietrzem napływają mogą zanieczyszczenia z gmin sąsiednich, jednak oddziaływanie to jest niewielkie.

Stan powietrza pogarsza się w sezonie grzewczym, nadal bowiem w wielu gospodarstwach domowych używa się tradycyjnego systemu ogrzewania opartego na paliwach kopalnych (węglowych) i niesezonowanym drewnie. Do zwiększenia emisji przyczynia się również zły stan techniczny urządzeń grzewczych. Czynniki te wraz z zimowymi niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi (inwersje temperatury, temperatura poniżej -10°C, słaby wiatr) powodują, że w sezonie grzewczym wzrasta emisja pyłu PM10 oraz benzo(a)pirenu. Warunki aerosanitarne ulegają wówczas wyraźnemu pogorszeniu.

Obszar gminy cechuje się umiarkowanym nagromadzeniem lokalnych emitorów zanieczyszczeń powietrza (pyłowych i gazowych). Ze względu na stosunkowo niewielki udział innych niż rolnictwo form działalności, emitory z zakładów przetwórczych i usługowych nie są znaczącym źródłem zanieczyszczeń. Emisje zanieczyszczeń na terenie gminy są stosunkowo niewielkie w porównaniu do innych gmin regionu. Ponadto na stan powietrza w gminie wpływa również działalność prowadzona na terenie sąsiednich gmin, w tym zwłaszcza na terenie miasta Włocławka.

Wśród obserwowanych na terenie gminy zanieczyszczeń powietrza są także odory wynikające z prowadzonej działalności rolniczej. Dotyczą one głównie większych gospodarstw rolnohodowlanych. Uciążliwość odorowa może towarzyszyć najbliższemu otoczeniu znajdujących się w gminie oczyszczalni ścieków. Uciążliwości z tych źródeł są szczególnie odczuwalne w okresie wiosennym i letnim.

Monitoring środowiska na terenie całego województwa kujawsko-pomorskiego prowadzi Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy. W województwie kujawsko-pomorskim wydzielono cztery strefy ze względu na przekroczenia dopuszczalnych substancji w powietrzu. We wszystkich tych strefach prowadzi się klasyfikację pod kątem ochrony zdrowia a w strefie kujawsko-pomorskiej również klasyfikację pod kątem ochrony roślin.

Gmina Włocławek wchodzi w skład strefy kujawsko-pomorskiej dla której obowiązują programy ochrony powietrza¹⁷ ze względu na:

- przekroczenie poziomu docelowego i dopuszczalnego dla pyłu PM_{2,5};
- przekroczenia poziomów dopuszczalnych dla pyłu PM₁₀ i benzenu oraz poziomu docelowego dla arsenu;

¹⁶ <https://dpr.iung.pl/odczyn-gleb-i-potrzeby-wapnowania/>

¹⁷ - Program ochrony powietrza dla strefy kujawsko-pomorskiej ze względu na przekroczenie poziomów dopuszczalnych dla pyłu PM₁₀ i benzenu oraz docelowych dla arsenu i ozonu, uchwalony przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego Uchwałą Nr XXX/537/13 z dnia 28 stycznia 2013 roku;

- Program ochrony powietrza dla 4 stref województwa kujawsko-pomorskiego ze względu na przekroczenia wartości docelowych benzo(a)pirenu, uchwalony przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego Uchwałą Nr XIX/349/16 z dnia 25 kwietnia 2016 roku;

- Program ochrony powietrza dla strefy kujawsko-pomorskiej ze względu na przekroczenie poziomów dopuszczalnych dla pyłu PM₁₀ i benzenu oraz poziomu docelowego dla arsenu – aktualizacja, uchwalony przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego Uchwałą Nr XXVIII/494/16 z dnia 19 grudnia 2016 roku;

- przekroczenia wartości docelowych benzo(a)piernu.

Celem tych aktów jest wskazywanie działań służących poprawie stanu powietrza i osiągnięciu dopuszczalnych poziomów substancji. Dodatkowymi dokumentami służącymi zapewnieniu odpowiedniej ochrony powietrza są plany działań krótkoterminowych wprowadzane ze względu na ryzyko wystąpienia przekroczeń wartości docelowych substancji.¹⁸ Wg przeprowadzonych badań jakości powietrza pod kątem zdrowia ludzi, wszystkie strefy w województwie (w tym kujawsko-pomorska z gminą Włocławek) zakwalifikowano do strefy C. Oznacza to, że stężenia zanieczyszczeń przekraczają poziomy dopuszczalne powiększone o margines tolerancji lub przekraczają poziomy docelowe jeśli margines tolerancji nie został określony. O zaliczeniu strefy kujawsko-pomorskiej do niekorzystnej klasy C w 2018 r. zdecydowały przekroczenia pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)pirenu. Należy zaznaczyć, że przekroczeń tych nie odnotowano bezpośrednio na obszarze gminy.

Pod względem SO₂, NO_x i O₃ analizowanych ze względu na ochronę roślin, strefę kujawsko-pomorską zakwalifikowano do najlepszej klasy jakości.

4.4.3. Klimat akustyczny

Hałas uważany jest za jeden z czynników zanieczyszczających środowisko. Stanowi on dużą uciążliwość dla człowieka. Jego oddziaływanie może powodować częściową lub całkowitą utratę słuchu. Może przyczyniać się ponadto do nadciśnienia, zaburzeń nerwowych czy zaburzeń w układzie kostno-naczyniowym. Ponadto hałas wpływa negatywnie na komfort życia człowieka, powoduje złe samopoczucie i zmęczenie.

W gminie Włocławek ze względu na brak większych zakładów przemysłowych, największy udział ma hałas komunikacyjny.

Do czynników wpływających na wielkość emisji hałasu komunikacyjnego, drogowego należą m.in.:

- wielkość natężenia ruchu,
- struktura pojazdów wraz z ich stanem technicznym,
- rodzaj i stan techniczny dróg,
- organizacja ruchu drogowego,
- charakter otaczających terenów (zabudowa, lasy, tereny rolnicze).

Największa uciążliwość akustyczna dotyczy głównego szlaku komunikacyjnego przebiegającego przez gminę – autostrady A1 a także drogi krajowej nr 91 oraz nr 19.

Pomiar ruchu drogowego dokonywany jest na drogach krajowych i wojewódzkich co pięć lat. Wyniki badań dokonanych w latach 2020/2021 na drogach krajowych wskazują, że największy średni dobowy roczny ruch pojazdów (SDRR) miał miejsce na autostradzie A1, wynosił na odcinku Węzeł Włocławek Zachód (droga krajowa nr 19) – Węzeł Włocławek Północ (droga wojewódzka nr 252) – 30 623 poj./dobę, na odcinku Węzeł Włocławek Północ (droga wojewódzka nr 252) – Węzeł Ciechocinek (droga wojewódzka nr 266) – 29 735 poj./dobę a na odcinku Węzeł Włocławek Zachód (droga krajowa nr 62) – Węzeł Kowal (droga krajowa nr 91) – 27 463 poj./dobę. Na drodze krajowej nr 62 od Węzła Włocławek Zachód (autostrada A-1) – Włocławek (granica miasta) – 12 726 poj./dobę. Był prawie dwukrotnie wyższy niż średnia ruchu dla dróg krajowych w Polsce - 13 574 poj./dobę (11 178 w 2015 r.) oraz średnia ruchu na drogach krajowych w województwie

¹⁸ - Plan działań krótkoterminowych dla 4 stref województwa kujawsko-pomorskiego (aglomeracja bydgoska, miasto Toruń, miasto Włocławek, strefa kujawsko-pomorska) ze względu na ryzyko wystąpienia przekroczenia wartości docelowych benzo(a)pirenu w powietrzu, uchwalony przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego Uchwałą Nr LIV/834/14 z dnia 27 października 2014 roku;
- Plan działań krótkoterminowych dla strefy kujawsko-pomorskiej ze względu na ryzyko przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 w powietrzu, uchwalony przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego Uchwałą Nr XXVIII/493/16 z dnia 19 grudnia 2016 roku

kujawsko-pomorskim 12 307 poj./dobę (10 531 w 2015 r.). Natomiast na przebiegających przez gminę odcinkach drogi nr 91 i nr 19 SDRR był niższy niż średni w kraju. Największe obciążenie komunikacyjne odnotowano na odcinku Włocławek (granica miasta) – Kowal (obwodnica) – 9 836 poj./dobę.

Podkreślić należy że odcinki ww. dróg o największym natężeniu ruchu oraz w miejscach, w których natężenie hałasu jest potencjalnie największe w celu ochrony sąsiedniej zabudowy przed hałasem wyposażone zostały w ekrany akustyczne.

W efekcie badań monitoringowych, dla dróg notujących znaczne przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu, uchwalone zostały programy ochrony przed hałasem. Ich celem jest określenie podstawowych kierunków i zakresu działań niezbędnych do przywrócenia dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku. Obszaru gminy Włocławek dotyczy Program ochrony środowiska przed hałasem dla dróg krajowych o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie na terenie województwa kujawsko-pomorskiego przyjęty Uchwałą nr VIII/137/19 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 czerwca 2019 r. Wskazuje on następujące odcinki dróg przebiegających przez teren gminy Włocławek:

- Autostrada A1 – cały odcinek przebiegający przez gminę Włocławek
- odcinek drogi krajowej nr 91 od granicy z miastem Włocławek do granicy z gminą Kowal
- odcinek drogi krajowej nr 19 od granicy z gminą Brześć Kujawski do granicy z miastem Włocławek

dla których przedstawiono działania krótkookresowe, długookresowe oraz działania ciągłe służące ograniczaniu hałasu. Wśród propozycji takich działań znalazły się m.in. wyprowadzenie ruchu samochodowego poza tereny ścisłej zabudowy mieszkaniowej; remonty i modernizacje nawierzchni drogowych; redukcja natężenia ruchu poprzez budowę obwodnic, tworzenie stref z zakazem lub ograniczeniem ruchu pojazdów; wspieranie i promowanie komunikacji zbiorowej czy promowanie pojazdów elektrycznych i hybrydowych.

W przeprowadzonym w latach 2020/2021 r. przez Zarząd Dróg Wojewódzkich pomiarze ruchu na drodze wojewódzkiej nr 265 odcinek Brześć Kujawski – Kowal odnotowano – 1 423 poj./dobę. Dla porównania średni dobowy ruch roczny w kraju dla dróg wojewódzkich wynosił 4 231 poj./dobę (3 520 poj./dobę w 2015 r.).

Źródłem hałasu akustycznego jest również ruch pociągów na przebiegającej przez gminę linii kolejowej nr 18. Przeciętnie przejeżdża nią dziennie w obie strony ok. 40 pociągów pasażerskich oraz przynajmniej kilkanaście towarowych.

Hałas na terenie gminy pochodzi również z zakładów produkcyjnych funkcjonujących na terenie gminy Włocławek.

Zagrożenie niosą za sobą również obiekty wytwarzające pole elektromagnetyczne tj. stacje i linie wysokiego napięcia, obiekty radiokomunikacyjne (tj. stacje bazowe telefonii komórkowej). W otoczeniu stacji telefonii komórkowej przekroczenia wartości dopuszczalnych występują na poziomie anten w odległości do kilkudziesięciu metrów. Należy zauważyć, że poziom promieniowania w tle tych urządzeń i instalacji pozostaje wielokrotnie niższy od natężeń przy których możliwe jest jakiegokolwiek szkodliwe oddziaływanie na organizm ludzki. Obiekty takie ze względu na większe niż sąsiadująca zabudowa wysokości, wpływają na estetykę krajobrazu. Dominanty te na płaskim terenie pozbawionym lasów widoczne są w odległości kilku kilometrów.

4.4.4. Zagrożenia i stan wód

Na stosunki wodne wpływają zarówno uwarunkowania klimatyczne jak i działalność człowieka. Wody podziemne z uwagi na budowę geologiczną (a głównie znajdujące się w podłożu utwory gliniaste, które utrudniają infiltrację zanieczyszczeń), są znacznie mniej zagrożone zanieczyszczeniami niż wody powierzchniowe.

Wody podziemne stanowią podstawowe źródło zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia. Ustawa Prawo wodne i Ramowa Dyrektywa Wodna nakładają na państwa członkowskie UE obowiązek ochrony przed ich degradacją zasobową i jakościową co wymaga opracowania i wdrożenia programów ochrony wód podziemnych w celu osiągnięcia i utrzymania ich dobrego stanu.

Wody podziemne występujące na terenie gminy Włocławek narażone są na migrację zanieczyszczeń powierzchniowych. Sytuację pogarsza słabo izolująca pokrywa w stropie warstw wodonośnych.

Państwowy Instytut Geologiczny prowadzi krajowy monitoring wód podziemnych. Wody podziemne weryfikowane są zgodnie z podziałem na jednolite części wód podziemnych (JCWPd). JCWPd wprowadzone zostały przez Ramową Dyrektywę Wodną i oznaczają określoną objętość wód podziemnych w obrębie warstwy wodonośnej lub zespołu warstw wodonośnych. Do końca 2015 roku obowiązywał podział na 161 JCWPd. Według nowego podziału na lata 2016 – 2021 wyznaczono 172 JCWPd. Gmina Włocławek mieści się w regionie wodnym Środkowej Wisły. Zgodnie z nowym podziałem, gmina leży na obszarze JCWPd PLGW200047, o powierzchni 2772 km², w której głębokość występowania wód słodkich wynosi szacunkowo 20-250 m. Ta jednolita część wód podziemnych jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych, tj. utrzymania co najmniej dobrego stanu ilościowego i chemicznego wód podziemnych.

Prawie cała powierzchnia gminy (oprócz południowo zachodnich fragmentów) mieści się w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 220 „Pradolina rzeki Środkowa Wisła (Włocławek-Płock)” o zasobach udokumentowanych w 1998 r. Wg dokumentacji z 2015 r. zbiornik ten zajmuje powierzchnię 777 km². Jest zbiornikiem porowym, czwartorzędowym. Szacunkowe zasoby dyspozycyjne wynoszą 107 187 m³/d. Zbiornik posiada znaczne rezerwy zasobów dyspozycyjnych (77%). Jego głębokość waha się od 2 do 110 m; średnio 35 m. Zwierciadło wody ma przeważnie charakter swobodny. Zwierciadło wód podziemnych występuje stosunkowo płytko pod powierzchnią terenu. Zbiornik charakteryzuje się korzystnymi parametrami hydrogeologicznymi i ogólnie dobrą jakością wód jednak na większości jego obszaru poziom zbiornikowy jest pozbawiony warstwy izolującej lub lokalnie ma ona niewielką miąższość, dlatego sklasyfikowany został jako zbiornik bardzo podatny na antropopresję.

Również znaczna część gminy (oprócz zachodnich fragmentów) znajduje się w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 215 „Subniecka warszawska” o nieudokumentowanych zasobach. Całkowita jego powierzchnia wynosi 51 000 km². Jest zbiornikiem z porowym z okresu paleogenu-neogenu o średniej głębokości 160 m.

Jedną z przyczyn zagrożeń dla zasobów i jakości wód jest emisja ścieków komunalnych, a zwłaszcza odprowadzanie ścieków nieoczyszczonych lub niedostatecznie oczyszczonych. Gmina zwodociągowana jest w 92,6% a stopień skanalizowania wynosi jedynie 29,2%. Zagrożenia dla wód mogą stanowić niewłaściwie funkcjonujące przydomowe oczyszczalnie ścieków lub nieszczelne zbiorniki na nieczystości powodujące przedostawanie się ścieków do gruntu lub wód powierzchniowych. Ich kumulacja może powodować koncentrację zanieczyszczeń bakteriologicznych i chemicznych. Z punktu ekonomicznego inwestycja polegająca na skanalizowaniu wszystkich budynków w gminie byłaby jednak zupełnie nieopłacalna i ekonomicznie nieuzasadniona zwłaszcza w obszarach o dość dużym stopniu rozproszenia zabudowy.

Problemem jest także niekontrolowane odprowadzanie wód opadowych do kanalizacji sanitarnej a także z nawierzchni utwardzonych do gruntu bez odpowiedniego ich podczyszczenia.

Poważne zagrożenia dla środowiska wodnego stanowi również gospodarka rolna. Stosowane przez rolników środki ochrony roślin oraz nawozy mineralne i sztuczne są tylko częściowo przyswajane przez rośliny. W efekcie pozostała nieprzyswojona część przedostaje się do wód gruntowych

i powierzchniowych. Bogate w biogeny (głównie związki azotu i fosforu) wody przyczyniają się także do eutrofizacji okolicznych cieków i zbiorników wodnych.

Niebezpieczeństwo zanieczyszczeń wiąże się także z hodowlą zwierząt i może wystąpić w przypadku niewłaściwego składowania obornika i gnojowicy, a także zbyt dużego lub zbyt częstego stosowania go na polach.

Zgodnie z „Programem działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu”¹⁹ gospodarstwa rolne w zależności od powierzchni, skali produkcji zwierzęcej i intensywności produkcji roślinnej muszą spełniać obowiązkowo określone praktyki związane z rolniczym wykorzystaniem nawozów. Przez teren gminy przepływa rzeka Lubieńka i Rakutówka, która jest odbiorcą oczyszczonych wód z komunalnych oczyszczalni ścieków Gołaszewie i Rakutowie (gm. Kowal).

Wśród potencjalnych zagrożeń dla wód wymienić można różnego rodzaju obiekty infrastruktury, w tym zwłaszcza stacje paliw płynnych. W obiektach tych istnieje niebezpieczeństwo awarii i zanieczyszczenia wody szkodliwymi związkami ropopochodnymi. Zagrożeniem są również miejsca składowania odpadów, w tym coraz rzadziej spotykane niekontrolowane składowanie odpadów.

Bilans wodny Kujaw, a w tym terenu gminy Włocławek, przedstawia się wyjątkowo niekorzystnie na tle kraju. Występują tu jedne z najniższych opadów w skali kraju oraz spływ jednostkowy znacznie poniżej średniej krajowej. Teren ten zagrożony jest stałym deficytem wody oraz występowaniem zjawiska suszy. W efekcie okresowo dochodzi do obniżenia poziomu wód gruntowych, nasila się erozja wietrzna, a roślinność narażona jest na niedobór wody. Zgodnie z klimatycznym bilansem wodnym (KBW), czyli różnicą między sumą opadów a sumą ewapotranspiracji potencjalnej w danym okresie, obszar Kujaw wyróżnia się negatywnie w wieloleciu 1970-2015. Na terenie gminy występują skrajne niedobory wody a badania PIG-PIB wskazują kontynuację tendencji obniżania się zwierciadła wód podziemnych w województwie.

Ochronę przed suszą prowadzi się w oparciu o plany przeciwdziałania skutkom suszy na obszarach dorzeczy oraz plany przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych. Obecnie trwają prace nad opracowaniem tych dokumentów²⁰. Będą one zawierały działania ograniczające zjawisko suszy oraz minimalizujące jego negatywne skutki.

---

¹⁹Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 lutego 2020 r. w sprawie przyjęcia "Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu" (Dz. U. 2020.243)

²⁰dla regionu wodnego Środkowej Wisły przyjęto dokument: Projekt Planu przeciwdziałania skutkom suszy w regionie wodnym Środkowej Wisły przygotowany (przyjęty) przez Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie obwieszczeniem z dnia 24 lipca 2017 r; prace nad opracowaniem planów przeciwdziałania skutkom suszy na obszarach dorzeczy nadal trwają; za przygotowanie planów przeciwdziałania skutkom suszy w dorzeczach odpowiedzialny jest Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej

Rysunek 9 Klimatyczny bilans wodny rolnictwa

Opracowano na podstawie Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

Deficyty wody przyczyniają się do zmniejszonej produkcji roślinnej. Ponadto są przyczyną degradacji gleb w wyniku ich przesuszenia, co wiąże się także ze zwiększoną erozją wietrzną. Również zbyt mała ilość opadów jest niewystarczająca do filtrowania przez wody opadowe profilu glebowego. Efektem jest kumulacja różnego rodzaju zanieczyszczeń w glebie.

4.4.5. Zagrożenia i stan lasów

Czynnikami kształtującymi stan i jakość zbiorowisk leśnych są w znacznej mierze warunki klimatyczne. Do największych zagrożeń lasów należy niedostatek opadów atmosferycznych. Wśród czynników abiotycznych mających szkodliwy wpływ na stan lasów są wszelkiego rodzaju ekstremalne zjawiska pogodowe tj. susze, przymrozki czy huragany. Powoduje to osłabienie drzewostanów, ich większą podatność na zagrożenie pożarowe i mniejszą odporność na inwazje szkodników leśnych.

Istotnym źródłem stałego zagrożenia lasów są emisje przemysłowe do powietrza atmosferycznego w postaci zanieczyszczeń pyłowych i gazowych. Substancje te wpływają na obniżenie produktywności i przyrostu drzewostanów, zwiększają podatność drzew na choroby grzybowe i szkody ze strony owadów. Zanieczyszczenia mogą być przenoszone także z odległych aglomeracji miejskich (np. Włocławek).

Na stan drzewostanu leśnego wpływają także bytujące w nim owady, ssaki i grzyby. Ze względu na duży udział drzewostanu sosnowego, istnieje potencjalne zagrożenie ze strony owadów atakujących ten gatunek, jak np. brudnicy mniszka, borecznika sosnowego czy szceliniaka sosnowego. Również inne występujące w siedliskach leśnych gatunki drzew i krzewów mogą zostać

uszkodzone przez różnego typu szkodniki (jak np. krobik modrzewiowiec, hurmak olchowiec czy zawodnica świerkowa).

Zagrożeniem dla lasów jest także masowa penetracja turystyczna. Do działań najbardziej szkodliwych dla lasu należą: niszczenie szaty roślinnej, odłanianie korzeni drzew, zaśmiecanie lasów, odprowadzanie ścieków. W związku z wspomnianym już deficytem wodnym w gminie, bytowaniem ludzi i wypalaniem łąk, zbiorowiska leśne Nadleśnictwa Włocławek narażone są w dużym stopniu na występowanie pożarów i zaliczone do I kategorii zagrożenia pożarowego.

4.5. Wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego

Pod względem różnorodności fizjonomicznej teren gminy stanowi mozaikę obszarów o zróżnicowanych sposobach użytkowania. Wśród nich występują obszary o wysokiej atrakcyjności wizualnej wynikającej z walorów przyrodniczych i kulturowych.

Istotnym elementem krajobrazu gminy są położone w jej środkowej i wschodniej części lasy (50,2%) z licznymi jeziorami wchodzące w skład Gostynińsko Włocławskiego Parku Krajobrazowego.

W pozostałym obszarze gminy dominuje krajobraz rolniczy który wzbogacają rzeki Lubieńka i Rakutówka, drobne cieki wodne, lokalne podmokłości, oczka wodne oraz rozproszone, niewielkie powierzchnie lasów. W tle przyrodniczo krajobrazowym widoczne są w szczególności parki podworskie, których okazały drzewostan wyróżnia się na tle terenów otaczających tworząc dominanty krajobrazowe.

Stan zachowania i ekspozycji walorów krajobrazowych uznaje się za dobry, choć działalność człowieka w pewnych szczególnych sytuacjach burzy ten harmonijny układ. Historyczne osady wiejskie zachowały podstawowe elementy dawnego rozplanowania i główne dominanty kompozycyjno-przestrzenne, pojedyncze obiekty zabytkowe architektury sakralnej i świeckiej z różnych okresów a także zespoły budownictwa wiejskiego o znacznych wartościach kulturowych. Podstawowym elementem degradacji walorów krajobrazowych jest „rozlewanie się” zabudowy mieszkaniowej i wchodzenie jej na tereny rolnicze. Problemem jest również architektura nowopowstających budynków, która nie zawsze nawiązuje do architektury charakterystycznej dla obszarów wiejskich (zagród rolniczych) co negatywnie wpływa na odbiór przestrzeni.

Elementami dysharmonijnymi, zaburzającymi krajobraz gminy są obiekty infrastruktury technicznej: napowietrznych linii elektroenergetycznych, masztów telefonii komórkowej. Lokalizacja takich obiektów powinna następować z uwzględnieniem ochrony istniejących walorów krajobrazowych.

Stan środowiska na terenie gminy Włocławek można uznać za dobry. Poprawa stanu powietrza atmosferycznego powinna nastąpić w wyniku wdrażania rozwiązań ograniczających niską emisję. Należy również kontynuować prace związane z budową kanalizacji sanitarnej i przydomowych oczyszczalni ścieków.

Na terenach otwartych, użytkowanych rolniczo należy wprowadzać różne formy zieleni, która oprócz wzbogacania krajobrazu będzie pełniła funkcję izolacyjną i ochronną. Dla ochrony różnorodności biologicznej niezbędne jest wspieranie produkcji rolnej nienaruszającej równowagi przyrodniczej, w tym rolnictwa ekologicznego.

Ważne jest również prowadzenie przez gminę szerokiej edukacji ekologicznej wśród mieszkańców (zarówno dzieci, młodzieży jak i osób dorosłych) co przyczyni się do ukształtowania proekologicznych postaw społecznych w celu podniesienia świadomości ekologicznej społeczeństwa dla wdrażania zrównoważonego rozwoju.

Na terenie gminy Włocławek występują następujące formy ochrony przyrody, opisane szczegółowo w rozdziale 11.1:

- park krajobrazowy

- rezerваты przyrody
- pomniki przyrody
- obszar Natura 2000
- użytki ekologiczne.

5. Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

5.1. Rys historyczny

Pierwsze ślady osadnictwa na obszarze obecnej gminy wiejskiej Włocławek sięgają epoki neolitu. W okresie średniowiecza w wyniku reform administracyjnych przeprowadzonych przez Kazimierza Wielkiego (do 1793 r.) zachodnia część obecnej gminy należała do kasztelani brzeskiej, a wschodnia do kasztelani kowalskiej - zgodnie z wcześniejszym zasięgiem kasztelani, które razem wchodziły w skład ówczesnego województwa brzeskiego.

Po drugim rozbiórce obszar obecnej gminy wszedł wraz z powiatem brzeskim w skład nowo utworzonej prowincji północnej Prusy Południowe i należał do departamentu piotrkowskiego (łeczyckiego), zaś po trzecim rozbiórce - do departamentu poznańskiego. W okresie Księstwa Warszawskiego (1807 - 1815) wraz z powiatem brzeskim obszar obecnej gminy Włocławek przyłączony został do departamentu bydgoskiego. Po utworzeniu Królestwa Polskiego w składzie obwodu kujawskiego (z ośrodkiem we Włocławku) znalazł się w 1816 r. w granicach województwa mazowieckiego. Wytworzony wówczas podział administracyjny, pomimo kolejnych zmian czysto nomenklaturowych - polegających na przemianowaniu obwodów na powiaty i województw na gubernie - utrzymał się do 1867 r., kiedy to zwiększona została liczba guberni i powiatów. Nie zmieniło to jednak przynależności terytorium obecnej gminy Włocławek. Na przynależność administracyjną obecnej gminy Włocławek nie wpłynęły także zmiany podziałów terytorialnych w czasie I wojny światowej. Po odzyskaniu niepodległości, od 1918 r. obszar ten nadal leżał w granicach powiatu włocławskiego, w województwie warszawskim. Taki stan trwał do rozpoczęcia II wojny światowej i nastania okupacji hitlerowskiej. W czasie okupacji hitlerowskiej (1939 - 1945) znalazł się na terenach wcielonych bezpośrednio do Rzeszy Niemieckiej i należał do powiatu włocławskiego wiejskiego w granicach rejencji inowrocławskiej w ramach Okręgu Rzeszy Kraj Warty (od 1940 r. zwanego Okręgiem Warszawskim). Po zakończeniu II wojny światowej w 1945 r. przez władze komunistyczne został wprowadzony nowy podział administracyjny (przywrócono wówczas powiat włocławski) gdzie zasięg terytorialny współczesnej gminy należał do powiatu włocławskiego w ramach województwa pomorskiego, a od 1950 roku do województwa bydgoskiego.

Podział ten przetrwał do roku 1975, kiedy to wprowadzono dwustopniowy podział administracyjny w ramach, którego ówczesne województwo bydgoskie podzielono na trzy nowe województwa w wyniku czego obszar gminy należał do województwa włocławskiego z siedzibą we Włocławku. Zgodnie z obowiązującym od 1999 roku do dnia dzisiejszego podziałem administracyjnym Gmina Włocławek należy do powiatu włocławskiego w województwie kujawsko-pomorskim.

Pod względem administracyjnej przynależności kościelnej w granicach obecnego powiatu włocławskiego istniały już od średniowiecza parafie we Włocławku, Wistce Królewskiej - do tej ostatniej należały wsie Modzerowo i Wistka Szlachecka, Kruszynie - należały do niej Dębice, Gróbcce, Gróbczyki, Humlin, Koszanowo, Kruszynek, Łagiewniki, Markowo, Nowa Wieś, Nowe Gróbcce, Poddębice, Smólsk, Sykuła, Świętosław (wymienione miejscowości z terenu gminy). Parafie te wchodziły w skład dekanatu brzeskiego diecezji włocławskiej. Usytuowana na wschodnim krańcu gminy wieś Skoki przynależała do parafii Duninów, zaś wsie Dąb, Dobiegniewo i Ruda - do leżącej na prawym brzegu Wisły parafii Dobrzyń n/Wisłą. Obie parafie wchodziły w skład diecezji płockiej. Dobrzyń n/Wisłą był siedzibą dekanatu, zaś parafia Duninów należała do dekanatu gostynińskiego. Historia gminy związana jest w sposób bezpośredni z Włocławkiem - do połowy XIII w. siedzibą kasztelani oraz od około 1124 r. stolicą biskupstwa kujawskiego, a także z Brześciem - siedzibą

kasztelani przeniesionej z Włocławka, później zaś stolicą powiatu, a jednocześnie stolicą województwa brzeskiego, a także z Kowalem - siedzibą kasztelani i stolicą powiatu. W XIX wieku i wcześniej Włocławek odgrywał i odgrywa rolę kluczową dla rozwoju terytorium gminy.

Własność ziemską w poszczególnych miejscowościach na przestrzeni wieków ulegała często zasadniczym zmianom (poddano analizie przemiany osadnicze od XV do XIX wieku). Największą stabilnością charakteryzowały się miejscowości Dębice, Gróbce, Kruszynek, Świętosław, Poddębice, które od XV do XIX wieku były własnością szlachecką oraz wieś Humlin, Józefowo, Koszanowo i Modzerowo; stanowiące majątek kościelny (do XIX wieku). Wieś Dąb Polski w XVI i XVII wieku dzierżało starostwo przedeckie, w XVIII wieku została częścią starostwa kłodawskiego. Wieś Kruszyń w XV wieku była własnością królewską. W dwóch kolejnych stuleciach była dzierżawą starostwa brzeskiego, by w XVIII wieku ponownie powrócić do królewskiej. Wieś Łągiewniki do XVIII wieku była dzierżawiona przez starostwo kowalskie z wyjątkiem XVI wieku, gdzie władało nią starostwo brzeskie. Markowo zostało wymienione w źródłach szesnastowiecznych jako własność szlachecka. Wieś Skoki Duże, Skoki Małe i Sykuła od XVI wieku są wzmiankowane w źródłach jako majątki kościelne (Skoki Duże, Skoki Małe - klasztor). Od XVII wieku Smólsk był własnością szlachecką, jedynie w XVI wieku należał do kościoła. Telążna Stara, Wistka Królewska były dzierżawą starostwa kowalskiego do XVII wieku; od XVIII wieku Telążna Stara zostaje dzierżawą duninowską, a Wistka Królewska częścią królewskiej. Podsumowując; od XV do XIX wieku, we wsiach obecnej gminy Włocławek dominowały własności szlacheckie i kościelne.

Na terenie gminy zachowały się historyczne układy przestrzenne wsi w Kruszyń i Skokach Dużych. Ich walory zabytkowe mogą mieć w perspektywie dużą wartość turystyczną.

Obiekty zabytkowe, które przetrwały do dziś, z obszaru gminy Włocławek nie powstały wcześniej niż w 1 ćw. XIX w. Do najstarszych należą założenia rezydencjonalne w Świętosławiu (XVIII/XIX w.) oraz w Smółsku (I poł. XIX w.).

Budownictwo sakralne reprezentuje tylko jeden kościół w Kruszyń. Zlokalizowany jest w miejscu kilku poprzednich kościołów. Od 1324 r. do 1654 r. był to kościół drewniany, w połowie XVII wieku wybudowano kościół murowany, który przetrwał do 1941 r. (zbudowany wtedy przez Niemców). Obecnie jest to obiekt zbudowany w latach 1955 - 1957, który zharmonizowany jest z dawną plebanią z 1923 r. i organistówką.

Wśród założeń rezydencjonalnych wyróżnia się obiekt w Smółsku z 1 połowy XIX w., który nawiązuje koncepcją do wili typu palladiańskiego. Poza tym należy zwrócić uwagę na założenie dworsko - parkowe w Świętosławiu - najstarszy zachowany zabytek w gminie (przełom XVIII/XIX w.).

Pozostałe siedziby rezydencjonalne - w Dębicach, Kruszyńku i Wistce Królewskiej również pochodzą z XIX w. W Kruszyń zachowały się jedynie pozostałości założeń dworsko - parkowych w postaci parków.

Z obiektów użyteczności publicznej przetrwały budynki oraz zespoły szkół w Kruszyń, Ładnem (obecnie dom), Smólniku i Warząchewce Polskiej, a także zespół dworca kolejowego w Warząchewce Polskiej, wzniesione na przełomie trzeciej i czwartej dekady XX w.

W okresie międzywojennym powstały także w Józefowie młyn wodny i kaszarnia; jedyne na terenie gminy przykłady budownictwa techniki.

Budownictwo mieszkalne reprezentują w przeważającej mierze drewniane domy, z których najstarszy datowany jest na okres przed 1819 r. (dom nr 10 w Dębie Polskim), a najmłodsze - na ok. 1917 r. (dom nr 5 w Wójtowskim). Osady, w których zachowały się relikty zabudowy mieszkalnej, w tym także szczerkowo przykłady zabudowy zagrodowej to: Dąb Polski, Przerotka, Skoki Duże, Wójtowskie. W Kruszyń zachował się murowany dom mieszkalny organisty z początku XX w.

Na terenie gminy znajdują się również dwa zabytkowe cmentarze. Obiekt zlokalizowany w miejscowości Kruszyń pochodzi z 3 ćw. XIX w. i jest związany widokowo i funkcjonalnie z kościołem parafialnym rzymskokatolickim pw. św. MB Królowej Polski w Kruszyń. W miejscowości Ładne/Mursk zachował się cmentarz ewangelicko - augsburski, funkcjonujący w latach 1900 - 1920 (Konsystorz Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP na podstawie art. 1 ust. 5 ustawy z dnia

31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (tekst jedn. Dz. U. z 2020 roku poz. 1947), na posiedzeniu w dniu 8 czerwca 2022 r. podjął uchwałę nr K/VIII/9/22, o zamknięciu dawnego cmentarza ewangelickiego położonego w miejscowości Mursk na działce o numerze ewidencyjnym 169).

5.2. Walory środowiska kulturowego

Zachowane na terenie gminy obiekty zabytkowe o wartościach kulturowych związanych z ośrodkami wiejskimi, stanowią ważny element w układzie przestrzennym wsi, a także w krajobrazie naturalnym, gdzie w powiązaniu z elementami przyrodniczymi (rzeźba terenu, układy wodne i roślinne) tworzą krajobraz przyrodniczo-kulturowy.

Ochrona krajobrazu przyrodniczo-kulturowego wymaga umiejętnego wprowadzania nowych inwestycji, zabudowy i innych elementów zagospodarowania w sposób nie kolidujący z zachowanymi walorami kulturowymi, przestrzennymi i przyrodniczymi. Powinna być zachowana funkcja rolnicza gminy z ewentualnym wprowadzeniem funkcji turystyczno-rekreacyjnej, przy zachowaniu i ochronie istniejących elementów układów przestrzennych i obiektów oraz ich wykorzystaniu w kształtowaniu programu przestrzennego.

5.3. Zasoby środowiska kulturowego

Zasoby zabytkowe gminy, związane głównie z omawianą już siecią osadniczą, są dokumentem przemian społeczno-kulturowych, jakie zachodziły na tych terenach w minionych wiekach. Historyczne osady wiejskie zachowały podstawowe elementy dawnego rozplanowania i główne dominanty kompozycyjno-przestrzenne, pojedyncze obiekty zabytkowe architektury sakralnej i świeckiej z różnych okresów o znacznych wartościach kulturowych.

5.3.1. Zabytki nieruchomości wpisane do rejestru zabytków

Zabytki nieruchomości wpisane do rejestru zabytków (obiekty pojedyncze i zespoły obiektów), podlegające ochronie na podstawie art. 7 pkt 1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Tabela 5 Zabytki nieruchomości w gminie Włocławek wpisane do rejestru zabytków

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Czas powstania	Rejestr zabytków / Ewidencja zabytków
1.	Dębice	relikty nowożytnego pawilonu dworskiego		1996. 01. 24 – C/149
2.	Dębice	<u>zespół dworsko – parkowy :</u>		1987. 12. 30 – A/1497
3.		dwór	XIX w. poł. ok.	
4.		park dworski	XVIII, XIX, XX w.	
5.		rządcaówka	XIX w. poł.	
6.		spichlerz z działką nr 96/16	XIX w. poł.	
6.	Skoki Duże	<u>zagroda nr 4 :</u>		1984. 08. 14 - 144/A
7.		dom drewniany	1840-1845 ok.	
7.	Smólsk	<u>zespół dworsko – parkowy :</u>		1985. 06. 5 – A/1219/1-2
8.		dwór	XIX w. 2 ćw.	
8.		park dworski	XIX w. 1 poł.	
9.	Świętosław	<u>zespół dworsko – parkowy :</u>		1992. 01. 20 – A/1477
10.		dwór murowano-drewniany	XVIII/XIX w.	
11.		park dworski	XIX w. 1 poł.	
12.		kuźnia	XIX w. k.	
12.		obora	XIX w. k.	

13.		spichlerz	XIX w. k.	
14.		stajnia	XIX w. k.	
15.		stodoła, ob. magazyn	XIX w. k.	
	Wistka	<u>zespół dworsko – parkowy :</u>		
16.	Królewska	dwór	XIX w. poł. ok.	1991. 04. 22 – A/1196/1-2
17.		park dworski	XVIII w. 2 poł.	

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu, Delegatura we Włocławku (stan: 07.06. 2022r.)

Do najciekawszych zabytków wpisanych do rejestru zabytków można zaliczyć:

- Zespół dworsko-parkowy w Smółsku - dwór pochodzący z 2 ćw. XIX w. wraz z parkiem dworskim z 1 poł. XIX w., który zachowany jest w bardzo dobrym stanie technicznym,
- zespół dworsko-parkowy w Świętosławiu – najstarszy zachowany zabytek w gminie (przełom XVIII/XIX w.), w skład którego wchodzi: park dworski, kuźnia, spichlerz, stajnia i stodoła stanowiąca obecnie magazyn,

Fot. Smółsk – zespół dworsko-parkowy

Źródło: fotografia własna

Fot. Świętosław – zespół dworsko-parkowy

Źródło: fotografia własna

5.3.2. Zabytki nieruchome niewpisane do rejestru zabytków ujęte w wojewódzkiej /gminnej ewidencji zabytków

Obiekty znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków / wojewódzkiej ewidencji zabytków, podlegają ochronie na podstawie art. 6 ust. 1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – dziedzictwo kulturowe nie wpisane do rejestru zabytków, wymagające ochrony na podstawie ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Tabela 6 Obiekty zabytkowe w gminie Włocławek znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Czas powstania	Rejestr zabytków / Ewidencja zabytków
1.	Adaminowo	dom drewniany nr 8	ok. 1900	ew. zab.
2.	Dąb Polski	dom drewniany 10	przed 1819	ew. zab.
3.	Dąb Polski	krzyż przydrożny		ew. zab.
4.	Dąb Polski	krzyż przydrożny	po 1945, wymiana po 1980	ew. zab.
5.	Dąb Mały	Kapliczka przydrożna	Po 1945, przebud. po 2000	ew. zab.
	Dębice	<u>zespół dworsko – parkowy:</u>		
6.		budynek mieszkalny folwarczny	1 poł. XX w.	ew. zab.
7.		czworak	XIX w. poł.	ew. zab.
8.	Dębice	krzyż przydrożny	1 ćw. XX w.	ew. zab.
9.	Dębice	kapliczka przydrożna na drzewie	l. 40-te XX w., remont 3 ćw. XX w.	ew. zab.
10.	Humlin	dom nr 4	lata 20-te XX w.	ew. zab.
11.	Humlin	dom nr 6	1933	ew. zab.
12.	Humlin	spichlerz nr 6	l. 30-te XX w.	ew. zab.
13.	Humlin	dom nr 9	ok. 1870	ew. zab.
14.	Humlin	krzyż przydrożny	l. 20-te XX w., remont po 2000	ew. zab.
15.	Józefowo	krzyż przydrożny	l. 20-te XX w., remont po 1970	ew. zab.
16.	Józefowo	figura przydrożna MB Fatimskiej	l. 30-te XX w., przebud. 1985	ew. zab.
17.	Józefowo – Potok	kaszarnia	1936	ew. zab.
18.	Józefowo – Potok	młyn wodny, ob. elektryczny	1925	ew. zab.
19.	Kawka	kapliczka przydrożna	1 ćw. XX w.	ew. zab.
20.	Kruszyn	historyczny układ ruralistyczny		ew. zab.
	Kruszyn	<u>zespół kościoła parafialnego:</u>		ew. zab.
21.		kościół paraf rzymskokatolicki pw. św. MB Królowej Polski	1955-1957	ew. zab.
22.		plebania	1920 ok.	ew. zab.
23.		budynek gospodarczy I	XX w. 20 lata	ew. zab.
24.		budynek gospodarczy II	XX w. 20 lata	ew. zab.
25.		ogrodzenie	XX w. 20 lata	ew. zab.
26.	Kruszyn	organistówka, ul. Włocławska 60	XX w. pocz.	ew. zab.
27.	Kruszyn	<u>cmentarz parafialny rzymskokatolicki</u> (nagrobki historyczne, starodrzew)	3 ćw. XIX w.	ew. zab.
28.		ogrodzenie		ew. zab.
29.	Kruszyn	park podworski	XIX w. 2 poł.	ew. zab.
30.	Kruszyn	szkoła, ul. Włocławska 6	1930 ok.	ew. zab.
31.	Kruszyn	budynek gospodarczy przy szkole, ul. Włocławska 6	XX w. pocz.	ew. zab.
32.	Kruszyn	dom, ul. Kazimierza Wielkiego 83	1 ćw. XX w.	ew. zab.
33.	Kruszyn	dom, ul. Szkolna 2	1935	ew. zab.
34.	Kruszyn	figurka Chrystusa przydrożna	XX w. pocz.	ew. zab.
35.	Kruszyn	figurka NMP przydrożna (K. Wielkiego 66)	1919	ew. zab.
36.	Kruszynek	krzyż przydrożny	l. 20-te XX w., remont po 1980	ew. zab.
37.	Kruszynek – Dobra Wola	droga brukowa (1400 m)	lata 30-te XX w.	ew. zab.
	Kruszynek	<u>zespół dworsko – parkowy:</u>		ew. zab.
38.		dwór	XIX w. poł. ok.	ew. zab.
39.		pozostałości parku dworskiego	XIX w. 2 poł.	ew. zab.

40.	Kruszynek - Chocień	aleja kasztanowa	XIX w. 1 poł.	ew. zab.
41.	Ładne (Mursk)	cmentarz ewangelicki (nagrobki historyczne, starodrzew)	1900 – 1920	ew. zab.
42.		brama cmentarna	1920 ok.	ew. zab.
43.	Ładne (Mursk)	szkoła i zbór ewangelicki, ob. dom	1896	ew. zab.
44.	Ładne	krzyż przydrożny	I. 20-te XX w., remont po 1980	ew. zab.
45.	Ładne - Józefowo	krzyż przydrożny	I. 20-te XX w., remont po 1968	ew. zab.
46.	Łagiewniki	figura przydrożna NMP	I. 30-te XX w., remont po 1990	ew. zab.
47.	Łagiewniki	krzyż przydrożny	I. 30-te XX w., przebud. 2007	ew. zab.
48.	Modzerowo	kaplica ewangelicka, ob. filialna rzymskokatolicka p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP	1934	ew. zab.
49.	Modzerowo	brama do kaplicy ewangelickiej	1934	ew. zab.
50.	Modzerowo	figura MB	2 ćw. XX w.	ew. zab.
51.	Modzerowo	figura przydrożna NMP	I. 20-te XX w., remont po 2000	ew. zab.
52.	Modzerowo	dom z częścią inwentarską nr 49	2 ćw. XX w.	ew. zab.
53.	Mostki	Kapliczka przydrożna z figurą NMP	I. 30-te XX w., odbud. po 1946, przebud. 2015	ew. zab.
54.	Nowa Wieś	park podworski	XIX w. 2 poł.	ew. zab.
55.	Pińczata	dom drewniany nr 32	pocz. XX w.	ew. zab.
56.	Przerytka	dom drewniany 1	4 ćw. XIX w.	ew. zab.
57.	Przerytka	kapliczka przydrożna z figurą Św. Józefa	Ok. 1930	ew. zab.
58.	Ruda	leśniczówka drewniana	2 ćw. XX w.	ew. zab.
59.	Ruda	stodoła drewniana przy leśniczówce	2 ćw. XX w.	ew. zab.
	Skoki Duże	<u>zagroda nr 4:</u>		
60.		studnia z żurawiem drewniane	1880 ok.	ew. zab.
61.	Skoki Duże	dom drewniany 4 (dawniej 3)	XX w. 3 ćw.	ew. zab.
62.	Skoki Duże	dom gliniany 5	1860 ok.	ew. zab.
63.	Skoki Duże	dom drewniano – murowany 10	XIX/XX w.	ew. zab.
64.	Skoki Duże	Kapliczka przydrożna	3 ćw. XX w.	ew. zab.
65.	Skoki Małe	Kapliczka przydrożna	po 1945, przebud. po 2000	ew. zab.
	Smólnik	<u>zespół budynków szkoły:</u>		ew. zab.
66.		szkoła	1929	ew. zab.
67.		dom nauczyciela	1929	ew. zab.
68.		budynek gospodarczy	1929	ew. zab.
69.	Smólnik	dom drewniany 17	XIX w. 4 ćw.	ew. zab.
70.	Smólnik	dom drewniany 26	ok. poł. XIX w.	ew. zab.
71.	Smólnik	dom drewniany 38	XIX w. 4 ćw.	ew. zab.
72.	Smólnik	kapliczka przydrożna	I. 20-te XX w., remonty – po 1946	ew. zab.
73.	Smólnik	kapliczka MB	1 ćw. XX w.	ew. zab.
	Smólsk	<u>zespół dworsko – parkowy:</u>		
74.	Smólsk	figurka Chrystusa	XX w. pocz.	ew. zab.
75.	Smólsk	kapliczka NMP	XX w. pocz.	ew. zab.
	Świętosław	<u>zespół dworsko – parkowy:</u>		
76.		obora (2)	1 ćw. XX w.	ew. zab.
77.		stodoła	XIX w. k., pocz. XX	ew. zab.
78.		czworak nr 2	XIX w. 2 poł.	ew. zab.
79.		czworak nr 3	1 ćw. XX w.	ew. zab.
80.		czworak nr 11	1 ćw. XX w.	ew. zab.
81.		brama	XIX w. k.	ew. zab.
82.		pozostałość alei lipowej		ew. zab.
83.	Telążna Stara	dom drewniany 4	1 ćw. XX w.	ew. zab.
84.	Telążna Stara	krzyż przydrożny	I. 20-te XX w., remont po 1980	ew. zab.
85.	Warząchewka Nowa	krzyż przydrożny	I. 30-te XX w., przebud. 2008	ew. zab.
	Warząchewka	<u>zespół dworca kolejowego:</u>		ew. zab.
86.	Polska	dworzec	1920 ok.	ew. zab.

87.		budynek gospodarczy	1920 ok.	ew. zab.
88.		budynek gospodarczy drewniany	1920 ok.	ew. zab.
89.		szalec i budynek gospodarczy	1920 ok.	ew. zab.
90.	Warząchewka Polska	szkoła	1959	ew. zab.
91.	Warząchewka Królewska	krzyż przydrożny	I. 30-te XX w., przebud. po 2000	Ew. zab.
92.	Wistka Królewska	kapliczka MB	1 ćw. XX w.	ew. zab.
93.	Wójtowskie	dom drewniany 3	1913	ew. zab.
94.	Włocławek – Kruszyn – Kruszynek – Świętosław – Nowa Wieś	Linia kolejki wąskotorowej		ew. zab.

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu, Delegatura we Włocławku (stan: 07.06.2022 r.)

Fot. Kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. MB Królowej Polski w Kruszynie

Źródło: fotografia własna

Fot. Kaplica w Modzerowie ewangelicka, ob. filialna rzymskokatolicka p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP

Źródło: fotografia własna

Fot. Warząchewka polska – zespół dworca kolejowego

Źródło: fotografia własna

Fot. Dębice – budynek mieszkalny folwarczny czworak

Źródło: fotografia własna

5.3.3. Wykaz stanowisk archeologicznych na obszarze gminy Włodawek, zlokalizowanych w trakcie badań powierzchniowych w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP)

Zewidencjonowane zabytki archeologiczne – podlegają ochronie na podstawie art. 6 ust. 3 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – dziedzictwo kulturowe nie wpisane do rejestru zabytków, wymagające ochrony na podstawie ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Tabela 7 Wykaz zabytków archeologicznych na obszarze gminy Włodawek, zlokalizowanych w trakcie badań powierzchniowych w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP)

Lp	miejsowość	nr stan	nr AZP	nr na AZP	funkcja	kultura	bliższa chronologia	uwagi
1	Smólsk	1	48-47	8	osada	k. pucharów lejkowatych	faza pikutkowska	
					osada	k. łużycka	III okres epoki brązu-halsztat A	
					cmentarzysko	k. łużycka	halsztat A	
					osada	k. przeworska	młodszy okres przedrzymski	

					osada		późne średniowiecze/nowożytny XV-XVIII w.	
2	Smólsk	2	48-47	9	śląd osadnictwa		halsztat	
					śląd osadnictwa		nowożytny	
3	Popowiczki	2	48-47	24	śląd osadnictwa		halsztat	
					śląd osadnictwa		nowożytny	
4	Michelin	1	48-47	28	osada	k. trzciniecka		archiwalne nieznana lokalizacja
					grób ciałopalny			
5	Smólsk	10	48-47	43	śląd osadnictwa		epoka kamienia	
					śląd osadnictwa	k. przeworska		
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze	
					osada		późne średniowiecze	
					osada		nowożytny	
6	Smólsk	11	48-47	44	śląd osadnictwa		neolit	
7	Elżbietowo	1	48-49	1	osada		nowożytny	
8	Józefowo	1	48-49	2	śląd osadnictwa	k. przeworska	OR	
9	Józefowo	2	48-49	3	śląd osadnictwa	k. amfor kulistych		
10	Józefowo	3	48-49	4	śląd osadnictwa		nowożytny	
11	Ładne	1	48-49	5	śląd osadnictwa		nowożytny	
12	Ładne	2	48-49	6	osada		późne średniowiecze	
13	Ładne	3	48-49	7	śląd osadnictwa		nowożytny	
14	Modzerowo	1	48-49	9	śląd osadnictwa		nowożytny	
15	Modzerowo	2	48-49	10	śląd osadnictwa		nowożytny	
16	Modzerowo Odpadki	1	48-49	11	śląd osadnictwa	?	epoka brązu	
17	Mostki	1	48-49	12	osada		halsztat	
					śląd osadnictwa		nowożytny	
18	Mostki	2	48-49	13	śląd osadnictwa	k. amfor kulistych		
19	Mostki	3	48-49	14	śląd osadnictwa		nowożytny	
					śląd osadnictwa		halsztat	
20	Suchy Kierz	2	48-49	18	śląd osadnictwa		nowożytny	
21	Suchy Kierz	3	48-49	19	śląd osadnictwa		nowożytny	
22	Wistka Królewska	1	48-49	20	śląd osadnictwa		nowożytny	
23	Mostki	1	48-50	17	osada	k. łużycka	IV okres epoki brązu	
24	Dobra Wola	3	49-47	1	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit	
					śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat D	
25	Grobce	1	49-47	2	śląd osadnictwa	k. przeworska	OR	
					osada		wczesne średniowiecze XIII w.	
					śląd osadnictwa	?	?	
26	Kolonia Dębice	1	49-47	3	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit	
27	Kruszyn	1	49-47	4	śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit	
					osada		nowożytny XVIII w.	
28	Kruszyn	2	49-47	5	śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat D	

					śląd osadnictwa		nowożytny XVII w.	
29	Kruszryn	3	49-47	6	osada	k. ceramiki wstęgowej rytej		
					śląd osadnictwa	k. łużycka		
					osada	k. przeworska		
					osada		późne średniowiecze	
					osada		nowożytny	
30	Kruszryn	4	49-47	7	śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu	
					śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat D	
					śląd osadnictwa		nowożytny XVII w.	
31	Kruszryn	5	49-47	8	śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu	
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XI- XII w.	
					śląd osadnictwa		nowożytny XVI w.	
					śląd osadnictwa		nowożytny XVIII w.	
32	Kruszryn	6	49-47	9	śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat D	
					śląd osadnictwa	k. przeworska	OR	
					śląd osadnictwa		nowożytny XVI w.	
33	Kruszryn	7	49-47	10	śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit	
					śląd osadnictwa		nowożytny XVI w.	
34	Kruszryn	8	49-47	11	śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu	
					osada		nowożytny XVI-XVII w.	
35	Kruszryn	9	49-47	12	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit	
					osada	k. łużycka	IV okres epoki brązu	
					śląd osadnictwa	k. przeworska	OR	
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XI w.	
36	Kruszynek	1	49-47	13	śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat D	
					śląd osadnictwa	k. przeworska	OR	
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze	
					osada		późne średniowiecze XIV w.	
37	Kruszynek	2	49-47	14	śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit	
					śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu	
					śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat D	
					śląd osadnictwa	k. przeworska	OR	
					śląd osadnictwa		nowożytny XVI w.	
38	Kruszynek	3	49-47	15	śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat D	
					śląd osadnictwa	k. przeworska	późny okres lateński-okres wpływów rzymskich	
39	Kruszynek	4	49-47	16	śląd osadnictwa	k. przeworska	OR	
					osada		wczesne średniowiecze - późne średniowiecze XIII-XIV w.	
					osada		późne średniowiecze XV w.	
40	Kruszynek	5	49-47	17	śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit	
					osada	k. łużycka	IV okres epoki brązu	
					śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat D	
41	Ludwinowo	1	49-47	18	osada	k. pucharów lejkowatych		

					śląd osadnictwa		I okres epoki brązu	
					śląd osadnictwa	k. przeworska		
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze	
					osada		późne średniowiecze	
					osada		nowożytny	
42	Ludwinowo	2	49-47	19	osada	k. ceramiki wstęgowej rytej		
					osada	k. łużycka		
					osada	k. przeworska		
					osada		wczesne średniowiecze	
					osada		nowożytny	
43	Ludwinowo	3	49-47	20	śląd osadnictwa		neolit	
					osada	k. późnej ceramiki wstęgowej		
					osada	k. pucharów lejkowatych		
					osada	k. amfor kulistych		
					osada	k. łużycka		
					cmentarzysko	k. przeworska	faza C	
					osada		wczesne średniowiecze	
					osada		późne średniowiecze	
44	Markowo	1	49-47	21	śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit	
					śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu	
					śląd osadnictwa	k. łużycka	V okres epoki brązu	
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XI w.	
45	Markowo	2	49-47	22	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit	
46	Nowa Wieś	2	49-47	23	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit	
					śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit	
					osada	k. łużycka	IV-V okres epoki brązu	
					śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat D	
47	Poddębice	1	49-47	25	śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu	
48	Smólsk	3	49-47	26	śląd osadnictwa		nowożytny XVII w.	
49	Smólsk	4	49-47	27	osada	k. amfor kulistych	neolit	
					osada	k. łużycka	IV okres epoki brązu	
50	Smólsk	5	49-47	28	osada		nowożytny XVIII w.	
51	Smólsk	6	49-47	29	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit	
					śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu	
					śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat D	
					śląd osadnictwa		nowożytny XVIII w.	
52	Smólsk	7	49-47	30	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit	
					śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu	
					śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat D	
					śląd osadnictwa		nowożytny XVI w.	
53	Smólsk	8	49-47	31	osada	k. łużycka	IV okres epoki brązu	

					osada	k. łużycka	halsztat D	
					śląd osadnictwa	k. przeworska	późny okres lateński	
					śląd osadnictwa	k. przeworska	wczesny okres rzymski	
54	Smólsk	9	49-47	32	śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze X- XI w.	
					śląd osadnictwa		nowożytny XVII w.	
55	Sykuła	1	49-47	33	śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit	
					śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit	
					osada	k. łużycka	IV okres epoki brązu	
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XIII w.	
56	Sykuła	2	49-47	34	osada		nowożytny XVIII w.	
57	Sykuła	3	49-47	35	osada	k. amfor kulistych	neolit	
					osada	k. łużycka	IV okres epoki brązu	
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XI w.	
58	Sykuła	4	49-47	36	śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat D	
59	Świętosław	4	49-47	37	śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu	
					śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat D	
					śląd osadnictwa		późne średniowiecze XIV w.	
60	Świętosław	2	49-47	38	śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit	
					śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu	
					śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat D	
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XII w.	
61	Świętosław	3	49-47	39	śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit	
62	Dębice	1	49-47	40	skarb monet		wczesne średniowiecze XI w.	archiwalne
63	Świętosław	1	49-47	41	cmentarzysko		neolit	archiwalne
					osada		okres lateński	
					dar wotywny	k. pucharów lejkowatych	neolit	
64	Nowa Wieś	1	49-47	41	cmentarzysko			archiwalne
65	Dębice	2	49-47	43	grodzisko		nowożytny XVII-XIX w.	
66	Nowa Wieś	3	49-47	44	?	?	?	
67	Nowa Wieś	4	49-47	45	osada	k. pucharów lejkowatych		
					osada	k. łużycka		
					śląd osadnictwa	k. przeworska		
					osada		wczesne średniowiecze	
					osada		późne średniowiecze	
					osada		nowożytny	
68	Nowa Wieś	5	49-47	46	śląd osadnictwa		epoka kamienia	
					śląd osadnictwa		późne średniowiecze	
69	Nowa Wieś	6	49-47	47	osada		późne średniowiecze	
					osada		nowożytny	
70	Nowa Wieś	7	49-47	48	śląd osadnictwa		epoka kamienia	
					śląd osadnictwa	k. łużycka		
					osada		późne średniowiecze	
					śląd osadnictwa		nowożytny	

71	Nowa Wieś	8	49-47	49	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych		
					osada		nowożytny	
72	Kruszyn	10	49-47	50	osada	k. ceramiki wstęgowej rytej	neolit	
					śląd osadnictwa	k. lendzielska	neolit	
					śląd osadnictwa	k. mierzanowicka	wczesna epoka brązu	
					śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat c	
					śląd osadnictwa	k. grobów kloszowych	wczesny okres lateński	
					osada	k. przeworska	okres wpływów rzymskich	
73	Kruszyn	11	49-47	51	śląd osadnictwa		epoka kamienia	
					śląd osadnictwa	k. łużycka		
					osada	k. przeworska		
					osada		wczesne średniowiecze	
					osada		późne średniowiecze	
					osada		nowożytny	
74	Kruszyn	12	49-47	52	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych		
					śląd osadnictwa		późne średniowiecze	
75	Kruszyn	13	49-47	53	śląd osadnictwa		epoka kamienia	
					osada	k. łużycka		
					osada	k. przeworska		
					osada		wczesne średniowiecze	
					osada		późne średniowiecze	
					osada		nowożytny	
76	Kruszyn	14	49-47	54	osada	k. łużycka		
					osada	k. przeworska		
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze	
					osada		późne średniowiecze	
					osada		nowożytny	
77	Kruszynek	6	49-47	55	obozowisko	k. pucharów lejkowatych		
					osada	k. łużycka		
					osada	k. przeworska	faza C	
					śląd osadnictwa		późne średniowiecze	
					osada		nowożytny	
78	Ludwinowo	4	49-47	56	obozowisko	k. pucharów lejkowatych		
					osada	k. przeworska		
					osada		późne średniowiecze	
					osada		nowożytny	
79	Ludwinowo	5	49-47	57	osada	k. pucharów lejkowatych		
					śląd osadnictwa		nowożytny	
80	Ludwinowo	6	49-47	58	osada	k. ceramiki wstęgowej rytej		
					śląd osadnictwa		nowożytny	

81	Ludwinowo	7	49-47	59	osada	k. ceramiki wstęgowej rytej		
					śląd osadnictwa	k. późnej ceramiki wstęgowej		
					osada	k. łużycka		
					osada	k. przeworska		
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze	
					osada		późne średniowiecze	
					osada		nowożytny	
82	Kruszyn	15	49-47	60	łuźne	k. trzcieniecka	III-IV okres epoki brązu	
83	Ludwinowo	8	49-47	61				
84	Ludwinowo	9	49-47	62				gazociąg
85	Ludwinow owa Wieś	9	49-47	63				gazociąg
86	Górki	1	49-48	1	śląd osadnictwa		epoka brązu	
					śląd osadnictwa		nowożytny	
87	Łagiewniki	1	49-48	2	osada		IV okres epoki brązu	
					osada		halsztat	
					osada		OR	
					śląd osadnictwa		średniowiecze	
					osada		nowożytny	
88	Nakonowo	2	49-48	4	śląd osadnictwa		IV okres epoki brązu	
					osada		halsztat C/D	
					śląd osadnictwa		OR	
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze	
					śląd osadnictwa		późne średniowiecze/nowożytny	
89	Płaszczyna	1	49-48	5	śląd osadnictwa		nowożytny	
90	Płaszczyna	2	49-48	6	śląd osadnictwa		nowożytny	
91	Smolarka	1	49-48	7	śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu	
					śląd osadnictwa		nowożytny	
92	Warząchew ka Królewska	1	49-48	8	śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVII w.	
93	Warząchew ka Nowa	1	49-48	9	śląd osadnictwa		nowożytny	
94	Warząchew ka Nowa	2	49-48	10	śląd osadnictwa	k. łużycka	epoka brązu	
					śląd osadnictwa		nowożytny	
95	Łagiewniki	4	49-48	26				gazociąg
96	Mursk	1	49-49	1	śląd osadnictwa		halsztat C/D	
97	Mursk	2	49-49	2	śląd osadnictwa		halsztat C/D	
98	Przyrytka	1	49-49	3	śląd osadnictwa		IV okres epoki brązu	
99	Przyrytka	2	49-49	4	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit	
					osada	k. amfor kulistych	neolit	
100	Przyrytka	3	49-49	5	osada		IV-V okres epoki brązu	
101	Przyrytka	4	49-49	6	śląd osadnictwa		halsztat D	
102	Przyrytka	5	49-49	7	śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVII w.	

					osada		III-IV okres epoki brązu	
103	Przyrytka	6	49-49	8	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych		
					osada	k. łużycka	IV-V okres epoki brązu	
104	Przyrytka	7	49-49	9	osada		halsztat D	
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze IX- X w.	
105	Przyrytka	8	49-49	10	osada	k. pucharów lejkowatych	neolit	
					osada		halsztat D	
106	Telążna Stara	1	49-49	11	śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze IX- X w.	
					śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVIII w.	
107	Telążna Stara	2	49-49	12	śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVII w.	
108	Telążna Stara	3	49-49	13	śląd osadnictwa		IV okres epoki brązu	
					śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVII w.	
109	Telążna Leśna	1	49-49	14	śląd osadnictwa		halsztat D	
					śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVII w.	
110	Telążna Leśna	2	49-49	15	śląd osadnictwa		halsztat D	
					śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVII w.	
111	Telążna Leśna	3	49-49	16	osada		halsztat D	
					osada	k. przeworska	OR	
					śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVII w.	
112	Telążna Leśna	4	49-49	17	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit	
					śląd osadnictwa		IV-V okres epoki brązu	
113	Telążna Leśna	6	49-49	18	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit	
114	Telążna Leśna	7	49-49	19	osada		halsztat C/D	
115	Łączki	1	49-50	1	śląd osadnictwa		IV okres epoki brązu	
					śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVII w.	
116	Przyrytka	9	49-50	2	śląd osadnictwa		halsztat D	
					osada		nowożytny	
117	Smólnik	1	49-50	3	osada	k. łużycka	IV okres epoki brązu	
118	Smólnik	2	49-50	4	osada	k. pucharów lejkowatych	neolit	
					osada		III-IV okres epoki brązu	
119	Telążna Leśna	5	49-50	5	osada	k. pucharów lejkowatych	neolit	
					śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu	
120	Telążna Leśna	8	49-50	6	osada		halsztat D	
					śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVII w.	
121	Telążna Leśna	9	49-50	7	osada		późne średniowiecze XIV w.	
					osada		nowożytny XVI-XVII w.	
122	Telążna Leśna	10	49-50	8	śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVII w.	
123	Telążna Leśna	11	49-50	9	śląd osadnictwa		halsztat C/D	
124	Dąb Polski	1	49-51	1	śląd osadnictwa		nowożytny XVII w.	
125	Skoki Duże	1	49-51	2	osada		nowożytny XVI-XVII w.	

126	SkokiMałe	1	49-51	3	śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVII w.	
127	Koszanowo	3	50-46	42	osada		nowożytny XVI-XVIII w.	
128	Humlin	2	50-47	15	śląd osadnictwa	k. przeworska	OR	
129	Koszanowo	1	50-47	24	śląd osadnictwa		halsztat	
					śląd osadnictwa	k. prapolska	III okres wczesne średniowiecze	
130	Koszanowo	2	50-47	25	śląd osadnictwa		halsztat	
					śląd osadnictwa	k. prapolska	wczesne średniowiecze	
131	Poddębice	2	50-47	32	śląd osadnictwa	k. prapolska	III okres wczesne średniowiecze	
					śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVIII w.	
132	Poddębice	3	50-47	33	osada	k. prapolska	III okres wczesne średniowiecze	
					śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVIII w.	
133	Poddębice	4	50-47	34	śląd osadnictwa	k. prapolska	III okres wczesne średniowiecze	
134	Poddębice	5	50-47	35	śląd osadnictwa	k. prapolska	wczesne średniowiecze	
135	Poddębice	6	50-47	36	śląd osadnictwa	k. prapolska	wczesne średniowiecze	
136	Poddębice	7	50-47	37	osada	k. prapolska	III okres wczesne średniowiecze	
					osada		późne średniowiecze/nowożytny XV-XVI w.	
137	Humlin	1	50-47	66	cmentarzysko szkieletowe		epoka brązu	archiwalne
138	Łągiewniki	2	50-47	67	śląd osadnictwa		epoka kamienia	
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze	
					osada		nowożytny	
139	Lijewo	1	50-48	18	śląd osadnictwa	k. przeworska	OR	
140	Lijewo	2	50-48	19	śląd osadnictwa	k. prapolska	III okres wczesne średniowiecze	
141	Łągiewniki	3	50-48	40	śląd osadnictwa		I okres epoki brązu	
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze	
					śląd osadnictwa		późne średniowiecze	
					osada		nowożytny	

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu, Delegatury we Włocławku (stan: 07.06.2022 r.)

Zabytki archeologiczne o ustalonej lokalizacji oznaczone zostały na rysunku „Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego”.

5.4. Stan zagrożenia środowiska kulturowego

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami szeroko określa pojęcie krajobrazu kulturowego jako przestrzeni historycznie ukształtowanej w wyniku działalności człowieka, zawierającej wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze. Tak sformułowana definicja, oznacza, iż do pojęcia krajobrazu kulturowego zakwalifikować można zarówno założenia urbanistyczne jak ruralistyczne a także obiekty architektoniczne wraz z ich otoczeniem i układy zieleni komponowanej.

Na terenie gminy Włocławek widoczna jest dbałość o obiekty zabytkowe, w tym parki podworskie. Ochrona zabytków realizowana powinna być poprzez:

- kontrolę stanu zachowania obiektów;
- aktualizację gminnej ewidencji zabytków;
- wpis do rejestru obiektów o największej wartości;
- dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy obiekcie wpisanym do rejestru;
- przeprowadzanie bieżących prac konserwatorskich i remontów;

- rewitalizację zabytkowych obiektów i założeń;
- sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem ochrony obiektów zabytkowych;
- ustalanie kierunków konserwatorskich z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków;
- ochronę dziedzictwa archeologicznego.

5.5. Dobra kultury współczesnej

Dobra kultury współczesnej w rozumieniu ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (art. 2 pkt 10) są to „niebędące zabytkami dobra kultury, takie jak pomniki, miejsca pamięci, budynki, ich wnętrza i detale, zespoły budynków, założenia urbanistyczne i krajobrazowe, będące uznanym dorobkiem współcześnie żyjących pokoleń, jeżeli cechuje je wysoka wartość artystyczna lub historyczna”. Brak jest ujednoczonych kryteriów kwalifikacji obiektów do miana dóbr kultury współczesnej. Nie są one zabytkami, zatem nie podlegają rygorom konserwatorskim. Dobra kultury wraz z zabytkami tworzą krajobraz kulturowy gminy. Jest to przestrzeń ukształtowana historycznie w wyniku działalności człowieka obejmująca czynniki cywilizacyjne i elementy przyrodnicze objęte ochroną wyżej wymienionej ustawy.

Gmina Włocławek posiada opracowany „Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Włocławek na lata 2020-2023” przyjęty uchwałą Nr XVII/135/19 Rady Gminy Włocławek z dnia 30 grudnia 2019r., w którym nie wskazano dóbr kultury współczesnej podlegających ochronie.

6. Uwarunkowania wynikające z rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określonych przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych

Wymóg sporządzenia audytu krajobrazowego oraz uwzględniania wniosków i rekomendacji wynikających z audytu został wprowadzony ustawą o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu z dnia 06.10.2015 r.²¹ zmieniającą ustawę o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dniem 11 września 2015 r.

Zgodnie z art. 13 ww. ustawy „Sejmiki poszczególnych województw uchwalą audyty krajobrazowe w terminie 3 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy”. Województwo kujawsko-pomorskie nie posiada dotychczas takiego dokumentu, Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego podjął uchwałę o przystąpieniu do jego sporządzenia²², dokument jest w trakcie sporządzania. Zgodnie z projektem audytu skierowanym do opiniowania²³ obszar gminy Włocławek położony jest poza krajobrazami priorytetowymi.

²¹ Dz.U. z 2015 r. poz. 774

²² Uchwała Nr 7/235/17 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 22 lutego 2017 r w sprawie przystąpienia do sporządzenia projektu audytu krajobrazowego dla województwa Kujawsko-pomorskiego wraz z wyznaczeniem jednostki odpowiedzialnej za wykonanie zadania.

²³ Projekt audytu dostępny na stronie biuro-planowania.pl

7. Uwarunkowania wynikające z warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia oraz zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, zgodnie z uniwersalnym projektowaniem

7.1. Sieć osadnicza

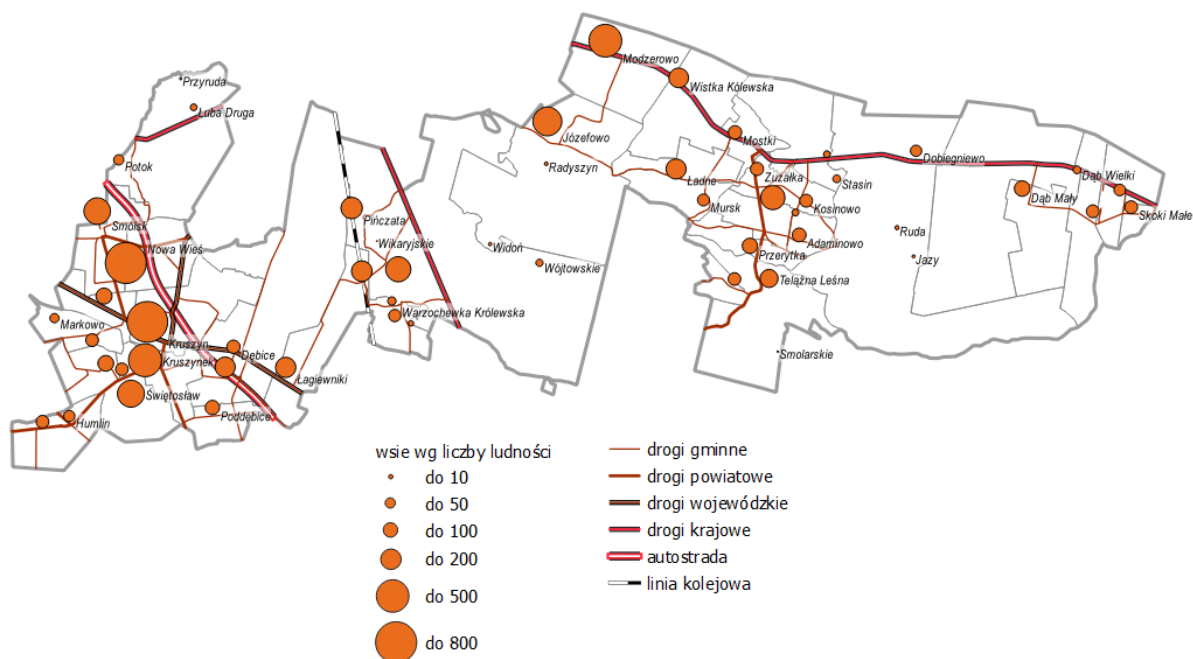
Sieć osadniczą gminy tworzą wsie o bardzo zróżnicowanej wielkości i charakterze. W najmniejszych zamieszkuje od 1 do 9 osób (Wikaryjskie, Smolarskie, Przyruda, Jazy, Widoń, Radyszyn, Ruda), w największych blisko 800 osób (Nowa Wieś, Kruszyn). Przeciętna miejscowość liczy 141 osób, mediana wynosi 78 osób.

Bardzo ważnym dla mieszkańców gminy ośrodkiem jest miasto Włocławek, stanowiące centrum usług głównie o charakterze ponadlokalnym, m.in. w zakresie szkolnictwa średniego, wyższego, specjalistycznej opieki lekarskiej, w tym szpitalnej, kultury, sportu, obsługi biznesu. Swoją siedzibę mają tu władze gminy. Niewielka odległość od miasta, dobre połączenia drogowe sprawia, że wielu mieszkańców gminy, zwłaszcza pracujący w mieście Włocławek, korzysta również z usług podstawowych dostępnych w tym mieście m.in. dowożąc tu dzieci do przedszkoli, szkół.

W gminie wyraźnie widoczne są trzy skupiska miejscowości. Pierwsze, obejmujące największe miejscowości w gminie, położone na południe od granicy miasta Włocławek (od Michelina). Mają one charakter zwartych osiedli i dość dobrze wyposażone są w różnego rodzaju usługi podstawowe. Sieć miejscowości jest tu gęsta, podobnie jak i łączących je dróg. Obszar ten posiada bardzo dobry dostęp do miasta Włocławek.

Drugie skupisko to obszar w sąsiedztwie linii kolejowej nr 18, na zachód od drogi krajowej nr 91. Miejscowości są tu bardziej rozproszone, sieć powiązań drogowych uboga, nie jest tu dostępna część usług podstawowych m.in. w zakresie ochrony zdrowia czy opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym. Dojazd do miasta Włocławek dość dobry, drogą krajową nr 91.

Trzecie, obejmujące wschodnią część gminy, ma najbardziej rozproszony charakter, dojazd do niektórych miejscowości możliwy jest tylko drogami niepublicznymi. Skrajne, wschodnie obszary gminy są naj słabiej wyposażone w usługi, w tym brak jest tu usług edukacji, ochrony zdrowia. Dostępność miasta Włocławek z niektórych części tego obszaru utrudniona, zwłaszcza oddalonych od drogi krajowej nr 19, prowadzącej ruch do miasta. Włocławek jest z tego obszaru słabo dostępny również pod względem czasu dojazdu do centrum miasta.

Rysunek 12 Sieć osadnicza gminy Włocławek

Opracowanie własne

7.2. Mieszkalnictwo

Analiza zasobów mieszkaniowych w gminie pozwala zdefiniować obecną sytuację na rynku mieszkalnictwa oraz określić bazę do dalszego rozwoju gminy w zakresie infrastruktury powiązanej z mieszkalnictwem.

W latach 2011-2021 w gminie Włocławek oddano do użytkowania ponad 400 mieszkań (370 do roku 2020).

Średnia liczba oddawanych
rocznie mieszkań

38

Średnia powierzchnia
użytkowa nowych mieszkań

137 m²

W ujęciu netto, w latach 2011-2020 przybyło ok. 300 mieszkań (Tabela 8), co oznacza, że zasoby mieszkalne gminy stale rosną.

Zasoby mieszkaniowe gminy Włocławek na koniec 2020 r. wynosiły (wg BDL) 2409 mieszkań o średniej powierzchni użytkowej 94,7 m². Na jedno mieszkanie przeciętnie przypadło 3,06 osoby a na jedną osobę przeciętnie 31 m² powierzchni użytkowej mieszkania. Wskaźniki w zakresie przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania oraz przeciętnej powierzchni mieszkania na 1 osobę są korzystniejsze niż w powiecie włocławskim oraz województwie kujawsko-pomorskim, gdzie wynoszą odpowiednio 86 i 27,7 m² oraz 70,8 i 26,4 m². Liczba osób przypadających średnio na jedno mieszkanie jest taka sama jak w powiecie ale wyższa niż w kujawsko-pomorskim (2,64 osoby/1 mieszkanie).

Z roku na rok w gminie zwiększa się powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na jednego mieszkańca oraz średnia powierzchnia mieszkania. Co więcej, wskaźnik średniej liczby osób przypadającej na mieszkanie spada, co przy stałym wzroście liczby mieszkańców gminy oznacza, że tempo przyrostu mieszkań jest jeszcze wyższe niż przyrostu ludności. Takie zmiany oznaczają, że

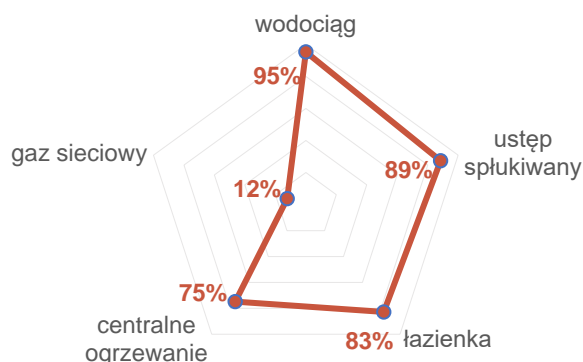

społeczeństwo gminy osiąga coraz wyższy poziom życia, w którym młodzi mieszkańcy są w stanie pozwolić sobie na zamieszkanie poza domem rodzinnym.

Tabela 8 Zasoby mieszkaniowe w latach 2011-2020

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba mieszkań	2 097	2 131	2 173	2 198	2 236	2 276	2 304	2 331	2 375	2 409
Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	3,32	3,25	3,19	3,15	3,15	3,13	3,13	3,11	3,08	3,06
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m ²]	88,4	89,0	89,8	90,4	91,4	92,0	92,7	93,2	94,0	94,7
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę [m ²]	26,7	27,4	28,2	28,7	29,0	29,4	29,6	30,0	30,5	31,0

Opracowano na podstawie danych BDL

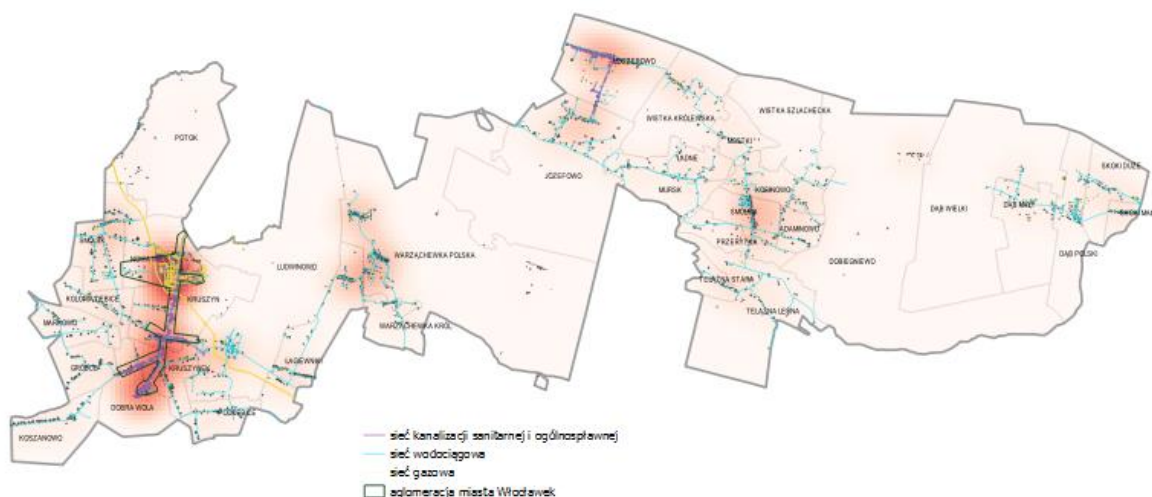
Zdecydowana większość mieszkań wyposażona jest w podstawową infrastrukturę sanitarną.

Pomimo bardzo niskiego poziomu nominalnego, dynamicznie rośnie liczba przyłączy gazowych (z 3,9% w 2017 roku).

Rysunek 13 Procent mieszkań wyposażonych w instalacje (2020 r.)

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Rozkład przestrzenny infrastruktury technicznej, z której korzystają budynki mieszkalne przedstawiono na mapie (Rysunek 14). Porównując rozkład z rozmieszczeniem ludności gminy widoczne jest pokrycie obszarów najgęściej zaludnionych przez główne instalacje oraz aglomerację kanalizacyjną.

Rysunek 14 Sieć wodociągowa, kanalizacji sanitarnej i gazowa w gminie Włocławek

Opracowano na podstawie danych GESUT oraz uchwały nr XLIII/179/2021 Rady Miasta Włocławek z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Włocławek

7.3. Sytuacja na rynku pracy

Poziom bezrobocia w gminie spada (Tabela 9). Na przestrzeni ostatniej dekady liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne zmniejszyła się o ponad połowę. Co istotne, tempo spadku bezrobocia wśród osób młodych jest wyższe niż spadek udziału osób młodych w społeczeństwie, co oznacza, że coraz mniej młodych osób w gminie pozostaje bez pracy. Niepokojącym zjawiskiem jest jednak rosnąca liczba osób długotrwale bezrobotnych, wskazująca na strukturalne podłoże bezrobocia w gminie, wynikające z niedopasowania kwalifikacji dostępnej siły roboczej.

Tabela 9 Bezrobotni w gminie Włocławek

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
% w liczbie osób w wieku produkcyjnym	15,8	17,7	16,5	15,3	13,4	12,5	9,8	8,8	7,0	7,6	7,1	b.d.
nominalnie (# osób)	646	714	747	661	617	581	470	396	353	375	367	290
w tym (%):												
kobiety	56,2	57,3	53,1	55,5	55,1	54,2	59,4	57,6	56,4	57,6	58,9	60,3
osoby do 25 roku życia	18,0	18,9	17,0	15,9	14,4	12,0	8,5	8,8	11,0	10,4	9,0	6,6
osoby do 30 roku życia	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	27,6	25,0	21,1	21,7	22,7	23,7	20,4	18,6
osoby powyżej 50 roku życia	21,7	22,4	23,8	24,7	29,0	26,2	28,5	28,8	29,5	27,5	26,7	25,9
długotrwale bezrobotni	60,8	64,7	66,7	70,5	67,3	69,9	75,7	74,0	72,5	64,3	69,2	72,1

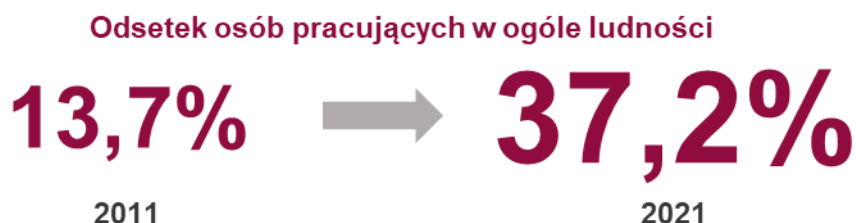
Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych.

Udział zarejestrowanych bezrobotnych w grupie osób w wieku produkcyjnym na koniec 2021 r. wynosił 7,1% i był niższy niż w powiecie włocławskim (8,7%) ale wyższy niż w województwie

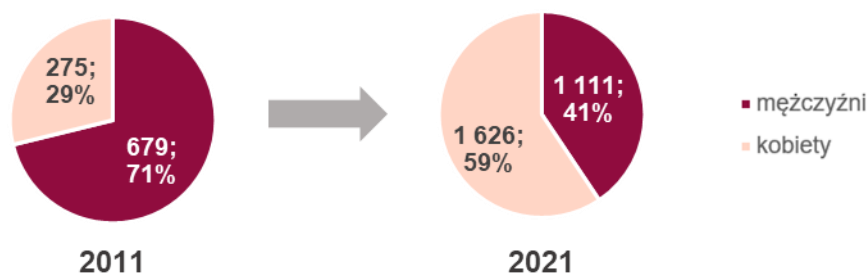
kujawsko-pomorskim (5,2%). Od 2012 r., kiedy to wskaźnik osiągnął najwyższą wartość, obserwowany jest systematyczny spadek udziału zarejestrowanych bezrobotnych w grupie osób w wieku produkcyjnym. Dynamika tych zmian jest zbliżona do zmian w powiecie włocławskim i wyższa niż w województwie kujawsko-pomorskim.

Wśród osób zarejestrowanych jako bezrobotne dominują kobiety – w 2022 roku stanowiły one 60% wszystkich zarejestrowanych osób.

Zestawiając ze sobą wzrost liczby ludności oraz spadek bezrobocia, naturalnym wnioskiem jest wzrost liczby osób pracujących w gminie. Wniosek znajduje potwierdzenie w liczbach:

Istotny wpływ na zwiększenie wskaźnika miała aktywizacja zawodowa kobiet w gminie. Pomiędzy rokiem 2012, a 2013 liczba kobiet pracujących zwiększyła się prawie czterokrotnie (287 vs 1016). Na skutek tego, na przestrzeni dekady diametralnie odmianie uległa struktura osób zatrudnionych – obecnie niemal 60% z nich stanowią kobiety (Rysunek 15).

Rysunek 15 Pracujący w gminie wg płci

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

Zestawiając dane o większym udziale kobiet zarówno wśród osób pracujących, jak i osób zarejestrowanych jako bezrobotne, zauważalne jest, że część mężczyzn zamieszkujących gminę nie rejestruje się jako bezrobotna, ani nie podejmuje pracy. Wyjaśnieniem tego faktu jest charakter gospodarczy gminy – w gminie dominują jednoosobowe działalności gospodarcze, w tym rolnicy (więcej w sekcji Analiza ekonomiczna), którzy na gruncie prawa²⁴ nie mogą rejestrować się jako bezrobotni, a zarazem prowadząc własną działalność gospodarczą, nie są ewidencjonowani jako pracujący.

Badanie sektora zatrudnienia wskazuje, że blisko trzykrotnie więcej spośród pracujących mieszkańców dojeżdża do pracy poza granice gminy (Rysunek 14) niż wynosi liczba przyjeżdżających do pracy w gminie (Rysunek 15).

²⁴ Ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1740 i 2320).

Rysunek 16 Top 5 gmin, do których mieszkańcy gminy Włocławek wyjeżdżają do pracy

Opracowano na podstawie badania przepływów ludności związanych z zatrudnieniem GUS, 2016 r.

Rysunek 17 Top 5 gmin, z których pracownicy przyjeżdżają do pracy do gminy Włocławek

Opracowano na podstawie badania przepływów ludności związanych z zatrudnieniem GUS, 2016 r.

Bilans pracowników jest ujemny, na co największy wpływ ma podejmowanie pracy we Włocławku – Włocławek stwarza atrakcyjne warunki pracy dla osób zamieszkujących pobliskie wsie, jako najbliższy ośrodek miejski zapewnia pracę dla osób z kwalifikacjami niedopasowanymi do możliwości oferowanych we wsiach. Z uwagi na przyjętą przez GUS metodykę, pozostałe kierunki przepływów zatrudnienia mogą nie odzwierciedlać stanu faktycznego – prawdopodobnym jest, że wskazane miasta oznaczają wyłącznie siedzibę firmy, w której zatrudniony jest pracownik, natomiast faktyczne miejsce pracy może znajdować się w innym miejscu, w tym również we Włocławku.

Odptyw pracowników do większych miast jest zjawiskiem obserwowanym na poziomie krajowym – miasta oferują unikalne możliwości kariery na szeroką skalę. Przy dodatkowym efekcie postpandemicznym, pozwalającym większemu odsetkowi na pracę zdalną lub hybrydową, naturalnym zjawiskiem jest negatywny bilans pracowników w polskich wsiach.

7.4. Infrastruktura społeczna

Edukacja

W zakresie edukacji i opieki nad najmłodszymi, w gminie funkcjonuje jeden żłobek, z siedzibą w Kruszynie. Żłobek powstał w 2021 roku i oferuje 40 miejsc dla dzieci w wieku do 3 lat – jest odpowiedzią na sygnalizowane w gminie zapotrzebowanie na instytucję opieki dla najmłodszych. Należy jednak zauważyć, że z uwagi na swoje położenie, instytucja adresuje potrzeby do sołectw z południowo-zachodniej części gminy. Mieszkańcy sołectw położonych na wschodzie nie dysponują blisko położonym żłobkiem w obszarze gminy, najbliższe znajdują się m.in. w mieście Włocławek.

Obecność punktów opieki dla dzieci niekwalifikujących się do przedszkola sprawia, że rodzice dzieci mogą podjąć pracę, w przypadku gdy nie istnieje możliwość pozostawienia dzieci pod opieką członków rodziny lub opiekunów.

W gminie funkcjonują 4 jednostki zapewniające edukację przedszkolną (Tabela 10).

Tabela 10 Placówki edukacji przedszkolnej w gminie (stan na 30.09.2021)

	Przedszkole przy Szkole Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi im. Janusza Korczaka	Przedszkole przy Szkole Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi im. Polskich Noblistów	Punkt Przedszkolny Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich im. Dzieci Fatimskich	Punkt Przedszkolny Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich
Rodzaj placówki	Publiczna		Niepubliczna	
Miejscowość	Smólnik	Kruszyn	Modzerowo	Warząchewka Polska
Liczba oddziałów	3	4	1	1
Liczba dzieci	41	79	16	19

Opracowanie własne na podstawie raportu o stanie gminy Włocławek za 2021 rok.

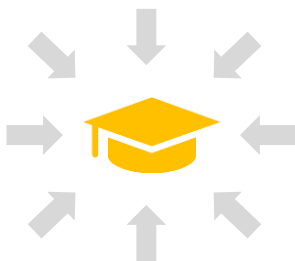
W 2021 roku łącznie do przedszkoli uczęszczało 155 dzieci w wieku 3-5 lat.

W zakresie edukacji podstawowej, w gminie czynne są cztery szkoły podstawowe – 2 z nich to szkoły niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych.

Rysunek 18 Szkoły podstawowe w gminie Włocławek

Opracowanie własne na podstawie raportu o stanie gminy Włocławek za 2021 rok.

W gminie nie ma szkół kształcących na poziomie ponadpodstawowym. Celem zdobycia dalszego wykształcenia wymagana jest migracja lub dojazd do innej gminy – najbliższym ośrodkiem, w którym funkcjonują szkoły branżowe, licea, technika, szkoły artystyczne i szkoły wyższe jest miasto Włocławek.

Kultura, sport i rekreacja

W gminie dostępne są różnorodne obiekty kultury, sportu i rekreacji

Obiekty kultury

	Gminny Ośrodek Kultury w Kruszynie		Świetlice
 <small>w budowie</small>	Centrum Integracji Wiejskiej w Smólniku Centrum Integracji Społecznej w Kruszynie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dąb Polski 2. Dobra Wola 3. Świętosław 4. Koszanowo 5. Smólsk 6. Telążna Leśna 7. Wistka Królewska 8. Gróbce	<ol style="list-style-type: none"> 9. Modzerowo 10. Poddębice 11. Łągiewniki 12. Nowa Wieś 13. Józefowo 14. Kolonia Dębice 15. Pińczata (w budowie) 16. Dębice (w budowie)
	Gminna Biblioteka Publiczna w Kruszynie (z filią w Smólniku)		

Głównym ośrodkiem kultury w gminie jest Gminny Ośrodek Kultury w Kruszynie, odpowiadający za organizację wydarzeń, konkursów i działania aktywizacyjne w gminie. W ramach GOK i świetlic wiejskich funkcjonują Koła Gospodyń Wiejskich oraz 3 zespoły folklorystyczne. Dużą popularnością cieszy się biblioteka – w 2021 r. skorzystało z niej 7 235 czytelników²⁵.

Gmina posiada szeroką ofertę dla osób aktywnych fizycznie – zróżnicowane boiska sportowe dostępne są aż w 12 miejscach w gminie.

²⁵ Na podstawie raportu o stanie gminy Włocławek za 2021 rok. Do biblioteki mogą zapisać się również osoby spoza gminy.

Boiska sportowe

1. Dębice
2. Dobra Wola
3. Koszanowo
4. Kruszyn
5. Łagiewniki
6. Modzerowo
7. Nowa Wieś
8. Pińczata
9. Smólnik
10. Smólsk
11. Świętosław
12. Warząchewka Polska

Na boiskach piłkarskich w Kruszynie i Smólniku trenują i rozgrywają mecze kluby sportowe, odpowiednio LZS Kujawiak Kruszyn i LZS Victoria Smólnik. Koszykarska sekcja Kujawiaka Kruszyn rozgrywa swoje mecze w mieście Włocławek.

W gminie funkcjonuje również wiele placów zabaw.

Place zabaw

1. Dąb Polski
2. Dębice
3. Dobra Wola
4. Gróbce
5. Humlin
6. Józefowo
7. Kolonia Dębice
8. Kosinowo
9. Koszanowo
10. Kruszyn
11. Kruszynek
12. Łagiewniki
13. Markowo
14. Modzerowo
15. Nowa Wieś
16. Pińczata
17. Poddębice
18. Smólnik
19. Smólsk
20. Świętosław
21. Telążna Leśna
22. Warząchewka Królewska
23. Warząchewka Nowa
24. Wistka Królewska

Obiekty rekreacji i odpoczynku

Parki

1. Dobra Wola – Świętosław
2. Dębice
3. Kruszynek
4. Wistka Królewska
5. Smólsk

Agroturystyka

1. Wistka Szlachecka
2. Wioska Spa
3. Skoki Duże – Gościniec Pod Żaglami

Restauracje

1. Skoki Duże – Gościniec Pod Żaglami
2. Warząchewka Polska – Restauracja Przy Lesie
3. Lotnisko Kruszyn
4. Karczma Kruszyn
5. Dobiegniewo – Baba Jaga

Istotnym walorem gminy jest położenie – dzięki bliskości natury mieszkańcy mogą korzystać z parków oraz obiektów agroturystycznych. Ponadto, wysokie zalesienie w gminie umożliwia rekreację w obszarach leśnych.

W gminie funkcjonują również ogrody działkowe (ROD), jednak w zdecydowanej większości wykorzystywane są one przez mieszkańców Włocławka.

Gmina rozwija infrastrukturę służącą rekreacji.

W okresie 2012-2020 w obszarze gminy zbudowano ścieżki rowerowe o łącznej długości prawie 9 km.

Zdrowie, bezpieczeństwo i pomoc społeczna

Za zapewnienie podstawowej opieki zdrowotnej mieszkańcom i ochronę zdrowia odpowiada Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej. Siedziba SPZOZ mieści się w Kruszynie, jeden oddział ulokowany jest w Smólniku. Najbliższe specjalistyczne usługi medyczne oraz szpital znajdują się we Włocławku.

Nad zapewnieniem bezpieczeństwa w gminie czuwa 6 oddziałów Ochotniczej Straży Pożarnej (Kruszyn, Dąb Polski, Smólsk, Smólnik, Warząchewka Polska, Świętosław). Zadaniem najczęściej wykonywanymi przez OSP w gminie są wyjazdy celem zabezpieczenia miejsca zagrożenia, innego niż pożary (65% w 2021 roku).²⁶

Za zapewnienie wsparcia osób w trudnej sytuacji życiowej w gminie Włocławek odpowiada Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kruszynie. Zadaniem Ośrodka jest również zapewnianie świadczeń dla osób potrzebujących. Łączną sumę świadczeń oraz informacje o liczbie beneficjentów przedstawiono w tabeli (Tabela 11).

Tabela 11 Wskaźniki liczby beneficjentów i wydatków gminy w zakresie pomocy społecznej

Wskaźnik	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wydatki w zakresie pomocy społecznej (Dział 852) w tys. PLN	b.d.	3 290	3 648	3 667	3 734	8 161	1 552	1 534	1 484	1 516
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	1 078	1 237	1 300	1 031	920	1 002	993	985	541	511
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności	1 551	1 788	1 877	1 488	1 306	1 408	1 377	1 361	740	694
Średni wydatek pomocy społecznej per beneficjent w tys. PLN	b.d.	2 659	2 806	3 556	4 058	8 145	1 562	1 557	2 744	2 967

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

²⁶ Na podstawie raportu o stanie gminy Włocławek za 2021 rok

Różnica nominalnych wydatków w latach 2011-2016 względem lat kolejnych podyktowana jest zmianą klasyfikacji wydatków budżetowych.²⁷ Średnia wysokość rocznych wydatków wynosi około 1,5 mln PLN. Analizując lata 2017-2020, po zmianach metodycznych, pozytywną informacją jest malejąca liczba osób korzystających z pomocy społecznej, co oznacza rozwój i wzrost zaможności społeczeństwa. Utrzymanie poziomu wydatków przy zmniejszającej się liczbie beneficjentów pozwala na wzrost średniej wysokości świadczeń – niemal 3000 PLN w roku 2020.

Tabela 12 Beneficjenci pomocy społecznej w 2021 r.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Bezrobocie	289	658
Ubóstwo	141	413
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	57	229
Długotrwała lub ciężka choroba	35	97
Niepełnosprawność	40	91

Głównym powodem dla świadczeń społecznych w gminie jest bezrobocie.
Drugim powodem pozostaje ubóstwo, które dotyka ponad 5% mieszkańców.

Opracowanie własne na podstawie raportu o stanie gminy Włocławek za 2021 rok.

Na terenie gminy nie funkcjonują publiczne placówki interwencyjne, domy opieki społecznej, noclegownie, domy i schroniska dla bezdomnych, środowiskowe domy samopomocy oraz domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży.

W Kruszynie w 2022 r. rozpoczął funkcjonowanie Dzienny Dom Pobytu Senior+. Placówka skupia się na integracji osób starszych, kształtowaniu umiejętności w zakresie radzenia sobie z problemami życia codziennego, a także zapobieganiu wykluczeniu społecznemu. Prowadzone są również zajęcia rehabilitacji ruchowej i terapia zajęciowa. Placówka ta jest odpowiedzią na istniejące już potrzeby starzejącego się społeczeństwa.

Baza noclegowa i turystyka

Oferta noclegowa gminy ograniczona jest do jednego obiektu hotelowego, oferującego nocleg dla ok. 50 osób.²⁸

Tabela 13 Pobyty gości zagranicznych

	2011-2017	2018	2019	2020	2021
Liczba gości zagranicznych (nierezydentów) pozostających na noc	-	30	48	17	15
z Niemiec	-	21	39	15	11
z innych krajów	-	9	9	2	4
Noclegi udzielone osobom z zagranicy (nierezydentom)	-	108	125	65	46

²⁷ Od 1 stycznia 2017 roku uchylono część rozdziałów działu 852, w konsekwencji m.in. wydatki utrzymaniowe placówek opiekuńczo-wychowawczych przeniesiono do innych działów.

²⁸ W opracowaniu nie zostały uwzględnione pojedyncze prywatne oferty noclegu (jak np. AirBnB).

z Niemiec	-	73	99	53	33
z innych krajów	-	35	26	12	13

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

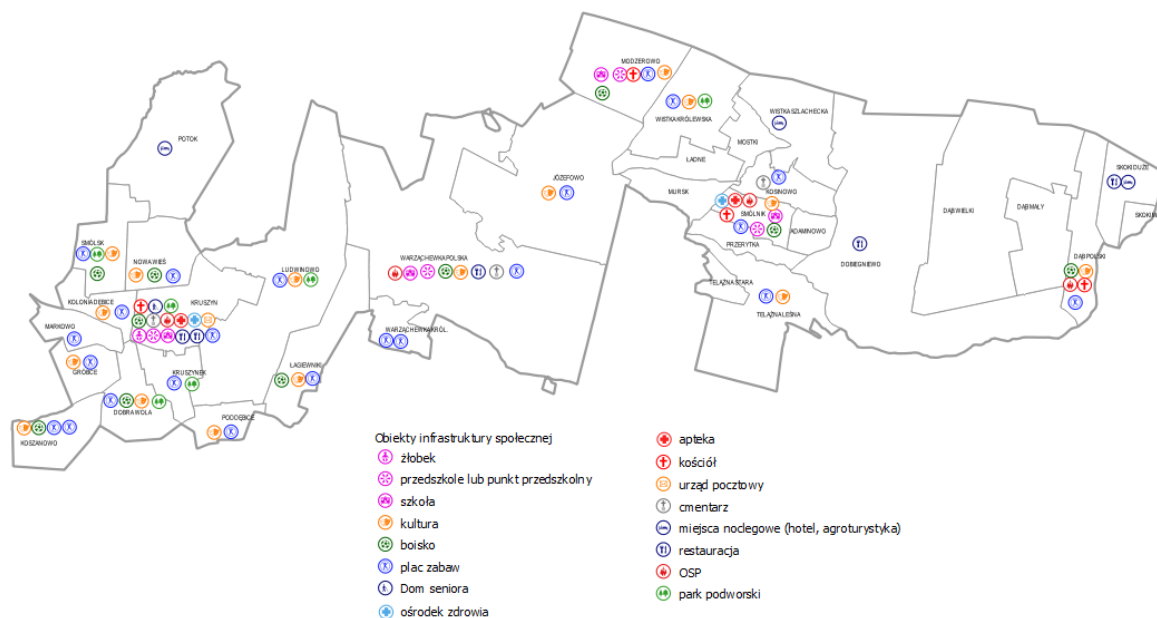
W ostatnich latach obserwowane jest zwiększenie liczby gości z Niemiec, jak również liczby udzielonych im noclegów. Napływ obywateli Niemiec związany może być rodzajem wykonywanej pracy, np. pracy serwisowej, która wymaga wyłącznie krótkich pobytów.

Tymczasowe pobyty w hotelu osób spoza gminy stanowią w zdecydowanie większym stopniu ruch pracowniczy, niż turystyczny – gmina nie posiada na tyle unikatowych walorów, aby generowały ruch międzynarodowy. W zakresie turystyki lokalnej gmina stanowi atrakcyjne miejsce do wypoczynku dla osób z regionu. **Szansą dla gminy jest wykorzystanie posiadanej i stale rozwijanej zabudowy letniskowej, stanowiącej miejsce odpoczynku mieszkańców okolicznych miast, generujących wysoki popyt.** Z możliwości wypoczynku korzystają również mieszkańcy bardziej oddalonych miast (m.in. Łódź, Warszawa). Szczególne znaczenie w rozwoju lokalnej turystyki ma wykorzystanie dostępnych kompleksów natury (lasy Gostynińsko-Włocławskie, jeziora, Wisła).

Gmina Włocławek jest również miejscem do uprawiania specjalistycznej rekreacji wodnej na Zalewie Włocławskim. Posiada jednak słabą infrastrukturę by w pełni wykorzystać ten potencjał

Rozmieszczenie infrastruktury społecznej zobrazowano na rysunku (Rysunek 17).

Rysunek 19 Rozmieszczenie usług, w tym publicznych na terenie gminy Włocławek

Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy we Włocławku

Główne wnioski

1. Gmina Włocławek z uwagi na położenie w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Włocławek jest atrakcyjnym miejscem do zamieszkania.
2. Sieć osadniczą gminy tworzą mocno zróżnicowane pod względem liczby mieszkańców miejscowości, tworzące trzy główne skupiska o zróżnicowanym dostępie do usług podstawowych i miasta Włocławek.
3. Najlepiej wyposażona w infrastrukturę techniczną oraz społeczną jest zachodnia część gminy.
4. Z roku na rok w gminie zwiększa się powierzchnia przypadająca na jednego mieszkańca oraz średnia powierzchnia mieszkania. Zmiany te oznaczają, że społeczeństwo gminy osiąga coraz wyższy poziom życia.
5. Poziom bezrobocia w gminie spada. Gmina nie odczuła negatywnych skutków pandemii COVID-19 w zakresie rynku pracy. Wśród bezrobotnych dominują kobiety.
6. Istotnym problemem gminy jest strukturalne podłoże bezrobocia oraz wysoka liczba osób pozostających długotrwale bezrobotnymi.
7. Bilans pracowników w gminie pozostaje ujemny, pracownicy dojeżdżają głównie do miasta Włocławek

8. Uwarunkowania wynikające z zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia

Gmina nie należy do obszarów, w których zdrowie i życie mieszkańców lub poczucie komfortu zamieszkania, a także mienie, są szczególnie silnie zagrożone. Jako obszar słabo zurbanizowany, gmina pozbawiona jest szeregu patologii typowych dla dużych miast oraz obszarów podmiejskich. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia można podzielić na dwa rodzaje:

- naturalne – wynikające z uwarunkowań przyrodniczych,
- antropogeniczne – będące wynikiem działalności człowieka.

Zapobieganie zagrożeniom w sferze gospodarki przestrzennej możliwe jest w zakresie:

- planowania nowych lokalizacji zakładów mogących stwarzać zagrożenia na terenach o podobnej funkcji co oznacza utworzenie stref funkcjonalnych, a tym samym pozwala na oddzielenie obszarów przemysłowych od wymagających ochrony terenów mieszkaniowych;
- stworzenia możliwości komunikacji bezkolizyjnej na trasach transportu TŚP (toksyczne środki przemysłowe);
- stosowania przepisów odrębnych (np. ochrony przeciwpożarowej) w planach zagospodarowania przestrzennego.

W większości zagrożeń katastrofalnych nie można przeciwdziałać w sferze planowania przestrzennego, a jedynie można niwelować ich skutki poprzez działanie właściwych służb ratowniczych i szybkiego reagowania.

8.1. Charakterystyka zagrożeń i stanu bezpieczeństwa

Na terenie gminy Włocławek, zgodnie z „Mapą osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi” wykonaną w ramach Systemu Osłony Przeciwoświsowej, stwierdzono występowanie osuwiska – zsuwu rotacyjnego o numerze 124958 KRO o powierzchni 0,78 ha zlokalizowanego nad Jeziorem

Gościąg (obręb ewidencyjny Dąb Wielki) oraz terenu zagrożonego ruchami masowymi ziemi o numerze 17687 KRTZ zlokalizowany w obrębie Potok. Zasięg tych obszarów przedstawiono w rozdziale 12 oraz na mapie *Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego*.

W obszarze gminy występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Zostały one wskazane na mapach zagrożenia powodziowego, udostępnionych do publicznej wiadomości na Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Infrastruktury w dniu 7 września 2022 r. Definicję obszarów szczególnego zagrożenia powodzią zawiera ustawa z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne²⁹ a na terenie gminy Włocławek obszary takie wyznaczone zostały wzdłuż rzeki Rakutówki, Lubieńki oraz Wisły.

W obszarze gminy występują również obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi. Definicję obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi zawiera ustawa z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne³⁰ a na terenie gminy Włocławek są to narażone na zalanie w przypadku całkowitego zniszczenia wału przeciwpowodziowego (zapory bocznej Zbiornika Włocławskiego, oznaczonej na ww. mapach zagrożenia powodziowego jako wał przeciwpowodziowy).

Zasięg tych obszarów przedstawiono w rozdziale 17 oraz na mapie *Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego*

Pozostałe główne rodzaje zagrożeń bezpieczeństwa ludności i mienia na terenie gminy to:

- zdarzenia w ruchu drogowym,
- transport materiałów i substancji niebezpiecznych,
- przestępstwa przeciwko ludności i mieniu (kradzieże, pobicia, włamania, rozboje) – o niewielkim natężeniu,
- przemoc w rodzinie,
- wykroczenia wobec środowiska – zanieczyszczanie wód, dewastacja lasów, nielegalne składowanie odpadów, itp.
- występowanie napowietrznych linii elektroenergetycznych wraz z obszarami ograniczonego użytkowania ze względu na działanie pola elektromagnetycznego.

Szczególnym rodzajem zagrożeń są tzw. poważne awarie, które zostały zdefiniowane w art. 3 pkt 23 i 24³¹ ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, jako: zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstanie takiego zagrożenia z opóźnieniem. Zdarzenia te charakteryzują się nagłym przebiegiem, niepowtarzalnością, wieloprzyczynowością i różnorodnością skutków. Mogą powodować zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi, szkody w środowisku, czy też poważne straty również gospodarcze.

Na terenie gminy Włocławek nie występują zakłady przemysłowe o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej i brak jest magazynów materiałów i substancji niebezpiecznych.

Potencjalnie miejscem wystąpienia awarii związanej z zagrożeniem środowiska naturalnego może być teren stacji paliw płynnych, ze względu na obrót substancjami niebezpiecznymi (dystrybucja paliw oraz substancji naftopochodnych). Potencjalne uszkodzenie lub wyrwocenia dowożącej

²⁹ przez obszary szczególnego zagrożenia powodzią należy rozumieć: a) obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%, b) obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%, c) obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 224, stanowiące działki ewidencyjne, d) pas techniczny

³⁰ przez obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi należy rozumieć obszary, na których istnieje znaczące ryzyko powodzi lub jest prawdopodobne wystąpienie znaczącego ryzyka powodzi

³¹ 23) poważnej awarii - rozumie się przez to zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem;

24) poważnej awarii przemysłowej - rozumie się przez to poważną awarię w zakładzie;

paliwo cysterny może doprowadzić do rozlania się na terenie obiektu od kilku do kilkunastu ton paliwa powodując poważne zagrożenie pożarowe oraz zanieczyszczenie powierzchniowe terenu obiektu dlatego place składowe, parking, teren dystrybucji paliw wraz ze stanowiskiem rozładunkowym cystern samochodowych oraz drogi dojazdowe na terenie stacji paliw powinny być wykonane z wysokimi krawężnikami uniemożliwiającymi rozlewanie się zanieczyszczeń po terenie. Mając jednak na uwadze nowoczesne standardy kontroli obiektów stwarzających potencjalne zagrożenie dla środowiska należy stwierdzić, że ryzyko wystąpienia awarii jest niewielkie.

8.2. Jednostki odpowiedzialne za zapewnienie bezpieczeństwa

Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym również zadania z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, reguluje ustawa o samorządzie gminnym, która traktuje powyższe jako zadania własne gminy.

Do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego zobowiązane są wszystkie organy władzy i administracji państwowej, szczególnie instytucje wyspecjalizowane w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałaniu zagrożeniom.

W gminie Włocławek Ochotnicza Straż Pożarna zlokalizowana jest w miejscowościach: Kruszyn, Smólnik, Warząchewka Polska i Dąb Polski. Brak jest na terenie gminy posterunku policji.

Obszar gminy w wodę do celów gaśniczych zabezpieczony jest z gminnej sieci wodociągowej, poprzez sieć hydrantów, które zainstalowane są na przyłączach wodociągowych oraz końcówkach sieci rozdzielczej.

9. Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy

9.1. Analiza dokumentów strategicznych

Najważniejsze dokumenty które sporządza i realizuje samorząd województwa w celu zagwarantowania właściwego rozwoju województwa to strategia rozwoju województwa i plan zagospodarowania przestrzennego województwa.

Strategia rozwoju województwa

Przyjęta uchwałą XXVIII/399/20 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 grudnia 2020 r. Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia przyspieszenia 2030+ jest najważniejszym dokumentem programowym stanowiącym podstawę prowadzenia polityki przestrzennej województwa.

Misję rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2021-2030, wywodzącą się z analizy stanu i uwarunkowań rozwoju oraz aspiracji wyrażanych przez społeczeństwo, jak też woli politycznej wyrażanej przez Samorząd Województwa co do charakteru tego rozwoju, w największym stopniu oddaje hasło „Człowiek w centrum uwagi”.

Zakłada się, że finalnym efektem kształtowania jakości życia mieszkańców w wyniku realizacji zawartych w niniejszej strategii działań, będzie przede wszystkim wzrost zamożności społeczeństwa, ale także znacznie większa satysfakcja z możliwości realizacji aspiracji życiowych na terenie województwa oraz komfort zamieszkiwania w regionie o dobrym stanie środowiska i wysokiej jakości oferowanych usług.

Idea przyspieszenia rozwoju będzie się opierać na czterech filarach, z których wywodzą się cele główne i cele operacyjne:

1. rozwoju społecznym – którego celem będzie wyposażenie społeczeństwa w wiedzę, umiejętności oraz postawy sprzyjające długiemu życiu w zdrowiu i dobrej sytuacji materialnej, a jednocześnie stymulujące rozwój nowoczesnej, efektywnej gospodarki, opartej o silne więzi społeczne,

2. zrównoważonym rozwoju gospodarczym – którego celem będzie zapewnienie podstaw wysokiej jakości życia, kształtowanej warunkami materialnymi i środowiskowymi, a jednocześnie lokować będzie region wśród twórców postępu, a nie tylko konsumentów jego efektów,
3. kształtowaniu przestrzeni – którego celem będzie zapewnienie atrakcyjnych warunków dla życia i prowadzenia działalności gospodarczej w sposób zapewniający utrzymanie we właściwym stanie zasobów i walorów środowiska przyrodniczego regionu, w tym zachowanie funkcjonalnej ciągłości sieci korytarzy ekologicznych,
4. sprawnym funkcjonowaniu systemów – którego celem będzie zapewnienie spójności, dostępności, bezpieczeństwa, czyli uwarunkowań kluczowych dla jakości życia, środowiska i rozwoju gospodarki.

W modelu funkcjonalno-przestrzennym rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego identyfikuje się miejsca, obiekty i dziedziny rozwoju specyficzne dla województwa, a przez to szczególnie istotne dla jego rozwoju. Gmina Włocławek położona jest w obszarze niedoboru wody dla rolnictwa, zachodnia część gminy w obszarze zasobu gleb najwyższych klas bonitacyjnych oraz mikroobszarze inwestycyjnym, wschodnia w obszarze szczególnie cennym przyrodniczo i krajobrazowo. Gmina nie została wskazana jako gmina zagrożona trwałą marginalizacją³² ani też jako obszar negatywnej sytuacji społeczno-gospodarczej identyfikowany na poziomie regionalnym.

Gmina Włocławek należy do jednego z pięciu wyznaczonych miejskich obszarów funkcjonalnych - Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego miasta Włocławek. Obszarom tym dedykowane będą określone działania w ramach Polityki Terytorialnej³³ i wsparcie ze środków UE w ramach regionalnego programu operacyjnego. Instrument ten był już w województwie stosowany w perspektywie finansowej 2014-2020.

Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia przyspieszenia 2030+ nakreśliła ogólne ramy tej polityki dla poszczególnych poziomów jej realizacji, a uszczegółowienie nastąpi w odrębnych dokumentach.

---

³² Gminy zagrożone trwałą marginalizacją wskazywane są z poziomu krajowego

³³ Polityka Terytorialna jest narzędziem polityki województwa kujawsko-pomorskiego polegającym na różnicowaniu działań wobec poszczególnych terytoriów

Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego
Poziomy polityki terytorialnej oraz obszary prowadzenia polityki terytorialnej

Rysunek 20 Poziomy Polityki Terytorialnej

Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia przyspieszenia 2030+

Strategia ta nakreśliła jednak pewne ramy Polityki Terytorialnej. Dla poziomu polityki terytorialnej do którego należy gmina Włocławek szczególnie dedykowanymi kategoriami interwencji będą:

- przełamywanie szeregu niekorzystnych zjawisk społecznych i gospodarczych, w tym utrudnionego dostępu do usług publicznych,
- rozwój potencjału gospodarczego – tworzenie nowych miejsc pracy, wspieranie działalności badawczo-rozwojowych na rzecz przemysłu, reindustrializacja, logistyka, rozwój istniejących terenów inwestycyjnych lub w uzasadnionych lokalizacjach – wyznaczenie nowych, zwiększenie potencjału turystycznego, rozwijanie rynków pracy o znaczeniu regionalnym,
- rozwój instytucji rozwoju społecznego z zakresu edukacji, ochrony zdrowia, kultury, sportu, pomocy społecznej, mających znaczenie ponadlokalne oraz znaczenie regionalne, a nieuwzględnionych w ramach poziomu I i nienależących do zadań poziomu IV,
- projekty integrujące transportowo, infrastrukturalnie i funkcjonalnie gminy MOF z ośrodkami rdzeniowymi, w tym rozwój aglomeracyjnego transportu publicznego,
- rozwój miejskiego transportu publicznego w ośrodkach rdzeniowych,
- porządkowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej – estetyzacja zagospodarowania, deglomeracja przemysłu z centrów miast i ze stref intensywnej zabudowy podmiejskiej.

Za realizację zadań dedykowanych dla poziomu III odpowiedzialne będą partnerstwa zawiązywane oddolnie przez jst (gminy, powiaty) w ramach poszczególnych obszarów funkcjonalnych. Do partnerstw zawiązywanych w ramach poszczególnych OPPT mogą przystępować jst znajdujące się w granicach danego obszaru.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa

W obowiązującym Planie zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego przyjętym uchwałą Nr XI/135/03 Sejmiku Województwa Kujawsko - Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r. wyodrębnione zostały, z uwzględnieniem zróżnicowanych uwarunkowań obszarów, cztery strefy polityki przestrzennej w której ustalono kierunki zagospodarowania.

Rysunek 21 Strefy polityki przestrzennej w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego przyjęty uchwałą nr XI/135/2003 Sejmiku Województwa Kujawski-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r. (fragment mapy)

Gmina Włocławek położona jest w I „centralnej” strefie polityki przestrzennej. Wśród najważniejszych ujętych w Planie działań w tej strefie, dotyczących gminy Włocławek, należy wymienić:

- **w zakresie ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego**
  - ustalenie i przestrzeganie standardów zagospodarowania oraz reżimów ochronnych terenów ponad zbiornikami wód podziemnych, w szczególności w rejonach: (...), Włocławka,
  - włączenie do sieci ekologicznej Natura 2000 Lasów Włocławsko-Gostynińskich,
  - zalesianie gruntów o niskiej przydatności rolniczej, wyłączanych z produkcji rolnej, w szczególności na obszarach prawnie chronionych
  - dalsze wzmacnianie walorów ekologicznych lasów, w szczególności monokultur sosnowych
- **w sferze ochrony i kształtowania środowiska kulturowego**
  - konserwację zabytkowych obiektów sakralnych oraz zespołów dworsko-parkowych
- **w sferze związanej z gospodarką turystyczną**
  - porządkowanie zainwestowania turystycznego obszarów, przez poprawę standardu obecnego zagospodarowania, w szczególności urządzeń infrastruktury technicznej, inwestowanie nowych obiektów usług turystycznych, głównie w obrębie istniejących jednostek osadniczych,
  - zagospodarowanie turystyczne brzegów oraz otoczenia Zbiornika Włocławskiego (zwłaszcza na terenie Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego),
  - zagospodarowanie szlaku wodnego Wisły przy wykorzystaniu walorów krajobrazowych i zasobów kulturowych miasta nad nią położonych (w tym Włocławka i Dobrzynia nad Wisłą)
- **w sferze związanej z działalnością rolniczą:**
  - rozwój produkcji rolnej głównie o charakterze podmiejskim, w tym owoce i warzywa zwłaszcza spod osłon, głównie w oparciu o małe gospodarstwa rolne
  - restrukturyzację i modernizację przetwórstwa rolno-spożywczego, a zwłaszcza mięsnego, mleczarskiego, zbożowo-młynarskiego, owocowo-warzywnego skupionego głównie w ośrodkach miejskich
- **modernizację układu komunikacyjnego**
  - budowę autostrady A1,
  - przebudowę drogi krajowej nr 1 (obecnie nr 91) oraz 62 (obecnie 19),
  - przebudowę dróg wojewódzkich do klasy G (główna), m.in. drogi nr 265 Brześć Kujawski – Kowal – Gostynin i nr 269 Szczerkowo – Chodecz – Kowal
  - przebudowę dróg powiatowych i gminnych oraz linii kolejowych znaczenia regionalnego, zapewniającą dobrą dostępność siedzib urzędów powiatowych i gminnych
- **w sferze infrastruktury komunalnej**
  - uporządkowanie gospodarki ściekowej w obszarze gmin wiejskich poprzez budowę oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych dla miejscowości o zwartej zabudowie
  - realizację przydomowych oczyszczalni ścieków dla zabudowy rozproszonej
  - bieżącą likwidację „dzikich” wysypisk

W wyniku realizacji wytyczonych kierunków działań strefa ta ma być obszarem wysokiej aktywności społecznej i gospodarczej, rozwoju procesów urbanistycznych, koncentracji infrastruktury technicznej. Obejmuje także znaczący fragment ogólnokrajowego (i regionalnego) systemu ekologicznego. Realizacja wytyczonych kierunków zagospodarowania przyczynić się powinna do uzyskania spójności przestrzennej regionu, a działalność społeczna i gospodarcza spowoduje, że strefa ta stanie się „lokomotywą rozwoju” województwa.

Uszczegółowieniem kierunków zagospodarowania przestrzennego całego województwa jest spis zadań ponadlokalnych realizujących cele publiczne (wykaz w rozdziale 16).

Obowiązująca Strategia rozwoju gminy Włocławek na lata 2009-2020 przewidywała działania na ten okres, z końcem 2020 roku utraciła zatem swoją aktualność. Rada Gminy Włocławek uchwałą nr XXXV/234/21 z dnia 19 maja 2021 r. określiła szczegółowy tryb i harmonogram oraz konsultacji nowej strategii rozwoju gminy. Strategia jest w trakcie opracowania, prace są bardzo zaawansowane. Zdiagnozowane zostały słabe i mocne strony gminy oraz szanse i zagrożenia. Zarysowany został plan strategiczny, zdefiniowane zostały cele operacyjne i kierunkowe oraz propozycje programów wdrożeniowych.

Cele kierunkowe		Cele operacyjne		Wpływ gminy na osiągnięcie celu
OBSZAR I SPRAWNE I EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE GMINĄ				
I.1.	Społeczeństwo obywatelskie	I.1.1.	Powszechność udziału mieszkańców w wyborach różnych szczebli	3
		I.1.2.	Aktywny udział mieszkańców w decyzjach dotyczących funkcjonowania gminy Włocławek	3
I.2.	Gmina sprawnie zarządzana	I.2.1.	Wysoka jakość usług publicznych opartych na kapitale ludzkim i nowoczesnych technologiach	5
		I.2.2.	Mocne powiązania w ramach obszaru funkcjonalnego – Gminy Włocławek i Powiatu Włocławskiego	5
		I.2.3.	Gmina Włocławek wyróżniającą się gminą wiejską w powiecie i regionie	3
OBSZAR II AKTYWNI, OTWARCI I KOMPETENTNI OBYWATELE				
II.1.	Mieszkańcy rozwijający talenty i wykorzystujący umiejętności	II.1.1.	Wzrastający poziom edukacji w placówkach oświatowych na terenie gminy Włocławek	5
		II.1.2.	Dogodne warunki do wszechstronnego rozwoju i ustawicznego kształcenia mieszkańców gminy Włocławek	5
II.2.	Mieszkańcy otwarci i zaangażowani	II.2.1.	Silne i aktywne organizacje społeczne	3
		II.2.2.	Otwartość społeczności lokalnej na osoby z różnych kręgów kulturowych i społecznych	3
OBSZAR III PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA				
III.1.	Aktywny i zdrowy tryb życia	III.1.1	Zintegrowana opieka zdrowotna	1
		III.1.2	Bogata oferta sportowo-rekreacyjna sprzyjająca aktywności mieszkańców gminy Włocławek	5
		III.1.3	Szeroki udział mieszkańców w życiu kulturalnym gminy Włocławek	5
III.2.	Przyjazne warunki zamieszkania	III.2.1	Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców gminy Włocławek	5
		III.2.2	Podniesienie standardu budynków mieszkalnych w gminie wg danych BDL GUS	3
		III.2.3	Przyjazne dla wszystkich mieszkańców rozwiązania funkcjonalne infrastruktury publicznej w gminie Włocławek	5
III.3.	Gmina Włocławek wrażliwa społecznie	III.3.1	Wsparcie dla osób potrzebujących i zagrożonych wykluczeniem społecznym w gminie Włocławek	5

Cele kierunkowe		Cele operacyjne	Wpływ gminy na osiągnięcie celu
		III.3.2 Wspieranie aktywizacji zawodowej w gminie Włocławek	3
OBSZAR IV ZDROWE I BEZPIECZNE ŚRODOWISKO			
IV.1.	Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska	IV.1.1 Ład przestrzenny w gminie Włocławek	5
		IV.1.2 Czyste powietrze w gminie Włocławek	5
		IV.1.3 Ochrona klimatu i adaptacja zmian klimatu w gminie Włocławek	5
		IV.1.4 Wysoka jakość środowiska i zachowanie jego zasobów w gminie Włocławek	5
OBSZAR V NOWOCZESNY TRANSPORT I KOMUNIKACJA			
V.1.	Zrównoważony i spójny system transportowy	V.1.1. Przyjazne, ekologiczne, funkcjonalne i bezpieczne rozwiązania transportowe w gminie Włocławek	5
		V.1.2. Wewnętrzna i zewnętrzna dostępność transportowa w obszarze funkcjonalnym obejmującym gminę Włocławek i Powiat Włocławski	1
V.2.	E – dostępność	V.2.1. Powszechność dostępu do infrastruktury komunikacyjno – informacyjnej w gminie Włocławek	1
OBSZAR VI NOWOCZESNA GOSPODARKA			
VI.1.	Konkurencyjna gospodarka	VI.1.1 Atrakcyjne miejsca pracy w gminie Włocławek	1
		VI.1.2 Dogodne warunki dla rozwoju rolnictwa i produkcji rolnej w gminie Włocławek	3
		VI.1.3 Dogodne warunki dla rozwoju przedsiębiorczości w gminie Włocławek	3
		VI.1.4 Rozwój sieci współpracy w układzie obejmującym obszar funkcjonalny – Gmina Włocławek i Powiat Włocławski	3
		VI.1.5 Gmina Włocławek atrakcyjna turystycznie	3
VI.2.	Gmina otwarta na innowacje	VI.2.1 Gmina Włocławek promująca lokalnych, innowacyjnych przedsiębiorców	1
Brak	Mały	Średni	
–	1	3	Ikony z liczbami obrazujące wpływ gminy na osiągnięcie celów, przygotowane w oparciu o ustawowe zadania gminy mają charakter poglądowy. Nie służą do bezpośredniego określenia procentowego udziału gminy w działaniach na rzecz realizacji celów. Wskazują natomiast konieczność współpracy różnych sektorów na rzecz ich osiągnięcia.
	5	Wyłącznie 10	

Spośród propozycji programów wdrożeniowych jako najistotniejsze dla kształtowania polityki przestrzennej gminy należy wskazać:

- Działanie na rzecz rozwoju powiązań funkcjonalnych w obszarze obejmującym Miasto Włocławek i Powiat Włocławski,
- Rozwój Systemu Informacji Przestrzennej,
- Zintegrowane podejście i koordynacja zagadnień rozwojowych,
- Wdrożenie zintegrowanego systemu monitorowania sytuacji społeczno- -gospodarczej Gminy, realizacji dokumentów strategicznych oraz oceny jakości usług publicznych,
- Kreowanie marki Gminy Włocławek oraz promocja Gminy w kraju i w regionie,
- Działania na rzecz integracji instytucjonalnej w ramach obszaru funkcjonalnego obejmującego Miasto Włocławek i Powiat Włocławski,
- Wdrażanie przedsięwzięć na rzecz wzmocnienia pozycji gminy Włocławek.
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury placówek oświatowych w gminie Włocławek,
- Tworzenie warunków w przestrzeni publicznej do wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży: intelektualnego, fizycznego, rozwijającego talenty i zainteresowania,
- Wykorzystanie wszelkich dostępnych miejsc do tworzenia przestrzeni, traktowanych jako elementy działań prospołecznych, integracyjnych, kulturotwórczych i budujących tożsamość lokalną,
- Modernizacja i rozbudowa bazy opieki zdrowotnej,
- Realizacja inwestycji w infrastrukturę sportową i rekreacyjną oraz tworzenie warunków dla rozwoju różnych dyscyplin sportowych,
- Rozbudowa i rewaloryzacja terenów zieleni urządzonej,
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury kultury oraz uzupełnienie infrastruktury świetlic i klubów na wsiach,
- Ochrona dziedzictwa kulturowego.
- Wprowadzanie rozwiązań poprawiających bezpieczeństwo w ruchu drogowym z zakresu infrastruktury, technologii, organizacji ruchu, edukacji i ratownictwa,
- Usprawnienie, integracja i koordynacja działań w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz zarządzania kryzysowego,
- Podnoszenie jakości zamieszkania w komunalnym zasobie mieszkaniowym,
- Realizacja inwestycji mieszkaniowych oraz modernizacja substancji mieszkaniowej w różnych formach własności,
- Rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe,
- Uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów z funkcją mieszkaniową,
- Dostosowywanie zasobów mieszkaniowych i infrastruktury do potrzeb osób z ograniczeniami w mobilności i percepcji,
- Realizacja działań związanych z zagospodarowaniem i podniesieniem standardu przestrzeni publicznych w sąsiedztwie zamieszkania – programy utwardzania ulic gruntowych, remontów chodników oraz doświetlenia ulic, zagospodarowanie placów i skwerów,
- Budowa, modernizacja i rozbudowa infrastruktury placówek pomocy społecznej.

---

³⁴Wg projektu Strategii udostępnionego przez Urząd Gminy Włocławek

- Rozwój systemu zintegrowanych usług dla seniorów,
- Stworzenie miejsc integracji i samopomocy wiejskiej,
- Zwiększanie obszaru gminy objętego miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- Wdrażanie zasad projektowania uniwersalnego – dostosowanie do potrzeb osób w każdym wieku – zarówno dla inwestycji gminnych jak i innych inwestorów,
- Konsultowanie rozwiązań architektonicznych i przestrzennych dla inwestycji gminnych na etapie przedprojektowym; organizacja konkursów architektonicznych,
- Wypracowanie zasad i standardów zagospodarowania przestrzeni publicznych,
- Rewitalizacja terenów zdegradowanych przestrzennie i środowiskowo,
- Wprowadzanie rozwiązań finansowych, technicznych i prawnych, przyspieszających wymianę źródeł ogrzewania na niskoemisyjne,
- Wdrażanie przedsięwzięć związanych z rozwojem zero- i niskoemisyjnych form transportu w gminie Włocławek,
- Wdrażanie rozwiązań zmierzających do racjonalizacji/ograniczenia zużycia energii w budynkach użyteczności publicznej oraz w ramach realizowanych usług gminnych,
- Promowanie budownictwa energooszczędnego,
- Ochrona przyrody: utrzymanie i ochrona terenów zieleni, ochrona gatunkowa roślin i zwierząt, ochrona bioróżnorodności, ochrona przed gatunkami inwazyjnymi,
- Zintegrowane zarządzanie wodami opadowymi w oparciu o tzw. szarą i błękitno-zieloną infrastrukturę,
- Identyfikacja terenów zanieczyszczonych (skażonych) i usuwanie zanieczyszczeń.

9.2. Demografia i prognoza demograficzna

Sytuacja demograficzna stanowi jeden z najważniejszych czynników rozwoju, będąc podstawą do wykorzystania pozostałych rodzajów kapitału, które wymagają zaangażowania kapitału ludzkiego do wytworzenia wartości. Jednym z głównych zadań jednostek samorządowych jest zapewnienie właściwych działań, mających na celu podtrzymanie i wzrost kapitału ludzkiego w ujęciu ilościowym, jak i jakościowym, zwłaszcza w okresie wyzwań demograficznych, które coraz wyraźniej wpływają na Europę, a tym samym Polskę.

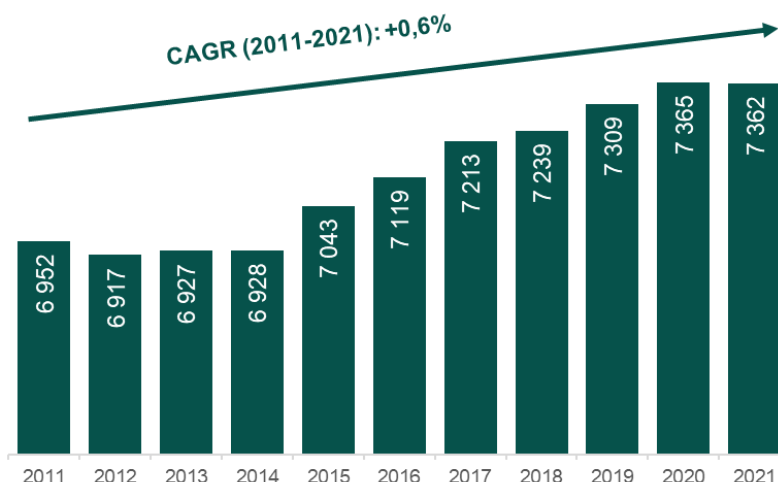
W ramach diagnozy sytuacji demograficznej gminy Włocławek przeanalizowano:

- zmiany liczby ludności,
- przyrost naturalny,
- migracje,
- strukturę ludności.

Gminę Włocławek zamieszkuje około 0,4% ludności regionu³⁵. W przeciwieństwie jednak do trendu na poziomie województwa, liczba ludności gminy w ostatniej dekadzie wzrasta (Rysunek 23).

³⁵ Stan na grudzień 2021, źródło: Bank Danych Lokalnych

W okresie między 2011 i 2021 rokiem liczba osób zamieszkujących gminę zwiększyła się o 5,9%

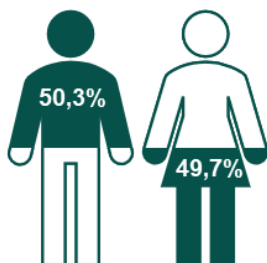

Rysunek 23 Ludność gminy Włocławek w latach 2011-2021

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

W województwie kujawsko-pomorskim w analogicznym okresie populacja rokrocznie ulega zmniejszeniu o 0,2%. Różnica trendów na poziomie gmina-województwo wpisuje się jednak w zjawisko obserwowane w regionie, polegające na zmniejszaniu się liczby mieszkańców głównie w obszarach miejskich. W latach 2011-2021 wskaźnik urbanizacji województwa zmienił się o ponad 2 pp., z 60,4% na 58,3%³⁶.

Zwiększenie się liczby ludności spowodowało również wzrost gęstości zaludnienia gminy – z ok. 32 osób zamieszkujących km² na 33 os/km². Na zmianę gęstości wpływ miał głównie wzrost liczby ludności, jako że w analizowanym okresie powierzchnia gminy Włocławek uległa zmniejszeniu jedynie o ~0,3%³⁷.

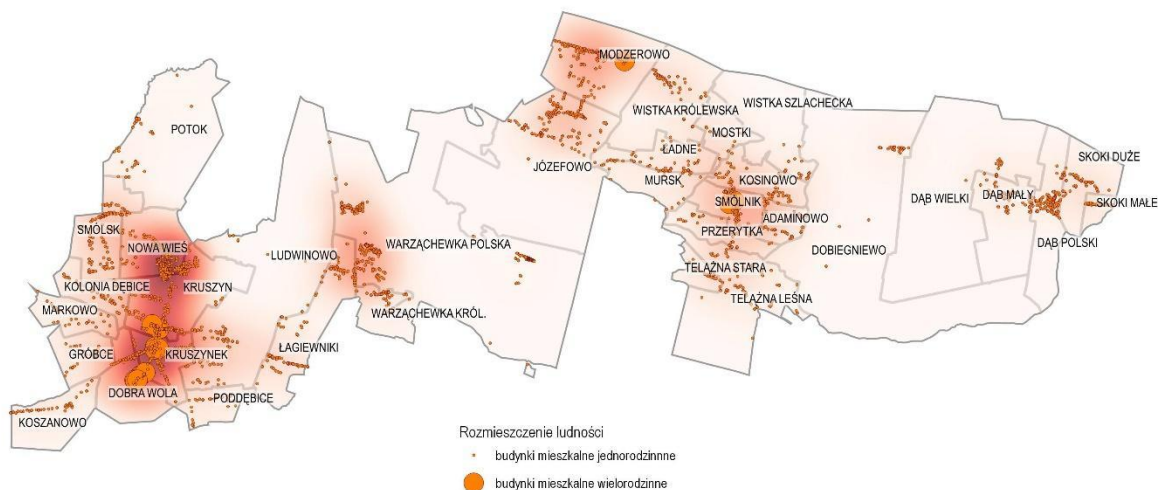

W gminie Włocławek mieszka nieznacznie więcej mężczyzn niż kobiet. Pomimo fluktuacji, trend utrzymuje się od ponad dekady.

Rozkład ludności gminy przedstawiono na mapie (Rysunek 24). Największa koncentracja ludności występuje w zachodniej części gminy, w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Włocławek, w obrębach Nowa Wieś, Kruszyn i Kruszynek. Łącznie w obrębach tych zamieszkuje blisko 30% mieszkańców gminy.

³⁶ Źródło: Bank Danych Lokalnych.

³⁷ Zmiana w wyniku Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 lipca 2020 r. w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast, nadania niektórym miejscowościom statusu miasta, zmiany nazwy gminy oraz siedziby władz gminy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1332)

Rysunek 24 Rozmieszczenie ludności (stan na wrzesień 2022 r.)

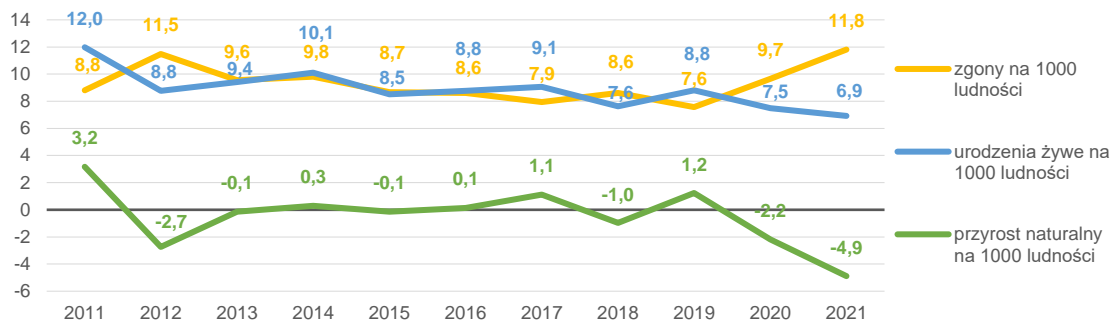
Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez UG Włocławek.

Przyczyny zmian liczby ludności

W odróżnieniu od zjawiska dotyczącego większość gmin wiejskich w Polsce, gmina Włocławek powiększa liczbę ludności. Do głównych czynników należą:

1. Nieujemny przyrost naturalny (z wyłączeniem lat pandemii COVID-19)
2. Dodatnie saldo migracji, związane z wzrostem atrakcyjności życia poza miastem

Najistotniejszą obserwacją w zakresie przyrostu naturalnego jest załamanie stabilnego poziomu w latach 2020 i 2021 (Rysunek 24).

Rysunek 25 Urodzenia żywe i zgony w gminie Włocławek (2011-2021)

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Głównym powodem jest wzrost liczby zgonów, który nastąpił w wyniku pandemii COVID-19 – na poziomie całego kraju zaobserwowano drastyczny wzrost zgonów na skutek samej choroby, jak i z powodu obciążenia systemu opieki zdrowotnej, uniemożliwiającego świadczenie opieki na dotychczasowym poziomie dla innych chorych. Dodatkowym czynnikiem, wpływającym na przyrost naturalny gminy był również spadek liczby urodzeń. Niższy poziom dzietności wyjaśnić można poprzez obawy rodzin o rozwój sytuacji epidemicznej oraz gospodarczej, a także wspomniany niższy dostęp do usług opieki zdrowotnej, co mogłoby się przełożyć na brak zapewnienia należytej opieki i warunków bytowych dla nowonarodzonych dzieci.

Dane za lata 2020-2021 pozostają zaburzone przez czynniki zewnętrzne, jednak istotnym jest ściśle monitorowanie trendu naturalnego przyrostu w gminie, aby zweryfikować czy pandemia wywarła stałe skutki na strukturze demograficznej gminy, czy pozostaje to wyłącznie chwilową anomalią. Skokowy wzrost urodzeń w roku 2017, obecny w gminie Włocławek, obserwowany był również w skali całego kraju. Jako przyczynę wyższego poziomu w tym i kolejnych latach wskazać można

wprowadzenie programu dodatkowych świadczeń dla rodziców, tj. „500+”, który uruchomiony został w kwietniu 2016 roku. Nominalnie w 2021 roku w gminie urodziło się 51 osób, odnotowano 87 zgonów.

Drugim czynnikiem wpływającym na zmiany liczby ludności w gminie są migracje (Tabela 14). Ze względu na skalę migracji zagranicznych, wynoszącą do kilku osób w roku, migracje zagraniczne mogą zostać uznane za pomijalne w skali ludności gminy.

W zakresie migracji wewnętrznych w gminie obserwowane jest dodatnie saldo – w 2021 roku w ujęciu netto do gminy przybyły 24 osoby. Zdecydowana większość (ok. 80%) napływa do gminy z miast. Wśród osób osiedlających się w gminie na przestrzeni dekady obserwowany jest równy stosunek liczby kobiet do liczby mężczyzn, chociaż w ujęciu rocznym występują znaczące różnice.

Pomimo faktu, że większość osób przybywających na stałe do gminy, przybywa z miast, największy odsetek migracji odpływowych występuje w kierunku miast (65% w latach 2011-2021). W ruchu odpływowym nieznacznie większy udział mają kobiety.

Tabela 14 Migracje w gminie Włocławek (2011-2021)

		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
saldo migracji zagranicznych na 1000 osób		0	0	0,14	-0,29	b.d.	0	0,14	0	0	0,14	0,14
saldo migracji wewnętrznych na 1000 osób		0	1,0	0,9	-0,9	0,6	5,4	11,1	4,4	7,2	8,0	3,3
zameldowania w ruchu wewnętrznym	ogółem	114	111	144	108	91	134	159	115	137	130	134
	mężczyźni	62	45	73	59	46	61	86	59	66	56	77
	kobiety	52	66	71	49	45	73	73	56	71	74	57
	z miast	103	91	119	89	72	102	129	86	112	102	110
	ze wsi	11	20	25	19	19	32	30	29	25	28	24
wymeldowania w ruchu wewnętrznym	ogółem	114	104	138	114	87	96	79	83	85	71	110
	mężczyźni	57	48	64	50	46	48	31	43	38	26	52
	kobiety	57	56	74	64	41	48	48	40	47	45	58
	do miast	76	67	89	67	59	64	52	60	65	49	60
	do wsi	38	37	49	47	28	32	27	23	20	22	50

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

Zjawisko opuszczania miasta celem osiedlenia się na wsi postępuje na poziomie krajowym. Wśród dotychczasowych czynników, wpływających na taki stan rzeczy, wskazywano potrzebę spokoju oraz dostępność większej przestrzeni do życia w przypadku zamieszkania poza miastem. Istotny pozostawał również czynnik ekonomiczny, jako że koszty życia i wynajmu/zakupu/budowy nieruchomości pozostają proporcjonalnie niższe na terenach wiejskich. Czynnik ten rekompensowany był poprzez wyższe płace oferowane w zawodach wykonywanych w mieście. Pandemia wymusiła jednak wprowadzenie pracy zdalnej lub hybrydowej, czyniąc tym samym scenariusz opuszczenia miasta korzystnym również finansowo. Od wybuchu pandemii na rynku obserwowane jest utrzymanie nawyków pracodawców, tj. przyzwolenia na pracę poza miejscem zamieszkania. Z perspektywy gminy Włocławek stanowi to czynnik wskazujący na możliwe zwiększenie salda migracji wewnętrznych. Należy mieć jednak na uwadze, że skłonność do zmiany miejsca zamieszkania wiąże się ściśle z sytuacją gospodarczą, a zwłaszcza z rynkiem nieruchomości. Obecna polityka fiskalna w postaci wysokich stóp procentowych oraz rynkowe uwarunkowania, jak wysoka inflacja cen większości dóbr konsumpcyjnych, schłodziły popyt na zakup nieruchomości.

Uwzględniając te fakty, możliwe jest skompensowanie korzyści ekonomicznych z przeprowadzki na wieś, a tym samym utrzymanie statusu quo w zakresie tempa migracji miasto → wieś w przypadku długookresowego spowolnienia gospodarczego. Należy jednak spodziewać się wzrostu migracji, jeżeli sytuacja gospodarcza ulegnie stabilizacji. Tym samym, powyższe czynniki stanowią szansę dla gminy Włocławek na zwiększenie swojej populacji.

Wybuch wojny na Ukrainie na skutek rosyjskiej inwazji zbrojnej w dn. 24.02.2022 r. wywołał kryzys humanitarny, w którym miliony osób za wschodnią granicą Polski znalazło się w sytuacji zagrożenia życia i zdrowia. Miliony z nich zdecydowało o ucieczce z kraju ogarniętego wojną, a wiele osób skierowało się do Polski – niecały tydzień po wybuchu wojny do Polski trafiło ponad 700 000 osób z Ukrainy (źródło: ONZ). Według stanu na dz. 25.09.2022 r., od pierwszego dnia wojny przez przejście graniczne w kierunku Ukraina → Polska odprawionych zostało 6,54 mln osób (źródło: Straż Graniczna RP).

Na moment sporządzania raportu wojna wciąż trwa, a sygnały o trwającej częściowej mobilizacji rezerwistów rosyjskich i punktach eskalacji konfliktu nie zapowiadają jej szybkiego zakończenia. Z uwagi na to, nie jest możliwe oszacowanie ostatecznej liczby osób, które do Polski przyjadą oraz które w Polsce na stałe pozostaną, jednak należy spodziewać się, że ich liczba wzrośnie. Możliwe jest, że część uchodźców poszukiwać będzie stałego osiedlenia w kraju, w tym w gminie Włocławek, jednak obecnie w gminie obserwowany jest wyłącznie pobyt krótkoterminowy.

Struktura populacji

Oprócz liczby osób zamieszkującej gminę Włocławek, istotnym aspektem jest struktura ludności. Gmina nie pozostaje wolna od problemu, który dotyka większość jednostek w Polsce, a mianowicie starzenia się społeczeństwa. Pomimo faktu, że 66% ludności gminy to osoby w wieku produkcyjnym, ich udział w społeczeństwie ulega stopniowemu zmniejszeniu, kosztem zwiększonego odsetka osób starszych (Tabela 15). Na przestrzeni ostatniej dekady, udział osób w wieku poprodukcyjnym zwiększył się z poziomu 14% do ponad 19%.

Tabela 15 Liczba osób wg ekonomicznych grup wieku w latach 2011-2021

		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Osoby w wieku przedprodukcyjnym (14 lat i mniej)	liczba	1 158	1 130	1 109	1 105	1 090	1 092	1 101	1 083	1 081	1 091	1 075
	% populacji	16,7	16,3	16,0	15,9	15,5	15,3	15,3	15,0	14,8	14,8	14,6
Osoby w wieku produkcyjnym (15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni)	liczba	4 813	4 778	4 787	4 758	4 852	4 867	4 898	4 877	4 853	4 859	4 866
	% populacji	69,2	69,1	69,1	68,7	68,9	68,4	67,9	67,4	66,4	66,0	66,1
Osoby w wieku poprodukcyjnym	liczba	981	1 009	1 031	1 065	1 101	1 160	1 214	1 279	1 375	1 415	1 421
	% populacji	14,1	14,6	14,9	15,4	15,6	16,3	16,8	17,7	18,8	19,2	19,3

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

Wartym zauważenia pozostaje jednak fakt, że nominalna liczba osób w wieku produkcyjnym zwiększa się. Zmniejszeniu ulega jednak odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym, co wskazuje, że główne przyipytywy ludności do gminy dotyczą osób w wieku produkcyjnym lub poprodukcyjnym.

Starzenie się społeczeństw rozwijających się i rozwiniętych, do których zaliczamy społeczeństwo polskie, jest zjawiskiem obserwowanym w skali światowej, a jego efekty stają się istotną i nieodłączną częścią życia społeczeństw, szczególnie w przypadku braku perspektyw na odmianę trendu. Proces ten wpływa istotnie na obciążenie pracującej części społeczeństwa – do oceny poziomu obciążenia stosuje się wskaźnik obciążenia demograficznego, wyrażany jako średnia liczba osób poza wiekiem produkcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. W gminie Włocławek właśnie starzenie się społeczeństwa wpływa na wzrost wskaźnika (Tabela 16), jako że liczba osób w wieku przedprodukcyjnym stale maleje.

Tabela 16 Wskaźnik obciążenia demograficznego w gminie Włocławek (2011-2021)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Wskaźnik obciążenia demograficznego	44,4	44,8	44,7	45,6	45,2	46,3	47,3	48,4	50,6	51,6	51,3

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

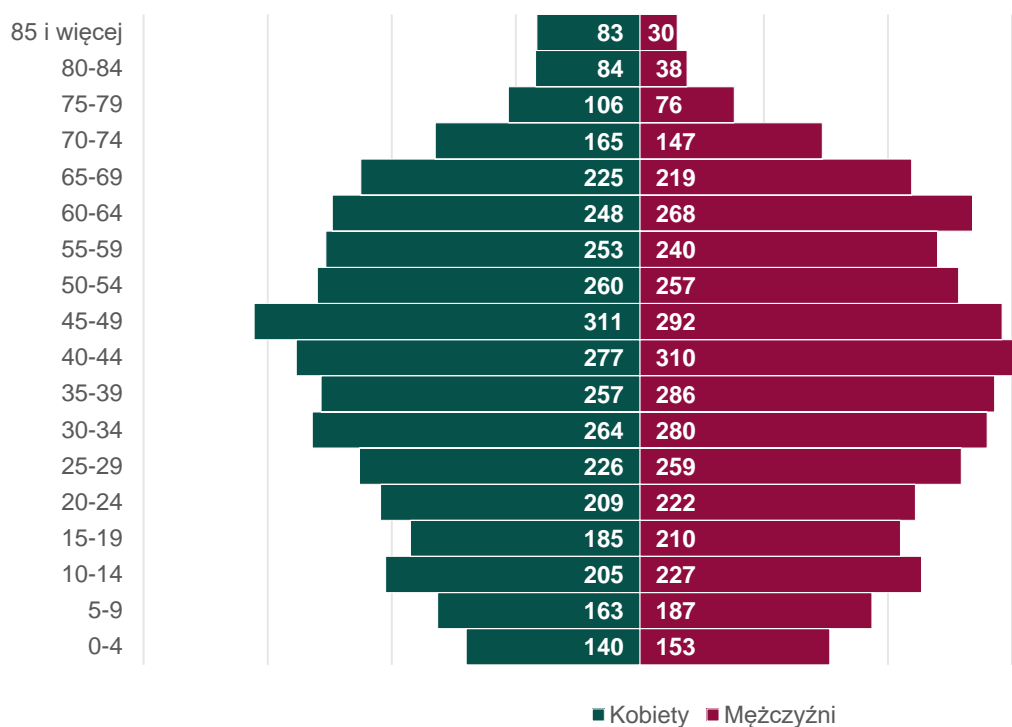
Wskaźnik pozostaje jednak zdecydowanie poniżej poziomu obserwowanego w województwie (68,0) i na poziomie kraju (69,0). Dynamika wzrostu wskazuje jednak, że problem będzie narastał w kolejnych latach. Z tego powodu, istotna jest świadomość konsekwencji, do których prowadzą procesy starzenia się społeczeństwa, w tym m.in.:

1. Wzrost obciążenia ekonomicznego ludności
2. Zwiększenie konkurencji o zasoby publiczne
3. Niedobór osób zdolnych do pracy
4. Zmiana modeli konsumpcyjnych, spowolnienie konsumpcji i wzrostu gospodarczego

W efekcie, rządy i samorządy zmuszone są realizować politykę ukierunkowaną w większym stopniu na osoby starsze – dostosowywać przestrzeń publiczną do wymagań nowego modelu społeczeństwa oraz podejmować działania zapobiegające lub spowalniające negatywne efekty procesów starzenia się społeczeństwa. Z perspektywy gminy, opierającej znaczną część gospodarki na rolnictwie, egemplifikacja problemów będzie bardziej dotkliwa, niż w przypadku gospodarek opartych na usługach – próg wiekowy możliwości kontynuowania pracy jest niższy w pracy wymagającej siły fizycznej, przez co faktyczne obciążenie demograficzne może być wyższe od metodycznego wskaźnika.

Piramida wieku wskazuje, że najliczniejszą grupą wiekową w gminie są osoby w wieku 40-49 lat (Rysunek 25).

Rysunek 25 Piramida wieku w gminie Włocławek w roku 2021

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Konsekwencją obserwowanych zmian w strukturze wiekowej społeczeństwa będzie również zmniejszająca się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, przekładająca się na zmniejszony popyt na towary, usługi oraz infrastrukturę dedykowaną dla potrzeb osób młodszych. Zalicza się do nich m.in. zapotrzebowanie na żłobki, przedszkola oraz szkoły.

Prognozy demograficzne

Biorąc pod uwagę wagę kwestii demograficznych, ważna staje się właściwa prognoza dalszej sytuacji demograficznej gminy, pozwalająca na podjęcie odpowiednich decyzji o przyszłym rozwoju. Szczegółową prognozę zjawisk demograficznych dla gmin w Polsce przygotował w 2017 roku Główny Urząd Statystyczny³⁸ – prognoza obejmuje perspektywę średniookresową, do 2030 roku. Projekcja GUS ludności gminy Włocławek przewidywała stopniowy spadek liczby mieszkańców w tempie ok 0,34% rok do roku, jednak rzeczywiste zmiany populacji, obserwowane w latach po publikacji prognozy wskazują na odwrotny trend (Tabela 4). Różnica pomiędzy stanem faktycznym, a prognozą wzrasta od roku 2017, osiągając niemal poziom 5% na koniec roku 2021. Dodatkowo, zważywszy na rok tworzenia prognozy, należy wskazać, że z natury nie uwzględnia ona wpływu na liczbę ludności tak osobliwego i niespodziewanego zjawiska jak pandemia COVID-19. W efekcie, pod wątpliwość należy poddać zasadność dalszego stosowania ww. prognozy liczby ludności jako podstawy dla podejmowania decyzji rozwojowych w gminie Włocławek.

³⁸ „Prognozy ludności gmin na lata 2017-2030”, GUS

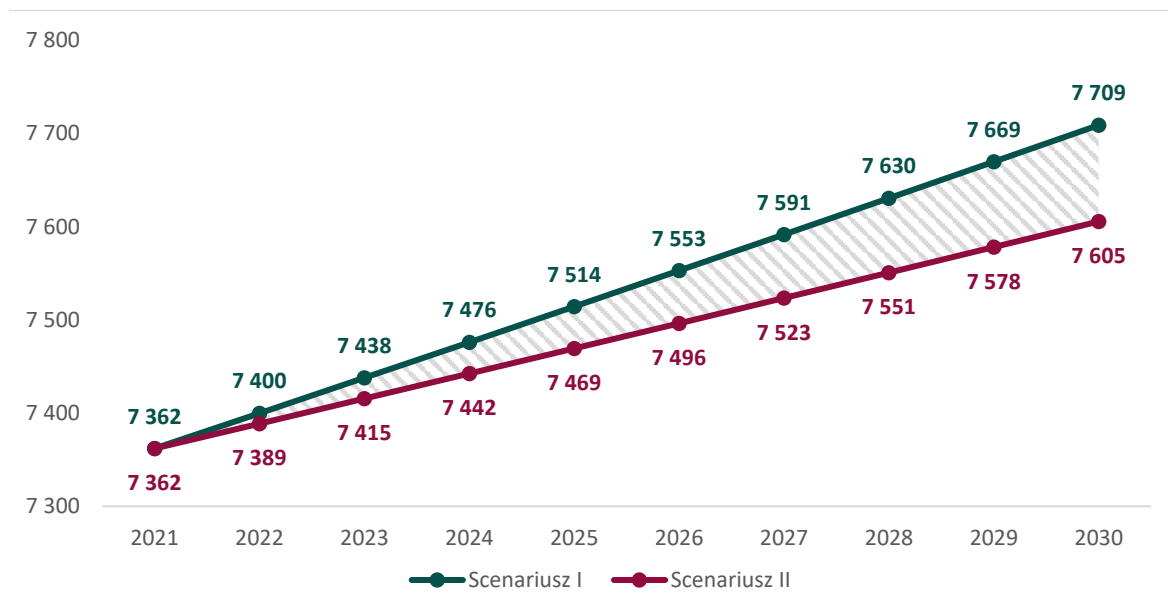
Tabela 17 Prognoza liczby ludności gminy Włocławek do 2030 roku

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	...	2030
Prognoza GUS	7 119	7 101	7 083	7 063	7 045	7 025	7 005	...	6 791
Dane rzeczywiste	7 119	7 213	7 239	7 309	7 365	7 362	b.d.	...	n/a
Rozbieżność nominalna	0	-112	-156	-246	-320	-337			
Rozbieżność %	0%	-1,6%	-2,2%	-3,5%	-4,5%	-4,8%			

Opracowanie własne na podstawie Prognozy ludności gmin na lata 2017-2030 GUS.

Z uwagi na powyższe argumenty, przygotowana została skorygowana prognoza liczby ludności, w oparciu o populację gminy w roku 2021. Prognoza została przygotowana scenariuszowo (Rysunek 26):

1. **Scenariusz I** – w oparciu o wskaźnik skumulowanego rocznego wskaźnika wzrostu (CAGR) na poziomie 0,51%, charakterystycznego dla zmian rzeczywistych wartości w latach 2017-2021, tj. w okresie od wydania prognozy GUS
2. **Scenariusz II** – w oparciu o CAGR na poziomie 0,36%, odpowiadający wartości skumulowanej rocznej zmiany w latach 2019-2021, tj. okresie najświeższym, na który najbardziej oddziaływała niepewność gospodarcza i społeczna ostatnich lat.

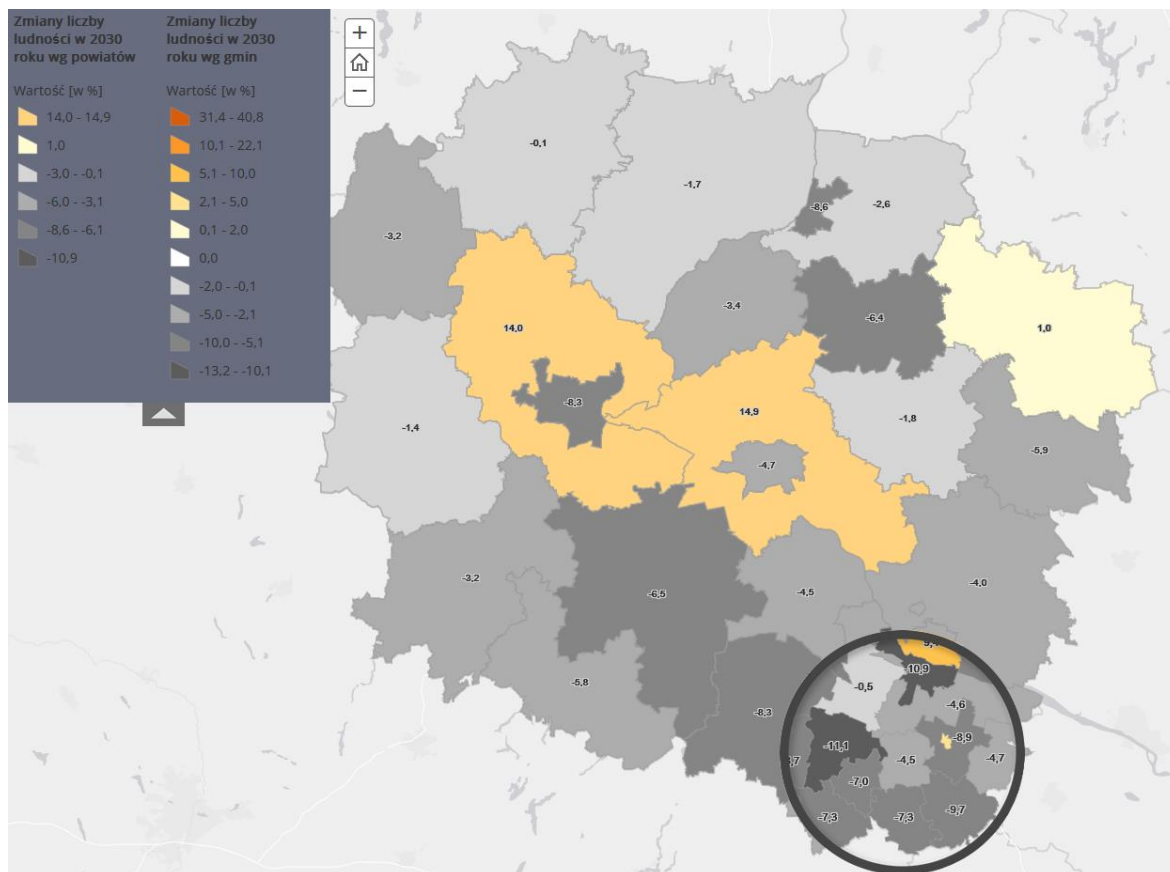
Rysunek 26 Scenariuszowa skorygowana prognoza liczby ludności gminy Włocławek do roku 2030

Opracowanie własne

Scenariusze prognozy wyznaczają wariant minimum oraz maksimum liczby ludności w gminie (ceteris paribus). Obszar pomiędzy scenariuszami na wykresie wyznacza natomiast spektrum spodziewanej liczby ludności w gminie w danych latach. Według skorygowanej projekcji, w kolejnych latach należy spodziewać się dalszego wzrostu mieszkańców, pod warunkiem niewystąpienia istotnych zmian w otoczeniu makro.

W skali powiatu włocławskiego prognoza GUS koresponduje z danymi rzeczywistymi – w powiecie liczba ludności stale ulega zmniejszeniu. W poszczególnych gminach, wartość spadku do 2030 może przekroczyć 10% (Rysunek 27). W ujęciu województwa zwiększenie się liczby ludności spodziewane jest wyłącznie w podmiejskich powiatach bydgoskim i toruńskim, a także w niewielkim stopniu w powiecie brodnickim.

Rysunek 27 Prognoza zmian liczby ludności do 2030 roku w ujęciu powiatowym i gminnym

Zrzut z opracowania „Kluczowe zagadnienia prognozy demograficznej dla Kujawsko-Pomorskiego” przygotowanego przez KPBPPiR we Włocławku.

Drugim istotnym aspektem prognozy demograficznej jest struktura ludności. Oprócz procesów wyludnienia gminy Włocławek, przewidywane są negatywne zjawiska jak:

- zmniejszanie się odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym, czyli dzieci i młodzieży,
- zwiększanie się odsetka osób w wieku poprodukcyjnym,
- spadek odsetka osób w wieku produkcyjnym, w tym spadek udziału osób mobilnych (młodszych) w grupie osób w wieku produkcyjnym.

Szczegóły projekcji przedstawiono w tabeli (Tabela 18).

Tabela 18 Prognoza struktury ludności gminy Włocławek w latach 2021 i 2030

	2021	%	2030	%
Ogółem	7 025	n/a	6 791	n/a
w wieku przedprodukcyjnym	1 250	17,8%	1 090	16,1%
w wieku produkcyjnym	4 413	62,8%	4 048	59,6%
<i>mobilnym</i>	2 577	58,4%	2 155	53,2%
<i>niemobilnym</i>	1 836	41,6%	1 893	46,8%
w wieku poprodukcyjnym	1 362	19,4%	1 653	24,3%

Opracowanie własne na podstawie Prognozy ludności gmin na lata 2017-2030 GUS.

Zestawiając prognozę na rok 2021 z rzeczywistymi danymi w gminie (Tabela 18) zauważalna jest różnica w liczbie osób w wieku przedprodukcyjnym. Różnica jest wynikiem rozbieżności metodycznych, jako że w analizach GUS za osoby w wieku przedprodukcyjnym uznaje się osoby w wieku poniżej 18 lat, a nie 15 lat. W konsekwencji, widoczna jest również różnica w kategorii osób w wieku produkcyjnym. Prognoza dla odsetka osób w wieku poprodukcyjnym pokrywa się z rzeczywistymi statystykami w roku 2021 (19,3% vs 19,4%), dając podstawy do uznania dalszych projekcji za właściwe

Bazując na prognozie, przewidywane jest, że w 2030 roku niemal ¼ ludności gminy znajdować się będzie w wieku poprodukcyjnym.

Główne wnioski

1. Liczba ludności w gminie rośnie od dekady – wzrost uległ załamaniu w okresie pandemii COVID-19, jednak po stabilizacji warunków zewnętrznych, spodziewany jest ponowny wzrost.
2. Problemem gminy jest starzenie się społeczeństwa. Zmniejszanie się liczby osób w wieku produkcyjnym identyfikowane jest jako jedno z głównych wyzwań gminy.
3. Zmiana struktury wieku mieszkańców wymusza dostosowanie infrastruktury do potrzeb starzejącego się społeczeństwa oraz rewizję potrzeby utrzymywania dotychczasowej skali infrastruktury przeznaczonej dla osób młodych.

9.3. Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne

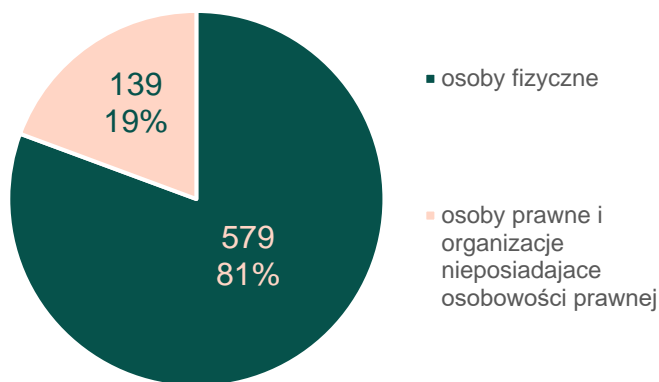
Analiza ekonomiczna

W gminie Włocławek działa niemal 1000 przedsiębiorstw. Liczba podmiotów funkcjonujących w gminie dynamicznie wzrasta, co wykazuje wskaźnik średniej liczby podmiotów na 10 tys. mieszkańców – rosnący w szybkim tempie nawet biorąc pod uwagę przyrost liczby mieszkańców.

Tabela 19 Zmiany liczby podmiotów w REGON (wskaźnik na 10 tys. mieszkańców)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Podmioty w rejestrze	718	758	816	839	824	836	836	847	896	918	975
<i>Jednostki nowo zarejestrowane</i>	58	72	97	94	71	73	82	86	87	69	95
<i>Jednostki wykreślone</i>	84	46	55	87	69	65	72	74	51	42	42

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

Przedsiębiorstwa w gminie to w zdecydowanej większości osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Rysunek 28 Struktura podmiotów wg REGON

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

Zwiększa się również liczba instytucji wspierających prowadzenie biznesu – w ciągu ostatniej dekady ich liczba wzrosła ponad 2,5 razy (Tabela 20).

Tabela 20 Instytucje otoczenia biznesu

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Instytucje otoczenia biznesu	12	14	17	21	21	22	23	25	26	30	33

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

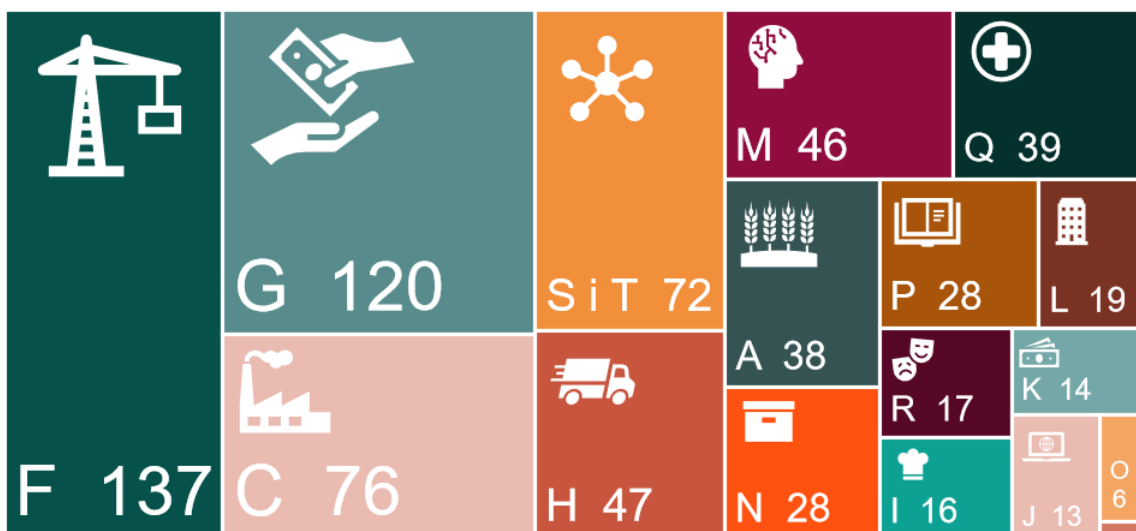
Mikrofirmy (w tym głównie jednoosobowe działalności gospodarcze) stanowią największy odsetek przedsiębiorstw w gminie. Zauważalny jest jednak spadek udziału firm małych w ogóle gospodarki, natomiast w ciągu dekady z 1 do 5 wzrosła liczba przedsiębiorstw średnich (Tabela 21).

Tabela 21 Podmioty REGON wg klas wielkości

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ogółem	499	524	565	581	580	595	603	613	655	676	718
0-9	474	501	543	556	555	569	577	589	630	651	693
10-49	23	20	19	22	22	22	22	20	19	19	19
50-249	1	2	2	2	2	3	3	3	5	5	5
Powyżej 250	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

Struktura branżowa gospodarki gminy, określona na podstawie podmiotów wpisanych do REGON, przedstawiona została na rysunku (Rysunek 29).

Sekcja A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo

Sekcja B Górnictwo i wydobywanie

Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe

Sekcja D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych

Sekcja E Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją

Sekcja F Budownictwo

Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle

Sekcja H Transport i gospodarka magazynowa

Sekcja I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi

Sekcja J Informacja i komunikacja

Sekcja K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa

Sekcja L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości

Sekcja M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna

Sekcja N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

Sekcja O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne

Sekcja P Edukacja

Sekcja Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Sekcja R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją

Sekcje Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby

S i T

Rysunek 29 Struktura branżowa podmiotów zarejestrowanych w REGON

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych i KRS.

Jak wskazano w analizie rynku pracy (Rozdział 7.3.), z uwagi na charakter gminy, szczególną rolę odgrywają gospodarstwa rolne. Struktura i liczba gospodarstw ulegają jednak zmianie – w latach 2010-2020 liczba gospodarstw w gminie zmniejszyła się o 37% (Tabela 22). Jedynie wśród największych gospodarstw, o powierzchni powyżej 15 ha, odnotowano wzrost całkowitej powierzchni (+25%) przy niewielkiej zmianie ich liczby. Jest to zgodne z ogólnym trendem zmniejszania się liczby małych, słabych ekonomicznie gospodarstw. Część ich gruntów przejmują duże gospodarstwa rolne, część przekształca się, zwłaszcza w gminach podmiejskich, jaką jest Włocławek, na działki budowlane.

Tabela 22 Zmiany w strukturze gospodarstw rolnych

	2010		2020	
	liczba	powierzchnia [ha]	liczba	powierzchnia [ha]
ogółem	707	6 054	447	5 630
do 1 ha włącznie	148	133,3	10	7,3
1 - 5 ha	242	898	168	472
5 - 10 ha	171	1 375	126	901

10 - 15 ha	50	714	49	590
Powyżej 15 ha	96	2 934	94	3 660

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych – Powszechne Spisy Rolne 2010 i 2020.

W porównaniu do powiatu i województwa, gospodarstwa rolne w gminie pozostają stosunkowo niewielkie.

Średnia powierzchnia gospodarstw rolnych

Gmina

Powiat

Województwo

12,6 ha

14,2 ha

17,7 ha

W gminie znajduje się jeden teren inwestycyjny, położony w miejscowości Potok, w sąsiedztwie węzła autostrady A1 Włocławek Zachód, graniczący z terenami inwestycyjnymi gminy Brześć Kujawski. Teren o powierzchni ~20 ha jest obecnie niezagospodarowany, objęty jest natomiast planem miejscowym, co stwarza możliwość szybkiego zainwestowania przez zainteresowanych inwestorów.

Gmina Włocławek znajduje się w jednej z podstref Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. W ramach Strefy przedsiębiorstwa mogą skorzystać ze zwolnień lub ulgi z podatku PIT lub CIT. Ponadto, firmy mogą liczyć na wsparcie doradcze, promocyjne i pomoc w znalezieniu partnerów biznesowych.

Główne wnioski

1. Dominującą i podstawową funkcją ekonomiczną gminy jest i będzie rolnictwo.
2. Mimo korzystnych zmian w strukturze wielkościowej gospodarstw rolnych średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w gminie jest nadal mniejsza niż przeciętnie w gminach powiatu włocławskiego i w województwie kujawsko-pomorskim
3. Wśród przedsiębiorstw w gminie dominują mikroprzedsiębiorstwa (96% w 2021 roku). Ponad 80% z firm to jednoosobowe działalności gospodarcze.
4. Liczba przedsiębiorstw w gminie stale rośnie (3,7% rocznie).
5. Liczba instytucji wspierających prowadzenie biznesu w ciągu ostatniej dekady wzrosła ponad 2,5 razy.
6. Gmina posiada przygotowany teren inwestycyjny w miejscowości Potok, w sąsiedztwie węzła autostrady A1 Włocławek Zachód i Brzeskiej Strefy Gospodarczej
7. Mimo predyspozycji do rozwoju turystyki nie należy jej traktować jako znaczący potencjał umożliwiający wygenerowanie istotnych korzyści gospodarczych dla gminy.

Możliwości finansowe gminy

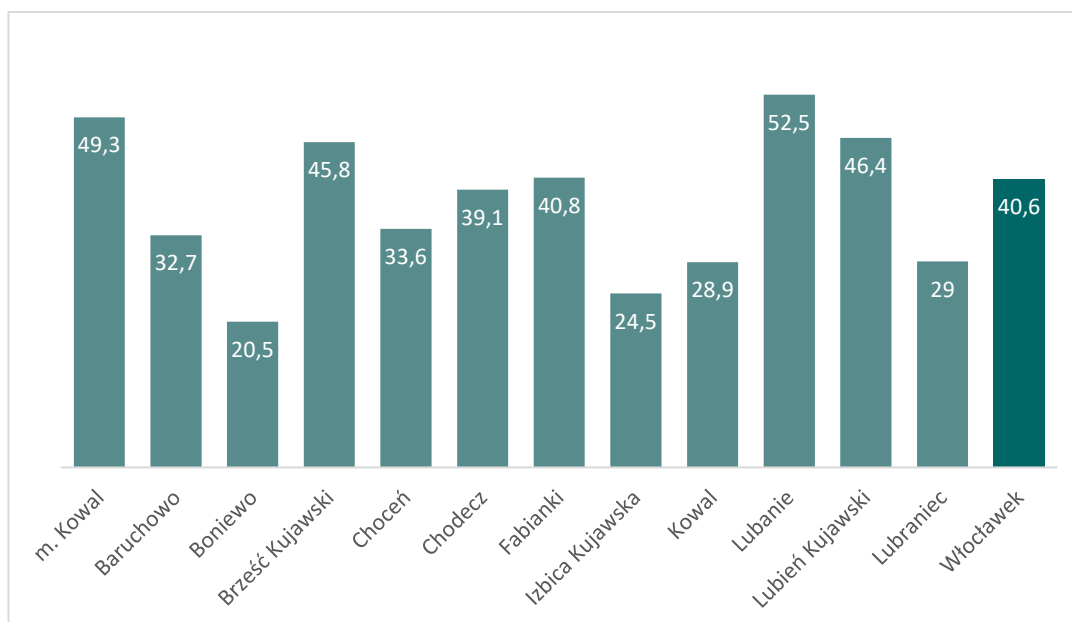
Dochody gminy rosną z roku na rok, zarówno w wymiarze nominalnym, jak i wskaźnika średniego dochodu na jednego mieszkańca (Tabela 23).

Tabela 23 Dochody gminy

		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Dochody na 1 mieszkańca	PLN	3 235	3 108	2 993	3 557	3 482	4 042	4 444	4 613	5 617	6 286	7 373
Dochody ogółem	tys. PLN	22 424	21 644	20 664	24 662	24 117	28 621	31 892	33 239	40 790	46 196	54 302
w tym dochody własne	tys. PLN	8 976	9 312	9 048	12 249	11 452	11 831	12 924	14 256	17 519	18 662	22 039
Dotacje celowe	tys. PLN	5 607	4 204	4 003	4 275	4 549	8 931	10 363	9 685	12 362	16 453	16 468
Subwencja ogólna	tys. PLN	7 406	7 568	7 477	7 878	7 790	7 860	8 605	9 088	10 219	10 891	15 729
w tym część oświatowa subwencji ogólnej	tys. PLN	5 599	5 996	5 715	5 768	5 721	6 066	6 615	7 109	8 095	8 691	10 021

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Udział dochodów własnych gminy Włocławek na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat kształtuje się na poziomie powyżej 40% dochodów całkowitych. Jest to wartość wyższa niż przeciętnie w gminach powiatu włocławskiego (37,9%).

Rysunek 30 Udział dochodów własnych gminy Włocławek na tle gmin powiatu włocławskiego

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Dochody ogółem oraz dochody własne gminy na 1 mieszkańca są wyższe niż przeciętna w województwie i powiecie włocławskim.

Wraz ze wzrostem dochodów gminy, zwiększają się również wydatki (Tabela 24). Niemal 30% wydatków stanowią nakłady na oświatę i wychowanie.

Podobnie jak dochody, wydatki na 1 mieszkańca są wyższe niż przeciętnie w województwie kujawsko-pomorskim i powiecie włocławskim.

Tabela 24 Wydatki nominalne gminy (tys. PLN)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Wydatki ogółem	25 648	22 500	19 955	24 169	23 170	27 099	32 956	36 163	41 268	48 318	53 206

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

Tabela 25 Wydatki gminy – wskaźnik na 1 mieszkańca (PLN)

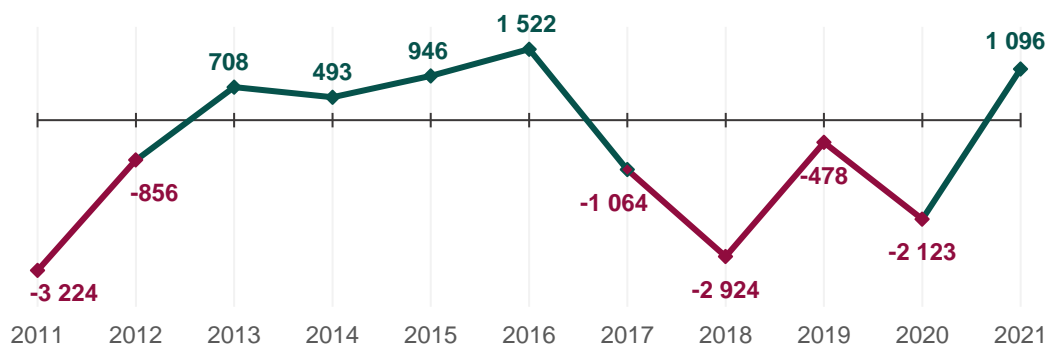
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Wydatki na 1 mieszkańca	3 701	3 230	2 890	3 486	3 345	3 827	4 592	5 019	5 683	6 575	7 224
w tym w dziale Oświata i wychowanie	1 118	1 190	1 165	1 179	1 275	1 242	1 287	1 463	1 678	1 763	2 053
w tym w dziale Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	198,2	171,4	58,0	119,7	94,4	73,8	52,4	71,8	99,0	256,7	304,3
w tym w dziale Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	-	-	-	-	-	-	-	7,0	5,2	4,4	8,4

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

Co ważne, od 2018 roku gmina przeznaczą swój budżet również na ochronę powietrza i klimatu, co jest szczególnie istotne z punktu widzenia zdrowia mieszkańców i zapewnienia odpowiedniego poziomu życia w gminie.

Finanse gminy utrzymywane są w zdrowej kondycji – ostatnie lata deficytu budżetowego są m.in. efektem licznych inwestycji zrealizowanych w gminie, przy czym deficyt nie przekroczył 9% dochodów w danym roku. W ostatnim roku w gminie zrealizowano nadwyżkę budżetową na poziomie ponad miliona złotych.

Tabela 27 Zestawienie deficytu i nadwyżki budżetowej w latach 2011-2021 (tys. PLN)

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

Istotny udział w wydatkach gminy stanowią wydatki inwestycyjne (Tabela 27).

Tabela 27 Udział wydatków inwestycyjnych w ogóle wydatków gminy

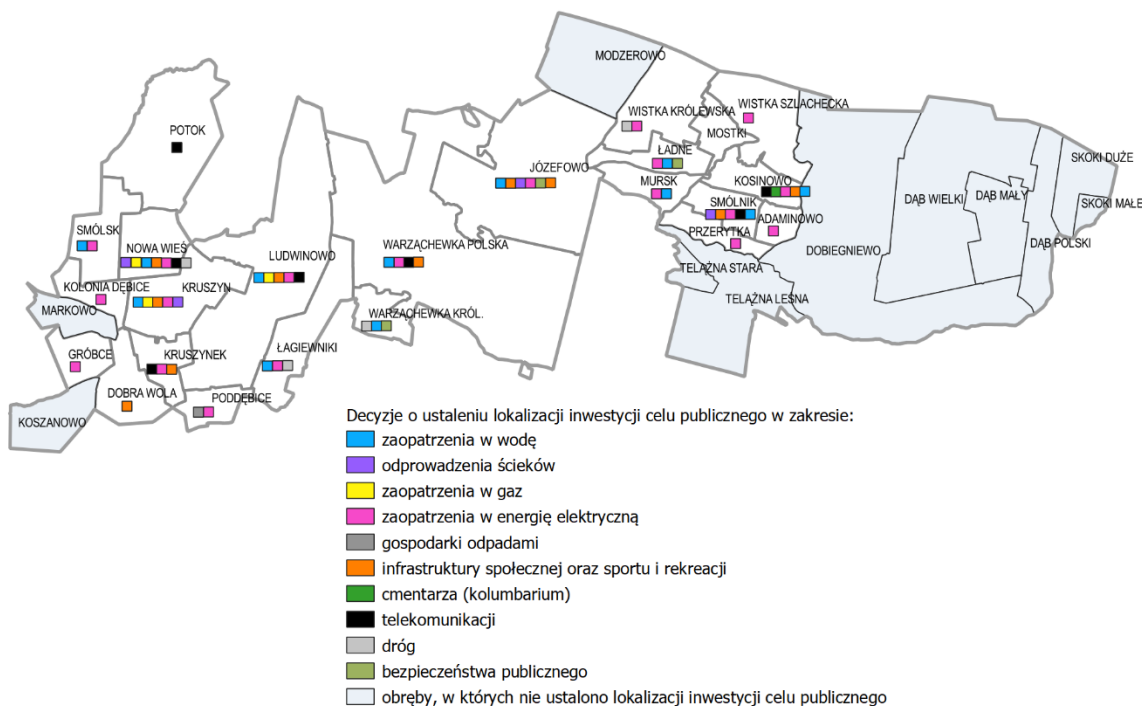
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem	34,5	18,0	9,0	19,7	12,4	9,2	17,6	18,2	16,2	23,8	24,5

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

W ostatnich latach niemal 25% wydatków przeznaczano na inwestycje, co podkreśla aspiracje gminy do dalszego rozwoju

Inwestycje celu publicznego wpływają na poprawę jakości warunków życia mieszkańców – w latach 2011-2021 wydano łącznie 145 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego³⁹.

Wśród wydanych decyzji część dotyczyła inwestycji innych podmiotów: operatorów sieci energetycznych, gazowych, ale część decyzji to inwestycje Gminy Włocławek. Wśród nich dominowały decyzje dotyczące elektroenergetyki – budowy i przebudowy linii elektroenergetycznych, budowa oświetlenia ulicznego, stacji trafo. Znaczący był udział inwestycji w poprawę zaopatrzenia gminy w wodę – budowa i modernizacja sieci wodociągowych i urządzeń poboru i uzdatniania wody. Niestety gmina realizowała bardzo mało inwestycji w sieć kanalizacji sanitarnej oraz drogi. Podkreślić natomiast należy dość liczne inwestycje w infrastrukturę społeczną (głównie świetlice i centra integracji wiejskiej) i urządzenia sportu i rekreacji.

Rysunek 31 Decyzje o lokalizacji inwestycji celu publicznego

Opracowanie własne na podstawie rejestru decyzji udostępnionego przez Urząd Gminy Włocławek.

³⁹ Wg Banku Danych Lokalnych

W ramach Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Włocławek na lata 2022-2038, uchwalonej dn. 29.06.2022 r. (Uchwała Rady Gminy Włocławek Nr XLVIII/347/22) wskazano przedsięwzięcia inwestycyjne zaplanowane do 2024 roku oraz przewidziane na nie fundusze (Rysunek 32). W zaplanowanych kosztach nie są uwzględnione wydatki poniesione przed rokiem 2022.

		2022	2023	2024	RAZEM
Praca i edukacja	2022-2023	372 701	120 000	-	492 701
Sport, wypoczynek i rekreacja	2021-2023	200 000	724 331	-	924 331
Świetlice i centra integracji	2020-2024	2 031 328	6 632 434	5 750 000	14 413 761
Przebudowy ulic i dróg	2021-2023	3 861 063	550 000	-	4 411 063
Stacje uzdatniania wody	2020-2023	5 930 678	4 275 000	-	10 205 678
Infrastruktura wodno-kanalizacyjna	2022-2023	140 288	1 051 646	-	1 191 934
Gospodarka odpadami	2022-2022	1 113 199	-	-	1 113 199
ŁĄCZNIE	2020-2024	13 649 257	13 353 411	5 750 000	32 752 668

Rysunek 32 Inwestycje przewidziane w Wieloletniej Prognozie Finansowej (PLN)

Opracowanie własne na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Włocławek na lata 2022-2038

Pomimo dobrej obecnej kondycji finansowej gminy, na inwestycje po roku 2023 zaplanowane są zdecydowanie mniejsze wydatki (Tabela 28). Wpływ na obniżenie wydatków inwestycyjnych może mieć spodziewany wzrost wydatków bieżących, jak również koszty obsługi długu, nasilające się szczególnie w latach 2025-2027.

Tabela 29 Prognoza wydatków inwestycyjnych (PLN)

	2022	2023	2024	2025	Średnia 2026-2032	Średnia 2033-2038
Wydatki inwestycyjne	18 467 160	13 353 950	5 814 247	2 847 987	4 250 512	6 301 255

Opracowanie własne na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Włocławek na lata 2022-2038

Gmina jest aktywna w poszukiwaniu pozabudżetowych środków, w tym środków UE do finansowania działań. W latach 2017-2020 zawarła najwięcej spośród gmin powiatu włocławskiego (po Brześciu Kujawskim) umów na dofinansowanie projektów ze środków UE. Wartość zawartych w tym czasie umów wyniosła ponad 162 mln zł co w przeliczeniu na jednego mieszkańca (22 138 zł) jest wartością większą od średniej w powiecie włocławskim (15 873 zł).

Główne wnioski

1. Dochody gminy rosną, osiągając ponad 54 mln PLN (7 300 PLN na jednego mieszkańca) w 2021 roku. Około 40% dochodów stanowią dochody własne i jest to wartość większa niż przeciętnie w gminach powiatu włocławskiego.
2. Budżet gminy jest w dobrej kondycji. Po ostatnich latach deficytu budżetowego, w 2021 roku gmina odnotowała ponad milionową nadwyżkę.
3. Gmina Włocławek charakteryzuje się wysokimi aspiracjami do inwestycji i dalszego rozwoju, co znajduje odzwierciedlenie w decyzjach finansowych gminy.
4. Gmina jest aktywna w poszukiwaniu pozabudżetowych środków, w tym środków UE do finansowania działań.

Analiza środowiskowa

Celem analizy środowiskowej jest kompleksowe ujęcie kwestii środowiska naturalnego w perspektywie planowanego zagospodarowania przestrzennego oraz działań rozwojowych gminy. Istotnym aspektem jest określenie możliwego wpływu działalności człowieka, w tym związanych z nową zabudową, na środowisko oraz identyfikacja barier środowiskowych zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju.

Środowisko przyrodnicze

Gmina położona jest na stosunkowo płaskim terenie, z dużą ilością żyznych gleb, szczególnie w zachodniej części gminy, co nadaje jej rolniczy charakter. W obszarze gminy występują również jeziora, m.in. Wikaryjskie, Radyszyn, Widoń, trzy jeziora Wójtowskie, Telążna, Wierzchoń, Gościąż oraz sztuczny zbiornik wodny – Jezioro Włocławskie, stanowiące zbiornik retencyjny na środkowej Wiśle. Prawie 50% obszaru gminy obejmują tereny zalesione, natomiast około 34% to grunty rolne. W gminie obecne są takie formy ochrony przyrody jak:

- Gostynińsko-Włocławski Park Krajobrazowy
- Rezerwaty przyrody
- Natura 2000
- Pomniki przyrody
- Użytki ekologiczne

Gostynińsko-Włocławski Park Krajobrazowy to największa forma ochrony w gminie, obejmująca 54% jej terenu

Gostynińsko-Włocławski Park Krajobrazowy obejmuje 12 049 ha powierzchni gminy, natomiast jego dalsza część rozciąga się w pozostałym obszarze województwa kujawsko-pomorskiego, jak również w województwie mazowieckim (łącznie: 38 950 ha). Park powołany został celem ochrony rzadkich grzybów, roślin i zwierząt, wraz z ich siedliskami bytowania.

Cztery występujące w gminie rezerwaty przyrody mają zróżnicowane cele – od ochrony krajobrazu, do zachowania unikalnej fauny i flory.

Rezerwat wodny Gościąż

Powierzchnia: 174,08 ha

Cel ochrony: osady jeziorne sprzed 12 000 lat

Rezerwat leśny Wójtowski Grąd

Powierzchnia: 3,52 ha

Cel ochrony: grądy i bory

Rezerwat biocentryczny leśny Dębice

Powierzchnia: 41,92 ha

Cel ochrony: zbiorowiska roślinne (leśne, zarostowe, łąkowe)

Rezerwat faunistyczny Jazy

Powierzchnia: 2,25 ha

Cel ochrony: kolonie czapli siwej

W gminie występuje 20 drzew uznanych za pomniki przyrody (Tabela 31), co stanowi mniej niż 1% pomników przyrody w województwie (~2 500).

Wszystkie użytki ekologiczne w gminie stanowią bagna – łącznie 40 bagien występuje w Potoku, Nowej Wsi, Ludwinowie, Dąbie Polskim, Dąbie Małym, Dąbie Wielkim, Dobięgniewie, Telążnej Leśnej, Telążnej Starej, Warząchewce Polskiej, Józefowie, Wistce Królewskiej i Modzerowie. łączna powierzchnia bagien wynosi 128,5 ha.

Ponadto we wschodniej części gminy występuje obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 – „Żwirownia Skoki”. W obszarze Natura 2000 nie istnieją konkretne zakazy postępowania, jednak z uwagi na szczególną wartość przyrodniczą określona jest ogólna zasada niepodejmowania działań mogących znacząco negatywnie oddziaływać na gatunki i siedliska, dla których obszar ochrony został wyznaczony.

Gminę Włocławek, w kontekście jakości i przydatności gleb, można podzielić na dwa obszary:

1. Obszar południowo-zachodni – dominujące gleby wartościowe rolniczo, o średnich i wysokich klasach bonitacyjnych (I-IVb)
2. Obszar północno-wschodni – dominujące gleby o niskich klasach bonitacyjnych (V, VI), wskazane do zalesiania, jednak często mimo niskiej jakości wykorzystywane jako grunty rolne.

Łącznie w gminie gleby o wysokich klasach (I-IIIb) zajmują 34,7% użytków rolnych. Na terenie gminy występują również gleby pochodzenia hydrogenicznego, spotykane na niższych poziomach doliny Wisły.

Wysoki udział gruntów rolnych w obszarze gminy sprawia, że znaczne połacie terenu narażone są na erozję wodną oraz wietrzną, przy czym wysoki poziom zalesienia jest jednym z czynników ograniczających działanie wiatru.

Ogólne warunki klimatyczne gminy reprezentują umiarkowany klimat obserwowany na terenie całego kraju. Biorąc jednak pod uwagę charakter gminy, należy zwrócić uwagę na warunki pozwalające na uprawę roli. Okres wegetacyjny w gminie trwa około 220-225 dni, jednak

problemem pozostaje relatywnie niski poziom opadów (średnio 520 mm), szczególnie przypadających w okresie wegetacyjnym.⁴⁰ Wsparciem dla rolnictwa pozostaje szeroka retencja w gminie, występująca naturalnie wraz z jeziorami i podmokłościami.

Z uwagi jednak na postępujące zmiany klimatyczne, tj. oczekiwane podniesienie się średnich temperatur oraz zaburzenie gospodarki wodnej poprzez częstsze występowanie zjawisk ekstremalnych (długotrwałe susze / okresy bardzo obfitych opadów), szczególnie istotne staje się utrzymanie obecnych obszarów regulujących gospodarkę wodną. Wiele z ww. obszarów pozostaje pod ochroną prawną, jednak wszelkie działania, mające potencjalny wpływ na istniejące systemy retencyjne, powinny być realizowane z należytą dbałością o środowisko i zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Co istotne, środowisko stwarza również warunki do spędzania wolnego czasu, rekreacji i wypoczynku, co stanowi wymierne walory gminy.

Kolejnym aspektem wpływającym na jakość życia w gminie i stan środowiska naturalnego są zanieczyszczenia powietrza. Do głównych źródeł należą:

1. ruch pojazdów mechanicznych (ciągi komunikacyjne),
2. budynki mieszkalne ogrzewane przede wszystkim w oparciu o węgiel,
3. okoliczne ośrodki przemysłowe, w tym usytuowane w miastach,
4. gospodarka rolna.

Z uwagi na pkt. 2, obserwowany jest wzrost zanieczyszczenia w sezonie zimowym. Poziom zanieczyszczeń powietrza w gminie jest niski, stąd wskazane źródła stanowią obecnie wyłącznie potencjalne zagrożenie.

Do pozostałych zagrożeń środowiska w gminie zalicza się:

1. zanieczyszczenie gleb – na skutek stosowania środków ochrony roślin,
2. degradacja gleb – intensywna gospodarka rolna przyczyniająca się do nadmiernej eksploatacji substancji organicznej w glebach, skutkującej niższą przydatnością dla dalszych upraw,
3. wywiewanie – wysoki udział gruntów ornych w terenach gminy, narażonych na erozję eoliczną,
4. zanieczyszczenie wód – na skutek nie w pełni uregulowanej gospodarki ściekowej oraz działalności rolniczej.

Gmina opracowała i wdraża programy mające przeciwdziałać występującym zagrożeniom, m.in. Program ochrony środowiska dla Gminy Włocławek na lata 2020-2022 z perspektywą do 2026 r., Plan gospodarki niskoemisyjnej.

W zakresie zagrożenia akustycznego, w gminie, poza terenami położonymi wzdłuż autostrady A1 nie były prowadzone pomiary hałasu przemysłowego i komunikacyjnego, jednak potencjalnie największym źródłem hałasu są linie kolejowe oraz drogi. Źródłem hałasu może być przebiegająca przez gminę linia kolejowa nr 18.

Hałas w ruchu drogowym skoncentrowany jest wokół trasy autostrady A1. Po zakończeniu budowy autostrady, przekierowany został na nią główny ruch w regionie oraz ruch tranzytowy (w tym szczególnie pojazdów ciężarowych).⁴¹ Jednym ze sposobów ograniczenia negatywnego wpływu hałasu jest zastosowanie ekranów akustycznych na odcinkach autostrady położonych blisko zabudowań. Powstały one przy obszarach o wysokiej wrażliwości akustycznej i chronią zlokalizowaną tam zabudowę.

W obszarze gminy nie występują elektrownie wiatrowe, nie ma więc z tego powodu ograniczeń w lokalizacji zabudowy mieszkalnej. Ograniczenia takie mogą generować sieci przesyłowe – elektroenergetyczne i gazowe.

⁴⁰ Opracowanie ekofizjograficzne Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Włocławek, 2022 r.

⁴¹ Źródło: GDDKiA

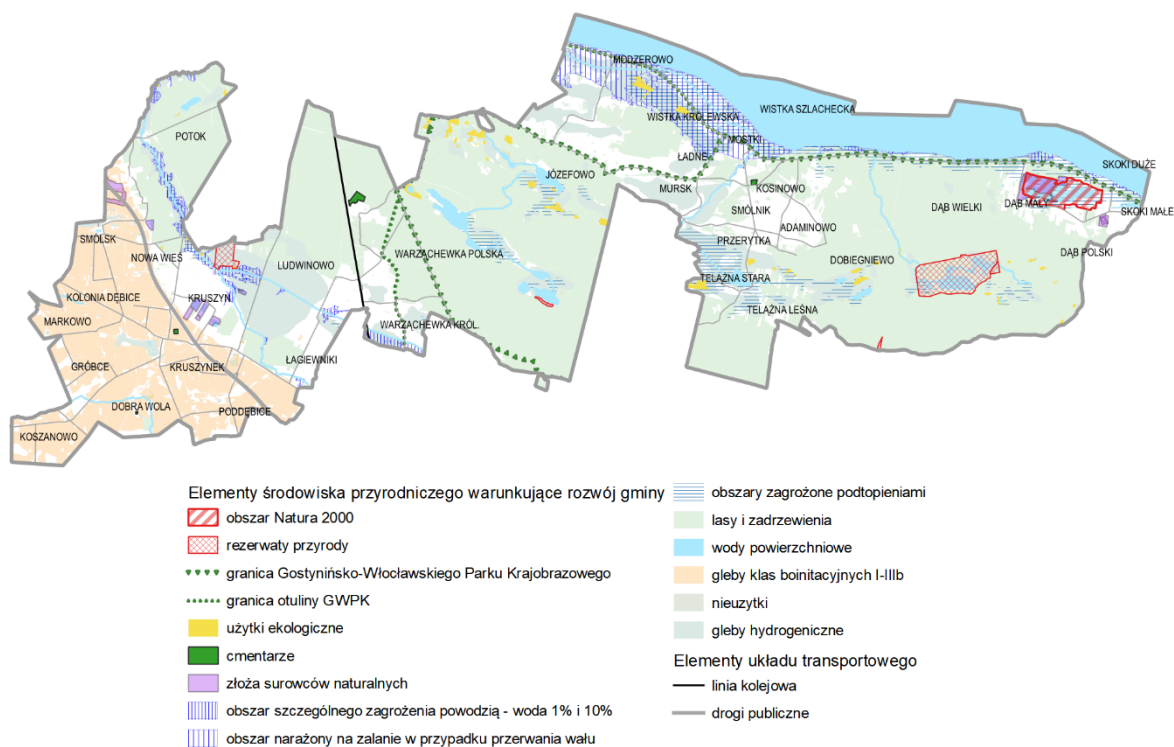

W granicach gminy znajdują się liczne obszary o niekorzystnych warunkach do prowadzenia działalności inwestycyjnej i zabudowy lub wymagające szczególnych rozwiązań przy jej planowaniu i realizacji. Należą do nich między innymi:

- lasy, torfowiska, tereny bagienne i pastwiska
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, w tym obszary zagrożone zalaniem w przypadku przerwania zapory bocznej Zbiornika Włocławskiego
- obszary zagrożone podtopieniami
- obszary objęte formami ochrony przyrody, w szczególności obszar Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego.
- obszary gleb najwyższych klasy bonitacyjnych
- strefy ochronne ujęć wody

Wymienione obszary objęte są różnego rodzaju obwarowaniami realizacji inwestycji, w tym określonymi w ustawach (Prawo wodne, ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych) lub dokumentach stanowiących te obszary (GWPK, Natura 2000, strefy ochronne ujęć wody). Chronią one zasoby przyrody i uniemożliwiają nadmierną presję inwestycyjną w tych obszarach.

Nie stanowi to jednak barier w rozwoju gminy z uwagi na dostępność nie objętych takimi ograniczeniami terenów.

Rysunek 33 Analiza środowiskowa - synteza

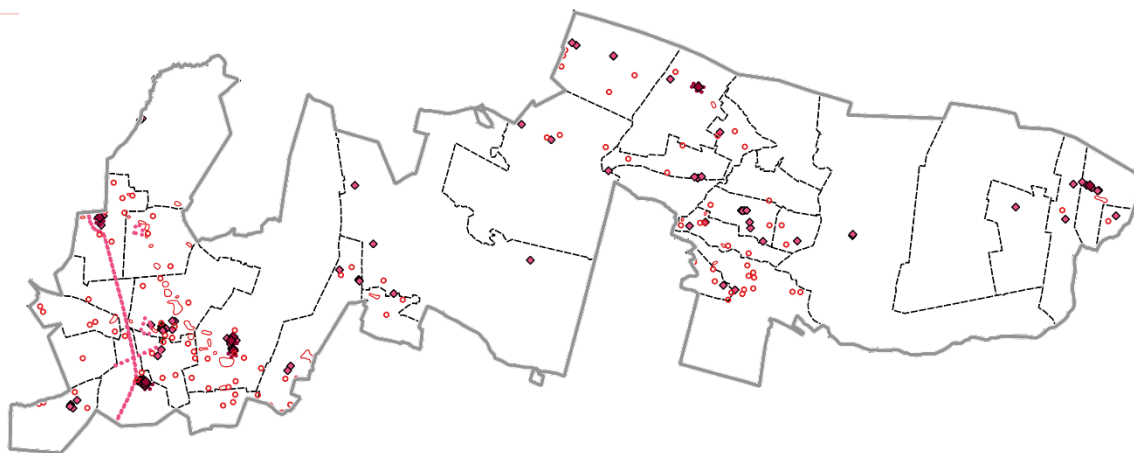
Opracowanie własne

Środowisko kulturowe

Dzieje gminy Włocławek nierozzerwalnie związane są z historią miasta Włocławek, Miasto założone zostało w okolicach X wieku, natomiast prawa miejskie uzyskało w 1255 roku.

W gminie znajdują się obiekty wpisane do rejestru zabytków i ewidencji zabytków – odpowiednio 5 i 101 obiektów. Wśród nich założenia dworsko-parkowe i parki historyczne, założenia kościelne, cmentarze i mogiły, liczne krzyże i kapliczki, obiekty techniki, występują również drewniane i murowane budynki. Prace budowlane przy ww. zabytkach mogą być prowadzone po uzyskaniu odpowiednich uzgodnień lub decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Toruniu. Zapewnia to właściwe kształtowanie wprowadzanej nowej zabudowy oraz zmian w już istniejącej.

Istotna jest dbałość o dobry stan techniczny i estetyczny obiektów zabytkowych, działania takie przewiduje Gminny program opieki nad zabytkami na lata 2020-2023.⁴²
Zasoby środowiska kulturowego nie stanowią barier w rozwoju gminy.

Rysunek 34 Środowisko kulturowe - synteza

Opracowanie własne

Analiza społeczna

Analizy uwarunkowań wynikających z warunków i jakości życia mieszkańców przeprowadzone zostały w rozdziale 7. Wskazały one, że gmina Włocławek jest atrakcyjnym miejscem do zamieszkania. Zasoby mieszkaniowe gminy stale rosną, podobnie jak przeciętna wielkość mieszkań i powierzchnia mieszkań przypadająca na 1 mieszkańca.

Wyraźnie wykształcone są trzy skupiska zabudowy mieszkaniowej o zróżnicowanym dostępie do usług podstawowych oraz miasta Włocławek stanowiącego centrum usług ponadlokalnych. Wyposażenie w infrastrukturę techniczną (wodociąg, kanalizacja) jest najlepsze w zachodniej części gminy, najsilniej zurbanizowanej.

Szczegółową analizę dostępnych w gminie usług zawarto w rozdziale 7.4 Infrastruktura społeczna.

Problemem z jakim boryka się gmina jest, mimo odnotowywanych spadków, nadal wysoki udział osób korzystających z pomocy społecznej. Gmina realizuje program rozwiązywania problemów społecznych, który powinien skutkować dalszą poprawą w tym zakresie. Podobnie jak Lokalny program rewitalizacji gminy Włocławek na lata 2018-2023, w którym wskazano cztery obszary do rewitalizacji. Występują one w sołectwach: Dąb Mały, Dobra Wola, Józefowo i Wistka Królewska. W obszarach tych zaplanowano działania zwiększające aktywizację i partycypację mieszkańców w życiu społecznym gminy, ograniczające wykluczenie społeczne.

⁴² Przyjęty uchwałą nr XVII/135/19 Rady Gminy Włocławek z dnia 30 grudnia 2019 r.

Główne wnioski

1. Wyraźnie wyróżniają się w obszarze gminy dwa obszary o odmiennych warunkach glebowych
2. Poziom zanieczyszczeń powietrza jest niski
3. Występujące w obszarze gminy liczne obszary o niekorzystnych warunkach do prowadzenia działalności inwestycyjnej i zabudowy nie stanowią barier w rozwoju gminy z uwagi na dostępność nie objętych takimi ograniczeniami terenów
4. Wielkopowierzchniowe formy ochrony przyrody stanowią ograniczenia w zagospodarowaniu terenu ale jednocześnie stanowią potencjał do rozwoju turystyki

9.4. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

Ustawodawca w art. 10 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym określił poszczególne etapy sporządzania bilansu ale nie określił metody jego sporządzenia. W szczególności nie określił wskaźników jakimi należy się posłużyć między innymi przy obliczaniu chłonności terenów czy też szacowaniu powierzchni użytkowej zabudowy w podziale na funkcje. W związku z tym niniejsze opracowanie ma charakter autorski, a zastosowane w nim wskaźniki wynikają z dostępnych danych, wiedzy i doświadczenia sporządzających.

Analizę sporządzono wykonując kolejno kroki wskazane w art. 10 ust. 5 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Projekcja GUS ludności gminy Włocławek przewidywała stopniowy spadek liczby mieszkańców w tempie ok 0,34% rok do roku, jednak rzeczywiste zmiany populacji, obserwowane w latach po publikacji tej prognozy wskazują na odwrotny trend. Skorygowana, w oparciu o rzeczywiste procesy zachodzące w latach 2017-2021 (po prognozie sporządzonej przez GUS), prognoza wskazuje na wzrost liczby ludności w gminie do roku 2030 w scenariuszu I (maksymalnym) o 347 osób, w scenariuszu II (minimalnym) o 243 osoby.

Prognozowanie zmian liczby ludności w dłuższej perspektywie jest obarczone tak dużym ryzykiem błędów, że do dalszych analiz przyjęto perspektywę 2030 roku. Jest to wystarczające do określenia perspektyw rozwoju gminy.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosi 95,4 m², a na 1 osobę przypada średnio 31,5 m² powierzchni użytkowej mieszkania.

W ostatnich latach obserwowane są rosnące oczekiwania ludności co do wielkości mieszkań, stosowanych technologii i ich wyposażenia. Zmniejsza się przeciętna liczba osób zamieszkujących jedno mieszkanie (w 2011r. – 3,32; w 2021 r. - 3,03 osoby) oraz rośnie powierzchnia mieszkań (w 2011 r. 88,4 m², w 2021 r. 95,4 m²).

W dalszej analizie, przy określaniu zapotrzebowania na nową zabudowę przyjęto perspektywę 10 lat od roku sporządzenia analiz (2021), czyli do roku 2031 i przyjęto:

- jako dane bazowe w zakresie demografii – dane za rok 2021,
- prognozowaną liczbę osób na 1 mieszkanie w roku 2031 – 2,54⁴³,
- szacunkowy wzrost powierzchni 1 mieszkania z 95,4 m² w 2021 r. do 103 m² w 2031 (w oparciu o trend wzrostu powierzchni mieszkań obserwowany w gminie w latach 2011-2021).

⁴³ Przyjęto średnią wartość na obszarach wiejskich w 2015 r. podaną przez Eurostat

Analizę sporządzono wykonując kolejno kroki wskazane w art. 10 ust. 5 wyżej wspomnianej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Krok 1 Określenie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę, wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy

Zabudowa mieszkaniowa

Prognoza demograficzna wskazuje na wzrost liczby mieszkańców o 347 osób w wariantcie I i o 243 osób w wariantcie II. Prognozowane w obydwu wariantach zwiększenie liczby mieszkańców oznacza potrzebę zarezerwowania terenów pod nową zabudowę mieszkaniową. Należy również wziąć pod uwagę naturalne procesy polegające na:

- dążeniu ludności do lepszych warunków życia, co wiąże się między innymi z poprawą standardu zamieszkania, w tym wielkością mieszkania
- rozgęszczaniu mieszkań – będące skutkiem sytuacji rodzinnych

Niezwykle trudno jest określić jakiej części obecnych mieszkańców gminy dotyczyć będą te procesy, w związku z tym w uproszczeniu przyjęto jako punkt wyjścia do dalszych obliczeń, że przeciętna wielkość każdego mieszkania w gminie wynosić będzie 103 m² oraz będzie ono zamieszkiwane średnio przez nie więcej niż 2,54 osoby.

	Stan na rok 2021	Prognoza 2031 Wariant I	BILANS (vs 2021)	Prognoza 2031 Wariant II	BILANS (vs 2021)
Liczba ludności	7 362	7 709	+347	7 605	+243
Liczba osób per 1 mieszkanie	3,06	2,54	-0,52	2,54	-0,52
Średnia powierzchnia mieszkania [m ²]	95,4	103,0	+7,6	103,0	+7,6
Liczba mieszkań	2 406	3 035	+629	2 994	+588
Całkowita powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]	229 532	312 506	+83 073	308 382	+78 850

Opracowanie własne

Przeprowadzone obliczenia wskazują, że w gminie może istnieć zapotrzebowanie na 588 (w wariantcie II) do 629 mieszkań (w wariantcie I), co oznacza zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową mieszkań odpowiednio od 78 850 m² do 83 073 m².

Przyjmując, że każde mieszkanie to jeden budynek mieszkalny oraz przyjmując średnią powierzchnię nowo powstającej działki budowlanej w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej w gminie Włocławek wynoszącą 1000 m, na realizację ww. liczby mieszkań należy przewidzieć od 58,8 ha (w wariantcie II) do 62,9 ha (w wariantcie I) terenów netto.

Przyjmując szacunkowo udział terenów innych niż mieszkaniowe (m.in. komunikacji, usług, przestrzenie publiczne) na poziomie 15% należy na ww. liczbę mieszkań przewidzieć odpowiednio od 69,2 ha (w wariantcie II) do 74 ha (w wariantcie I) terenów brutto.

Biorąc pod uwagę niepewność procesów rozwojowych, wartość tę można zwiększyć o maksymalnie 30%, do odpowiednio 90 ha i 96,2 ha terenów mieszkaniowych brutto. Przy uwzględnieniu ww. niepewności, powierzchnia użytkowa mieszkań wynosić będzie odpowiednio 400 897m² i 406 387 m².

Zabudowa usługowa

Zgodnie z wyliczeniami przeprowadzonymi powyżej, przy założeniu, że planowana nowa zabudowa usługowa stanowić będzie 10% terenów mieszkaniowych, na zabudowę usługową należy przewidzieć od 5,9 ha do ok. 6,3 ha terenu. Dla gminy Włocławek przyjęto przeciętną intensywność zabudowy na poziomie 0,2, niższym niż standardowo. Założenie to podyktowane zostało faktem, że głównym rodzajem zabudowy mieszkaniowej w gminie jest zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, dla której nie przewiduje się wysokiej intensywności zabudowy usługowej. Oznacza

to, że zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową zabudowy usługowej wynosić będzie od 11 800m² do 12 600 m².

Biorąc pod uwagę niepewność procesów rozwojowych powierzchnię terenów pod zabudowę usługową można zwiększyć maksymalnie o 30%, do odpowiednio 7,7 ha i 8,2 ha, w zależności od wariantu, co przekłada się na odpowiednio 15 400 m² oraz 16 400 m² powierzchni użytkowej.

Zabudowa produkcyjna

Oszacowanie zapotrzebowania na tego typu tereny jest obarczone bardzo dużym ryzykiem błędu, wpływ na to mają przede wszystkim decyzje podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. W obszarze gminy Włocławek w rejonie węzła autostrady A1 Włocławek Zachód, w miejscowości Potok, wyznaczony został obszar pod działalność produkcyjną, produkcyjno-usługową o powierzchni około 20 ha.⁴⁴ Dla obszaru tego uchwalony został miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (2018 r.), jest to więc w pełni przygotowany do inwestowania obszar ale dotychczas nie zgłosił się żaden inwestor.

Lokalne firmy rozbudowują się na własnych, częściowo zainwestowanych już nieruchomościach. Uznano, że wyznaczony w miejscowości Potok teren w pełni zaspokoi potrzeby gminy, nie ma potrzeby wyznaczania kolejnych terenów pod taką funkcję.

Zabudowa zagrodowa

W szacowaniu powierzchni nowych terenów do zainwestowania pominięto zabudowę typowo rolniczą uznając, że nowe obiekty o funkcji związanej z produkcją rolną (nowa zabudowa zagrodowa) rozwijać się będą w zależności od potrzeb, niemożliwych do oszacowania, w terenach użytkowanych już rolniczo. Obserwując dotychczasowe trendy (zmniejszanie się liczby małych gospodarstw, liczne podziały gruntów rolnych na cele budowlane) należy założyć, że następować będzie sukcesywne zmniejszanie się powierzchni użytkowanych rolniczo na rzecz rozwoju zabudowy o innej niż rolnicza funkcji.

Krok 2 Oszacowanie chłonności położonych na terenie gminy obszarów w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej⁴⁵

Pojęcie „zwarta struktura funkcjonalno-przestrzenna” nie posiada legalnej definicji, co pozwala na autorskie podejście do jej określenia. Posiłkowano się projektem ustawy o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (projekt z dnia 11 października 2022 r. Nr UD369 w wykazie prac legislacyjnych Rady Ministrów) oraz projektem rozporządzenia w sprawie ustaleń planu ogólnego gminy oraz sposobu dokumentowania procedury przygotowania i uchwalenia planu ogólnego gminy wraz z uzasadnieniem (projekt z dnia 20 kwietnia 2022 r.)⁴⁶. Wskazując obszary o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej przyjęto, że składają się one z:

- terenów o zwartej zabudowie – rozumianych jako teren wyznaczony poprzez obrys poprowadzony w odległości 50 metrów od skrajnych krawędzi budynków (bufor), w którym zawiera się co najmniej 5 budynków,⁴⁷ a odległość między nimi nie przekracza 100 metrów, skorygowany o wypełnienie enklaw, których powierzchnia wynosi nie więcej niż 1 ha. Teren ten zamknięto w granicach działek zawierających się w wyznaczonym wg powyższych zasad buforze
- oraz zawartych w nich lub przylegających terenów objętych prawomocnymi decyzjami o warunkach zabudowy lub pozwoleniami na budowę.

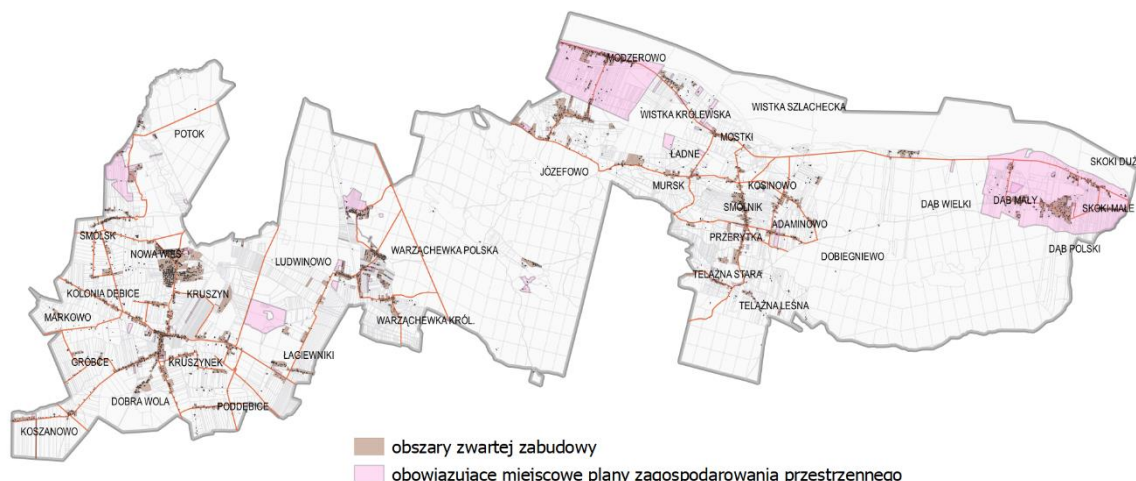
⁴⁴ Całkowity obszar objęty planem ok. 68 ha

⁴⁵ W granicach jednostki osadniczej w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy

⁴⁶ Źródło: www.rcl.gov.pl

⁴⁷ Uwzględniono rodzaje budynków wg Klasyfikacji Środków Trwałych oznaczone symbolami 101, 103, 105, 106, 107, 109, 110.

Wynik analiz przedstawiono na rysunku (Rysunek 35).

Rysunek 35 Obszary o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej

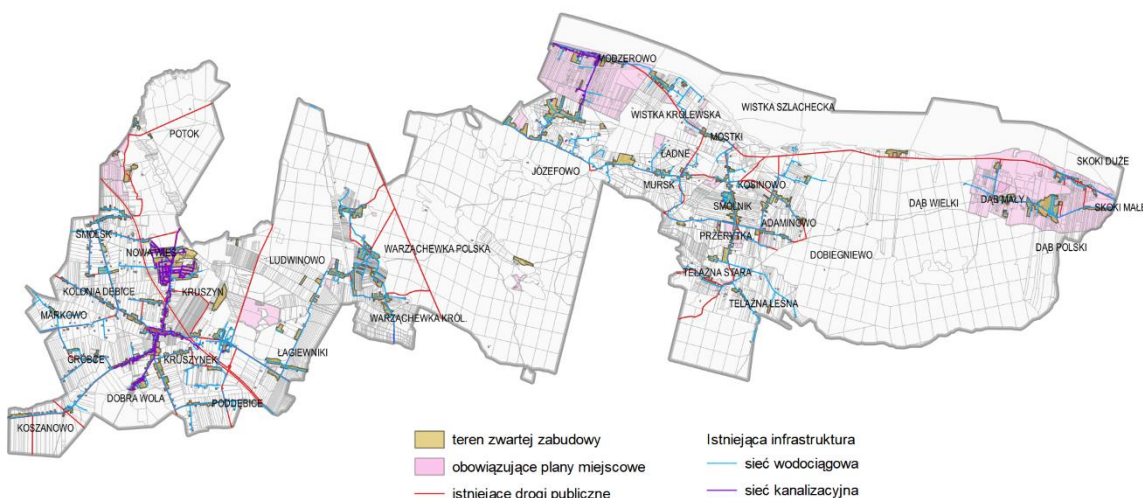
Opracowanie własne

Powierzchnia terenów zwartej zabudowy, wyznaczonych zgodnie z wyżej opisaną zasadą (bez terenów objętych obowiązującymi planami miejscowymi) – ok. 600 ha, w tym ok. 457 ha gruntów zainwestowanych.

łącznie zatem rezerwy terenów pod zabudowę mieszkaniową i usługową wynoszą ok. 143 ha. Znacząco przewyższa to obliczone wyżej potrzeby gminy w zakresie nowych terenów do zainwestowania (brutto). Przyjmując średnią powierzchnię działki budowlanej w zabudowie mieszkaniowej 1000 m², na terenach tych można wyznaczyć ok. 1430 takich działek.

Niemal wszystkie wyznaczone obszary zwartej zabudowy wyposażone są w infrastrukturę – posiadają dostęp do dróg publicznych, możliwość podłączenia do występującej w ich obszarach gminnej sieci wodociągowej. Część z nich (Nowa Wieś, Kruszyn, Kruszynek, Modzerowo, Dobra Wola) jest wyposażona w gminny system kanalizacji sanitarnej, w pozostałej części funkcjonują już indywidualne systemy odprowadzania ścieków lub też istnieje możliwość rozwiązania w postaci bezodpływowych zbiorników. Podobnie, w części obszarów (Warząchewka Polska – rejon jeziora Wójtowskiego, Dobiegniewo) funkcjonują indywidualne ujęcia wody.

W obszarach tych nie występuje zatem potrzeba budowy infrastruktury technicznej oraz dróg przez Gminę Włocławek.

Rysunek 36 Obszary zwartej struktury funkcjonalno-przestrzennej na tle istniejących dróg i infrastruktury technicznej

Opracowanie własne

Krok 3. Oszacowanie chłonności położonych na terenie gminy obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, innych niż ujęte w Kroku 2

innych niż wymienione w pkt 2, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy

Na terenie gminy Włocławek obowiązuje 10 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (wykaz oraz mapa obrazująca obszary objęte planami zawarte są w rozdziale II.2. Uwarunkowania wynikające ze stanu ładu przestrzennego).

W obszarach objętych obowiązującymi planami miejscowymi istnieją niezainwestowane dotychczas tereny obejmujące łącznie ok. 377 ha z przeznaczeniem pod zabudowę mieszkaniową lub mieszkaniowo-usługową.

Krok 4. Porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę oraz sumy powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy, o której mowa w Kroku 2 i 3

Jeżeli maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w kroku 1:

- a) nie przekracza sumy powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy - nie przewiduje się lokalizacji nowej zabudowy poza obszarami, o których mowa w kroku 2 i 3,
- b) przekracza sumę powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy - bilans terenów pod zabudowę uzupełnia się o różnicę tych wielkości wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy, i przewiduje się lokalizację nowej zabudowy poza obszarami, o których mowa w pkt 2 i 3, maksymalnie w ilości wynikającej z uzupełnionego bilansu;

Tabela 30 Bilans zapotrzebowania na nową zabudowę w gminie Włocławek oraz terenów możliwych do zainwestowania w obszarach zwartej zabudowy (z uwzględnieniem niepewności procesów rozwojowych na poziomie 30%)

	Wariant I	Wariant II
Prognozowana powierzchnia zabudowy mieszkaniowej brutto	69,2 ha	74 ha
Tereny możliwe do zabudowy w wyznaczonych obszarach zwartej zabudowy oraz obowiązujących planach miejscowych	520 ha	
Bilans	+ 450,8 ha	+446 ha

Źródło: opracowanie własne

W gminie Włocławek w obszarach zwartej zabudowy oraz w obszarach objętych obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego łącznie występuje ok. 520 ha wolnych od zabudowy, w tym 377 ha przeznaczonych już w planach miejscowych na cele mieszkaniowe lub mieszkaniowo-usługowe. Są to wartości kilkukrotnie przewyższające zapotrzebowanie gminy na nową zabudowę mieszkaniową. Szacunkowa liczba nowych mieszkań na tych terenach wynosi 5 200 szt. przy zapotrzebowaniu od 588 do 629 mieszkań w zależności od przyjętego wariantu.

Nie występuje zatem potrzeba wyznaczania innych, niż tereny zwartej zabudowy terenów pod nową zabudowę mieszkaniową i usługową.

Określenie możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy

Z uwagi na fakt, że

- wyznaczone obszary zurbanizowane są właściwie skomunikowane i wyposażone w infrastrukturę techniczną
- rozmieszczenie infrastruktury społecznej wynikającej z zadań własnych gminy jest na terenie gminy Włocławek już ukształtowane, a zidentyfikowane potrzeby w tym zakresie ujęte zostały w wieloletniej prognozie finansowej

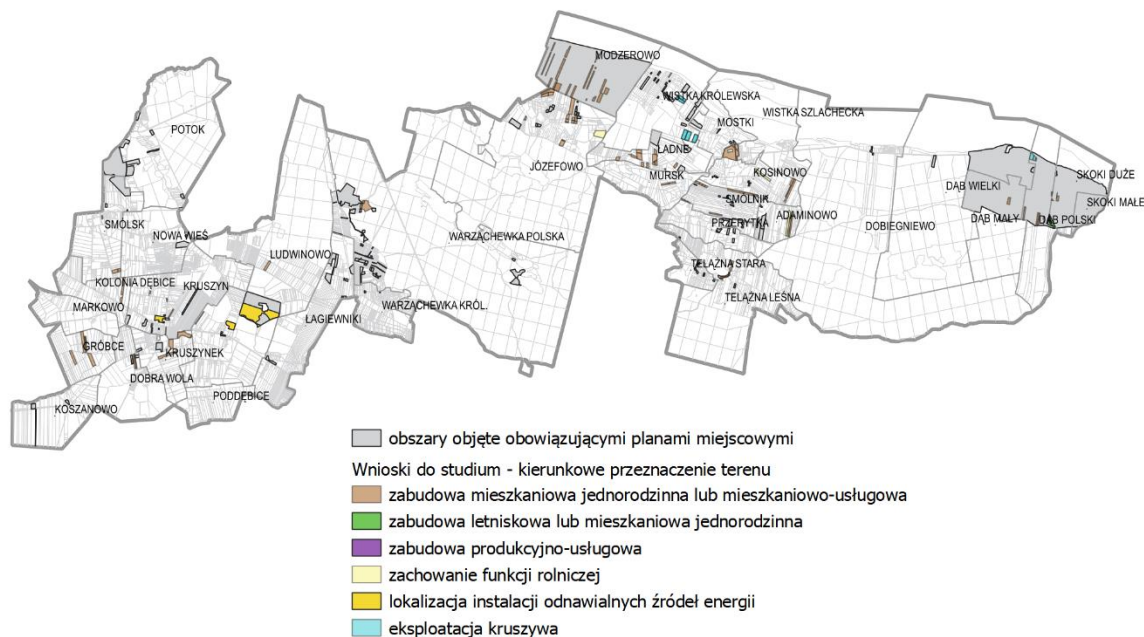
nie wystąpi konieczność ponoszenia nakładów finansowych przez gminę na ich budowę.

Odstąpiono zatem od szczegółowej analizy możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy.

9.5. Wnioski zgłaszane przez mieszkańców

Do Urzędu Gminy Włocławek wpłynęły łącznie 63 wnioski osób fizycznych dotyczące sporządzanego Studium.

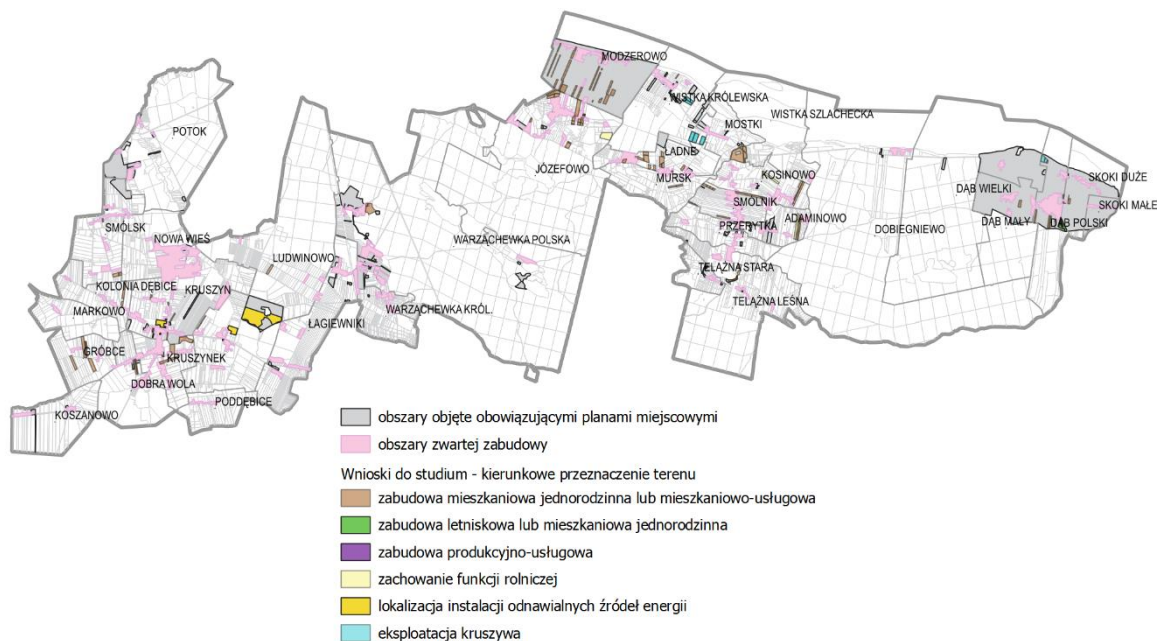
Wnioski w większości dotyczyły przeznaczenia gruntów rolnych na cele zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, mieszkaniowo-usługowej. Pojedyncze wnioski dotyczyły możliwości lokalizacji instalacji źródeł odnawialnej energii (fotowoltaika), zalesienia gruntów rolnych, eksploatacji kruszyw, zabudowy produkcyjno-usługowej, zabudowy letniskowej oraz zachowania funkcji rolniczej. Część wniosków dotyczyła obszarów objętych obowiązującymi planami miejscowymi, co może wskazywać na potrzebę zmiany tych planów. Rozkład przestrzenny złożonych wniosków oraz wnioskowany sposób przeznaczenia działek przedstawiono na poniższym rysunku (Rysunek 37) a na kolejnym – wnioski na tle obszarów zwartej struktury funkcjonalno-przestrzennej (Rysunek 38).

Rysunek 37 Wnioski złożone do SUIKZP

Opracowanie własne na podstawie złożonych wniosków

Rysunek 38 Wnioski złożone do SUiKZP na tle obszarów zwartej zabudowy

Opracowanie własne na podstawie złożonych wniosków

9.6. Tereny wskazane w obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (SUiKZP) gminy Włocławek do rozwoju zabudowy

Wyniki przeprowadzonych analiz zestawione zostały wraz z obszarami wskazanymi w obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Włocławek do rozwoju funkcji mieszkaniowo-usługowych i produkcyjno-usługowych.

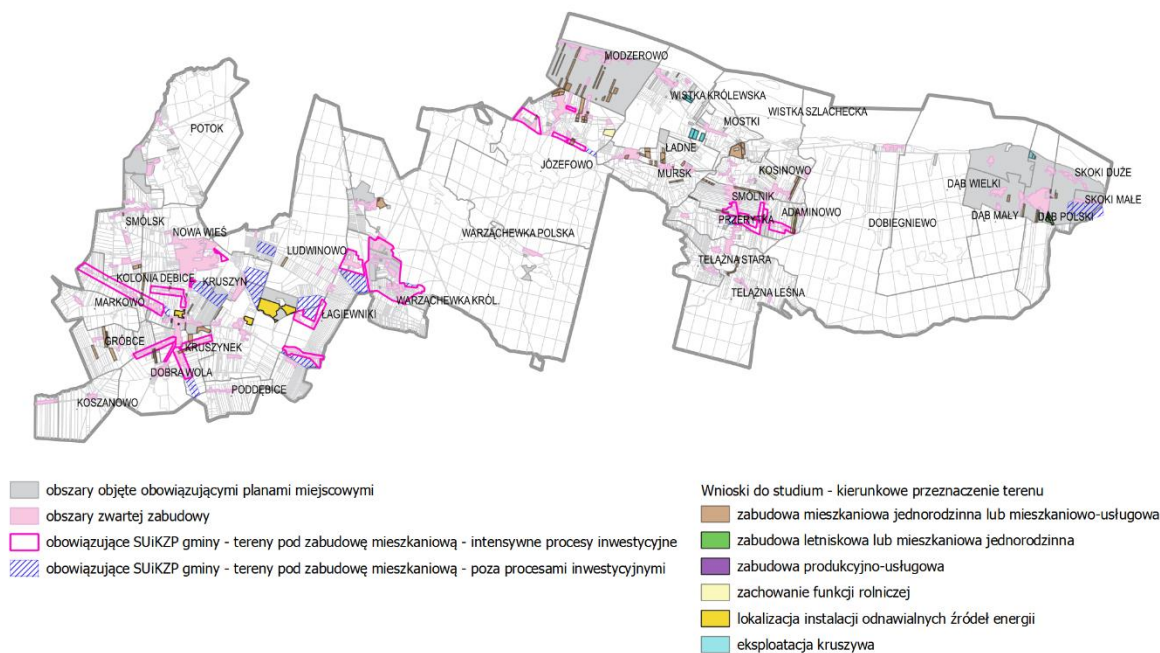
Zgodnie z pismem Ministra Infrastruktury i Budownictwa znak DPP.621.1.2016.RR z dnia 29.04.2016 r. kierowanym do Wojewody Dolnośląskiego i przekazanym do wiadomości wszystkim wojewodom w kraju:

„ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym nie zawiera żadnych bezpośrednich odniesień czy przepisów co do konieczności – bezpośrednio po stwierdzeniu przeszacowania terenów pod zabudowę – zmniejszenia w studiach ich zakresu. Wyjątek można odnaleźć w art. 10 ust. 6 wyżej wymienionej ustawy, który nakazuje dostosowanie zapotrzebowania na nową zabudowę do możliwości finansowania przez gminę sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej i społecznej

Interpretacja nowych przepisów wskazująca, że w sytuacji, gdy z bilansu terenów pod zabudowę (wykonanego w ramach prac nad zmianą studium) wynika, że maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę dla danej funkcji jest mniejsze niż suma powierzchni użytkowej zabudowy na obszarach, o których mowa w art. ust. 5 pkt 2 i 3 wyżej wymienionej ustawy, gmina jest zobowiązana odpowiednio zmniejszyć w studium powierzchnię obszarów przewidzianych dla danej funkcji zabudowy, nie jest prawidłowa.

Przepisy te nie dopuszczają jedynie – w przypadku, gdy zapotrzebowanie na zabudowę może być w pełni zaspokojone na obszarach objętych planami miejscowymi oraz obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej – przewidywania nowej zabudowy poza tymi obszarami. Pod pojęciem „nowej zabudowy” rozumieć należy zabudowę, która nie była dotąd projektowana w obowiązującym studium.”

Nałożenie ww. informacji pozwoliło na określenie, które z obszarów wyznaczonych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy do rozwoju poszczególnych funkcji należy zachować. Pokrywają się one w znacznej części z obszarami zwartej struktury funkcjonalno-przestrzennej lub wnioskami do studium. Część obszarów z uwagi na brak rozpoczętych procesów ich zagospodarowywania nie powinny być wskazywane do rozwoju zabudowy. Należą do nich obszary w obrębach: Kruszyn, Ludwinowo, Łagiewniki oraz Skoki Małe (Rysunek 40).

Rysunek 39 Obszary o wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej i wnioski do Studium na tle dotychczasowych terenów rozwojowych wskazanych w obowiązującym Studium
Opracowanie własne

Główne wnioski

1. W obszarach zwartej zabudowy oraz obowiązujących planach miejscowych występują znaczne rezerwy niezabudowanych terenów przekraczające potrzeby gminy Włocławek w zakresie określenia nowych terenów pod zabudowę. Posiadają one dostęp do dróg publicznych, wyposażone są w media infrastruktury technicznej, a cała gmina posiada ukształtowaną infrastrukturę usług publicznych.
2. Pożądane jest, poza określonymi obszarami o wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, utrzymanie części przewidzianych w obowiązującym Studium gminy Włocławek terenów wskazanych do rozwoju funkcji mieszkaniowo-usługowej.
3. Należy uwzględnić zabudowę rozwijającą się w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy i zainteresowanie inwestorów, zwłaszcza tych terenów, gdzie dokonano już podziałów na działki budowlane, a także wnioski złożone do sporządzanego studium.

10. Uwarunkowania wynikające ze stanu prawnego gruntów

Gmina zajmuje powierzchnię około 219 km² (21 893 ha) i jest największą powierzchniowo gminą w powiecie włocławskim jak również jedną z największych spośród gmin wiejskich w województwie kujawsko-pomorskim (po gminie Cekcyn). Do gminnego zasobu nieruchomości (na podstawie art. 24 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami⁴⁸), należą nieruchomości, które stanowią przedmiot własności gminy i nie zostały oddane w użytkowanie wieczyste, oraz nieruchomości będące przedmiotem użytkowania wieczystego gminy.

Tabela 31 Struktura gruntów stanowiących własność Gminy wiejskiej Włocławek według stanu na dzień 1 stycznia 2021r.

LP	Wyszczególnienie	Powierzchnia gruntów w ha	Udział w powierzchni gruntów stanowiących własność Gminy w %
1	Grunty rolne	85	25,8
2	Las	9	2,7
3	Tereny komunikacyjne	195	59,1
4	Grunty zabudowane i zurbanizowane (nieruchomości zabudowane oraz tereny rekreacyjno-wypoczynkowe)	24	7,3
5	Grunty pod wodami	17	5,2
Razem		330	100

Opracowano na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Włocławek, stan na 01.01.2021 r.

Grunty będące własnością Gminy Włocławek stanowią 1,5% wszystkich gruntów w gminie. W strukturze własności pozostałych gruntów dominują grunty Skarbu Państwa (63,2%) i osób fizycznych (34,7%). Pozostałe stanowią własność wspólnot gruntowych, spółek prawa handlowego, Powiatu Włocławskiego.

11. Uwarunkowania wynikające z występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych

11.1. Obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów o ochronie przyrody

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych na terenie powiatu włocławskiego wynosi 24 630,58 ha co stanowi 16,7 % całkowitej powierzchni powiatu. Powierzchnia ta jest niezmienna od wielu lat.

Na terenie gminy Włocławek występują obiekty przyrodnicze o wysokiej wartości podlegające ochronie. Mieści się tu Gostynińsko-Włocławski Park Krajobrazowy, cztery rezerваты przyrody: Gościąż, Wójtowski Grąd, Dębice i Jazy, dwadzieścia pomników przyrody, użytków ekologicznych oraz obszar Natura 2000 specjalnej ochrony ptaków „Żwirownia Skoki”. Ponadto na terenie gminy występują parki podworskie, najczęściej znacznie wyróżniające się w lokalnym krajobrazie. Przez teren gminy Włocławek od północy na wschód, równoległe do rzeki Wisły, przebiega fragment „Północno-Centralnego” korytarza migracji dużych ssaków o znaczeniu regionalnym.

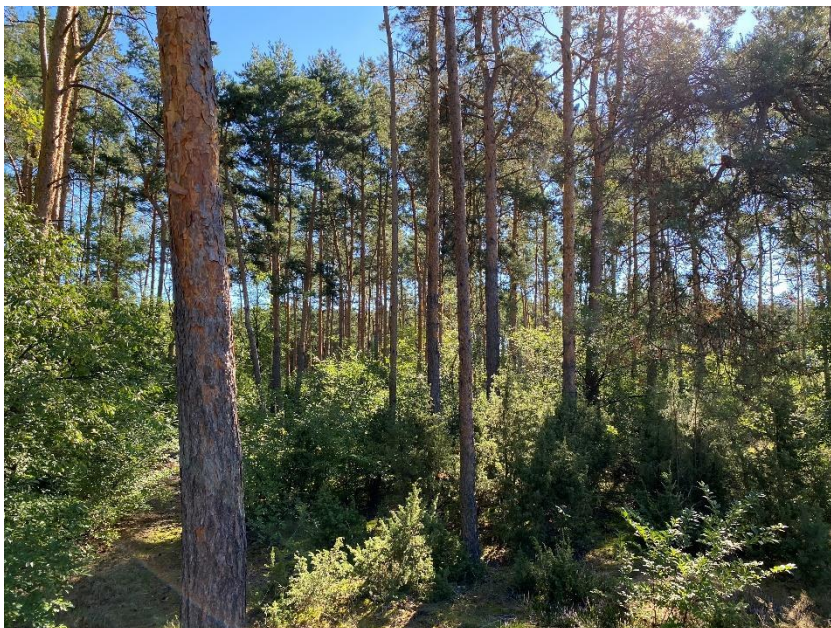
Na terenie gminy położone są również jeziora objęte są ochroną akustyczną.

Parki krajobrazowe

Środkowa i wschodnia części gminy Włocławek wchodzi w skład Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny (12049 ha terenu gminy). Jest to obszar chroniony wyróżniający się

⁴⁸ Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn. Dz. U. 2021, poz. 1899 z późn. zm.)

wartościami przyrodniczymi, krajobrazowymi, historycznymi i kulturowymi, jego głównym celem jest zachowanie oraz upowszechnienie tych wartości zgodnie z zasadami racjonalnego i zrównoważonego gospodarowania zasobami przyrody.

Fot. Gostynińsko-Włocławski Park Krajobrazowy

Źródło: fotografia własna

W parku chronione są obszary o dobrze zachowanych zasobach przyrodniczych oraz krajobrazie zbliżonym do naturalnego.

Park utworzony został 5 kwietnia 1979 r. Uchwałą nr XIX/70/79 Wojewódzkich Rad Narodowych w Płocku i Włocławku i mieści się na terenie województwa kujawsko-pomorskiego i mazowieckiego. Całkowita jego powierzchnia wynosi 38 950 ha, a jego otuliny 14 195 ha. W części położonej na terenie województwa kujawsko-pomorskiego park powołany został dla ochrony części obszaru Pojezierza Gostynińskiego ze względu na występujące rzadkie i chronione gatunki grzybów, roślin i zwierząt oraz ich siedliska bytowania. Celem jego powołania jest także ochrona kultury materialnej regionu, popularyzacja i promocja walorów przyrodniczych oraz historycznych Kujaw i Mazowsza. Na terenie parku obowiązują przepisy Rozporządzenia Nr 37/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 3 grudnia 2004 r. w sprawie Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2004 r. Nr 120 poz. 2017 ze zm.).

Obszary chronionego krajobrazu

Na terenie gminy nie występują obszary chronionego krajobrazu.

Rezerваты przyrody

Na terenie gminy Włocławek znajdują się 4 rezerваты przyrody:

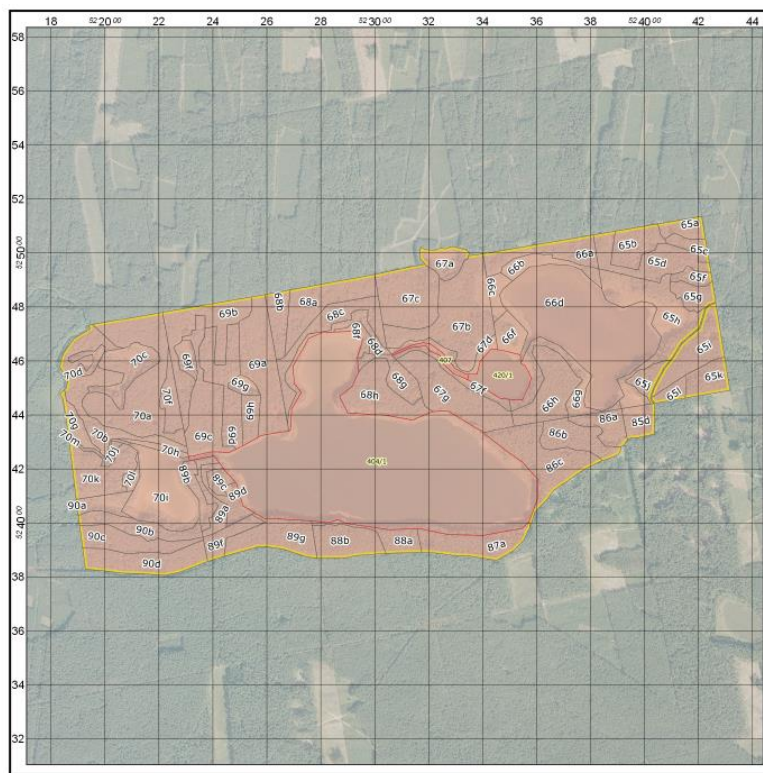
- **Gościąż** - rezerwat wodny o powierzchni 227,91 ha.

Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 19 września 2016 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Gościąż" (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. poz. 3223)⁴⁹ określony został wykaz działek ewidencyjnych i oddziałów leśnych wchodzących w skład rezerwatu oraz przebieg granicy rezerwatu.

⁴⁹ Niniejsze zarządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 7 grudnia 2000 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2001 r. Nr 3 poz. 27), które utraciło moc na podstawie art. 11 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody (Dz. U. z 2001 r. Nr 3, poz. 27)

Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie jednego z grupy naturalnych zbiorników wodnych, o unikalnej w skali kraju, specyficie i charakterze osadów dennych – jeziora Gościąg oraz powierzchni leśnej otaczającej zespół jezior.

Rozporządzeniem Nr 9/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego w Bydgoszczy z dnia 17 lutego 2004 r. w sprawie ustanowienia planów ochrony dla rezerwatów przyrody (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 20, poz. 229), dla rezerwatu przyrody „Gościąg” ustanowiono plan ochrony na okres od 1 stycznia 2004 r. do 12 grudnia 2023 r.

Rysunek 40 Rezerwat przyrody „Gościąg”:

Źródło: załącznik nr 2 do zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 19 września 2016 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Gościąg"

Fot Rezerwat przyrody Gościąg

Źródło: <https://mapio.net/pic/p-72363802/>

- **Wójtowski Grąd** - rezerwat leśny o pow. 3,52 ha.

Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Wójtowski Grąd" (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. poz. 3613)⁵⁰ określony został wykaz oddziałów leśnych wchodzących w skład rezerwatu oraz przebieg granicy rezerwatu.

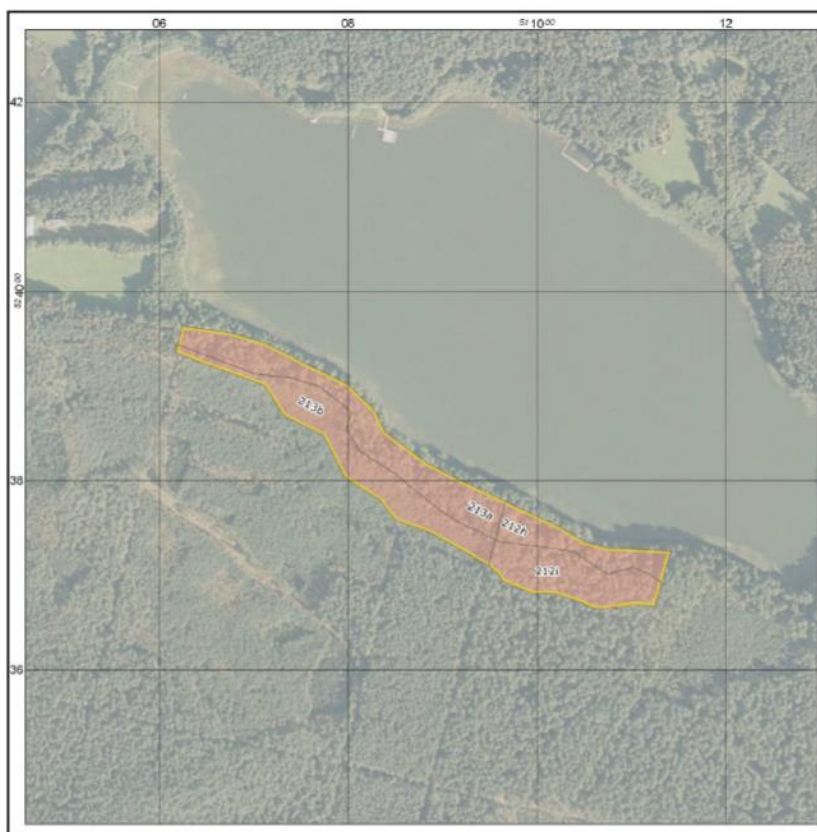
Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie rzadkich na terenach wydmowych zespołów grądu i boru mieszanego z wykształconymi na tym terenie glebami rdzawo-brunatnymi.

Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 25 listopada 2015 r. dla rezerwatu przyrody „Wójtowski Grąd” ustanowiono plan ochrony (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. poz. 3772).

Identyfikacja zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych:

- brak odporności drzewostanu na czynniki abiotyczne drzewostan niestabilny,
- zagrożeniem wewnętrznym jest ekspansja gatunku obcego geograficznie – czeremchy amerykańskiej *Padus serotina*.

Działaniami ochronnymi wskazanymi w załączniku nr 2 do zarządzenia jest usunięcie sosny zwyczajnej i czeremchy amerykańskiej.

Rysunek 41 Rezerwat przyrody „Wójtowski Grąd”:

Źródło: załącznik nr 2 do zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Wójtowski Grąd"

⁵⁰ Niniejsze zarządzenie było poprzedzone Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 18 lutego 1987 r. w sprawie uznania za rezerwaty przyrody (M.P. Nr 7, poz. 54), które utraciło moc obowiązującą z dniem wejścia w życie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651)

- **Dębice** - rezerwat leśny o pow. 41,92 ha.
Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Dębice" (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. poz. 3605)⁵¹ określony został wykaz oddziałów leśnych wchodzących w skład rezerwatu oraz przebieg granicy rezerwatu.

Celem ochrony rezerwatu przyrody jest zachowanie typowo wykształconej dąbrowy świetlistej oraz występujących w niej rzadkich i chronionych gatunków roślin.

Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 25 listopada 2015 r. dla rezerwatu przyrody „Dębice” ustanowiono plan ochrony (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. poz. 3766).

Identyfikacja zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych:

- zagrożeniem wewnętrznym jest ekspansja gatunku obcego geograficznie – czeremchy amerykańskiej *Padus serotina*,
- skład gatunkowy drzew niezgodny z siedliskiem,
- przegęszczenie drzewostanów w młodszych klasach wieku (IIa), pochodzenia sztucznego.

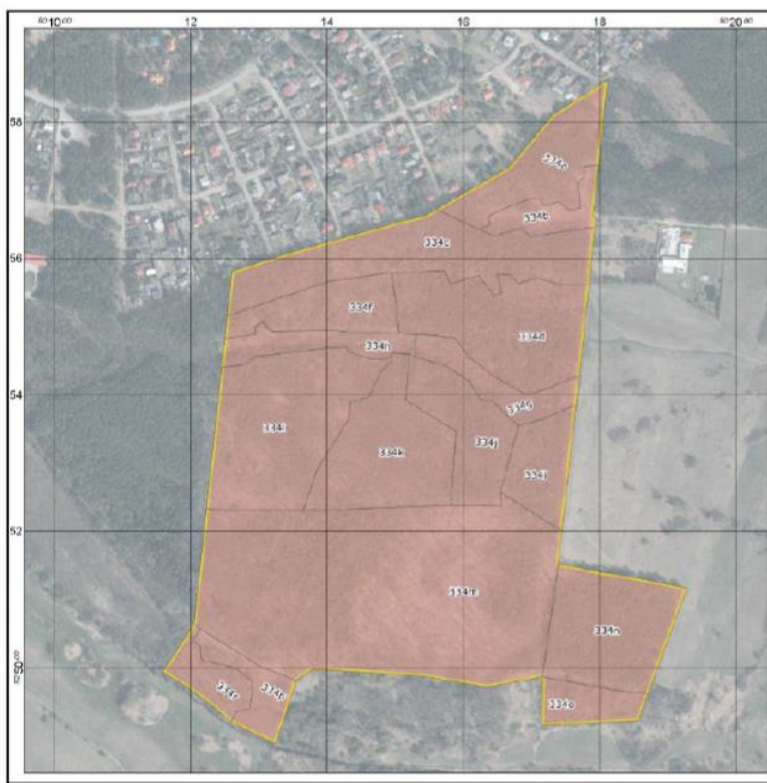
Działaniami ochronnymi wskazanymi w załączniku nr 2 do zarządzenia jest:

- przeswietlenie drzewostanów sosnowo- dębowych w celu poprawy warunków wzrostu dębu oraz usuwanie czeremchy amerykańskiej,
- przeswietlenie drzewostanów sosnowo- dębowych w celu poprawy warunków wzrostu dębu oraz usuwanie czeremchy amerykańskiej oraz podszytu,
- regularne zagęszczenia drzew,
- umożliwienie prawidłowego rozwoju drzewostanów poprzez zapewnienie dostępu światła

w zależności od oddziału leśnego.

---

⁵¹ Niniejsze zarządzenie było poprzedzone Rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 21 grudnia 1998 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz.U. Nr 161, poz. 1085), które utraciło moc na podstawie art. 11 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody (Dz. U. z 2001 r. Nr 3 poz. 21)

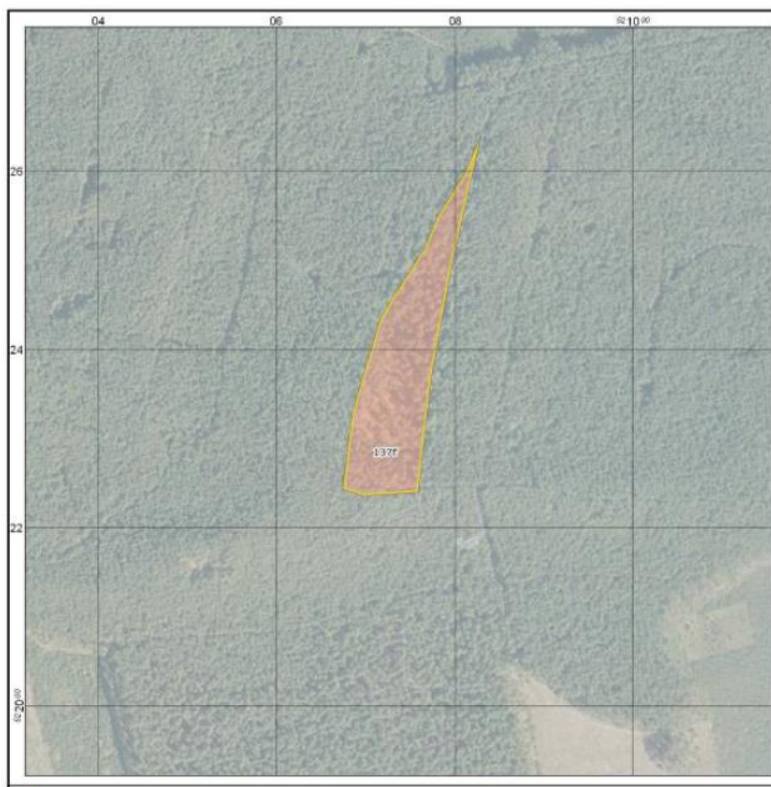

Rysunek 42 Rezerwat przyrody „Dębice”:

Źródło: załącznik nr 2 do zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Dębice"

- **Jazy** - rezerwat leśny o powierzchni 2,62 ha., utworzony w 1963 r. Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Jazy" (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. poz. 3609) określony został wykaz oddziałów leśnych wchodzących w skład rezerwatu oraz przebieg granicy rezerwatu. Celem ochrony rezerwatu jest zabezpieczenie i zachowanie najstarszego na Kujawach drzewostanu sosnowego. Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 25 listopada 2015 r. dla rezerwatu przyrody „Jazy” ustanowiono plan ochrony (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. poz. 3768). Identyfikacja zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych – występowanie gatunków lekkonasiennych utrudniających wzrost nalotów i podrostów sosny na areale ok. 0,5 ha w młodniku sosnowym. Działaniami ochronnymi wskazanymi w załączniku nr 2 do zarządzenia jest usuwanie gatunków lekkonasiennych.

Rysunek 43 Rezerwat przyrody „Jazy”:

Źródło: załącznik nr 2 do zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Jazy"

Fot Rezerwat przyrody Jazy

Źródło: <https://mapio.net/pic/p-26033080/>

Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody są „pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie”.

Do pomników przyrody żywej należą między innymi pojedyncze krzewy, drzewa i grupy drzew odznaczające się sędziwym wiekiem, wielkością, niezwykłymi kształtami lub innymi cechami, a także zabytkowe aleje drzew. Do pomników przyrody nieożywionej należą natomiast największe głazy narzutowe, tzw. eratyki oraz interesujące formy powierzchni ziemi np. źródła, wodospady, jary, skałki, wywierzyska, przełomy rzeczne, jaskinie, odkrywki itp.

Na terenie gminy Włocławek znajduje się 20 drzew uznanych za pomniki przyrody.

Tabela 32 Zestawienie pomników przyrody

Lp.	nr rejestracyjny CRFOP ⁵² :	Data utworzenia	Typ pomnika / wiek	Rodzaj tworzywa przyrody
1.	PL.ZIPOP.1393.PP.0418132.2209	01.06.1981	Jednoobiektowy -	drzewo (gatunek: Dąb szypułkowy - Quercus robur; pierśnica: 220cm; obwód: 691cm; wysokość: 25m)
2.	PL.ZIPOP.1393.PP.0418132.2210	01.06.1981	Jednoobiektowy -	drzewo (gatunek: Dąb szypułkowy - Quercus robur; pierśnica: 128cm; obwód: 402cm; wysokość: 25m)
3.	PL.ZIPOP.1393.PP.0418132.2211	01.06.1981	Jednoobiektowy -	drzewo (gatunek: Dąb czerwony - Quercus rubra; pierśnica: 131cm; obwód: 412cm; wysokość: 30m)
4.	PL.ZIPOP.1393.PP.0418132.2212	01.06.1981	Jednoobiektowy -	drzewo (gatunek: Dąb czerwony - Quercus rubra; pierśnica: 145cm; obwód: 456cm; wysokość: 20m)
5.	PL.ZIPOP.1393.PP.0418132.6035	06.01.1981	Jednoobiektowy -	drzewo (gatunek: Jałowiec pospolity - Juniperus communis; wysokość: 5m)
6.	PL.ZIPOP.1393.PP.0418132.2213	20.12.1988	Jednoobiektowy -	drzewo (gatunek: Dąb czerwony - Quercus rubra; pierśnica: 161cm; obwód: 506cm; wysokość: 18m)
7.	PL.ZIPOP.1393.PP.0418132.6036	08.06.1998	Jednoobiektowy wiek ok. 150 la	drzewo (gatunek: Dąb czerwony - Quercus rubra; pierśnica: 111cm; obwód: 349cm; wysokość: 23m)
8.	PL.ZIPOP.1393.PP.0418132.6037	08.06.1998	Jednoobiektowy -	drzewo (gatunek: Jałowiec pospolity - Juniperus communis; wysokość: 9m)
9.	PL.ZIPOP.1393.PP.0418132.6038	08.06.1998	Jednoobiektowy wiek ok. 110 lat	drzewo (gatunek: Olsza czarna - Alnus glutinosa; pierśnica: 77cm; obwód: 242cm; wysokość: 22m)
10.	PL.ZIPOP.1393.PP.0418132.6039	08.06.1998	Jednoobiektowy wiek ok. 170 lat	drzewo (gatunek: Sosna zwyczajna (Sosna pospolita) - Pinus sylvestris; pierśnica: 77cm; obwód: 242cm; wysokość: 22m)
11.	PL.ZIPOP.1393.PP.0418132.6040	08.06.1998	Jednoobiektowy wiek ok. 160 lat	drzewo (gatunek: Sosna zwyczajna (Sosna pospolita) - Pinus sylvestris; pierśnica: 75cm; obwód: 236cm; wysokość: 18m)
12.	PL.ZIPOP.1393.PP.0418132.6041	08.06.1998	Jednoobiektowy wiek ok. 160 lat	drzewo (gatunek: Dąb szypułkowy - Quercus robur; pierśnica: 153cm; obwód: 481cm; wysokość: 27m)
13.	PL.ZIPOP.1393.PP.0418132.6042	08.06.1998	Jednoobiektowy wiek ok. 140 lat	drzewo (gatunek: Sosna zwyczajna (Sosna pospolita) - Pinus sylvestris; pierśnica: 87cm; obwód: 273cm; wysokość: 18m)
14.	PL.ZIPOP.1393.PP.0418132.6043	08.06.1998	Jednoobiektowy wiek ok. 160 lat	drzewo (gatunek: Jesion wyniosły - Fraxinus excelsior; pierśnica: 150cm; obwód: 471cm; wysokość: 32m)
15.	PL.ZIPOP.1393.PP.0418132.2214	06.01.1981	Jednoobiektowy -	drzewo (gatunek: Dąb czerwony - Quercus rubra; pierśnica: 170cm; obwód: 534cm; wysokość: 20m)

⁵² CRFOP – Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody

16.	PL.ZIPOP.1393.PP.0418132.2215	20.12.1988	Jednoobiektowy wiek ok. 120 lat	drzewo (gatunek: Modrzew europejski - Larix decidua ; pierśnica: 92cm; obwód: 289cm; wysokość: 28m
17.	PL.ZIPOP.1393.PP.0418132.2216	20.12.1988	Jednoobiektowy -	drzewo (gatunek: Lipa drobnolistna - Tilia cordata ; pierśnica: 150cm; obwód: 471cm; wysokość: 20m
18.	PL.ZIPOP.1393.PP.0418132.2217	23.06.2002	Jednoobiektowy -	drzewo (gatunek: Sosna zwyczajna (Sosna pospolita) - Pinus sylvestris; pierśnica: 76cm; obwód: 239cm; wysokość: 19m)
19.	PL.ZIPOP.1393.PP.0418132.2218	23.06.2002	Jednoobiektowy -	drzewo (gatunek: Sosna zwyczajna (Sosna pospolita) - Pinus sylvestris; pierśnica: 68cm; obwód: 214cm; wysokość: 25m)
20.	PL.ZIPOP.1393.PP.0418132.2219	23.06.2002	Jednoobiektowy -	drzewo (gatunek: Sosna zwyczajna (Sosna pospolita) - Pinus sylvestris; pierśnica: 82cm; obwód: 258cm; wysokość: 18m

Źródło: CRFOP - Wyszukiwanie (gdos.gov.pl)

Fot Pomnik przyrody dąb szypułkowy –Krzywy Las

Źródło: <https://mapio.net/pic/p-35233863/>

Użytki ekologiczne

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody za użytki ekologiczne uznaje się zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej.

Na terenie gminy Włocławek mieści 40 użytków ekologicznych zlokalizowanych w obrębach: Potok, Nowa Wieś, Ludwinowo, Dąb Polski, Dąb Mały, Dobiegniewo, Dąb Wielki, Telązna Leśna, Warząchewka Polska, Józefowo, Modzerowo, Wistka Królewska, Telązna Stara.

32 użytki ekologiczne wchodzi w system użytków ekologicznych zlokalizowanych w granicy Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny. Jeden z nich mieści się częściowo na terenie gminy Włocławek oraz na terenie gminy wiejskiej Kowal (obręb Telązna Stara), jeden na terenie gminy Włocławek oraz na terenie miasta Włocławek (obręb Potok). Łącznie użytki ekologiczne zajmują 128,52 ha (ok. 1,1% powierzchni gminy).

Tabela 33 Użytki ekologiczne

Lp.	nr rejestracyjny CRFOP ⁵³ :	Data utworzenia	Opis granicy	Powierzchnia	Rodzaj użytku
1.	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1250	1998-11-19	Potok, działka nr 251/3 LP	1.9200	bagno
2.	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1251	1998-11-19	Potok, działka nr 257/1 LP	0.4200	bagno
3.	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1255	1998-11-19	Potok, działka nr 275 LP	0.4900	bagno
4.	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1256	1998-11-19	Nowa Wieś, działka nr 336/4 LP	0.5400	bagno
5.	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1257	1998-11-19	Nowa Wieś, działka nr 336/1 LP	0.4500	bagno
6.	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1258	1998-11-19	Nowa Wieś, działka nr 336/4 LP	0.3600	bagno
7.	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1263	1998-11-19	Ludwinowo, działka nr 335 LP	0.7400	bagno
8.	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1317	2004-02-20	Dąb Polski, działka nr 123LP	0.8700	bagno
9.	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1318	2004-02-20	Dobiegniewo, działka nr 124/2LP	1.2600	bagno
10.	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1319	2004-02-20	Dąb Polski, działka nr 80/11/LP	0.5600	bagno
11.	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1320	2004-02-20	Dąb Mały, działka nr 81LP	1.3600	bagno
12.	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1321	2004-02-20	Dąb Mały, działka nr 62LP	1.2900	bagno
13.	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1322	2004-02-20	Dąb Mały, działka nr 64/2/LP	0.6400	bagno
14.	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1323	2004-02-20	Dobiegniewo, działka nr 104LP	1.4700	bagno
15.	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1324	2004-02-20	Dąb Wielki, działka nr 86LP	1.3400	bagno
16.	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1325	2004-02-20	Dobiegniewo, działka nr 53LP	1.1100	bagno
17.	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1326	2004-02-20	Dobiegniewo, działka nr 74LP	1.4600	bagno
18.	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1327	2004-02-20	Dobiegniewo, działka nr 75LP	2.9200	bagno
19.	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1328	2004-02-20	Dobiegniewo, działka nr 95LP	5.2300	bagno
20.	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1329	2004-02-20	Telażna Leśna; Dobiegniewo, działka nr 117/30/LP, 117/13/LP; 99/1/LP	1.8700	bagno
21.	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1330	2004-02-20	Telażna Leśna, działka nr 117/17/LP	0.8000	bagno
22.	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1331	2004-02-20	Telażna Leśna, działka nr 117/36/LP	3.3900	bagno
23.	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1332	2004-02-20	Warząchewka Polska, działka nr 130/1LP, 131/2/LP	7.7100	bagno
24.	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1333	1998-11-19	Obręb ewidencyjny Warząchewka Polska, brak, nr działki ewidencyjnej 26/4/LP, 45/1/LP, 44/4LP, 46/1/LP; 27/2/LP	11.7000	bagno
25.	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1334	1998-11-19	Obręb ewidencyjny Warząchewka Polska, nr działki ewidencyjnej 47/2/LP	1.6100	bagno
26.	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1335	1998-11-19	Obręb ewidencyjny Warząchewka Polska, brak, nr działki ewidencyjnej 28/2LP; 47/1/LP	8.4600	bagno
27.	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1336	1998-11-19	Obręb ewidencyjny Warząchewka Polska, nr działki ewidencyjnej 49LP	3.5000	bagno
28.	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1337	1998-11-19	Obręb ewidencyjny Warząchewka Polska brak, nr działki ewidencyjnej 27/2/LP	0.9200	bagno
29.	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1338	2004-02-20	Józefowo, działka nr 24LP	4.3500	bagno

⁵³ CRFOP – Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody

30	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1339	2004-02-20	Józefowo, działka nr 24LP	0.5000	bagno
31	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1340	2004-02-20	Józefowo, działka nr 41/2LP, 68/1LP	3.8800	bagno
32	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1341	2004-02-20	Józefowo, działka nr 66/1LP	0.9400	bagno
33	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1342	2004-02-20	Józefowo, działka nr 66/2LP, 65/2LP	7.2500	bagno
34	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1343	2004-02-20	Józefowo, działka nr 92/2LP	1.3700	bagno
35	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1344	2004-02-20	Józefowo; Dębniaki, działka nr 62/2LP, 90/1LP; 61/3LP, 89LP	5.8700	bagno
36	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1345	2004-02-20	Modzerowo, działka nr 6/30LP, 6/8LP	12.5400	bagno
37	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1346	2004-02-20	Wistka Królewska, działka nr 2/4LP	7.3700	bagno
38	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.1352	2004-02-20	Telażna Stara; Dębniaki, działka nr 110/1LP, 140/1LP, 141LP; 139/3LP, 140/2LP	18.5700	bagno
39	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.2194	1998-11-19	Obr. ewidencyjny Ludwinowo dz.334	1.1200	bagno
40	PL.ZIPOP.1393.UE.0418132.2195	1998-11-19	Obr. ewidencyjny Ludwinowo dz.334	0.3700	bagno

Źródło: CRFOP - Wyszukiwanie (gdos.gov.pl)

Wymienione w powyższej tabeli użytki ekologiczne uznane zostały Rozporządzeniem nr 32/98 Wojewody Włocławskiego z 19.11.1998 r. oraz Rozporządzeniem Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 20.02.2004 r.

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody (art. 45 ust. 10) w stosunku do pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu lub obszaru;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztorowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych,
- wylewania gnojowicy z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- zbioru, niszczenia, uszkodzenia roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych;
- umieszczenia tablic reklamowych.

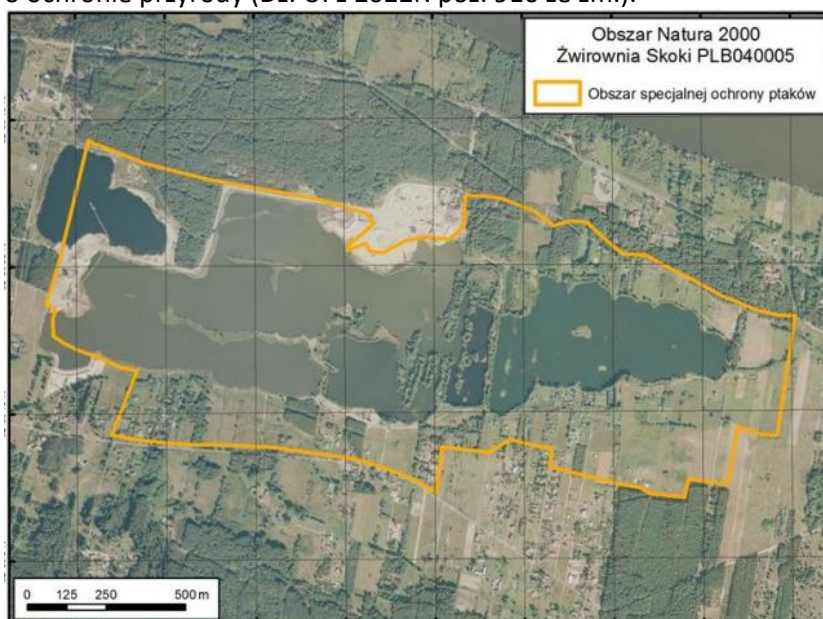
Wymienione zakazy nie dotyczą:

- prac wykonywanych na potrzeby ochrony przyrody po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody;
- realizacji inwestycji celu publicznego w przypadku braku rozwiązań alternatywnych, po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody;
- zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa;

- likwidowania nagłych zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego i prowadzenia akcji ratowniczych.

Obszary Natura 2000

Na obszarze gminy znajduje się jeden obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 o nazwie „Żwirownia Skoki” PLB040005, ustanowiony 13 października 2007 roku, na terenie którego obowiązują przepisy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. z 2011 r., nr 25 poz. 133) oraz Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy Nr 0210/3/2014 z dnia 11 lutego 2014r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Żwirownia Skoki PLB040005 (Dz. Urz. Woj. Kuj-Pom. z 2014 r. poz. 545), zmienionego Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 5 listopada 2021 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj-Pom. z 2021 r. poz. 5556), a także mają zastosowanie przepisy art. 33 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2022r. poz. 916 ze zm.).

Rysunek 44 Obszar Natura 2000 „Żwirownia Skoki” PLB040005

Źródło: Załącznik nr 2 do Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy Nr 0210/3/2014 z dnia 11 lutego 2014r.

Fot. Żwirownia Skoki

Źródło: <https://wloclawek.torun.lasy.gov.pl/obszary-natura-2000#.Yydn7TP2M8>

Obszar Natura 2000- Żwirownia Skoki to najmniejsza spośród ostoi ptasich w Polsce, położona jest w Kotlinie Płockiej, stanowiącej część Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej. Obszar obejmuje 2 sztuczne zbiorniki wodne (35% powierzchni obszaru), otoczone skarpami, z wyspami, powstałe w czynnym wyrobisku żwiru położonym wśród pól (zajmują 62% obszaru) i rzadkiego lasu liściastego (2% ostoi), w pobliżu nadwiślańskiej trasy z Płocka do Włocławka. Linia brzegowa zbiorników jest bardzo urozmaicona, a brzegi słabo porasta roślinność szuwarowa. W wyniku ciągle prowadzonej eksploatacji powierzchnia lustra wody i nowopowstających wysp powiększa się i jest sukcesywnie zasiedlana przez ptaki. Szczególnie duże są tukolonie mewy śmieszki (3970 gniazd w 2003r.) i rybitwy rzecznej, brzegówki (600 par). Na terenie ostoi występuje 6 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej oraz 1 bardzo cenny gatunek - rybitwa biało-czelna, nie wymieniony w Dyrektywie.

Przedmiotem ochrony na terenie obszaru zgodnie z ww. zarządzeniem są:

- A176 mewa czarnogłowa *Larus melanocephalus*
- A179 śmieszka *Larus ridibundus*
- A 182 mewa siwa *Larus canus*
- A193 rybitwa rzeczna *Sterna hirundo*

Zgodnie załącznikiem nr 4 do zarządzenia celami działań ochronnych są:

- Utrzymanie co najmniej 1 pary gatunku w obszarze. Dążenie do zwiększenia liczebności gatunku w obszarze poprzez zwiększenie powierzchni dostępnych siedlisk lęgowych.
- Utrzymanie co najmniej 2000 par gatunku w obszarze. Dążenie do zwiększenia liczebności gatunku w obszarze poprzez zwiększenie powierzchni dostępnych siedlisk lęgowych.
- Utrzymanie co najmniej 6 par gatunku w obszarze. Dążenie do zwiększenia liczebności gatunku w obszarze poprzez zwiększenie powierzchni dostępnych siedlisk lęgowych.
- Utrzymanie co najmniej 125 par gatunku w obszarze. Dążenie do zwiększenia liczebności gatunku w obszarze poprzez zwiększenie powierzchni dostępnych siedlisk lęgowych.

Fot. Żwirownia Skoki

Źródło: fotografia własna

W Planie przedstawiono również szereg działań ochronnych (załącznik nr 1 do zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 5 listopada 2021 r.), za wykonanie których odpowiedzialny jest głównie Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, ale również Polski Związek Wędkarski Okręg Płocko-Włocławski na podstawie porozumienia z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Bydgoszczy.

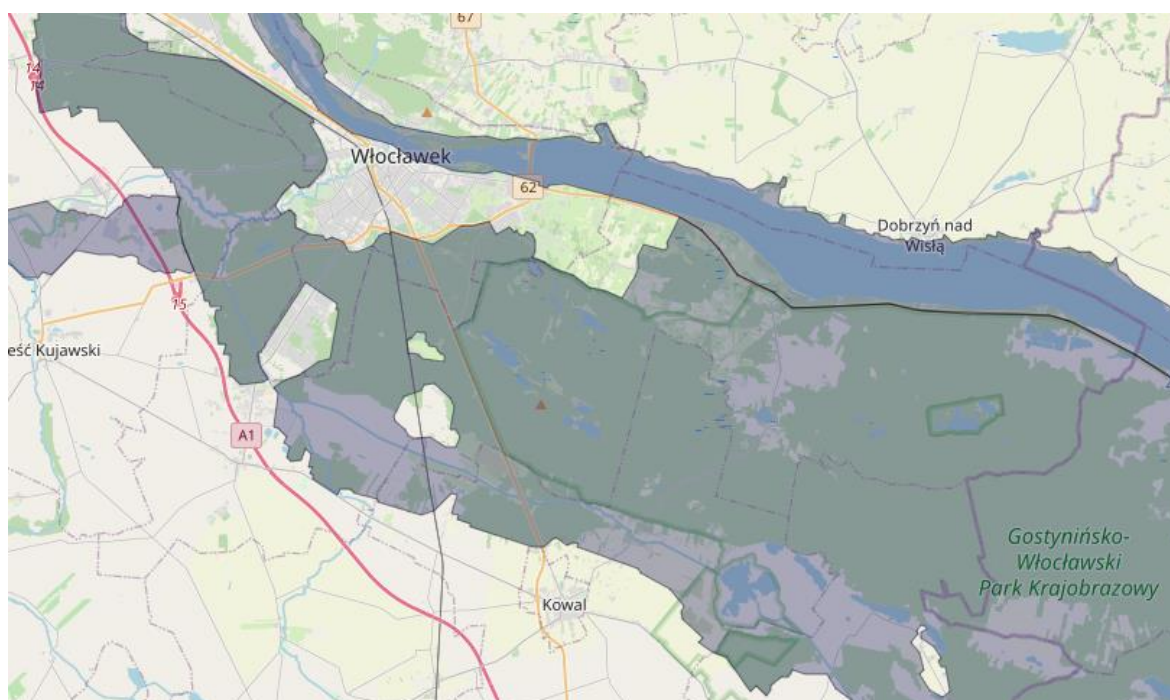
Jeziora objęte ochroną akustyczną

Jeziora: Patrolowa Góra, Jedwabno, Święte, Radyszyńskie, Wierzchoń, Mrokowo, Mielec, Brzózka i Gościąg objęte są ochroną akustyczną na mocy Zarządzenia Wojewody Włocławskiego Nr 43/83 z dnia 4 lipca 1983 r. w sprawie wprowadzenia stref ciszy.

Podobnie jak na pozostałym obszarze kraju obowiązuje tu ochrona gatunkowa roślin, grzybów i zwierząt oparta o poszczególne rozporządzenia Ministra Środowiska. Także występujące na terenie gminy gatunki chronione, które znalazły się w rejestrze gatunków rzadkich i zagrożonych (Polska Czerwona Księga Zwierząt, Czerwona Lista Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce) podlegają ochronie

Korytarze ekologiczne

Przez obszar województwa kujawsko-pomorskiego prowadzą odnogi korytarzy ekologicznych migracji dużych ssaków wyznaczonych przez PAN w Białowieży: „Północnego” oraz „Północno-Centralnego”. Przez teren gminy Włocławek z kierunku wschodniego, równoległe do rzeki Wisły, przebiega duży fragment korytarza „Północno-Centralnego”, w którym zaleca się ograniczać nową zabudowę i w miarę możliwości wprowadzać zalesienia i zakrzaczenia. Na terenie tym postuluje się również minimalizowanie konfliktów z korytarzami transportowymi.

Rysunek 45 Gmina Włocławek na tle korytarzy ekologicznych migracji dużych ssaków

Źródło: <http://mapa.korytarze.pl/>

Ochrona gatunkowa

Spośród innych form ochrony, w gminie obowiązuje powszechna w kraju ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów prowadzona na podstawie odpowiednich rozporządzeń Ministra Środowiska.⁵⁴ Ponadto niektóre gatunki chronione znalazły się w rejestrze gatunków rzadkich i zagrożonych (Polska Czerwona Księga Zwierząt, Czerwona Lista Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce). Wymienione w ww. rozporządzeniach gatunki roślin i zwierząt występujące na terenie gminy podlegają ochronie.

Parki podworskie

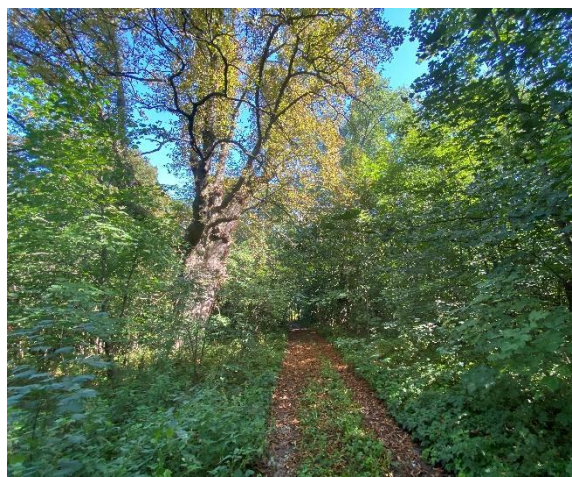
Ochronie podlegają również dawne parki dworskie i założenia dworsko-parkowe, które zostały wpisane do rejestru zabytków lub wojewódzkiej / gminnej ewidencji zabytków.

Parki podworskie mimo często poważnych zaniedbań i dewastacji są obiektami bogatymi pod względem florystycznym. Występujące w nich gatunki roślin są często unikatowe, co powoduje, że parki obok funkcji przyrodniczych mają również znaczenie dydaktyczne. Okazały drzewostan parków wyróżnia się na tle terenów otaczających tworząc dominanty krajobrazowe.

Na obszarze gminy Włocławek znajdują się obiekty, które posiadają zachowane cechy parkowe, tzn. wyróżniają się pod względem florystycznym oraz założeniami architektoniczno-przestrzennymi.

Zaliczają się do nich parki:

- Dębice – zespół dworsko – parkowy. Jest to kompleks dziewięciu budynków: dwór, rządówka, stajnia, wozownia, stodoła, obora, spichlerz, warsztat, czworaki. Park podworski z końca XVIII wieku,
- Kruszynek – dwór murowany z połowy XIX w. z pozostałością parku,
- Smólsk – zespół dworsko – pałacowy z pierwszej połowy XIX w. Dwór murowany, Park dworski,
- Świętosław – zespół dworsko - pałacowy murowano - drewniany z przełomu XVIII i XIX wieku. Zabudowania gospodarcze: kuźnia, obora, stajnia, stodoła, śpichlerz, czworak. Park dworski z pozostałością alei lipowej,
- Wistka Królewska – zespół dworski z pierwszej połowy XIX w. resztki parku.

Fot. Dębice – zespół dworsko-parkowy

Źródło: fotografia własna

⁵⁴ rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 roku w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 poz. 1409); rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. z 2014 r. poz. 1408); rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2016 r., poz. 2183).

Fot. Smólsk – zespół dworsko-parkowy

Źródło: fotografia własna

Zwraca się w nich uwagę nie tylko na cenny starodrzew, ale również na układ kompozycyjny. W niektórych z zachowanych parków podworskich namnożyły się gatunki przypadkowe, co spowodowało zatracenie ich pierwotnych układów kompozycyjnych. Oprócz nieczytelnego lub zniekształconego układu kompozycyjnego, często występujący tam starodrzew jest silnie zredukowany. Jednak w dalszym ciągu są to swoiste enklawy przyrodnicze z dość bogatym składem florystycznym wyróżniające się w lokalnym krajobrazie. Wymagają one podjęcia odpowiednich działań pielęgnacyjnych i prac konserwatorskich.

11.2. Obiekty i obszary chronione na podstawie przepisów o ochronie zabytków

Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków i ewidencji zabytków oraz zabytki archeologiczne niewpisane do rejestru zabytków ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków podlegające ochronie na podstawie Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami przedstawione zostały w rozdziale 4 Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Zasoby zabytkowe gminy, choć skromne ilościowo, związane głównie z omawianą już siecią osadniczą, są dokumentem przemian społeczno-kulturowych, jakie zachodziły na tych terenach w minionych wiekach. Historyczne osady wiejskie zachowały podstawowe elementy dawnego rozplanowania i główne dominanty kompozycyjno-przestrzenne, pojedyncze obiekty zabytkowe architektury sakralnej i świeckiej z różnych okresów, a także zespoły miejscowego budownictwa wiejskiego o znacznych wartościach kulturowych.

11.3. Obszary chronione na podstawie przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych

Najwartościowsze gleby zakwalifikowane do klas I-IIIb podlegają na obszarach pozamiejskich bezwzględnej ochronie przed zmianą sposobu użytkowania. Podstawą tej ochrony jest ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych⁵⁵. Zgodnie z przepisami tej ustawy zmiana przeznaczenia gruntów stanowiących użytki rolne klas I-III na cele nierolnicze i nieleśne wymaga zgody ministra właściwego do spraw rolnictwa i rozwoju wsi i uzyskiwana jest na etapie sporządzania planu miejscowego.

⁵⁵ Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 1326 z późn. zm.)

Według ww. ustawy ochrona tych gruntów polega na:

- ograniczaniu przeznaczania ich na cele nierolnicze lub nieleśne;
- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych oraz szkodom w produkcji rolniczej powstającym wskutek działalności nierolniczej i ruchów masowych;
- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów leśnych oraz szkodom w drzewostanach i produkcji leśnej, powstającym wskutek działalności nieleśnej i ruchów masowych ziemi;
- rekultywacji i zagospodarowaniu gruntów na cele rolnicze;
- zachowaniu torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych;
- ograniczaniu zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi;
- przywracaniu wartości użytkowej gruntom, które utraciły charakter gruntów leśnych wskutek działalności nieleśnej;
- poprawianiu wartości użytkowej gruntów leśnych oraz zapobieganiu obniżania ich produktywności.

W gminie wiejskiej Włocławek grunty klas I-IIIb zajmują 2 236 ha, co stanowi ok. 10,2% wszystkich gruntów w gminie.

Występujące na terenie gminy kompleksy leśne zajmujące 11 032 ha (50,2% powierzchni gminy) są również chronione na podstawie przepisów ww. ustawy. Ich przeznaczenie na inne cele wymaga uzyskania zgody odpowiednich organów, w zależności od rodzaju własności lasu.

12. Uwarunkowania wynikające z występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych

Osuwiska należą do najniebezpieczniejszych i najczęściej występujących geozagrożeń na terenie Polski. Powodują zniszczenia w infrastrukturze, uprawach, drzewostanie oraz ogólną degradację terenów objętych ruchami masowymi ziemi. Osuwiska co roku przynoszą ogromne straty, ale przede wszystkim zagrażają bytowi, a nawet życiu mieszkańców.

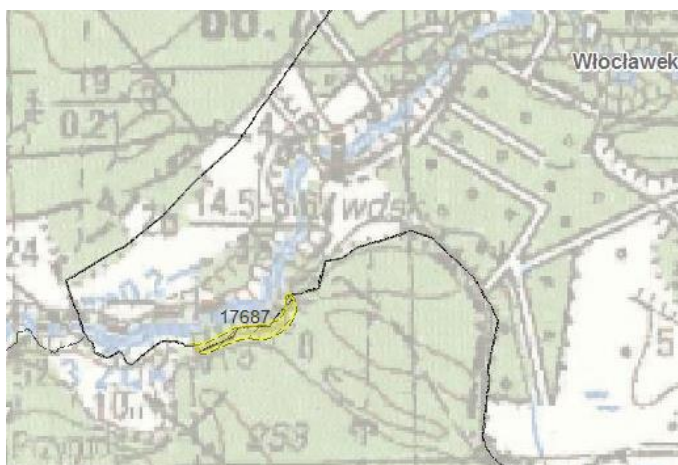
Na terenie gminy Włocławek, zgodnie z „Mapą osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi” wykonaną w ramach Systemu Osłony Przeciwoświsowej, stwierdzono występowanie osuwiska – zsuwu rotacyjnego o numerze 124958 KRO o powierzchni 0,78 ha zlokalizowanego nad Jeziorem Gościąg (obręb ewidencyjny Dąb Wielki).

Rysunek 46 Dąb Wielki - osuwisko – zsuw rotacyjny o numerze 124958 KRO

Źródło: <https://geoportal.pgi.gov.pl/portal/page/portal/SOPO/Wyszukaj3>

Zgodnie z ww. mapą, na terenie gminy Włocławek zlokalizowany jest teren zagrożony ruchami masowymi ziemi o numerze 17687 KRTZ zlokalizowany w obrębie Potok.

Rysunek 47 Dąb Wielki – teren zagrożony ruchami masowymi ziemi o numerze 17687 KRTZ

Źródło: <https://geoportal.pgi.gov.pl/portal/page/portal/SOPO/Wyszukaj3>

13. Uwarunkowania wynikające z występowania udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla

13.1. Udokumentowane złoża kopalin

Złożem kopaliny według ustawy Prawo geologiczne i górnicze jest naturalne nagromadzenie minerałów, skał oraz innych substancji, których wydobywanie może przynieść korzyść gospodarczą.

Tabela 34 Udokumentowane złoża kopalin na terenie gminy Włocławek (stan na dzień 31 grudnia 2021 r.)

Lp.	Nazwa	Powiat	Gmina	Stan zagospodarowania	Powierzchnia [ha]	Zasoby geologiczne bilansowe [tys. ton]
PIASKI I ŻWIRY						
1.	Kruszyn	włocławski ziemski	Włocławek	Z	11,58	1659
2.	Kruszyn I	włocławski ziemski	Włocławek	T	2	69
4.	Nowa Wieś I	włocławski ziemski	Włocławek	M	5,0	-
5.	Skoki Duże I	włocławski ziemski	Włocławek	Z	8,43	673
6.	Skoki II - Dąb Mały	włocławski ziemski	Włocławek	E	60,84	19 410#
7.	Skoki Małe	włocławski ziemski	Włocławek	R	9,93	116
SUROWCE ILASTE CERAMIKI BUDOWLANEJ						
1.	Pikutkowo-Smólsk	włocławski ziemski	Brześć Kujawski, Włocławek	P	195,7	10448

w tym przemysłowe 10 508 tys. ton, wydobyte 232 tys. ton

E – eksploatowane

P – złożo o zasobach rozpoznanych wstępnie

R – złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo
Z – złoża, z którego wydobycie zostało zaniechane
T – złoża zagospodarowane, eksploatowane okresowo
M – złoża skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego

Na obszarze gminy Włocławek znajduje się fragment złoża itów ceramiki budowlanej „Pikutkowo - Smólsk”. Kopalinę stanowią ity czwartorzędowe nadające się do produkcji elementów ceramiki budowlanej, zarówno grubościennej jak i cienkościennej. Nie nadają się natomiast do produkcji dachówki.

Do rozpoznanych złóż torfu występujących na obszarze gminy Włocławek należą:

- Torfowisko „Pikutkowo” obejmujące jedno pole, zbudowane z torfu turzycowego. Miąższość złoża wynosi 0,49 m.
- Torfowisko „Sadłowo” obejmujące dwa pola zbudowane z torfu mszystego o miąższości 0,65 - 0,69 m. Teren użytkowany jest jako łąki i pastwiska.
- Torfowisko „Rybnica - Łączki” składające się z trzech pól. Złoża budują torfy turzycowo - drzewne i mszysto - turzycowe o miąższości 0,99 - 1,16 m.
- Torfowisko „Ostrowy- Mursk” obejmujące jedno pole, zbudowane z torfu turzycowego o średniej miąższości 0,54 m. Pokrycie terenu stanowią nieużytki.
- Torfowisko „Dobiegnowo” składające się z dziewięciu pól. Złoża budują torfy drzewne, turzycowo - mszyste i turzycowe. Miąższość waha się od 1,04 m do 3,20 m. Pokrycie terenu stanowią głównie nieużytki oraz częściowo las.
- Torfowisko „Dolina Zgłowiączki” obejmujące fragment trzęsawiska, w którym występuje torf turzycowo - trzciniowy o miąższości 2,25 m.

Ogółem zasoby torfów występujących na obszarze gminy Włocławek wynoszą:

- bilansowe - 933 tys. m³
- pozabilansowe - 4 987 tys. m³
- gytie - 2 295 tys. m³

Złoża torfów nie są aktualnie eksploatowane, a dawne wyrobiska poeksploatacyjne uległy daleko idącej naturalizacji.

Na terenie gminy Włocławek nie występują udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

12.2. Zasoby wód podziemnych

Pośród typów wód podziemnych najpowszechniejszymi na terenie gminy są:

- wody gruntowe występujące najpłycej i oddzielone od powierzchni ziemi przepuszczalną strefą ponad zwierciadłem wody (strefa aeracji). Ich zasilanie odbywa się poprzez infiltrujące opady atmosferyczne,
- wody wgłębne znajdujące się w warstwach wodonośnych pokrytych utworami słabo przepuszczalnymi. Związek z powierzchnią jest ograniczony, co zmniejsza zasilanie, ale zwiększa odporność na zanieczyszczenia,
- wody głębinowe będące wodami izolowanymi od powierzchni ziemi większymi kompleksami utworów nieprzepuszczalnych.

Środkowa i wschodnia część gminy mieści się na obszarze Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 220 „Pradolina rzeki Środkowa Wisła (Włocławek-Płock)”. Jego zasoby udokumentowano w 1998r. Wg dokumentacji z 2015 r. zbiornik ten zajmuje powierzchnię 777 km², a jego szacunkowe zasoby dyspozycyjne wynoszą 107 187 m³/d. Średnio wody zalegają na głębokości 35 m (od 2 do 110 m). Lustro wody ma przeważnie charakter swobodny, jednak w kierunku północno-zachodnim zmienia się na napięte. Wody tego zbiornika charakteryzują się korzystnymi parametrami hydrogeologicznymi i ogólnie dobrą jakością. Na przeważającym obszarze występują wody o II i III

klasie jakości, dlatego wody tego zbiornika są powszechnie ujmowane do eksploatacji przez liczne ujęcia komunalne i przemysłowe. Na większości obszaru GZWP poziom zbiornikowy jest pozbawiony warstwy izolującej lub lokalnie ma ona niewielką miąższość, w związku z czym sklasyfikowany został jako zbiornik bardzo podatny na antropopresję. Największymi zagrożeniami dla jakości wód zbiornika są tereny zwartej zabudowy w dużym stopniu pozbawione kanalizacji sanitarnej oraz duże ośrodki przemysłowe w Płocku i Włocławku. Zgodnie z dokumentacją zbiornika jedynie 12% całkowitej powierzchni zbiornika jest wystarczająco chronione przed zanieczyszczeniami (obszary średnio podatne o obliczonym czasie przesączania dłuższym niż 25 lat). 5% powierzchni obszaru zbiornika stanowi obszar podatny o obliczonym czasie przesączania/przesiąkania wynoszącym 5 – 25 lat, natomiast 83% powierzchni to obszar bardzo podatny na zanieczyszczenia o czasie przesączania przez strefę aeracji krótszym niż 5 lat. Proponowany obszar ochronny to 697,9 km² (89,8%).

Znaczna część gminy (oprócz zachodnich fragmentów) znajduje się w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 215 „Subniecka warszawska”. Zbiornik ten nie ma opracowanej dokumentacji hydrogeologicznej. Całkowita powierzchnia zbiornika wynosi 51 000 km², a średnia głębokość sięga 160 m. Podstawowe znaczenie użytkowe mają wody czwartorzędowego oraz paleogeńsko - neogeńskiego piętra wodonośnego.

Obecnie gmina jest zwodociągowana w 92,6%. Ujęcia wód wraz ze stacjami uzdatniania znajdują się w trzech lokalizacjach: Dębicach, Smólniku i Dębie Polskim. Ze względu na panujące tu warunki geologiczne i hydrogeologiczne, dla studni głębinowych w Dębicach i Smólniku zostały wyznaczone strefy ochrony pośredniej.

Ujęcie wody w Smólniku posiada ustanowioną Rozporządzeniem nr 3/2004 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie z dnia 5 kwietnia 2004 r., zmienionym Rozporządzeniem nr 14/2004 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie z dnia 7 grudnia 2004 r., strefę ochronną dla poziomu czwartorzędowego. Teren ochrony bezpośredniej ustanowiony został w granicach istniejącego wyгородzenia w kształcie prostokąta o wymiarach 20 m x 67 m, wspólnie dla studni nr 1 i nr 2 oraz stacji uzdatniania wody i obejmuje działki o nr 111/14, 111/9, 111/10 o łącznej powierzchni 0,1743 ha, stanowiące własność Gminy Włocławek. Teren ochrony pośredniej stanowi obszar o powierzchni 21 ha, w tym grunty leśne 9 ha i użytki zielone 8,8 ha.

Ujęcie wody w Smólniku posiada ustanowioną Rozporządzeniem nr 12/2004 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie z dnia 6 lipca 2004 r., zmienionym Rozporządzeniem nr 15/2004 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie z dnia 7 grudnia 2004 r., strefę ochronną dla poziomu czwartorzędowego. Teren ochrony bezpośredniej obejmuje działki o nr. 96/18 i 96/9 o łącznej powierzchni 1,31 ha, stanowiące własność Gminy Włocławek. Teren ochrony pośredniej stanowi obszar o powierzchni 45,14 ha.

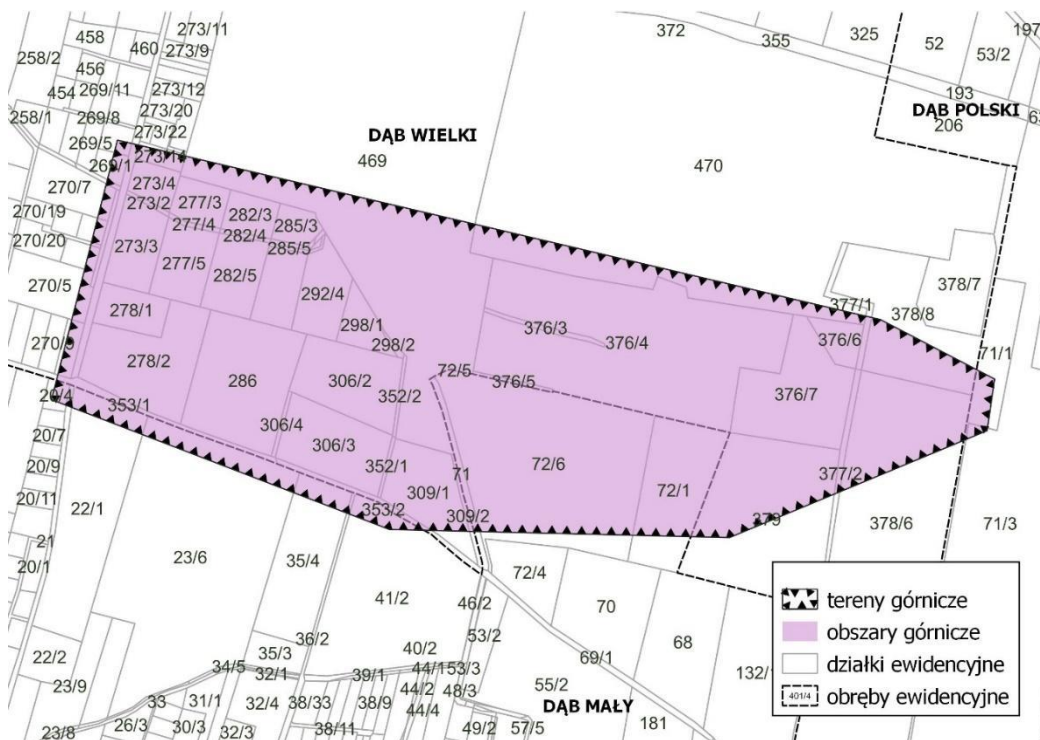
Dla ujęcia wody w Dębie Polskim nie została ustanowiona w drodze aktu prawa miejscowego oraz decyzji strefa ochronna obejmująca tereny ochrony pośredniej. Do rezygnacji z wyznaczenia terenu ochrony pośredniej przedmiotowego ujęcia oraz do ograniczenia strefy ochronnej tylko do terenu ochrony bezpośredniej upoważniły warunki geologiczne i hydrogeologiczne.

12.3. Udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla

Na terenie gminy Włocławek nie występują udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

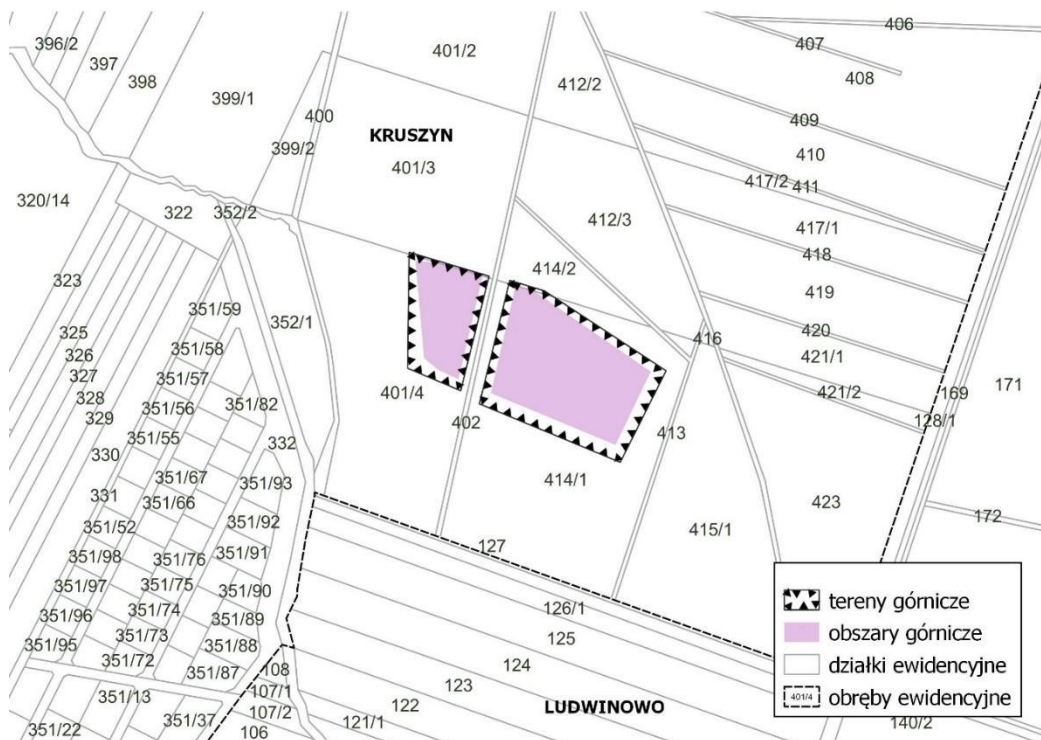
13. Uwarunkowania wynikające z występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych

W granicach gminy Włocławek występują następujące tereny i obszary górnicze: Skoki II-Dąb Mały oraz Kruszyn (pole I i pole II).

Rysunek 48 Obszar i teren górniczy – Skoki II – Dąb Mały

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bilansu kopalin PIG

Rysunek 49 Obszar i teren górniczy – Kruszyn

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bilansu kopalni PIG

14. Uwarunkowania wynikające ze stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami

14.1. Uwarunkowania wynikające z istniejącego systemu transportowego

Układ komunikacyjny obszaru gminy Włocławek stanowi szkielet układu przestrzennego. Służy zarówno mieszkańcom, jak też przejeżdżającym tranzytem przez obszar gminy.

System komunikacyjny gminy Włocławek składa się przede wszystkim z sieci dróg kołowych, a teren gminy łączy się z zewnętrznym układem komunikacyjnym regionu za pomocą autostrady A-1, dróg krajowych nr 91 i 19, dróg wojewódzkich nr 265 i 317, dróg powiatowych nr 2907C, 2909C, 2910C, 2011C, 2913C oraz sieci dróg gminnych publicznych oraz wewnętrznych nie ujętych w wykazie dróg gminnych publicznych. Drogi powiatowe stanowią połączenie między miastami będącymi siedzibami powiatów, siedzibami gmin, a także ze względu na dość niski standard dróg gminnych pomiędzy wsiami i oddalonymi obszarami gminy.

Łączna długość dróg publicznych na terenie gminy wynosi ok. 141,32 km, w tym ok. 8,55 km stanowi autostrada, ok. 26,81 km drogi krajowe, ok. 11,02 km drogi wojewódzkie, ok. 13,71 km drogi powiatowe a 81,23 km drogi publiczne kategorii gminnej.

14.1.1. Układ drogowy

Przez teren gminy Włocławek przebiega Autostrada A-1, która jest jedną z najważniejszych tras komunikacyjnych Polski. Łączy porty morskie Trójmiasta z Górnym Śląskiem i z południem Europy. Trasa ma strategiczny wpływ na rozwój ekonomiczny regionu i kraju, tworząc korzystne warunki dla

nowych inwestycji. Wpływa również na spadek liczby wypadków drogowych i usprawnia komunikację pomiędzy poszczególnymi regionami Polski. Na terenie gminy Włocławek nie został zlokalizowany żaden węzeł drogowy. Najbliższe węzły znajdują się w odległości ok. 0,6 km od granicy z gminą Włocławek, w miejscowości Pikutkowo – węzeł autostradowy Włocławek Północ oraz w odległości ok. 11 km od granicy z gminą Włocławek, w miejscowości Dąbrówka - węzeł autostradowy „Kowal”.

Kryterium dobrej dostępności transportowej jest bardzo istotne dla podejmowania przedsięwzięć inwestycyjnych dlatego położenie gminy w sąsiedztwie dwóch węzłów autostradowych może przyczynić się do rozwoju funkcji gospodarczych w miejscowości Potok, na terenie gminy Włocławek.

W miejscowości Ludwinowo ulokowane jest Miejsce Obsługi Podróżnych (MOP) – Ludwinowo Zachód i Ludwinowo Wschód.

Fot. Autostrada A-1 w rejonie Ludwinowa wraz z MOP

Źródło: fotografia własna

Przez teren gminy Włocławek przebiega droga krajowa nr 91 relacji Gdańsk – Podwarpie (węzeł Podwarpie) będąca alternatywą dla ww. autostrady A-1. Jest to droga klasy głównej ruchu przyspieszonego.

Fot. Droga krajowa nr 19 w miejscowości Skoki Duże

Źródło: fotografia własna

Droga krajowa nr 19 relacji Strzelno-Siemiatycze przebiega z południa gminy przez teren miasta Włocławek w kierunku wschodnim. Jest to droga klasy głównej.

Drogi wojewódzkie

Przez teren gminy Włocławek przebiegają dwie drogi publiczne kategorii wojewódzkiej: nr 265 o przebiegu Brześć Kujawski – Gostynin oraz nr 317 o przebiegu droga wojewódzka nr 265 - granica miasta Włocławek. Są to drogi klasy zbiorczej. Posiadają nawierzchnię twardą (asfaltobeton). Administracyjnie ww. drogami na terenie Gminy Włocławek zarządza Zarząd Dróg Wojewódzkich w Bydgoszczy Rejon Dróg Wojewódzkich we Włocławku. Stanowią 7,1% wszystkich dróg publicznych na terenie gminy.

Fot. Droga wojewódzka nr 265 w miejscowości Ludwinowo i Kruszyn

Źródło: fotografia własna

Drogi powiatowe

Zgodnie z Uchwałą Nr 26/175/2003 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 09 kwietnia 2003 r. (zmiana załącznika - uchwała Nr 51/847/10) w sprawie nadania drogom publicznym zaliczonym do kategorii dróg powiatowych nowych numerów przez teren gminy Włocławek przebiegają następujące drogi publiczne kategorii powiatowej:

Tabela 35 Wykaz dróg publicznych kategorii powiatowej

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi	Długość [km]
1	2907C	Kowal – granica gm. Włocławek – droga krajowa nr 19	6,50
2	2909C	droga wojewódzka nr 265 – granica gminy Choceń	2,63
3	2910C	droga wojewódzka nr 265 – droga wojewódzka nr 317	5,02
4	2911C	Droga powiatowa nr 2913C – granica gminy Brześć Kujawski	0,50
5	2913C	droga powiatowa nr 2909C – granica gminy Lubraniec	5,06
	Razem		13,71

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy we Włocławku

Łączna długość dróg publicznych kategorii powiatowej na terenie Włocławek wynosi 13,71 km, co stanowi ok. 9,7% wszystkich dróg publicznych na terenie gminy. Wszystkie drogi powiatowej są klasy zbiorczej.

Administracyjnie drogami powiatowymi na terenie gminy Włocławek zarządza Powiatowy Zarząd Dróg we Włocławku z siedzibą w Jarantowicach.

Fot. Drogi powiatowe w miejscowości Nowa Wieś i Smólnik

Źródło: fotografia własna

Do dróg gminnych zalicza się drogi o znaczeniu lokalnym niezaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom z wyłączeniem dróg wewnętrznych.

Wykaz dróg stanowiących drogi publiczne kategorii gminnej zawiera poniższa tabela.

Tabela 36. Wykaz dróg publicznych kategorii gminnej na terenie gminy Włocławek

Lp.	Nr drogi gminnej	Nazwa drogi	Przebieg drogi	klasa drogi (główna, zbiorcza, lokalna, inna)	długość drogi [km]
1.	190501C	Modzerowo – Józefowo	Modzerowo – Józefowo		3,730
2.	190502C	Mostki – Mursk	Mostki – Mursk		2,950
3.	190503C	Józefowo – Mursk – Smólnik	Józefowo – Ładne – Mursk – Smólnik		6,100
4.	190504C	Wistka Szlachecka – Zuzanka	Wistka Szlachecka – Zuzanka		1,000
5.	190505C	Wistka Szlachecka – Przerzytka	Wistka Szlachecka – Kosinowo – Łączki - Przerzytka		2,700
6.	190506C	Dąb Wielki – Skoki Małe	Dąb Wielki – Dąb Mały – Dąb Polski – Skoki Małe		5,250
7.	190507C	Skoki Duże – Dąb Polski	Skoki Duże – Dąb Polski		1,250
8.	190508C	Skoki Małe	Skoki Małe		0,500
9.	190509C	Mursk – Adamiowo	Mursk – Przerzytka -Smólnik – Adamiowo		4,100
10.	190510C	Smólnik – Adaminowo	Smólnik – Zuzanka – Kosinowo – Adaminowo		3,250
11.	190511C	Smólnik – Przerzytka	Smólnik – Przerzytka		1,470
12.	190512C	Mursk – Telązna Leśna	Mursk – Telązna Leśna		1,320
13.	190513C	Józefowo – Nowa Wieś – Smólsk	Józefowo – Potok – Nowa Wieś – Smólsk		3,700
14.	190514C	Smólsk	Smólsk – gr. Gminy		0,700
15.	190515C	Smólsk	Smólsk		1,890
16.	190516C	Nowa Wieś	Nowa Wieś		2,550
17.	190517C	Jedwabna – Pińczata – Warząchewka Polska	Jedwabna – Pińczata – Warząchewka Polska		3,450
18.	190518C	Jedwabna – Warząchewka Nowa – Łagiewniki	Jedwabna – Warząchewka Polska – Warząchewka Nowa – Łagiewniki		6,600
19.	190519C	Warząchewka Nowa – Warząchewka Królewska	Warząchewka Nowa – Płaszczynna – Warząchewka Królewska – Budziary		2,850

20.	190520C	Warząchewka Królewska	Warząchewka Królewska – Smolarka – gr. gminy	1,460
21.	190521C	Dębice	Dębice – gr. Gminy	3,800
22.	190522C	Kruszyn	Kruszyn – Ludwinowo – Kruszyn	2,460
23.	190523C	Kruszyn	Kruszyn	1,200
24.	190524C	Kruszyn	Kruszyn – do drogi wojewódzkiej DW265	0,600
25.	190525C	Sykuła – Dobra Wola	gr. gminy – Markowo – Sykuła – Kolonia Świętosław – Gróbcze – Dobra Wola	3,800
26.	190526C	Sykuła – Kolonia Dębice	gr. gminy – Sykuła – Kolonia Dębice	1,950
27.	190527C	Kolonia Świętosław	Kolonia Świętosław – Gróbczyki – gr. gminy	0,940
28.	190528C	Dębice	Dębice	0,850
29.	190529C	Kruszynek – Ludwinowo	Kruszynek – Ludwinowo	2,330
30.	190530C	Dębice – gr. gminy	Dębice – Poddębice – gr. gminy	2,500
31.	190531C	Humlin – Wichrowice	Humlin – Wichrowice	0,720
32.	190532C	Koszanowo – gr. gminy	Koszanowo – gr. gminy	1,150
33.	190533C	Kruszyn – gr. gminy	Kruszynek – Poddębice – Lijewo	2,160
suma				81,23

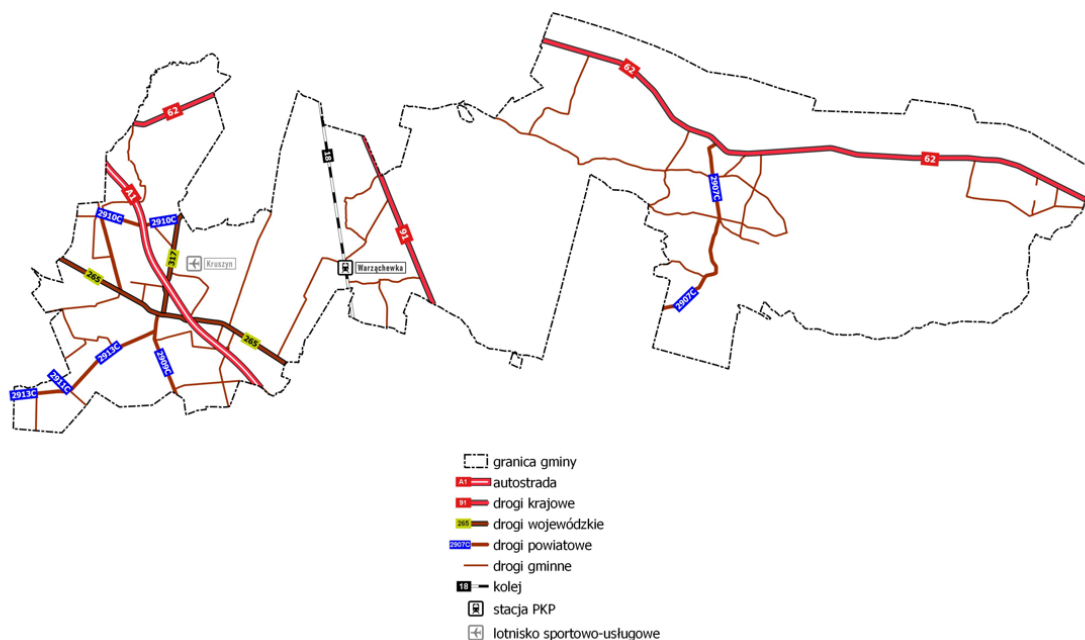
Opracowano na podstawie danych Urzędu Gminy Włocławek

Długość dróg publicznych kategorii gminnej wynosi 81,23 km. Drogi gminne publiczne stanowią 57,5% wszystkich dróg publicznych na terenie gminy. Drogi gminne posiadają w większości nawierzchnię twardą, w części twardą oraz gruntową.

Fot. Drogi publiczne kategorii gminnej w miejscowości Warząchewka Polska i Ludwinowo

Źródło: fotografia własna

Rysunek 50 Infrastruktura transportu drogowego, kolejowego i lotniczego na terenie gminy Włocławek

Opracowano na podstawie BDOT10K

Niezależnie od dróg uznanych jako drogi gminne, występują drogi o funkcji porównywalnej z drogami gminnymi, drogi wewnętrzne, których długość na terenie gminy wynosi 21,22 km oraz dojazdy. Powstawały one wraz z rozwojem zabudowy mieszkaniowej oraz infrastruktury. Zaliczenie tych dróg do kategorii dróg gminnych powinno nastąpić w drodze uchwały Rady Gminy po zasięgnięciu opinii właściwej Rady Powiatu.

Wykaz dróg wewnętrznych, stanowiących własność gminy Włocławek nie ujętych w wykazie dróg gminnych kategorii publicznej, zawiera poniższa tabela.

Tabela 37 Wykaz dróg wewnętrznych (gminnych nie ujętych w wykazie dróg gminnych kategorii publicznej) na terenie gminy Włocławek

Lp.	Nazwa drogi	Przebieg drogi	długość drogi [km]
1.	ul. Świerkowa, Kruszyń	ul. Świerkowa, Kruszyń, dz. nr 314/17, 315/16 obręb 0012 Kruszyń	0,345
2.	ul. Akacyjowa, Kruszyń	ul. Akacyjowa, Kruszyń, dz. nr 298/23 obręb 0012 Kruszyń	0,226
3.	ul. Topolowa, Kruszyń	ul. Topolowa, Kruszyń, dz. nr 313/17, 312 obręb 0012 Kruszyń	0,345
4.	ul. Ikara, Kruszyń	ul. Ikara, Kruszyń, dz. nr 294, 314/16, 313/17, 312, 315/16, 499/2 obręb 0012 Kruszyń	1,03
5.	ul. Skrzydlata, Kruszyń	ul. Skrzydlata, Kruszyń, dz. nr 496 obręb 0012 Kruszyń	0,135
6.	ul. Balonowa, Kruszyń	ul. Balonowa, Kruszyń, dz. nr 497 obręb 0012 Kruszyń	0,115
7.	ul. Lotników, Kruszyń	ul. Lotników, Kruszyń, dz. nr 116, 499/2, 318/2 obręb 0012 Kruszyń	0,470
8.	ul. Opalowa, Kruszyń	ul. Opalowa, Kruszyń, dz. nr 464/2 obręb 0012 Kruszyń	0,310
9.	ul. Agatowa, Kruszyń + Nowa Wieś	ul. Agatowa, Kruszyń + Nowa Wieś, dz. nr 462, obręb 0012 Kruszyń, dz. nr 89/4, 90/4, 91/4, 95/3, 96/3, 97/20, 93, 92/1 obręb 0021 Nowa Wieś	0,425
10.	ul. Szmaragdowa, Kruszyń + Nowa Wieś	ul. Szmaragdowa, Kruszyń + Nowa Wieś, dz. nr 463, 9/3 obręb 0012 Kruszyń, dz. nr 88, 97/10, 97/21, 97/23 obręb 0021 Nowa Wieś	0,625
11.	ul. Kaniewska, Kruszyń	ul. Kaniewska, Kruszyń, dz. nr 30/2 obręb 0012 Kruszyń	1,025
12.	ul. Polna, Kruszyń	ul. Polna, Kruszyń, dz. nr 36/3 obręb 0012 Kruszyń	0,600
13.	ul. Sportowa, Kruszyń	ul. Sportowa, Kruszyń, dz. nr 69/9, 76/1, 76/5 obręb 0012 Kruszyń	0,260
14.	ul. Szybowcowa, Nowa Wieś	ul. Szybowcowa, Nowa Wieś, dz. nr 103 obręb 0021 Nowa Wieś	0,285

15.	ul. Różana, Nowa Wieś,	ul. Różana, Nowa Wieś, dz. nr 60, 22/14, 61/75 obręb 0021 Nowa Wieś	1,000
16.	ul. Sasankowa, Fiołkowa, Konwaliowa i Bratkowa, Nowa Wieś	ul. Sasankowa, Fiołkowa, Konwaliowa i Bratkowa, Nowa Wieś, dz. nr 61/75 obręb 0021 Nowa Wieś	0,337
17.	ul. Nagietkowa, Nowa Wieś	ul. Nagietkowa, Nowa Wieś, dz. nr 22/15 obręb 0021 Nowa Wieś	0,435
18.	ul. Tulipanowa, Nowa Wieś	ul. Tulipanowa, Nowa Wieś, dz. nr 24/15 obręb 0021 Nowa Wieś	0,240
19.	ul. Irysowa, Nowa Wieś	ul. Irysowa, Nowa Wieś, dz. nr 32, obręb 0021 Nowa Wieś	0,290
20.	ul. Turkusowa, Nowa Wieś	ul. Turkusowa, Nowa Wieś, dz. nr 32, 297 obręb 0021 Nowa Wieś	0,445
21.	ul. Bursztynowa, Nowa Wieś	ul. Bursztynowa, Nowa Wieś, dz. nr 294 obręb 0021 Nowa Wieś	0,127
22.	ul. Topazowa, Nowa Wieś	ul. Topazowa, Nowa Wieś, dz. nr 292 obręb 0021 Nowa Wieś	0,337
23.	ul. Granitowa, Nowa Wieś	ul. Granitowa, Nowa Wieś, dz. nr 293 obręb 0021 Nowa Wieś	0,137
24.	ul. Ametystowa, Nowa Wieś	ul. Ametystowa, Nowa Wieś, dz. nr 289 obręb 0021 Nowa Wieś	0,180
25.	ul. Szafirowa, Nowa Wieś	ul. Szafirowa, Nowa Wieś, dz. nr 89/26, 90/15, 92/1, 93, 96/16 obręb 0021 Nowa Wieś	0,458
26.	droga relacji Kruszynek – Świętosław	droga relacji Kruszynek – Świętosław, dz. nr 79, 98 obręb 0013 Kruszynek, dz. nr 57 obręb 0007 Dobra Wola	1,300
27.	droga w Kruszynku	droga w Kruszynku, dz. nr 55, obręb 0013 Kruszynek	0,808
28.	droga w Łagiewnikach	droga w Łagiewnikach, dz. nr 144, 112, 91/1, 83/5, 84/2, 85/12 obręb 0016 Łagiewniki	6,354
29.	droga w Ludwinowie	droga w Ludwinowie, dz. nr 41, 73 obręb 0014 Ludwinowo	2,293
30.	droga w Koszanowie	droga w Koszanowie, dz. nr 9, 27/1 obręb 0011 Koszanowo	0,240
31.	droga w Modzerowie	droga w Modzerowie, dz. 128/19 obręb Modzerowo	0,388

Opracowano na podstawie danych Urzędu Gminy Włocławek

Fot. Drogi wewnętrzne (gminne nie ujęte w wykazie dróg gminnych publicznych) w miejscowości Skoki Duże
Źródło: fotografia własna

Na terenie gminy Włocławek na koniec 2021 r. występuje 8,7 km samodzielnych tras przeznaczonych dla ruchu rowerowego (drogi rowerowe), w tym 5,5 km pod zarządem Starostwa oraz 3,2 km pod zarządem Urzędu Marszałkowskiego. Stanowi to 15% wszystkich dróg rowerowych w powiecie włocławskim. Istnieje potrzeba budowy nowych dróg rowerowych, przede wszystkim wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych i w terenach atrakcyjnych turystycznie.

14.1.2. Komunikacja kolejowa

Przez teren gminy Włocławek przebiega trasa linii kolei normalnotorowej nr 18 relacji Piła - Kutno. Na linii tej odbywa się regularny ruch pasażerski oraz towarowy. Na terenie gminy Włocławek, w miejscowości Warząchewka Polska zlokalizowany jest dworzec kolejowy.

Fot. Linia kolei normalnotorowej nr 18 oraz zespół dworca kolejowego Warząchewka

Źródło: fotografia własna

14.1.3. Komunikacja samolotowa

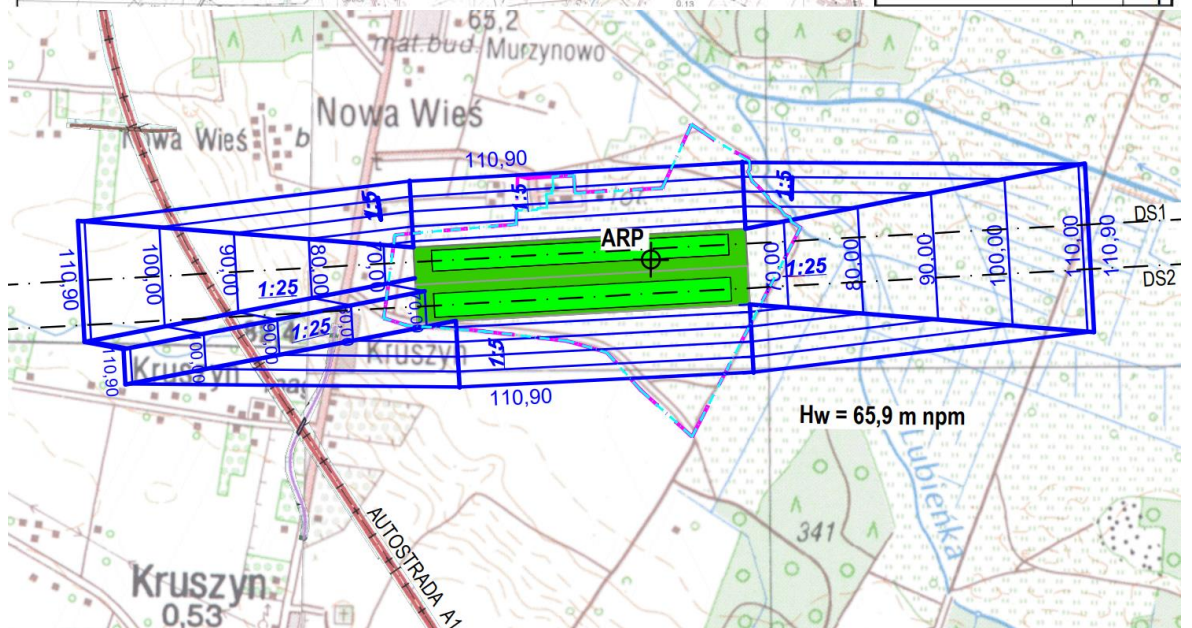
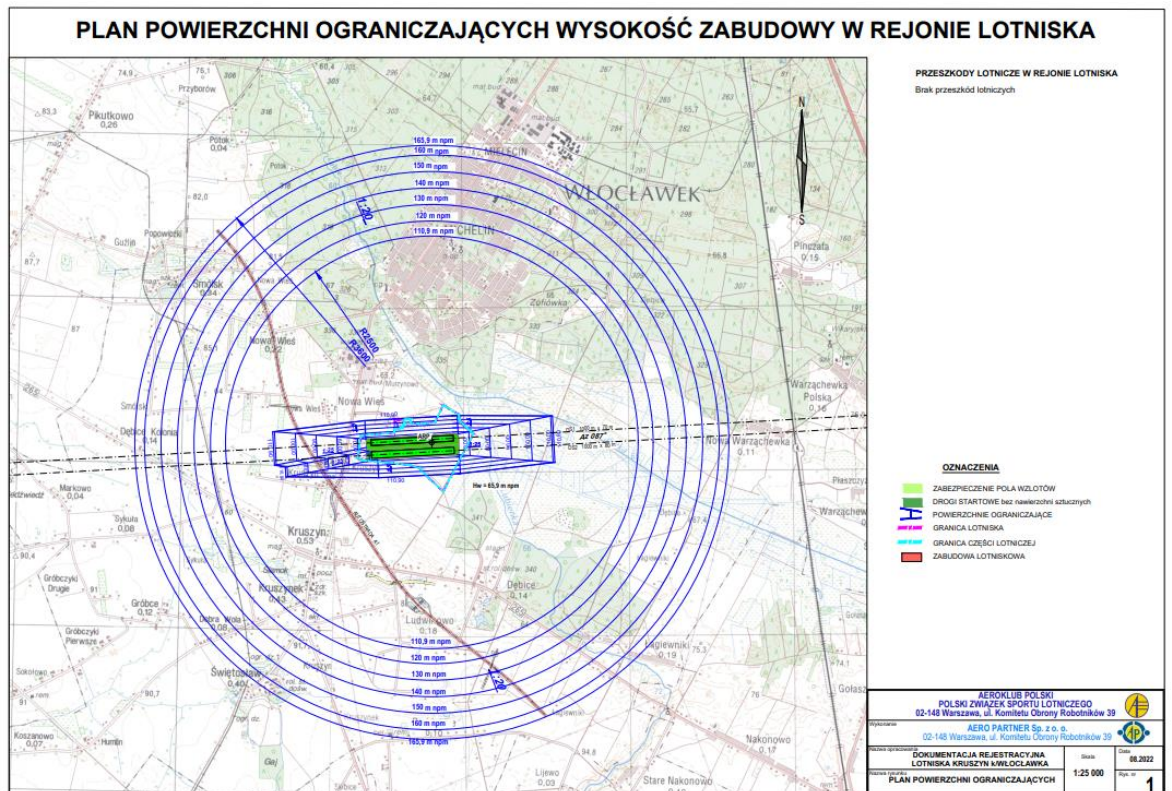
W miejscowości Kruszyn, zlokalizowane jest lotnisko cywilne, sportowo – usługowe użytkowane przez Aeroklub Włocławski. Lotnisko Kruszyn jest ośrodkiem sportu spadochronowego, gdzie kilkakrotnie w ciągu roku organizowane są zawody. Aeroklub do skoków spadochronowych wykorzystuje samolot L-410 Turbolet.

Część Gminy Włocławek znajduje się w zasięgu powierzchni ograniczających przeszkody dla ww. lotniska.

Fot. Lotnisko Kruszyn / Włocławka

Źródło: fotografia własna

Rysunek 51 Lotnisko Kruszyn k / Włocławka
 Źródło: Dokumentacja rejestracyjna lotnika Kruszyn k / Włocławka

14.1.4. Transport wodny

Przez teren gminy Włocławek, wzdłuż jej północnej granicy przepływa rzeka Wisła. Niedostateczne zagospodarowanie dróg żeglownych w Polsce, w tym rzeki Wisły, zarówno pod względem charakteru, jak i parametrów żeglugowych wpływa na specyfikę żeglugi śródlądowej i powoduje, że nie odgrywa ona znaczącej roli w polskim systemie transportowym.

14.1.5. Komunikacja autobusowa

Gmina Włocławek obsługiwana jest komunikacją autobusową realizowaną przez Kujawsko-Pomorski Transport Samochodowy S.A. z siedzibą we Włocławku. Spółka zapewnia powiązania w zakresie podmiejskim i dalekobieżnym. Dworzec PKS zlokalizowany jest w mieście Włocławek. Ponadto Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne Spółka z o.o. we Włocławku zapewnia dojazd do położonych w sąsiedztwie miasta Włocławek miejscowości:

- linia autobusowa nr 13 – poprzez miejscowość Nowa Wieś (Aleja Jana Pawła II) i Kruszyn do miejscowości Świętosław (pętla),
- linia autobusowa nr 8 – do miejscowości Modzerowo (pętla),
- linia nr P – cmentarz Pińczata (pętla)

Należy z dużym prawdopodobieństwem założyć, że podstawowym środkiem komunikacji zbiorowej na terenie gminy Włocławek pozostanie nadal autobus.

14.1.6. Parkowanie pojazdów

Zespoły parkingowe umożliwiające parkowanie większej liczby pojazdów występują najczęściej w sąsiedztwie głównych obiektów usługowych, szkół oraz przy kościołach.

Mieszkańcy gminy posiadają garaże samochodowe (najczęściej pojedyncze) zlokalizowane na działkach prywatnych zarówno w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej jak i zagrodowej.

Fot. Zespoły parkingowe – przy kościele w Smólniku oraz przed budynkiem Straży Pożarnej i świetlicy wiejskiej w Świętosławiu

Źródło: fotografia własna

14.1.7. Zaplecze techniczne motoryzacji

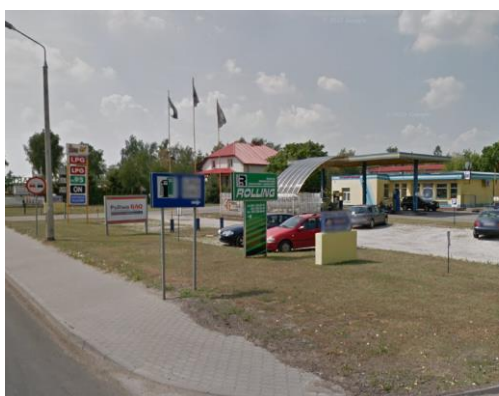
Na terenie gminy Włocławek funkcjonują trzy stacje paliw:

- w miejscowości Dąb Polski wraz ze stacją LPG usytuowana bezpośrednio przy drodze krajowej nr 19,
- ORLEN i Welt w miejscowości Nowa Wieś usytuowane bezpośrednio przy drodze wojewódzkiej nr 317,
- w miejscowości Kruszynek wraz ze stacją LPG usytuowana bezpośrednio przy drodze powiatowej.

Fot. Stacja paliw wraz ze stacją LPG w miejscowości Dąb Polski

Źródło: fotografia własna

Fot. Stacje paliw w miejscowości Nowa Wieś

Źródło: <https://www.google.pl/maps/@52.5876597,19.001209,3a,75y,54.52h,98.9t/data=!3m6!1e1!3m4!1s5kTOL6okkZmvSsaf42QoAA!2e0!7i13312!8i6656>

14.2. Uwarunkowania wynikające z istniejącej infrastruktury technicznej

14.2.1 Zaopatrzenie w wodę

Stopień zwodociągowania gminy w na koniec 2021 r. wynosił 92,6% i był niższy niż średni w województwie kujawsko-pomorskim (95,5%) i w powiecie włocławskim (95,2%).

Za działalność w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków odpowiada Urząd Gminy Włocławek na podstawie ustawy z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2019 r. poz. 1437). Obecny zakres usług określa regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków przyjęty przez Radę Gmina Włocławek zaopatrywana jest w wodę do picia z trzech gminnych ujęć wody posiadających udokumentowane zasoby wraz ze stacjami uzdatniania oraz siecią wodociągową z ujęć wody na terenie gmin sąsiednich (Lubraniec i Brześć Kujawski).

Ujęcie wody w Dębicach istnieje od 1979 r., posiada zatwierdzone przez Wojewodę Włocławskiego decyzją z dnia 16.09.1982 roku, znak: OSGW.8530/23/82 zasoby eksploatacyjne wód podziemnych z utworów czwartorzędowych w wysokości $Q=170,0 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $S=3,0 - 4,5 \text{ m}$. Dodatkowo otworem nr 2 (po wykonanej rekonstrukcji z 2016 r.) ujęto do eksploatacji poziom wodonośny z osadów jury górnej o ustalonych zasobach eksploatacyjnych $Q=13,0 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $S=64,5 \text{ m}$. Eksploatacja ujęcia Dębice i pobór wód podziemnych odbywa się na podstawie decyzji pozwolenia

wodno-prawnego, wydanego przez Starostę Włocławskiego w dniu 31.12.2010 roku znak OŚ.6223-28/I/IO. Zgodnie z udzielonym pozwoleniem wodnoprawnym, ujęcie może być eksploatowane z wydajnością $Q_{max}=170,0 \text{ m}^3/\text{h}$ i $Q_{sr}=2400,0 \text{ m}^3/\text{dobę}$ z poziomu czwartorzędowego.

Ujęcie stanowi źródło zaopatrzenia w wodę wodociągu grupowego, obejmującego miejscowości: Dębice, Kolonia Dębice, Kruszyn, Kruszynek, Świętosław, Smólsk, Nowa Wieś, Poddębice, Sykuła, Dobra Wola, Koszanowo, Humlin, Markowo, Warząchewka Królewska, Smolarka, Płaszczynna, Pińczata, Łagiewniki oraz Ludwinowo.

Stacja Uzdatniania Wody - zlokalizowana jest około 1000 m na południowy wschód od ujęcia, na działce o numerze ewidencyjnym 32/3, w rejonie zabudowy mieszkalnej wsi Dębice.

Fot. Dębice – ujęcie wody ze stacją uzdatniania wody

Źródło: fotografia własna

Ujęcie wody wraz ze stacją uzdatniania w Smólniku znajduje się na działkach o nr ewid. 111/14, 111/9, 111/10.

Ujęcie wody w Smólniku posiada zatwierdzone przez Wojewodę Włocławskiego decyzją z dnia 29.09.1990 roku, znak: Oś.V.8530-55/90 zasoby eksploatacyjne wód podziemnych z utworów czwartorzędowych w wysokości $Q=40,0 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji S-3,2 m. Na ujęciu eksploatowane są dwie studnie o rzędnych wysokościowych przy otworach Studnia nr 1 (63,5 m n.p.m.) i studnia nr 2 (61,9 m n.p.m.) oraz stacja uzdatniania wody, do której tłoczona jest bezpośrednio woda ze studni głębinowych.

Ujęcie to zaspokaja potrzeby mieszkańców miejscowości: Smólnik, Przerzytka, Wistka Królewska, Mostki, Kosinowo, Adaminowo, Stasin, Łączki, Zuzanka, Ładne, Józefowo, Radyszyn, Telążna Leśna, Telążna Stara, Smolarka, Modzerowo i Mursk.

Fot. Smólnik – ujęcie wody ze stacją uzdatniania wody

Źródło: fotografia własna

Ujęcie wody wraz ze stacją uzdatniania w Dębie Polskim znajduje się na działce ewid. nr 111 obręb Dąb Polski, której południową część zajmuje remiza strażacka.

Ujęcie wody w Dębie Polskim położone jest we wschodniej części gminy Włocławek, na lewym brzegu Wisły (w odległości ok. 2,8 km). Ujęcie posiada zatwierdzone przez Wojewodę Włocławskiego zasoby eksploatacyjne wód podziemnych z utworów czwartorzędowych w wysokości $Q=21,9 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji ujęcia $s=24 \text{ m}$. Na ujęciu eksploatowana jest jedna studnia. Rzędna terenu przy otworze Nr 1 wynosi: $H=62,8 \text{ m n.p.m.}$ Ujęcie pracuje w układzie dwustopniowego pompowania wody tj. woda ze studni tłoczona jest pompą głębinową przez odzależniacze ciśnieniowe do terenowego zbiornika wyrównawczego. Ze zbiornika wyrównawczego woda pobierana jest i tłoczona do zbiorników hydroforowych i dalej do sieci wodociągowej.

Ujęcie to zaspokaja potrzeby mieszkańców miejscowości: Dąb Duży, Dąb Mały, Dąb Polski, Skoki Małe i Skoki Duże.

Fot. Dąb Polski – ujęcie wody ze stacją uzdatniania wody

Źródło: fotografia własna

Tabela 38 Długość czynnej sieci wodociągowej w latach 2011-2021 [km]

JEDNOSTKA TERYTORIALNA	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
KUJAWSKO-POMORSKIE	22133,2	22551,3	22725,1	22985,7	23239,8	23360,1	23596,9	23777,6	23915,6	23 990,8	24 141,3
POWIAT WŁOCLAWSKI	1 948,4	1 968,0	1 977,8	2 001,4	2 023,4	2 026,5	2 090,1	2 109,8	2 124,0	2 113,0	2 123,1
Gmina Włocławek	135,0	135,0	138,0	139,4	139,8	140,7	141,0	141,3	142,3	145,7	143,4

Opracowano na podstawie danych BDL

Zgodnie z powyższą tabelą łączna długość sieci wodociągowej na terenie gminy wynosiła na koniec 2021 r. 143,4 km. W przeciągu ostatnich 10 lat pobudowano niespełna 8,4 km sieci wodociągowej.

Tabela 39 Korzystający z wodociągów w ogólnej ludności w latach 2011-2021 [%]

JEDNOSTKA TERYTORIALNA	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
KUJAWSKO-POMORSKIE	90,9	91,1	91,2	95,2	95,2	95,3	95,3	95,4	95,4	95,5	95,6
POWIAT WŁOCLAWSKI	85,6	85,7	85,9	95,1	95,2	92,3	95,1	95,1	95,1	95,2	95,4
Gmina Włocławek	90,6	91,0	91,0	91,4	91,8	91,9	92,1	92,2	92,4	92,6	92,7

Opracowano na podstawie danych BDL

Średnia zwodociągowania dla gminy Włocławek jest wysoka, na koniec 2020 r. wynosiła 92,6%. Jest ona jednak nieznacznie niższa od średniej dla powiatu włocławskiego, województwa kujawsko-pomorskiego jak i kraju. W ciągu ostatnich 10 lat wzrosła tylko o 2,1 punktu procentowego.

Tabela 40 Przyłącza wodociągowe prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w latach 2011-2021 [szt.]

JEDNOSTKA TERYTORIALNA	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
KUJAWSKO-POMORSKIE	260 157	265 257	269 640	273 399	276 286	280 422	283 392	283 123	287 210	292 741	298 664
POWIAT WŁOCŁAWSKI	19 316	19 516	19 837	20 187	20 527	21 345	20 851	20 812	20 936	21 277	21 705
Gmina Włocławek	1 737	1 748	1 823	1 925	1 954	1 991	2 023	2 072	2 129	2 129	2 179

Opracowano na podstawie danych BDL

W gminie Włocławek na koniec 2021 r. wykonanych było 2 179 podłączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania.

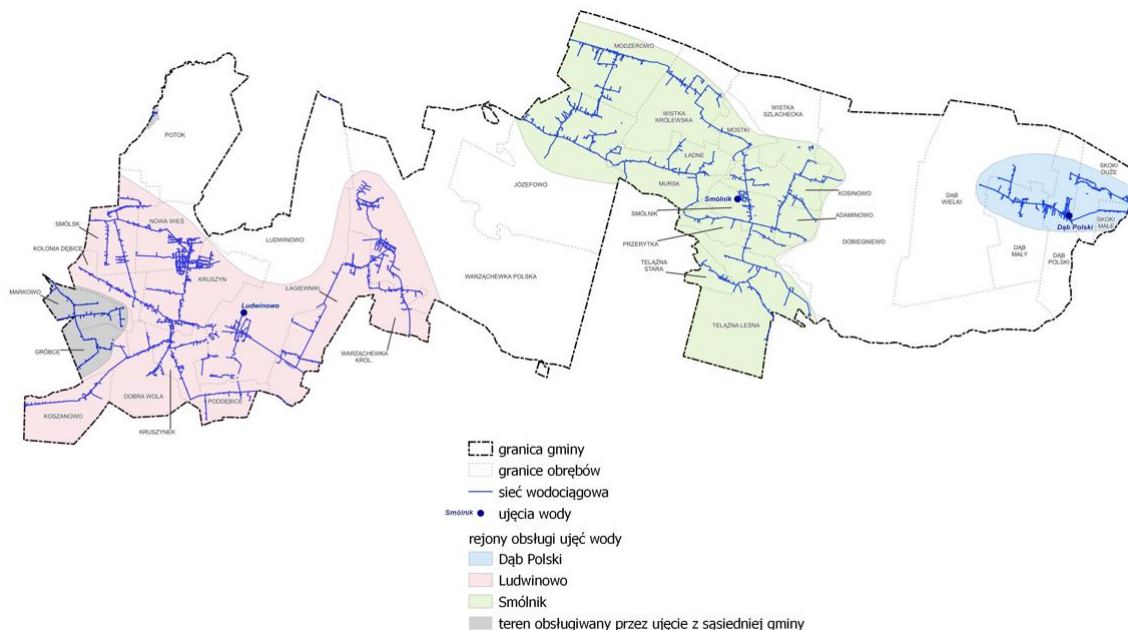
Tabela 41 Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 korzystającego w latach 2011-2021 [m³]

JEDNOSTKA TERYTORIALNA	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
KUJAWSKO-POMORSKIE	35,3	35,1	35,1	34,9	35,7	32,3	32,6	35,3	35,4	35,3	35,7
POWIAT WŁOCŁAWSKI	36,2	35,4	40,1	39,8	42,3	41,2	36,0	39,7	42,7	41,8	41,2
Gmina Włocławek	33,6	31,6	32,1	33,8	35,8	bd	29,4	34,1	34,8	33,5	33,5

Opracowano na podstawie danych BDL

Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w gminie Włocławek na koniec 2021 r. wynosiło 33,5 m³. Jest to wskaźnik niższy niż dla powiatu włocławskiego oraz niższy niż dla województwa kujawsko-pomorskiego. W ciągu ostatnich 10 lat wskaźnik ten utrzymuje się mniej więcej na tym samym poziomie.

Sieć wodociągowa w gminie jest bardzo sprawna i mało awaryjna (w 2015 r. zanotowano 3 awarie sieci, w 2016 r. – 4 awarii, a w 2017 r. – 3 awarie, w 2018 r. – 5 awarii, w 2019 r. – 3 awarie, w 2020 r. – 2 awarie, a w 2021 r. – 3 awarie).

Rysunek 51 Zaopatrzenie w wodę

Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Włocławek

14.2.2. Gospodarka ściekowa

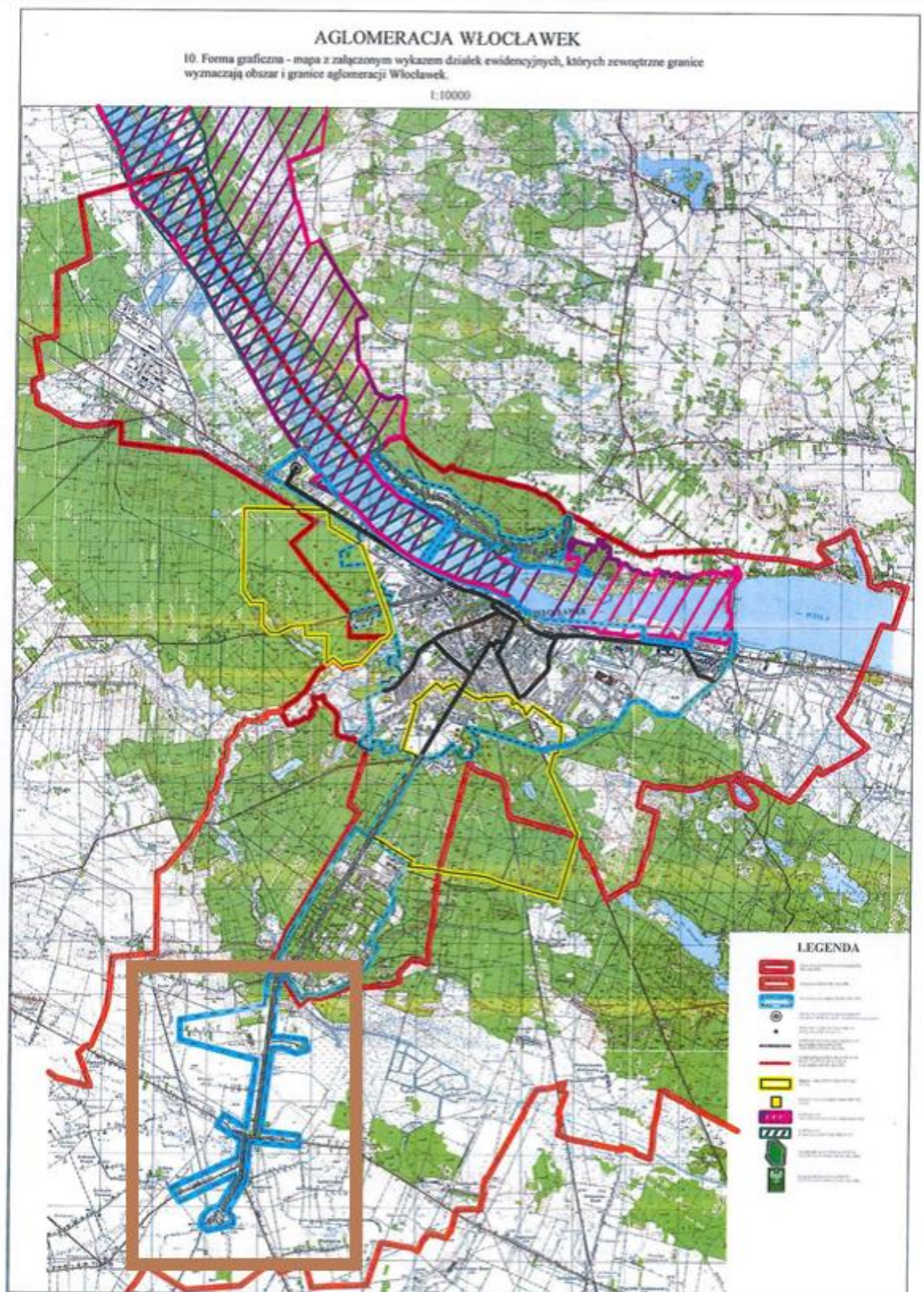
Na terenie gminy Włocławek zlokalizowane są trzy lokalne oczyszczalnie ścieków w Modzerowie i Smólniku.

W miejscowości Modzerowo zlokalizowana jest mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków BIOCLERE B75 (dz. nr 410/6, 410/7, 410/8). Oczyszczalnia ścieków jest rozwiązaniem fińskiej firmy EKOFIN pozwalającą na efektywne i energooszczędne oczyszczanie ścieków od jednej rodziny do 2000 osób. Proces biologicznego oczyszczania odbywa się na złożu zraszanym, którego wypełnienie stanowią specjalne kształtki HUFO. Oczyszczalnia składa się z osadnika wstępnego, złoża biologicznego oraz stopnia chemicznego. Oczyszczone ścieki mogą być odprowadzane bezpośrednio w grunt bądź do cieków wodnych spełniając wymagania ochrony środowiska. Oczyszczalnia ścieków w Modzerowie posiada trzy przepompownie dostarczające ścieki z około 90 gospodarstw domowych.

Na terenie szkoły w Smólniku zlokalizowana jest mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków oczyszczająca ścieki z obiektów usytuowanych na działce szkolnej.

Również na terenie ogrodów działkowych w miejscowości Wistka Królewska zlokalizowana jest lokalna oczyszczalnia ścieków.

Część terenu gminy Włocławek znajduje się w obszarze aglomeracji Włocławek, w ramach której osiem przepompowni ścieków przepompowuje płynne odpady z miejscowości Nowa Wieś, Kruszyn, Świętosław do oczyszczalni ścieków (GOŚ) znajdującej się na terenie Miasta Włocławek.

Rysunek 52 Obszar aglomeracji

Źródło: Uchwała nr XLIII/179/2021 Rady Miasta Włocławek z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Włocławek

Gmina Włocławek mieści się w grupie gmin województwa o stosunkowo niskim wskaźniku skanalizowania. W 2021 r. wskaźnik ten wyniósł 29,7%. Był on wyjątkowo niski w stosunku do

średniego wskaźnika dla kraju (70,8%), województwa kujawsko-pomorskiego (70,3%) oraz niższy niż średnia dla powiatu włocławskiego (42,1%). Awaryjność sieci kanalizacyjnej jest stosunkowo niewielka (w 2018 r. zanotowano 2 awarie sieci, w 2019 r. – 1 awarie, w 2020 r. – brak awarii, w 2021 r. – 1 awarię).

Tabela 42 Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w latach 2011-2021 [km]

JEDNOSTKA TERYTORIALNA	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
KUJAWSKO-POMORSKIE	6 959,4	7 006,9	7 384,2	7 648,0	7 887,5	8,003,5	8 085,8	8 262,5	8 410,7	8 647,7	8 747,4
POWIAT WŁOCŁAWSKI	228,2	249,9	315,2	330,5	331,4	375,3	377,4	388,2	401,4	404,3	406,7
Gmina Włocławek	17,2	17,2	17,2	20,6	21,5	21,7	21,7	22,3	22,3	22,8	23,0

Opracowano na podstawie danych BDL

Na koniec 2021 r. długość czynnej sieci kanalizacyjnej w gminie Włocławek wynosiła 23,0 km. W ciągu ostatnich 11 lat na terenie gminy wybudowano 5,8 km sieci kanalizacyjnych. Na koniec 2021 r. na terenie gminy Włocławek było wykonanych 527 przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania.

Tabela 43 Korzystający z kanalizacji w ogólnej ludności w latach 2011-2021 [%]

JEDNOSTKA TERYTORIALNA	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
KUJAWSKO-POMORSKIE	65,2	65,6	66,1	69,1	69,6	69,9	70,0	70,0	70,2	70,3
POWIAT WŁOCŁAWSKI	32,1	32,6	34,3	39,4	39,5	40,7	41,2	41,5	41,7	42,1
Gmina Włocławek	24,2	24,5	25,1	26,9	26,5	27,0	27,8	28,3	28,6	29,3

Opracowano na podstawie danych BDL

Średnia skanalizowania dla gminy Włocławek na koniec 2020 r. wynosiła 29,3% i jest ona niższa od średniej dla powiatu włocławskiego oraz ponad dwukrotnie niższa od średniej dla województwa kujawsko-pomorskiego.

Tabela 44 Korzystający z kanalizacji w ogólnej ludności - przyrost w latach 2011-2020 [%]

JEDNOSTKA TERYTORIALNA	2011	2021	Przyrost w latach 2011-2020
KUJAWSKO-POMORSKIE	65,2	70,4	5,2
POWIAT WŁOCŁAWSKI	32,1	42,0	9,9
Gmina Włocławek	24,2	29,7	5,5

Opracowano na podstawie danych BDL

Z powyższej tabeli wynika, że w ciągu ostatnich 10 lat analizowany wskaźnik dla gminy Włocławek zwiększył się z 24,2% i na koniec 2020 r. wynosił 29,7%. Wskaźnik skanalizowania gminy Włocławek w 2011 r. był średnim wskaźnikiem wśród gmin wiejskich w powiecie włocławskim. W ciągu ostatnich 10 lat postęp w realizacji sieci kanalizacyjnych jest podobny jak w województwie kujawsko-pomorskim, lecz znacznie wolniejszy niż w powiecie włocławskim.

Na terenie gminy jest wiele miejscowości o rozproszonej zabudowie, na terenie których wykonanie sieci kanalizacyjnych nie ma ekonomicznego uzasadnienia. W tej sytuacji możliwym do realizacji rozwiązaniem mogą być małe przydomowe oczyszczalnie ścieków. Na terenie gminy Włocławek według informacji uzyskanych z Urzędu Gminy Włocławek (stan na luty 2023 r.), funkcjonowało 549 przydomowych oczyszczalni ścieków oraz 417 bezodpływowych zbiorników na ścieki okresowo

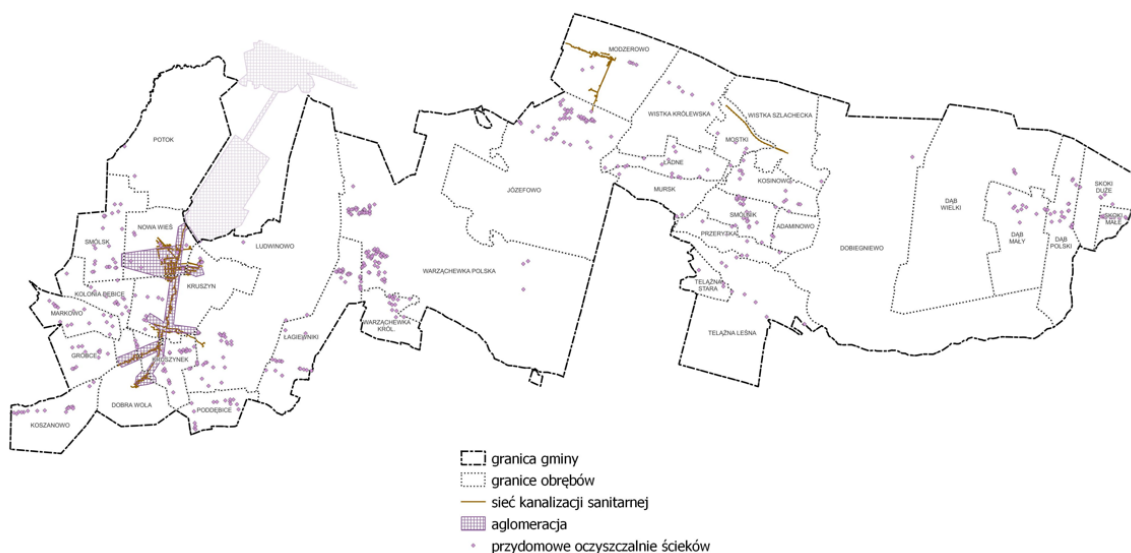
wybieralnych (szamb). Na terenie trzech posesji brakuje zarówno przydomowej oczyszczalni jak i zbiornika bezodpływowego.

Gmina wspiera ich budowę, szczególnie w miejscach rozproszonej zabudowy, gdzie nie ma możliwości włączenia do gminnej kanalizacji, a realizacja sieci kanalizacyjnej jest ekonomicznie nieopłacalna. Gmina stara się również kontrolować właściwe opróżnianie oraz eksploatację zbiorników wchodzących w skład przydomowych oczyszczalni ścieków.

Tabela 45 Przyłącza sieci kanalizacyjnej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w latach 2010-2020 [szt.]

JEDNOSTKA TERYTORIALNA	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
KUJAWSKO-POMORSKIE	134 732	138 172	141 316	145 197	149 031	152 135	153 704	153 994	156 734	156 734
POWIAT WŁOCŁAWSKI	5 687	5 834	6 341	6 771	6 762	7 226	7 440	7 469	7 550	7 550
Gmina Włocławek	386	400	442	430	430	446	469	485	494	516

Opracowano na podstawie danych BDL

Rysunek 53 Gospodarka ściekowa

Opracowanie własne na podstawie danych xx

14.2.3. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Przez teren gminy przebiegają dwie linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110 kV dla których wymagany jest pas ograniczonego użytkowania o szerokości 40 m (po 20 m od osi linii w obie strony od osi linii).

Zaopatrzenie gminy Włocławek w energię elektryczną oparte jest na dostawach Zakładu Energetycznego Energa-Operator S.A. Oddział w Toruniu.

Zasilanie gminy w energię elektryczną odbywa się poprzez sieć rozdzielczą, wyprowadzonych z GPZ napowietrznych linii elektroenergetycznych SN-15 kV zasilających stacje transformatorowe SN/15 kV i dalej poprzez sieć rozdzielczą linii nn 0,4 kV.

Dla linii elektroenergetycznych średniego napięcia SN-15kV wymagany jest pas ograniczonego użytkowania o szerokości 13 m (po 6,5 m w obie strony od osi linii).

Rozwój sieci elektroenergetycznej będzie następował w oparciu o rezerwy istniejącej infrastruktury elektroenergetycznej oraz budowę nowych linii w zależności od potrzeb gminy i możliwości finansowych gestora sieci.

Wytyczne dotyczące użytkowania terenu w pasach technologicznych istniejących linii elektroenergetycznych:

- warunki lokalizacji wszelkich obiektów w pasach technologicznych należy uzgadniać z właścicielem linii elektroenergetycznych,
- w pasach technologicznych nie wolno lokalizować budynków mieszkalnych i innych przeznaczonych na stały pobyt ludzi,
- dopuszcza się odbudowę, rozbudowę, przebudowę i nadbudowę istniejących linii,
- pod liniami nie należy sadzić roślinności wysokiej – zalesiania terenów rolnych w pasach technologicznych linii mogą być przeprowadzone w uzgodnieniu z właścicielem linii, który określi maksymalną wysokość sadzonych drzew i krzewów,
- wszelkie zmiany w kwalifikacji terenu w obrębie pasów technologicznych linii i w ich najbliższym sąsiedztwie powinny być zaopiniowane przez właściciela linii,
- dla linii elektroenergetycznych musi być zapewniony dostęp w celu wykonania prac eksploatacyjnych.

14.2.4. Odnawialne źródła energii

Nie ma jednoznacznej definicji, która charakteryzowałaby czym są odnawialne źródła energii. W Ustawie Prawo Energetyczne jest napisane, że odnawialne źródła energii to: "źródła wykorzystujące w procesie przetwarzania energię wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalną, fal, prądów i pływów morskich, spadku rzek oraz energię pozyskiwaną z biomasy, biogazu wysypiskowego, a także z biogazu powstałego w procesach odprowadzania lub oczyszczania ścieków albo rozkładu składowanych szczątków roślinnych i zwierzęcych".

Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych „*Odległość, w której mogą być lokalizowane i budowane: 1) elektrownia wiatrowa – od budynku mieszkalnego albo budynku o funkcji mieszanej, w skład której wchodzi funkcja mieszkaniowa, oraz 2) budynek mieszkalny albo budynek o funkcji mieszanej, w skład której wchodzi funkcja mieszkaniowa – od elektrowni wiatrowej – jest równa lub większa od dziesięciokrotności wysokości elektrowni wiatrowej mierzonej od poziomu gruntu do najwyższego punktu budowli, wliczając elementy techniczne, w szczególności wirnik wraz z łopatami (całkowita wysokość elektrowni wiatrowej)*”. Na terenie gminy Włocławek nie została zlokalizowana żadna elektrownia wiatrowa.

Terenu gminy Włocławek nie dotyczą również ograniczenia dla lokalizacji budynku mieszkalnego albo budynku o funkcji mieszanej, w skład której wchodzi funkcja mieszkaniowa od elektrowni wiatrowych ulokowanych na terenie gmin sąsiednich.

Pewną nowość, choć coraz bardziej powszechną, w polskim krajobrazie stanowią farmy fotowoltaiczne. W latach 2020-2022 na terenie gminy Włocławek wydano następujące decyzje o warunkach zabudowy na budowę farm fotowoltaicznych o łącznej mocy 29 MW:

- w miejscowości Nowa Wieś na dz. nr 10/11 + 11/5 – elektrownia fotowoltaiczna o mocy do 1MW,
- w miejscowości Nowa Wieś na dz. nr 10/17 + 10/18 – elektrownia fotowoltaiczna o mocy do 1MW,
- w miejscowości Józefowo na dz. nr 120/3 – elektrownia fotowoltaiczna o łącznej mocy do 1MW,

- w miejscowości Ładne na dz. nr 67 + 68/2 – elektrownia fotowoltaiczna o łącznej mocy do 4MW,
- w miejscowości Ładne na dz. nr 68/1 i 69 – dwie elektrownie fotowoltaiczne o mocy do 1 MW lub jedna elektrownia fotowoltaiczna o łącznej mocy do 2MW,
- w miejscowości Wistka Królewska na dz. nr 123/4 – elektrownia fotowoltaiczna o mocy do 3MW,
- w miejscowości Nowa Wieś na dz. nr 387/2 – elektrownia fotowoltaiczna o mocy do 1MW,
- w miejscowości Ludwinowo na dz. nr 225/1 (Ludwinowo A – o mocy do 1 MW oraz Ludwinowo B o mocy do 1MW) – elektrownia fotowoltaiczna o łącznej mocy do 2MW,
- w miejscowości Przerytka na dz. nr 141/1 (Przerytka 1 – o mocy do 1 MW oraz Przerytka 2 – o mocy do 1MW) – elektrownia fotowoltaiczna o łącznej mocy do 2MW,
- w miejscowości Ludwinowo na dz. nr 225/1 – elektrownia fotowoltaiczna o łącznej mocy do 4MW,
- w miejscowości Ludwinowo na dz. nr 71/6 – elektrownia fotowoltaiczna o łącznej mocy do 4MW,
- w miejscowości Telążna Leśna na dz. nr 384 – elektrownia fotowoltaiczna o łącznej mocy do 4MW.

Zrealizowana została jedna z ww. farm fotowoltaicznych, w miejscowości Nowa Wieś (dz. nr ewid. 10/11 + 11/5) o mocy 0,75 MW wraz z magazynem energii.

Fot. Nowa Wieś – farma fotowoltaiczna wraz z magazynem energii

Źródło: fotografia własna

Wydano również następujące decyzje odmawiające ustalenia warunków zabudowy na budowę farm fotowoltaicznych o łącznej mocy do 14 MW:

- w miejscowości Nowa Wieś na dz. nr 31/2 – elektrownia fotowoltaiczna o mocy do 1MW,
- w miejscowości Nowa Wieś na dz. nr 27/1 – elektrownia fotowoltaiczna o mocy do 1MW,

- w miejscowości Józefowo na dz. nr 120/3 – elektrownia fotowoltaiczna o mocy do 1MW,
- w miejscowości Józefowo na dz. nr 27/9 – elektrownia fotowoltaiczna o mocy do 1MW,
- w miejscowości Nowa Wieś na dz. nr 5/2 – elektrownia fotowoltaiczna o mocy do 2MW,
- w miejscowości Ładne na dz. nr 77 i 78/2 – elektrownia fotowoltaiczna o mocy do 8MW.

Na terenie gminy zamontowanych jest szereg mikroinstalacji zarówno na obiektach użyteczności publicznej jak i nieruchomościach prywatnych. Część z nich dofinansowana została w ramach Regionalnego programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.

Fot. Modzerowo i Smólnik – kolektory słoneczne w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej

Źródło: fotografia własna

Na terenie gminy Włocławek nie występują instalacje oparte o inne odnawialne źródła energii. Pomimo posiadania, z racji prowadzonej gospodarki rolnej, dużych zasobów biomasy (roślinnej, odchodów zwierzęcych i innych odpadów organicznych) nie została tu zlokalizowana żadna biogazownia.

14.2.5. Zaopatrzenie w gaz

Przez gminę Włocławek przebiega trasa gazociągu wysokiego ciśnienia DN 500 MOP 8,4 MPa relacji Gustorzyn-Gostynin oraz DN 1000 MOP 8,4 MPa relacji Gustorzyn-Leśniewice (pobudowany w trakcie sporządzania niniejszych uwarunkowań) wraz z infrastrukturą niezbędną do ich obsługi.

W gminie Włocławek na koniec 2021 r. zarejestrowanych było 453 odbiorców gazu w gospodarstwach domowych, a z sieci gazowej korzystało 1359 mieszkańców gminy (18,4%).

14.2.6. Gospodarka odpadami

Zasady postępowania z odpadami w sposób zapewniający ochronę życia, zdrowia ludzi i ochronę środowiska określa ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach⁵⁶.

Odpady zbierane w gminie unieszkodliwiane są w ramach Regionu Gospodarki Odpadami Komunalnymi (region 3 południowy) między innymi z komunalną instalacją przetwarzania odpadów komunalnych w Machnacu (gmina Brześć Kujawski) wyposażoną w instalacje do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, instalacje do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów; instalacje do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych.

W miejscowości Poddębice (dz. nr ewid. 3) zlokalizowany jest Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK). Do punktu tego mieszkańcy mogą bezpłatnie dostarczać: przeterminowane

⁵⁶ tekst jedn. Dz. U. z 2022 r. poz. 699 z późn. zm.

leki, chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe, odpady budowlane i rozbiórkowe, zużyte opony samochodowe, bioodpady, popiół, szkło, papier, metale i tworzywa sztuczne, odpady niebezpieczne, odpady nieklasyfikujące się do odpadów medycznych powstałe w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igły i strzykawki, odpady tekstyliów i odzieży.

14.2.7. Zaopatrzenie w ciepło

Zaopatrzenie gminy w ciepło oparte jest na indywidualnych źródłach ciepła, kotłowniach lokalnych w budynkach wielorodzinnych, usługowych oraz produkcyjno-usługowych. Urządzenia te emitują do atmosfery SO₂, NO₂, CO w ilościach, które dla pojedynczego pieca czy kuchni wydają się znikomo małe, ale bardzo uciążliwe ze względu na bezpośredniość oddziaływania.

Urządzenia grzewcze należy modernizować poprzez zainstalowanie paliw o niskim stopniu emisji zanieczyszczeń (paliwa ekologiczne).

Na obszarze województwa kujawsko - pomorskiego obowiązuje uchwała Sejmiku Województwa Kujawsko – Pomorskiego nr VIII/136/19 z dnia 24 czerwca 2019 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa kujawsko – pomorskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

14.2.8. Telekomunikacja i teleinformatyka

Gmina Włocławek posiada rozbudowaną sieć infrastruktury telekomunikacyjnej telefonii stacjonarnej. W ostatnich latach nastąpił bardzo szybki rozwój sieci telefonii komórkowej, powstały stacje bazowe telefonii komórkowej.

Na terenie gminy znajdują się stacje bazowe operatorów telefonii komórkowej działających w Polsce, w tym stacja w miejscowości Smólnik (dz. nr 316), Kosinowo, Warząchewka Polska (dz. nr 773), Kruszynek (dz. nr 90), Potok (dz. nr 7/8).

Rozwinięta sieć telefoniczna, a w konsekwencji możliwości w zakresie porozumiewania się i szybkiej transmisji danych jest wyznacznikiem możliwości rozwoju gospodarczego gminy.

W ramach uzyskanych przez Polskę funduszy unijnych związanych z rozwojem infrastruktury społeczeństwa informacyjnego wybudowana została w województwie kujawsko – pomorskim szerokopasmowa sieć teleinformatyczna w celu zapewnienia powszechnego dostępu do szerokopasmowego Internetu jako bazy do realizacji warstwy aplikacji i usług: e-government, e-learning, e-health.

W każdym powiecie utworzony został węzeł dystrybucyjny, a w każdej gminie (w tym gminie Włocławek) punkt dostępowy.

Szerokopasmowa sieć informatyczna jest niezbędnym narzędziem kształtującym konkurencyjność i atrakcyjność poszczególnych gmin jak i całego województwa.

Wnioski

1. Przez teren gminy Włocławek przebiega autostrada A-1, dwie drogi kategorii krajowej nr 91 i nr 19, dwie drogi kategorii wojewódzkiej, drogi kategorii powiatowej, drogi publiczne kategorii gminnej oraz drogi wewnętrzne (drogi gminne nie ujęte w wykazie dróg gminnych publicznych).
2. Przez teren gminy przebiega kolej normalnotorowa nr 18 relacji Gdańsk - Kutno.
3. Podstawowe problemy systemu transportowego gminy Włocławek są zbieżne z problemami definiowanymi na terenie całego kraju, zarówno w ośrodkach gminnych, jak i poza nimi. Elementy układu lokalnej komunikacji drogowej wymagają systematycznej rozbudowy i przebudowy.
4. Uzbrojenie gminy Włocławek w media infrastruktury technicznej (unieszkodliwianie ścieków, gospodarka ciepłna) nie jest jeszcze w pełni wystarczające.
5. Podstawowe problemy z zakresu infrastruktury technicznej również są zbieżne z problemami definiowanymi na terenie całego kraju, zarówno w ośrodkach gminnych, jak i poza nimi. Dotyczą one przede wszystkim gospodarki ściekowej - rozbudowy systemów kanalizacyjnych jak również czystego powietrza – zmiany czynnika grzewczego z tradycyjnego na paliwa ekologiczne o niskim stopniu emisji zanieczyszczeń.

15. Uwarunkowania wynikające z zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych

Spośród wskazanych w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego przyjętym uchwałą Nr XI/135/03 Sejmiku Województwa Kujawsko - Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r. zadań realizujących cele publiczne o znaczeniu ponadlokalnym obszaru gminy Włocławek dotyczą:

Zadania o znaczeniu krajowym

- Zad. nr 1 – Włączenie do sieci ekologicznej Natura 2000 następujących obszarów: (...) Lasy Włocławsko-Gostynińskie – tworzenie sieci ekologicznej Natura 2000 zostało zakończone, w obszarze gminy Włocławek w 2007 r. utworzono obszar specjalnej ochrony ptaków „Żwirownia Skoki”, odstąpiono od objęcia tą formą ochrony lasów GWPK
- Zad. nr 2 – Ochrona gruntów o wysokiej przydatności dla rolnictwa przed zmianą użytkowania na cele nierolnicze (jest to zadanie ciągłe)
- Zad. nr 7 – budowa autostrady A1 – zadanie zrealizowane
- Zad. nr 11 – przebudowa drogi krajowej nr 1 (obecnie nr 91) – zadanie zrealizowane
- Zad. nr 21 – Modernizacja linii kolejowej nr 18 - utworzenie połączeń Euro i Intercity na trasie Bydgoszcz- Toruń- Warszawa – zadanie zrealizowane
- Zad. nr 23 Modernizacja dróg wodnych, w tym Wisły

Zadania o znaczeniu wojewódzkim

- Zad. nr 40 - Realizacja programu zwiększenia lesistości i zadrzewień województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2001-2020 – w trakcie realizacji (realizacja ciągła)
- Zad. nr 46 – Opracowanie i ustanowienie planów ochrony dla wszystkich rezerwatów przyrody – zadanie zrealizowane, dla zlokalizowanych na terenie gminy rezerwatów przyrody „Gościąż”, „Wójtowski Grąd”, „Jazy” i „Dębice” ustanowione zostały plan ochrony

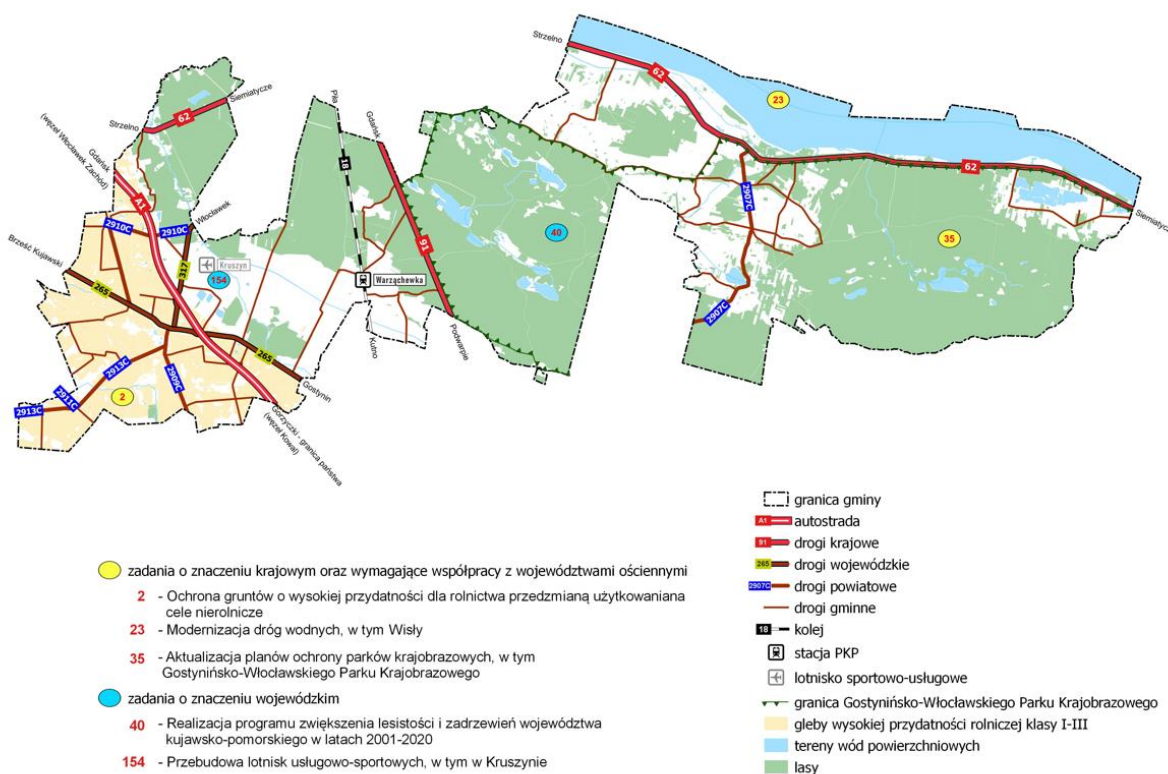
Zad. nr 47 – Zachowanie korytarzy ekologicznych zapewniających ciągłość między obszarami prawnie chronionymi, w tym w dolinie Wisły i w dolinie Noteci – Ustawa w oparciu o którą określono zadanie utraciła moc w dniu 01.05.2004 r.

Zad. nr 97 – Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 265 – zrealizowane

Zad. nr 154 – Przebudowa lotnisk usługowo-sportowych, w tym w Kruszynie

Zadania wymagające współpracy z województwami sąsiednimi

Zad. nr 35 – Aktualizacja planów ochrony parków krajobrazowych, w tym Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego

Rysunek 54 Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym w gminie Włocławek – obowiązujący plan województwa

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego przyjęty uchwałą Nr XI/135/03 Sejmiku Województwa Kujawsko - Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r.– inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym

16. Uwarunkowania wynikające z wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej

Planowanie przestrzenne uwzględniające prawidłowo wszelkie uwarunkowania i potrzeby wynikające z zagrożeń oraz ochrony przed powodzią, działa prewencyjnie dając w efekcie zmniejszenie skutków ewentualnej powodzi.

Zgodnie z art. 163 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo Wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 2233 ze zm.), ochrona przed powodzią jest zadaniem Wód Polskich oraz organów administracji rządowej i samorządowej. Prowadzi się ją z uwzględnieniem map zagrożenia powodziowego, map ryzyka powodziowego oraz planów zarządzania ryzykiem powodziowym. Obowiązek sporządzenia map spoczywa na Wodach Polskich.

Sporządzone w 2015 roku mapy zagrożenia powodzią zostały zaktualizowane i zostały zatwierdzone przez ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej. Podanie zaktualizowanych oraz nowych

MZP i MRP do publicznej wiadomości przez ich umieszczenie na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Infrastruktury w dniu 7 września 2022 r.

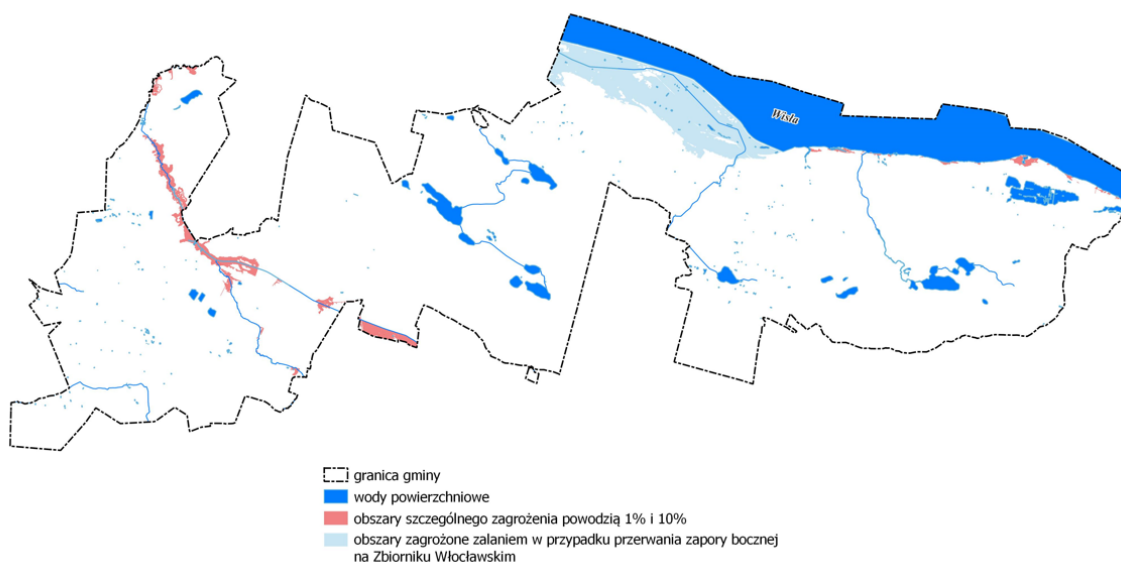
Zgodnie z art. 166 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy Prawo Wodne, w celu zapewnienia ochrony ludności i mienia przed powodzią, obszary szczególnego zagrożenia powodzią uwzględnia się w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

W obszarze gminy Włocławek obszary szczególnego zagrożenia powodzią (obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% oraz wysokie i wynosi 10%) występują od rzeki Rakutówki i rzeki Lubieńki

W obszarze gminy występują również obszary narażone na zalanie w przypadku całkowitego zniszczenia wału przeciwpowodziowego (zapory bocznej Zbiornika Włocławskiego, oznaczonej na ww. mapach zagrożenia powodziowego jako wał przeciwpowodziowy).

Zasięg ww. obszarów przedstawia Rysunek 55.

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary zagrożone zalaniem i podtopieniem zostały oznaczone również na rysunku „Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego”.

Rysunek 55 Obszary szczególnego zagrożenia powodzią – woda 1% i 10% oraz obszary narażone na zalanie w przypadku przerwania zapory bocznej na Zbiorniku Włocławskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie isok.gov.pl